

Årsrapport og årsregnskap 2017

Sola kommune med kommunale foretak

Innhold

Sola i tall.....	5
Rådmannen har ordet.....	6
1. Samfunn og bærekraft.....	8
1.1. Planarbeid.....	9
1.2. Solabuen.....	9
1.3. Folkehelse.....	12
1.4. Samskaping	13
1.5. Nye verdier mål og visjoner	13
1.6. Infrastruktur og transport	14
1.7. Sentrumsstruktur.....	15
1.8. Næringsstruktur.....	16
2. Økonomi.....	17
2.1. Hovedtall.....	18
2.2. Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) 2017	21
2.3. Driftsregnskapet.....	23
2.4. Investeringsregnskapet.....	33
2.5. Balanseregnskapet.....	38
2.6. Finansforvaltning.....	41
2.7. Kostra.....	43
3. Kontroll og styring.....	47
3.1. Politisk organisering.....	48
3.2. Administrativ organisering.....	49
3.3. Styringssystemet.....	50
3.4. Kommunens reglement og strategier.....	51
3.5. Internkontroller.....	53
3.6. Ros analyser.....	54
3.7. Eierskap i selskaper.....	54
3.8. Kontrollutvalget.....	55
3.9. Etikk, likestilling og tiltak mot diskriminering.....	56
3.10. Varslingsrutine.....	56
3.11. Statlige tilsyn.....	56
4. Organisasjon og medarbeidere.....	57
4.1. Utvikling og FFF.....	58
4.2. Nye interne og eksterne kommunikasjonskanaler.....	59

4.3. Dokumentbehandling.....	59
4.4. HMS og kvalitet.....	59
4.5. Beredskap.....	60
4.6. Opplæring.....	60
4.7. Ansatte.....	60
4.8. Lærlinger.....	61
4.9. Seniorpolitikk.....	62
4.10. Erkjentlighet.....	62
5. Tjenesteområdene og staber.....	63
5.1. Tjenesteområde Oppvekst og kultur.....	64
5.2. Tjenesteområde Levekår.....	85
5.3. Tjenesteområde Samfunnsutvikling.....	97
5.4. Politisk nivå med sekretariat.....	111
5.5. Rådmannsnivå med sentrale staber.....	112
6. Årsregnskap og revisjonsberetning Sola kommune 2017.....	119
6.1. Innledning.....	120
6.2. Hovedoversikter.....	121
6.3. Noter Sola kommune.....	126
6.4. Regnskapsskjema drift Sola kommune.....	140
6.5. Regnskapsskjema investering Sola kommune.....	149
6.6. Revisjonsberetning Sola kommune.....	161
7. Sola tomteselskap KF Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning 2017.....	164
7.1. Innledning.....	165
7.2. Hovedoversikter.....	166
7.3. Noter Sola tomteselskap KF.....	171
7.4. Årsberetning 2017 – Sola tomteselskap KF.....	178
7.5. Revisjonsberetning Sola tomteselskap KF.....	182
8. Vedlegg.....	185
8.1. Oversikt over eksisterende planer og planbehov for Sola kommune 2016-2019.....	186

Sola i tall 2017

Innbyggere

Antall Solabuer
26265

1816 ansatte

Andel ansatte
menn 20%

Sykefravær
7,7%

Andel ansatte
kvinner 80%

Økonomi

Disposisjonsfond
kr 124,5 mill.

Netto driftsresultat
4,8%

Gjeldsgrad
ekskl. startlån og
selvfinansierte byggeprosjekt
66,8%

Egenfinansiering av
investeringer
59%

Skole

Antall elever
3563

Antall skoler
12

Barnehage

Antall barnehagebarn
1854

Antall kommunale
barnehager
13

Antall private
barnehager
18

Sykehjem/hjemmetjenester

Antall sykehjemsplasser
162

Antall mottakere
av hjemmetjenester
589

Rådmannen har ordet

Konjunkturedgang og lav økonomisk vekst har preget vår region siden 2014. Etter noen krevende år med nedbemanning og omstilling for mange bedrifter vises nå tegn til forsiktig optimisme. Arbeidsledigheten faller og befolkningsveksten er positiv. Kommunens inntektsgrunnlag er likevel svekket og økonomiske rammebetingelser har endret seg. Omstilling og endring har preget året 2017 og vil fortsatt være gjeldende i 2018 og videre i planperioden. Tross dette leverte kommunen både gode tjenester og et godt økonomisk resultat i 2017

Rogaland og Sola kommune har de siste årene opplevd en kraftig konjunkturedgang med tilhørende lav økonomisk vekst. Kommunen har en bedriftsstruktur og kompetanseportefølje som i stor grad er bygd opp omkring olje- og gassindustrien, og servicenæringer tilknyttet disse. En så ensartet næringsstruktur gjør oss sårbare særlig når vi er i en periode med lavere oljepris og lavere investeringer.

Det er likevel tegn til forsiktig optimisme etter noen krevende år med nedbemanning og omstilling for mange bedrifter i vår region. Ved utgangen av 2017 lå arbeidsledigheten i Sola kommune på 3,9 prosent, noe som er 2,1 prosentpoeng lavere enn i januar 2017. Per mars 2018 har arbeidsledigheten gått ytterligere ned til 3,7 prosent.

1. januar 2018 hadde Sola kommune 26 265 innbyggere. Dette er 249 flere personer enn for ett år siden, og tilsvarer vekst på 1 prosent. Dette innebærer at kommunen har snudd den negative befolkningsutviklingen som gjorde seg gjeldende for 2016.

2017 er det året hvor kommunen har merket en betydelig reduksjon i skatteinntekter. I løpet av 2017 ble skatteinntektene justert ned som følge av skattesvikt. Skattevekst endte opp med minus 4,2 prosent i forhold til 2016 og skatteinntekter i prosent av landsgjennomsnittet var på 122 prosent i 2017. Tilsvarende tall i 2015 og 2016 var på henholdsvis 141,5 prosent og 131,6 prosent av landsgjennomsnittet. Høyere nasjonal skatteinngang enn det staten la til grunn, medførte at Sola måtte avgi mindre av skatteinntektene til nasjonal utjevning. Frie inntekter ble dermed høyere sammenlignet med prognosene lagt til grunn i andre tertialrapportering. Samlet merforbruk på virksomheter og staber var på 0,3 prosent av totalt netto driftsbudsjett, dvs nesten balanse. Netto driftsresultat ble på 4,8 prosent. Gjeldsgrad eksklusive startlån og lån til selvfinansierte byggeprosjekt samt Sola tomteselskap KF er på 66,8 prosent.

Brutto investeringsutgifter utgjorde kr 194,7 mill. i 2017. Det er flere store investeringsprosjekter som er påbegynt i 2017, herunder nytt rådhus inkl. parkeringsanlegg og nytt sykehjem. Arbeidet med gjennomføring av Sola Arena som den fjerde folkehallen er også godt i gang og vil bli realisert sammen med nabokommuner.

Tross det gode resultatet er vårt inntektsgrunnlag betydelig svekket i forhold hva kommunen er vant med. Sola kommune har så langt lyktes i å tilpasse seg til det gradvis reduserte inntektsnivået.

Omstilling og endring har preget året 2017 og vil fortsatt være gjeldende i 2018 og videre i planperioden. Arbeidet med fornying, forenkling og forbedring (FFF) kombinert med innovativ organisasjonsutvikling er fortsatt en viktig retning i organisasjonens omstillings- og utviklingsarbeid.

I 2017 har organisasjonen hatt fokus på utforming av nye verdier; raushet, mestring og mot. De nye verdiene er viktige for å skape kraft og identitet for alle ansatte og for den retningen kommunen ønsker å bevege seg i. Nytt intranett ble lansert våren 2017 samt kommunale elektroniske skjema ble forbedret og videreutviklet.

Inkluderende oppvekst og læringsmiljø, barn og unges psykiske helse og brukervedvirkning har vært felles satsningsområder for tjenesteområdet Oppvekst og kultur i 2017. Utvikling av gode, effektive tiltak og god samhandling på tvers av kommunens tjenester, og mellom kommunen og andrelinjetjenesten har vært særlig i fokus.

Kommunedelplanen for helse- og velferdstjenestene i Sola kommune ble vedtatt i 2017. I september ble det gjennomført kick-off samling for alle ansatte og arbeidet med implementering av planen startet opp. Sola kommune har prosjektledelse for et interkommunalt prosjekt innenfor velferdsteknologi. Det er totalt 11 kommuner som samarbeider om å anskaffe og ta i bruk velferdsteknologi.

I 2017 har arbeidet med revisjon av Regionalplan Jæren samt Kommuneplan 2019-2035 påbegynt. Parallelt arbeider Stavanger, Sandnes og Sola med en felles kommunedelplan for Forus-området.

Årsrapporten forteller om et høyt aktivitetsnivå og er et produkt basert på bidrag fra engasjerte og kompetente medarbeidere.

Rådmannen vil takke alle medarbeidere for innsatsen i 2017.

Sola, april 2018

Ingrid Nordbø

Rådmann

Kapittel 1

Samfunn og bærekraft

Befolkningsveksten begynner å ta seg opp og arbeidsledighet er på vei ned. Sammenlignet med 2016 var befolkningsvekst på 1 prosent og arbeidsledighet var 3,9 prosent ved årsskiftet. Sola hadde høyest arbeidsledighet av alle kommunene i Rogaland. Det ble ferdigstilt 258 boenheter i 2017.

Forberedelse med arbeidet med rullering av kommuneplan 2019-2035 er startet i 2016 og videreført i 2017, herunder revisjon av kommunens visjon, verdier og strategiske mål. Kommunens nye verdier: Raushet, mor og mestring av vedtatt og vil bli videre implementert i organisasjon i løpet av 2018.

1.1. Planarbeid

Kommunestyret vedtok kommunal planstrategi 2016-2019 i k-sak 60/16, møte 6. oktober 2016. Planstrategien synliggjør hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Et viktig siktemål er å styrke den politisk styringen av hvilke planoppgaver som skal prioriteres. Planstrategien gir samtidig føringer for rullering av kommende kommuneplan.

Kommunedelplan for tjenesteutvikling i helse- og velferdstjenesten 2017-2029 ble vedtatt av kommunestyret i k-sak 39/17, møte 15. juni 2017. Planen er et overordnet styringsdokument, som erstatter temaplanene som tradisjonelt tar utgangspunkt i en diagnose.

Kommunedelplan for Stavanger Lufthavn Sola ble vedtatt av kommunestyret i k-sak 17/17, møte 23. mars 2017. Planen legger til rette for og sikrer areal for en utvidelse av Stavanger Lufthavn Sola. Videre er formålet med planarbeidet å avklare fremtiden til omkringliggende arealer til lufthavnen, samt behov for trafikkarealer til både trafikkavvikling for bil, buss, gående og syklende, samt fremtidig behov for parkering.

Planprogram for kommuneplan 2019-2035

I 2016 startet arbeidet med forberedelsene for ny rullering av kommuneplanen. Forslag til planprogram for kommuneplan 2019-2035 høringsutgave ble vedtatt av kommuplanutvalget i sak 7/17, møte 6. juni 2017 og endelig vedtatt av kommunestyret i k-sak 3/18, møte 08. februar 2018.

Kommuneplanen skal bygge på disse fire pilarer:

samskaping, folkehelse, bærekraftig økonomi og samfunnsutvikling og innovasjon

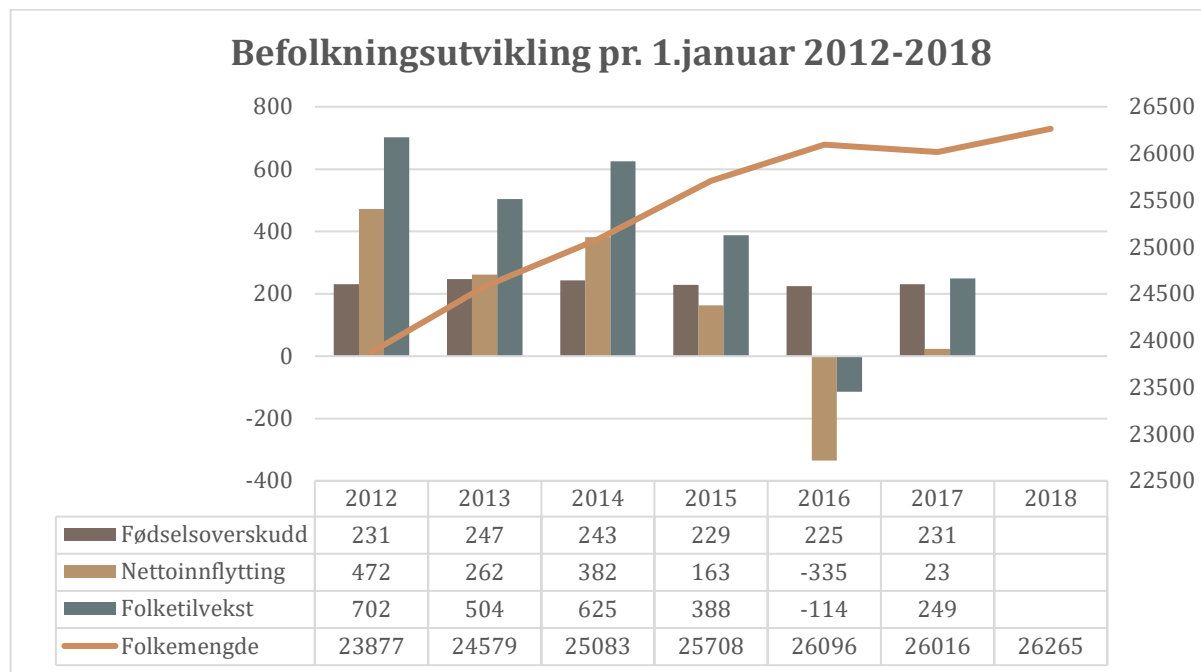
1.2. Solabuen

Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen i Sola har de siste årene vist seg å være tett koblet til konjunkturerendringene i regionen. I løpet av 2017 har vi opplevd en mer stabilisert oljepris samt nedgang i andelen arbeidsledige. I tillegg viser befolkningsutviklingen for 2017 en positiv vekst.

Per 1. januar 2018 bestod Sola kommune av 26 265 innbyggere. Dette er 249 personer flere enn for ett år siden, og tilsvarer vekst på 1 prosent, og innebærer at kommunen har snudd den negative befolkningsveksten som gjorde seg gjeldende for 2016. Den positive veksten er i all hovedsak relatert til et stabilt fødselsoverskudd, mens året er, i likhet med 2016, preget av stor flytteaktivitet med mye inn- og utflytting. I løpet av året flyttet 1 945 personer til Sola, mens 1 922 personer flyttet ut. Dette gir en nettoinnflytting på 23 personer.

Figur: Befolkningsutvikling i Sola kommune per 1. januar 2012-2018

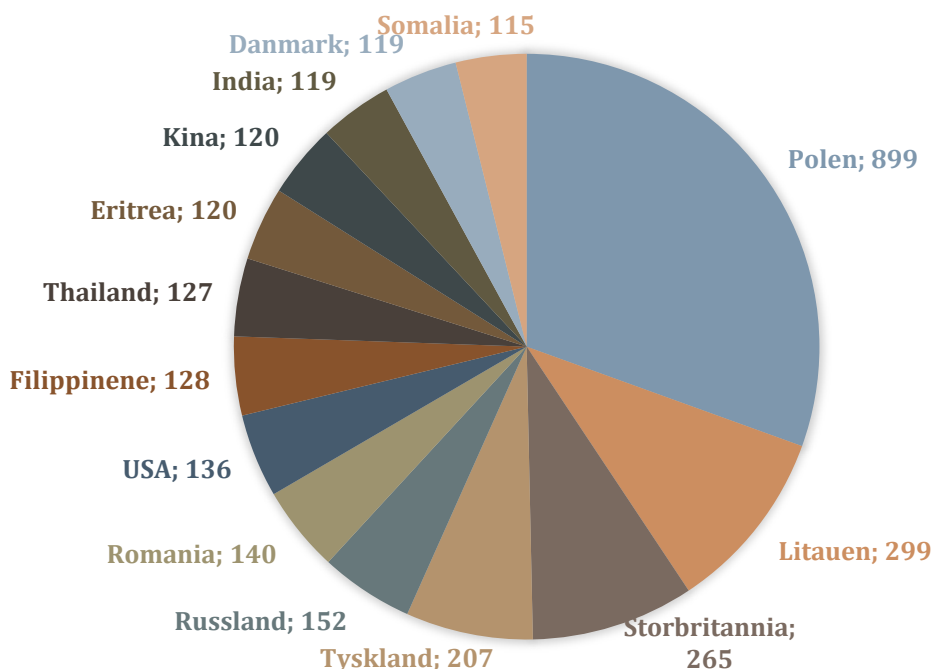
Hele storbyområdet (Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola) hadde positiv befolkningsvekst i 2017. Også for storbyområdet er det fødselsoverskuddet som er den største bidragsyteren til befolkningsøkning, mens det var negativ nettoutflytting for storbyområdet samlet sett i 2017. Totalt sett hadde storbyområdet en befolkningsvekst på 0,64 prosent i løpet av 2017.

Det er fortsatt usikkerhet knyttet til sysselsettings- og befolkningsutviklingen, og det er derfor fremdeles viktig at det arbeides med lokale befolkningsframskrivninger for Sola kommune, som tar høyde disse lokale forholdene.

Innvandrerbefolkningen hadde marginal vekst i 2017, med 0,1 prosentpoeng. Andel innbyggere med innvandrerbakgrunn utgjør nå 16,1 prosent av befolkningen pr. 1. januar 2018. Innvandrergroppene med bakgrunn fra vestlige land er noe redusert sammenlignet med tidligere år, mens det er størst vekst i innvandring fra Asia. Figuren under viser innvandrerbefolkningen fordelt på de vanligste innvandringslandene i Sola pr. 1. januar 2018.

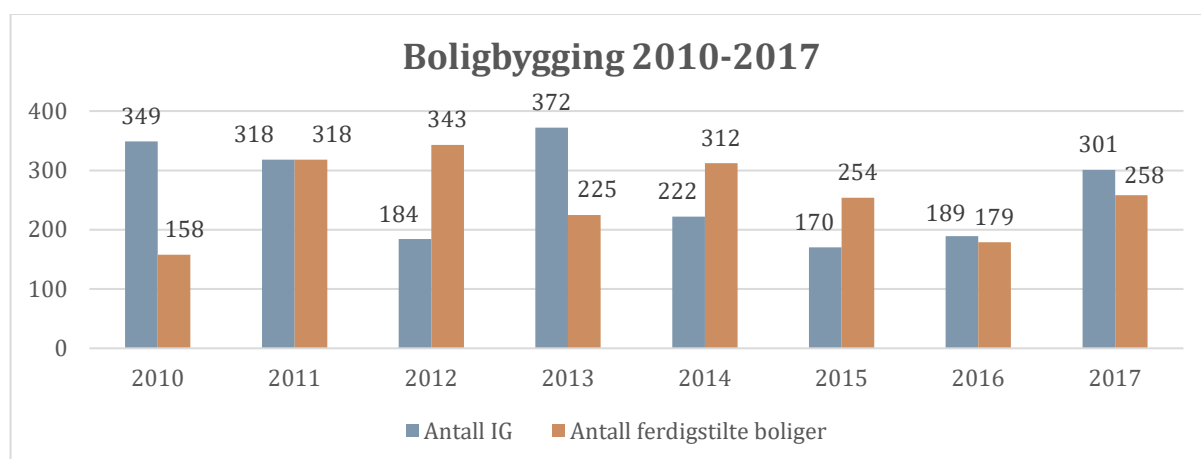
VANLIGSTE LANDBAKGRUNN FOR PERSONER MED INNVANDRINGSBAKGRUNN PR 1. JANUAR 2018

Figur: Innbyggere med utenlandsk statsborgerskap

Boligbygging

Boligbygging er konjunkturavhengig og variere fra år til år, og på tross av tidligere konjunkturedgang viste 2017 seg å være et år med høy grad av ferdigstilte boenheter. Det ble ferdigstilt 258 boenheter i 2017, og gitt 301 igangsettingstillatelser.

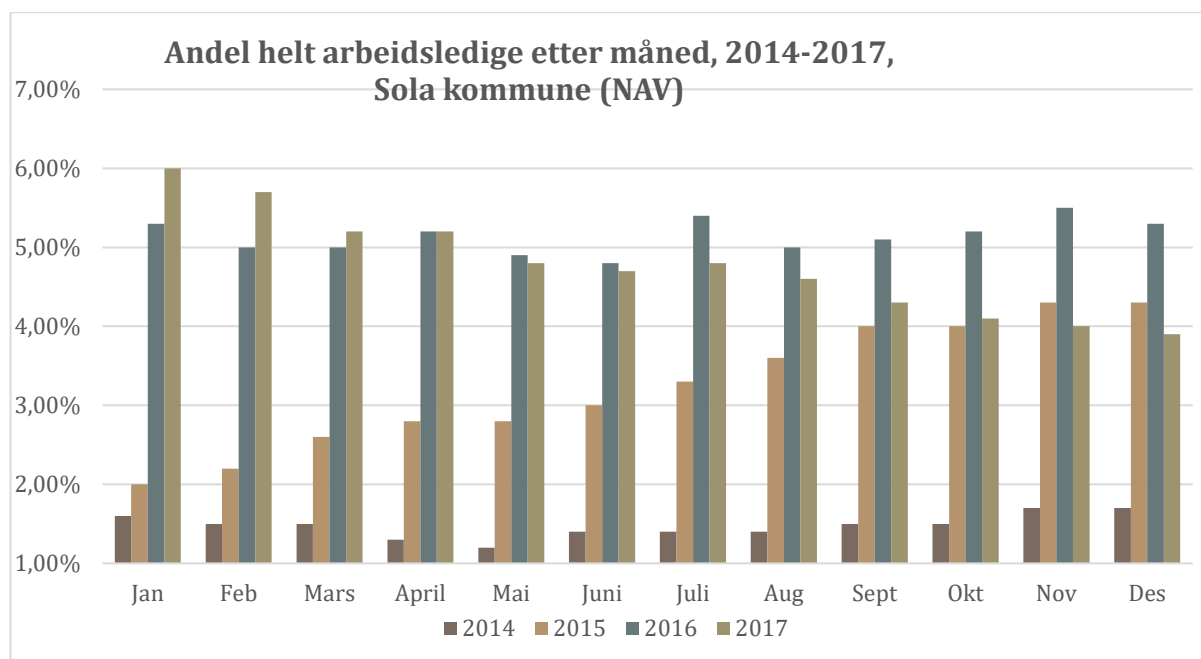

Figur: Antall igangsettingstillatelser (IG) og antall ferdigstilte boliger i Sola

Arbeidsledighet

Arbeidsledighet var på toppen i januar 2017 med 6 prosent helt ledige. Etter dette har vi i 2017 sett en nedgang i arbeidsledigheten, sammen med en nedgang i antall varslede permitteringer. I Rogaland har vi hatt en nedgang i arbeidsledigheten på 34 prosent. Ved årsskiftet var arbeidsledigheten i Rogaland på 3,2 prosent, nest høyest i landet. For Sola kommune er tallene enda høyere med en arbeidsledighet på 3,9 prosent ved årsskiftet mens arbeidsledighet på landsbasis var på 2,4 prosent. Det er en markant nedgang fra 2016, samtidig som det ifølge NAVs statistikk er stadig flere utlyste stillinger.

Figur: Andel helt arbeidsledige etter måned 2014-2017, Sola kommune (NAV)

1.3. Folkehelse

Folkehelse er identifisert som en av fire pilarer i arbeidet med ny kommuneplan. God helse er for de fleste en viktig forutsetning for å kunne leve det livet man ønsker. Folkehelse handler om befolkningens helsetilstand og hvordan den fordeler seg i befolkningen, og det som direkte eller indirekte påvirker folks helse. Det viktigste folkehelsearbeidet skjer utenfor helsesektoren. Alle som jobber i kommunen må derfor tenke «helse i alt vi gjør».

Sola kommune er for de fleste et godt sted å vokse opp og leve. Befolkningen i kommunen har generelt god helse, og kommer svært godt ut når vi sammenligner ulike folkehelseindikatorer med landet ellers. Sola kommunes folkehelsearbeid er forankret i folkehelseforum som rapporterer til styringsgruppen for folkehelsearbeid.

Sentralt for folkehelseforums arbeid står utarbeidelsen av kommunens folkehelsestrategi. Strategien skal bidra til effektiv virkemiddelbruk som fremmer folkehelse i kommunen, og gi føringer for

kommunens oversiktsarbeid. Strategien ser nærmere på kommunens to prioriterte folkehelseutfordringer; 1) høy andel drop-out fra videregående skole, tatt i betraktning en høyt utdannet og ressurssterk befolkning og 2) sosial tillit og tilhørighet. Arbeidet med strategien ble påbegynt i 2017, og vil bli sluttført i løpet av 2018.

Sola kommune er også deltaker i Rogaland fylkeskommunes partnerskap for folkehelse, som er fylkeskommunens arbeidsmetode for folkehelse. Hovedmålet i partnerskapet er å samordne folkehelsearbeidet i Rogaland og bidra til å oppfylle hovedmålene i den nasjonale og regionale helsepolitikken. Partnerskapet er en svært viktig ramme for folkehelsearbeidet i kommunen.

1.4. Samskaping

I dagens velferdsdebatt konkurrerer to fortellinger. Den ene handler om strammere økonomiske rammer og gradvis nedbygging av velferden. Den andre handler om at kommunen og innbyggerne sammen kan forbedre velferden, til tross for strammere økonomiske rammer.

I 2017 utarbeidet Sola kommune en samskapingsplattform hvor siktemålet er å jobbe for den siste av de to fortellingene. Velferd betyr å «fare vel» i livet, eller, sagt på en annen måte; å leve et godt liv. Gode liv kan ikke leveres som kommunale standardytelser. Gode liv skaper vi sammen, i relasjoner til hverandre, ved at alle får tatt i bruk sine ressurser.

Samskaping handler nettopp om dette. Kommunene skal ikke gjøre for innbyggerne, men sammen med innbyggerne. Kommunen må i større grad og mer systematisk invitere til, og bygge opp under initiativ som kommer fra innbyggerne. Både med tanke på å utvikle bedre tjenester og løsninger, og gjennomføringen av disse.

Dette får konsekvenser for måten kommunen jobber på, både internt og i møte med innbyggerne. Skillet mellom de som bor i kommunen og de som jobber i kommunen må bygges ned. Kommunenes medarbeidere spiller en viktig rolle for at vi skal lykkes. En slik omstilling er en langsiktig prosess som vil gå over flere år. Deler av organisasjonen er allerede godt i gang med ulike former for samskaping. Samskaping har vært tema på flere ledersamlinger i 2017, og var også tema på Formannskapetets studietur til Århus høsten 2017. Samskaping er en av fire pilarer som ligger til grunn for arbeidet med ny kommuneplan.

1.5. Nye verdier mål og visjon

I forslag til planprogram kommuneplan 2019-2035 som ble behandlet av kommuneplanutvalget i sak 7/17, møte 6. juni 2017, ble det initiert en revisjon av kommunens visjon, verdier og strategiske mål.

De nye verdiene gjenspeiler den retning Sola kommune ønsker å bevege seg i:

- **Raushet** - Å være raus handler om å skape et godt arbeidsmiljø, en arbeidsplass hvor vi både aksepterer, respekterer og inkluderer hverandre, deler med hverandre. Når vi deler

- kunnskap og informasjon gjør vi hverandre bedre. Raushet handler også om at vi er der for og sammen med våre innbyggere, både i utvikling og i utøvelse av tjenestetilbud.
- **Mestring** – Å meste handler om at vi har gode forhold rundt oss som gjør at vi lykkes i det vi holder på med. Mestring handler om at vi har trygghet, åpenhet og arbeidsglede rundt oss. Mestring betyr også at vi skal være støtte for innbyggere og omgivelser, slik at de igjen er i best mulig stand til å løse og håndtere utfordringer og oppgaver i egne liv.
 - **Mot** – For å skape noe nytt må vi være modige. Mot handler om å være nysgjerrig og prøvende på nye arbeidsformer eller nye løsninger. At vi i Sola kommune har mot betyr at vi tør å utforske noe vi ikke har gjort før.

Kommuneplanutvalget besluttet i sak 5/18, møte 23. januar 2018, å beholde visjonen «Ansvar for hverandre».

Ansvar for hverandre har vært Solasamfunnets visjon siden 1998, og handler om å ta ansvar for de ulike muligheter regionen og kommunen har å by på. Med ansvar for hverandre har vi en visjon som taler for at kommunen kan, gjennom kompetente medarbeidere, kunnskapsbaserte beslutninger, tverrfaglig samarbeid og samhandling møte framtidige utfordringer. Det at vi - enten som kommune, politikere, innbyggere eller næringsliv - har et ansvar for hverandre innebærer at delt ansvar mellom ulike parter.

Visjon og verdier går hånd i hånd, og endres sjelden. Mål og strategier, derimot, endrer seg, men da innenfor visjonens og verdienes rammer. Kommunens strategiske mål er det operative grep for bevegelse i retning av kommunens visjon. Kommuneplangruppe har i 2017 jobbet med å utforme nye strategiske mål. Disse målene skal forankres på tvers i organisasjonen, og ligge fast for neste kommuneplanperiode.

1.6. Infrastruktur og transport

Sola kommune er tett koblet sammen med de andre kommunene på Nord-Jæren. Folk og gods passerer kommunegrensene daglig, og det er nødvendig å se regionen som et hele når vi snakker om infrastruktur og transport. Regionen er Norges tredje største byregion med over 240 000 innbyggere.

Regionen inngikk sommeren 2017 en byvekstavtale med staten. Avtalen gjelder areal- og transporttiltak og finansiering. Staten går inn med over 7 milliarder kroner til viktige prosjekter i Bypakke Nord-Jæren. Samtidig forplikter regionen seg til at framtidig utvikling av boliger og arbeidsplasser skjer på en måte som styrker kollektivtilbudet og reduserer behovet for transport.

Det er et mål at veksten i persontransport i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykling og gåing jamfør *Nasjonal transportplan 2014-2023*, og som virkemiddel har en fått på plass Bypakke Nord-Jæren (2016) og byvekstavtalen i 2017.

Bypakke Nord-Jæren er et samarbeid mellom syv parter: Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Rogaland fylkeskommune, Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola kommuner.

Målet for Bypakke Nord-Jæren er nullvekst i persontrafikken fram mot 2032, samt god fremkommelighet for alle trafikanter med hovedvekt på kollektivtransport, sykling, gåing og næringslivstransport. Partene er enige om at dette målet kan operasjonaliseres slik at det blir i tråd med nullvekstmålet for persontransport med bil, slik det er vedtatt av regjeringen og Stortinget. Målet skal gjelde avtaleområdet som helhet. Bygging av bomstasjonene til Bypakke Nord-Jæren startet sommeren 2017, mens innkrevingen av bompengene etter planen starter 1. oktober 2018. Bypakke Nord-Jæren er tidenes løft for samferdsel og byutvikling på Nord-Jæren. Vi bygger en mer miljøvennlig region.

Det skal investeres for rundt 29 milliarder kroner til vei, buss og sykkelveier i de fire kommunene, i tillegg er det satt av 3,3 milliarder kroner til å drifte kollektivtrafikken. De neste årene skal blant annet disse prosjektene bygges:

- Bussveien. Europas lengste bussvei
- Sykkelstamvegen – sammenhengende sykkelekspressveg mellom Stavanger og Sandnes via Forus
- Flere felt og traseer for bil og buss på Nord-Jæren
- Flere felt og traseer for syklende og gående på Nord-Jæren.

Formannskapet i Sola vedtok i sak 59/17 opprettelsen av et kommunalt parkeringsselskap, selskapet er operativt fra 1.1.18. Hensikten med selskapet skal være å forstå og forvalte kommunens parkeringspolitikk.

1.7. Sentrumsstruktur

De to sentrene i Sola kommune, kommunesenteret Sola og lokalsenteret Tananger, står begge på terskelen til en transformasjonsfase som skal gi rom for utvikling og vekst, samtidig som eksisterende lokale kvaliteter skal ivaretas. For Sola sentrum ble 2017 preget av utflytting av rådhuset og at rivingsarbeidet for å klargjøre til bygging av nytt rådhus startet. Ferdigstillelsen av nytt rådhus representerer starten for en transformasjonen av Sola sentrum. Oppstart for nytt sykehjem er godkjent, og byggearbeider vil starte i 2018.

Områderegulering for Tananger sentrum ble lagt ut til offentlig høring i april 2017, med høringsfrist i september 2017. Det ble gjennomført et omfattende medvirkningsprogram, som del av høringsperioden. Det ble i høringsrunden mottatt over 60 merknader fra offentlige høringsinstanser, beboere, næringsdrivende, foreninger og lag og interne høringsinstanser i Sola kommune. Gjennomgang og oppsummering av merknadene, sammen med innspillene fra medvirkningsprosessen, har vært en prioritert oppgave etter høringsfristen. Rådmannen tar sikte på å fremme planen til 2. gangsbehandling før sommeren 2018.

1.8. Næringsstruktur

På tross av de kraftige nedgangstidene ble Sola kommune igjen rangert som den beste kommunen i landet på næringsutvikling i 2017.

Sola kommune er vertskommune for tre viktige næringsområder i regionen; Stavanger lufthavn, Risavika og Forus.

Stavanger Lufthavn Sola er et svært viktig logistikknytepunkt for fylket og regionen.

Kommunedelplan for Stavanger Lufthavn Sola ble vedtatt våren 2017. Planen legger til rette for del av ny parallell rullebane, bussveitrasé fra Sola sentrum via Sømmevågen til terminalområdet på lufthavnen og privat parkering. I kommunedelplanen ble det også lagt til rette for at flyplassen kan utvide sine næringsfunksjoner ved at det er åpnet for nye næringsområder langs nordsiden av flyplassvegen.

I juni 2017 ble også Rv 509 Sømmevågen/Flyplassvegen åpnet. Åpningen markerte også ferdigstillelsen av det andre delprosjektet i Transportkorridor vest. Dette strekket knytter Transportkorridor vest sammen med Solasplitten. Transportkorridor vest blir en veldig viktig hovedvegsforbindelse gjennom fire næringsområdet her på Nord-Jæren. Målet med utbyggingen er å forberede vegnettet mellom Risavika havn, Stavanger lufthavn, Godsterminal Ganddal, Offshorebasen i Dusavik og ferjeforbindelsen i Mekjavik. Et viktig og nødvendig løft for næringsutvikling i regionen.

Forus er et av Norges viktigste næringsområder. Gjennom arbeidet med interkommunal kommunedelplan for Forus har Sandnes, Stavanger og Sola kommune en felles ambisjon om å videreutvikle Forus som et næringsområde av nasjonal og regional betydning. Planen har en tidshorisont frem til 2040, og forventes ferdigstilt i 2019. Planen legges ut på offentlig høring i 2. kvartal 2018.

Kapittel 2

Økonomi

Driftsregnskapet for 2017 er avsluttet med et regnskapsmessig mindreforbruk (udisponert overskudd) på kr 12,3 mill. Netto driftsresultat er på 4,8 prosent og gjeldsgrad eksklusive startlån og lån til selvfinansierte byggeprosjekt samt Sola tomteselskap KF er på 66,8 prosent. Samlet merforbruk på tjenesteområdene, politisk nivå med sekretariat samt rådmannsnivå med sentrale staber var på kr 3,4 mill. som tilsvarer 0,3 prosent av totalt netto driftsbudsjett. Skattevekst i Sola var på minus 4,2 prosent i forhold til 2016. Brutto investeringsutgifter utgjorde kr 194,7 mill. i 2017

2.1. Hovedtall

Kommunestyret i Sola har vedtatt følgende måltall for Sola kommune:

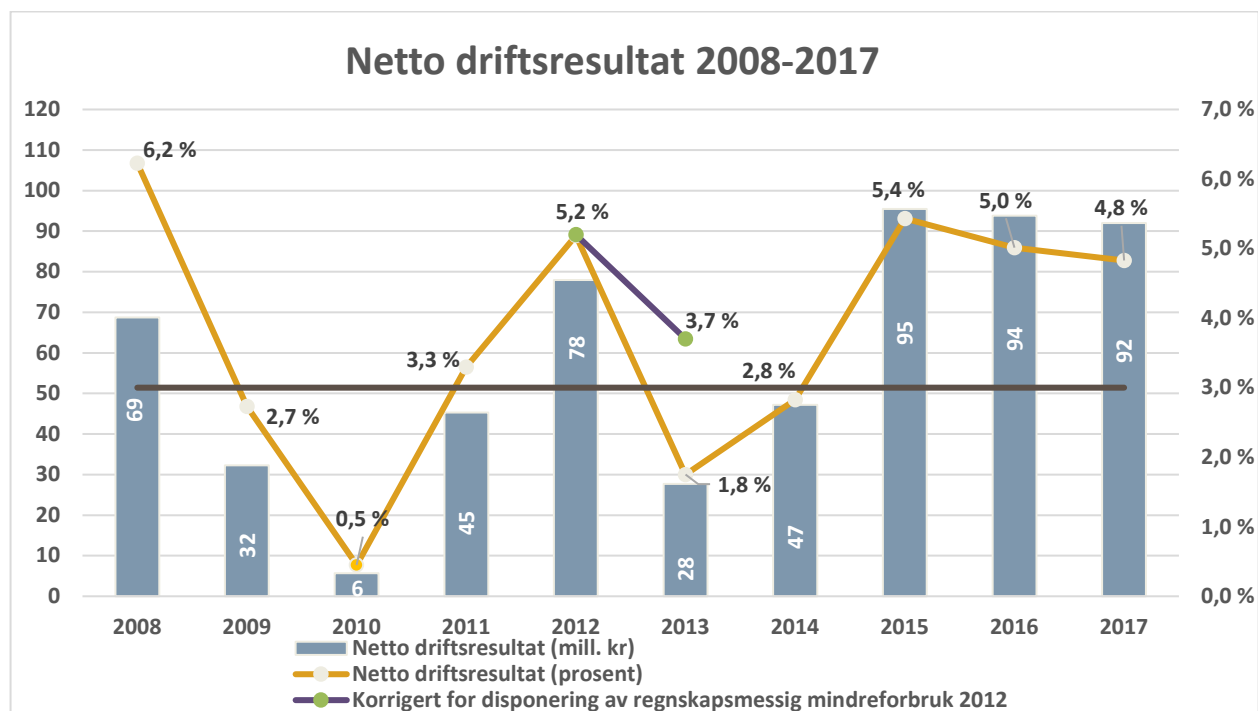
Handlings- og økonomiplan innrettes med sikte på reell styring etter følgende økonomiske måltall:

- *For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal balansen mellom inntekter og utgifter i driftsbudsjettet tilpasses et netto driftsresultat på minimum 3 prosent av kommunens brutto driftsinntekter.*
- *For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi skal framtidig låneopptak tilpasses en gjeldsgrad – lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter – som på sikt ikke bør ligge over 60 prosent.*

2.1.1. Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til avsetninger og egenfinansiering av investeringer. Netto driftsresultat er den primære indikatoren for økonomisk handlingsrom og bør, i henhold til tidligere anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg (TBU), ligge over 3 prosent av kommunens brutto driftsinntekter. I 2014 kom TBU med ny anbefaling som følge av at mva-kompensasjon investering ble ført direkte i investeringsregnskapet fra 2014. Det nye anbefalte nivået er på 1,75 prosent. Rådmannen mener likevel at Sola kommune bør opprettholde det tidligere anbefalte nivået på 3 prosent for å unngå ytterligere økning i gjeldsgrad. Dette for å kunne opprettholde en viss grad av egenfinansiering av investeringer, ivareta handlefrihet samt opprettholde bærekraftig økonomi på lang sikt.

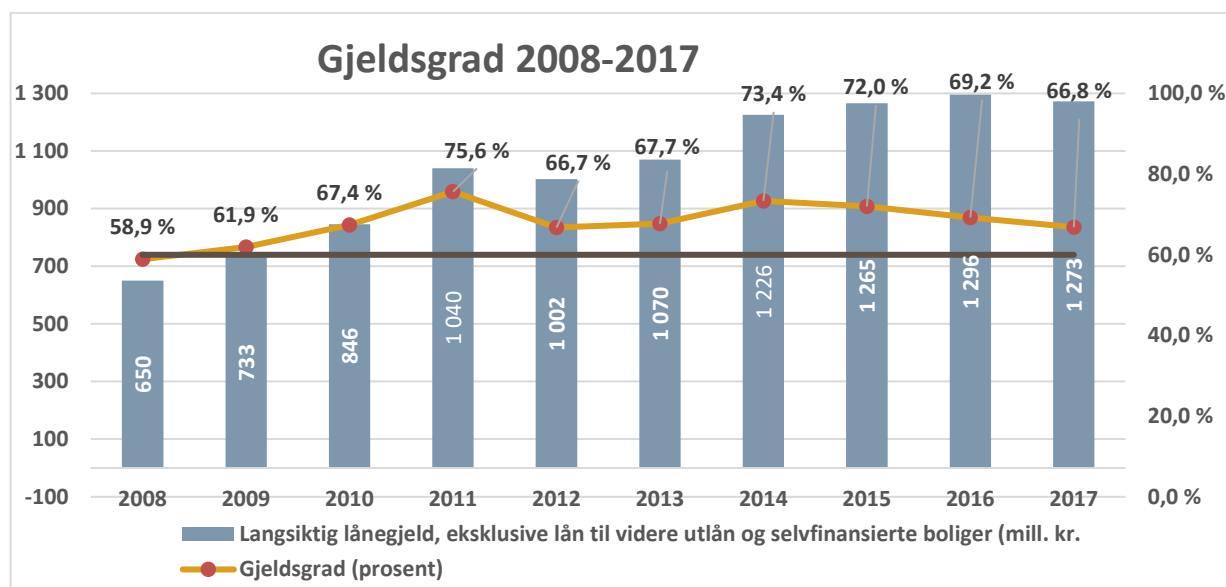
Isolert sett i 2017 ble netto driftsresultat på kr 92,0 mill., noe som tilsvarer 4,8 prosent av brutto driftsinntekter. Vedtatt målsetning om minimum 3 prosent netto driftsresultat er dermed oppnådd.

Figur: Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

2.1.2. Gjeldsgrad

Gjeldsgrad viser forholdet mellom brutto lånegjeld og brutto driftsinntekter eksklusive finansinntekter, og er et nøkkeltall for kommunens handlefrihet. Startlån, lån til mellomfinansiering av selvfinansierte prosjekter og lån for videre utlån til Sola tomteselskap KF er ikke med i beregningen av gjeldsgrad. Per 31. desember 2017 var gjeldsgrad i henhold til ovennevnte definisjon på 66,8 prosent. Dette er over vedtatt målsetting, men under budsjettert nivå.

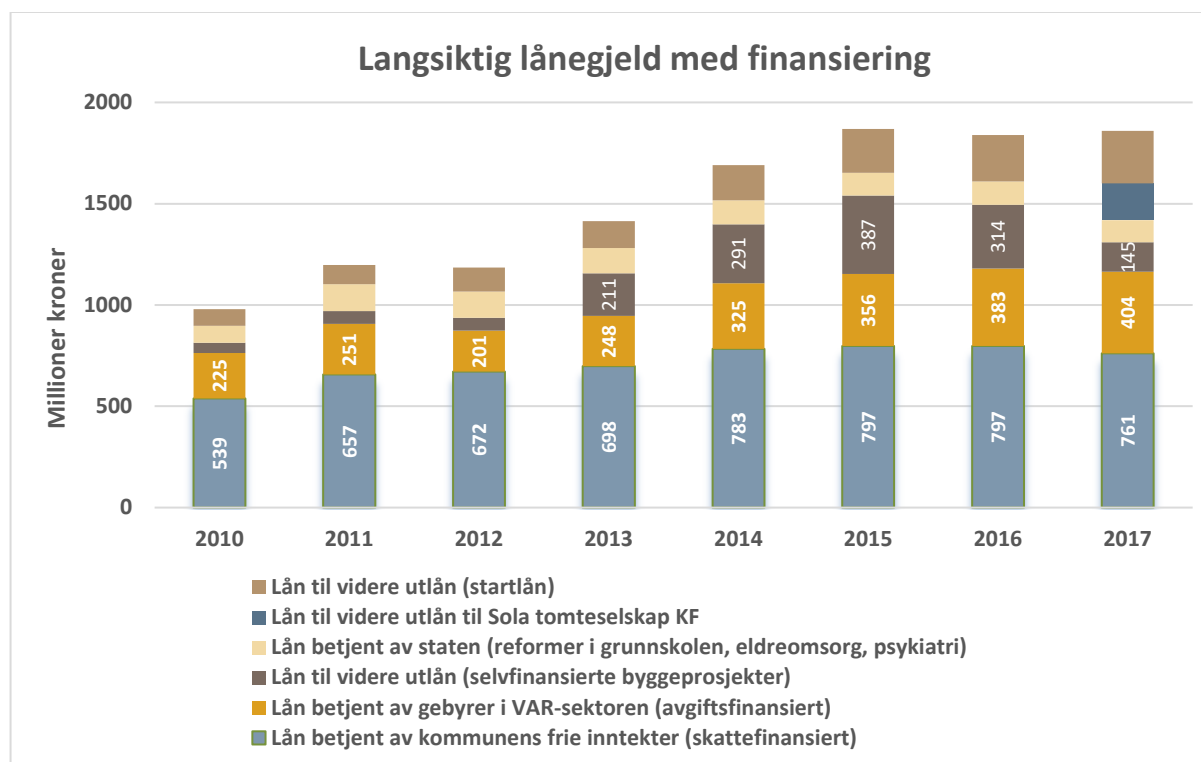

Figur: Gjeldsgrad

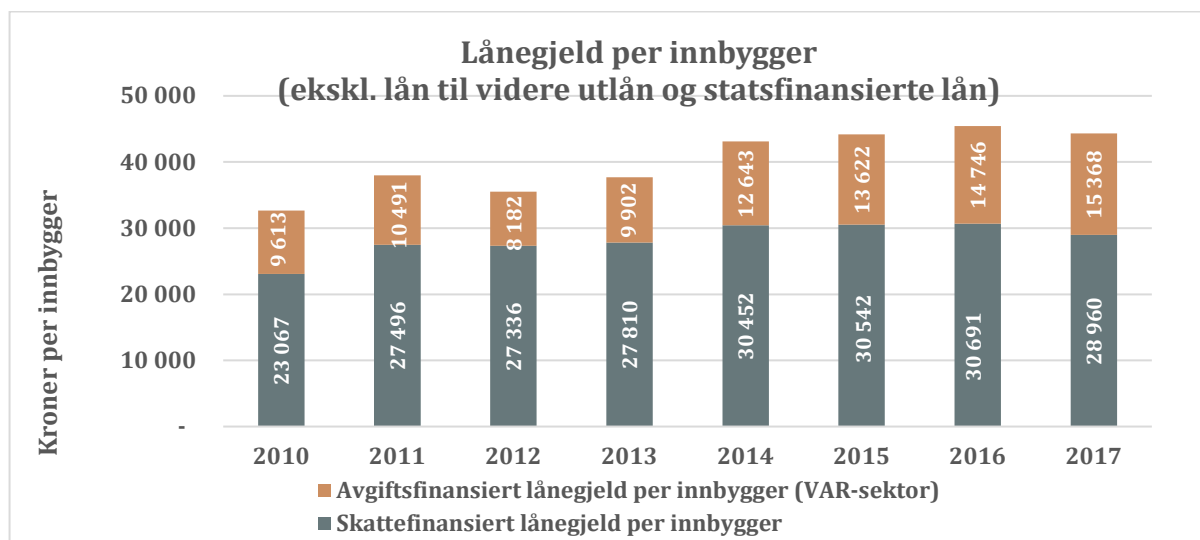
Per 31. desember 2017 var brutto lånegjeld eksklusive pensjonsforpliktelser på kr 1.860,4 mill. Av dette utgjorde lån til kommunens sine egne investeringer kr 1.273 mill., startlån kr 259,3 mill., lån til mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekt kr 145,1 mill., samt lån til videre utlån Sola tomteselskap KF kr 182,0 mill. I tillegg kommer kr 1,1 mill. knyttet til finansiell leasing. Sistnevnte er kun regnskapsmessig teknisk føring og ikke reelt låneopptak.

Nytt regelverk for bokføring av justeringsavtaler mva medfører at disse avtalene fra 2017 ikke skal føres som langsiktig gjeld i kommunens balanseregnskap. Grafen under viser hvordan langsiktig lånegjeld fordeles mellom ulike typer finansiering.

Figur: Langsiktig gjeld med finansiering

Skattefinansiert lån per innbygger var på kr 28 960 per 31. desember 2017. Dette er en reduksjon på 5,6 prosent i forhold til 2016.

Figur: Lånegjeld per innbygger

2.2. Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) 2017

Skatteinntektene i Sola kommune ble på kr 945,2 mill. i 2017, noe som tilsvarer en nedgang på minus 4,2 prosent i forhold til 2016. Veksten på landsbasis var positiv på 4,5 prosent. Skatteinntektene ble kr 41,4 mill. lavere enn opprinnelig budsjett. I løpet av 2017 ble skatteinntekten justert ned med kr 50 mill. brutto. Resultat i forhold til justert budsjett viser nå en merinntekt på skatt kr 8,6 mill. Imidlertid bidro den gode skatteveksten på landsbasis at vi også fikk lavere inntekstutjevning, og dermed kr 9,8 mill. mer i rammetilskudd. Samlet resultat for frie inntekter (skatt og rammetilskudd) ble på kr 1,39 mrd., noe som er kr 18,4 mill. høyere enn justert budsjett.

Tabellen under viser fordeling av diverse skattearter. Forskuddstrekk er kommunens hovedskatt og utgjør i gjennomsnitt ca 90 prosent av kommunens skatteinntekter. Vekst i forskuddstrekk var negativ på minus 0,9 prosent fra 2016 til 2017. Nominell vekst per innbygger var på minus 3,9 prosent i Sola mens tallene for landet per innbygger var på pluss 3,6 prosent.

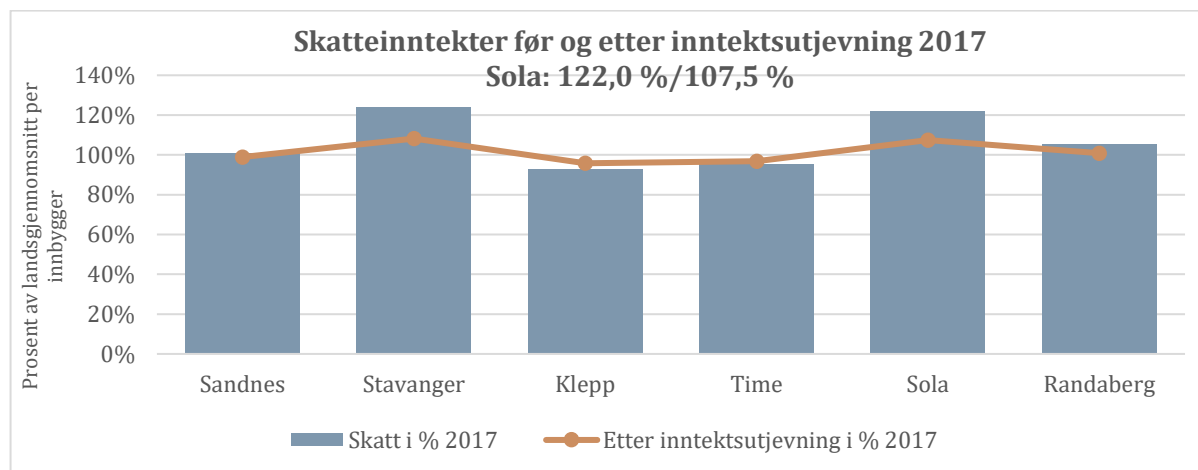
TABELL: PERSONSKATT 2013-2017

Tall i kr mill.

	2013	2014	2015	2016	2017
Forskuddstrekk	734,2	781,3	833,5	825,8	818,3
Forskuddsskatt	76,7	81,8	94,3	105,8	93,6
Restskatt	32,6	37,5	33,6	39,9	34,8
Etterskuddsskatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renter/omkostn./margin/korr.	6,1	-5,9	0,2	15,3	-1,5
Brutto skatteinntekter	849,6	894,7	961,6	986,8	945,2
Nominell vekst i Sola per innbygger (01.01)	8,5 %	3,2 %	4,9 %	1,1 %	-3,9 %
Nominell vekst i landet per innbygger (01.01)	4,4 %	0,8 %	4,8 %	8,7 %	3,6 %

Grafen under viser skatteinntekter før og etter inntektsutjevning i et utvalg kommuner. I 2017 var skatteinntekter på 122,0 prosent av landsgjennomsnittet mens tilsvarende tall i 2015 og 2016 var på henholdsvis 141,5 prosent og 131,6 prosent. Det betyr at kommunens skattenivå i prosent av landsgjennomsnittet har gått ned med 19,5 prosent poeng sammenlignet med år 2015.

Figur: Skatteinntekter før og etter inntektsutjevning 2017

Tabellen under viser fordeling av rammetilskuddet per enkelte elementer. Etter objektive kriterier betraktes Sola som en lettdrevet kommune og hadde utgiftsutjevning på 0,97. Som følge av dette ble kommunen trukket i rammetilskuddet med kr 51,2 mill. Inntektsutjevningen var kr 112,3 mill. Det var opprinnelig budsjettert med en inntektsutjevning på kr 144 mill.

TABELL: BOKFØRT RAMMETILSKUDD BESTÅR AV FØLGENDE ELEMENTER:

Tall i kr mill.

	2016	2017
Innbyggertilskudd (likt beløp per innbygger i landet)	588,9	608,1
Utgiftsutjevning (basert på demografiske forhold)	-58,8	-51,2
Overgangsordninger (inntektsgaranti fra 2009)	-1,5	-2,6
Saker med særskilt fordeling	3,8	4,6
Veksttilskudd (fra 2009)	14,4	0
Endringer salder budsjett/budsjettforliket	2,9	-2,2
Skjønn – tap endringer av inntektssystemet	5,5	0
Skjønnsmidler inkl prosjektskjønn	0,7	2,5
Annet - Revidert nasjonalbudsjett	0	1,7
Netto inntektsutjevning	-151,7	-112,3
Sum	404,1	448,6

2.3. Driftsregnskap

I dette avsnittet presenteres driftsregnskapet i form av utdrag fra økonomisk oversikt, jamfør tabell nedenfor. Økonomisk oversikt fremkommer mer detaljert i kapittel 6 i denne årsrapporten. Kun vesentlige avvik mellom regnskap og budsjett vil bli kommentert. Avvik som er relatert til tjenesteområdene vil i hovedsak bli kommentert under hvert tjenesteområde i kapittel 5 *Tjenesteområdene og staber*, samt i avsnitt 2.3.6 *Hovedtall per tjenesteområde*.

TABELL: HOVEDTALL DRIFT

Tall i kr 1 000

	R 2016	R 2017	B 2017 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
DRIFT					
Rammetilskudd fra staten	404 125	448 599	438 785	-9 814	-2,2 %
Skatt på inntekt og formue	986 778	945 204	936 600	-8 604	-0,9 %
Øvrige driftsinntekter	481 359	511 365	499 586	-11 779	-2,4 %
Sum driftsinntekter	1 872 262	1 905 168	1 874 971	-30 197	-1,6 %
Lønn og sosiale utgifter	1 127 450	1 165 456	1 171 827	6 371	0,5 %
Varer og tjenester	540 999	563 329	536 047	-27 282	-5,1 %
Overføringer	125 622	122 810	129 248	6 438	5,0 %
Avskrivninger	90 003	95 171	95 171	0	0,0 %
Fordelte utgifter	-49 580	-61 871	-54 565	7 306	-13,4 %
Sum driftsutgifter	1 834 494	1 884 895	1 877 728	-7 167	-0,4 %
Brutto driftsresultat	37 768	20 273	-2 757	-23 030	835,3 %
Finansinntekter	75 454	82 287	77 574	-4 713	-6,1 %
Finansutgifter	-109 364	-105 729	-100 750	4 979	-4,9 %
Netto finansinntekter/-utgifter	-33 910	-23 441	-23 176	265	-1,1 %
Motpost avskrivninger	90 003	95 171	95 171	0	0,0 %
Netto driftsresultat	93 861	92 003	69 238	-22 765	-32,9 %
Interne finanstransaksjoner					
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	38 764	13 270	13 269	-1	0,0 %
Bruk av disposisjonsfond	4 647	4 728	4 729	1	0,0 %
Bruk av bundne fond	10 220	11 151	16 368	5 217	31,9 %
Sum bruk av avsetninger	53 631	29 150	34 366	5 216	15,2 %
Overført til investeringsregnskapet	62 422	63 314	63 314	0	0,0 %
Dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	114	114	0	0,2 %
Avsetninger til disposisjonsfond	63 563	30 864	30 863	-1	0,0 %
Avsetninger til bundne fond	8 237	14 579	9 313	-5 266	-56,5 %
Sum avsetninger	134 223	108 871	103 604	-5 267	-5,1 %
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	13 270	12 281	0	-12 281	0,0 %

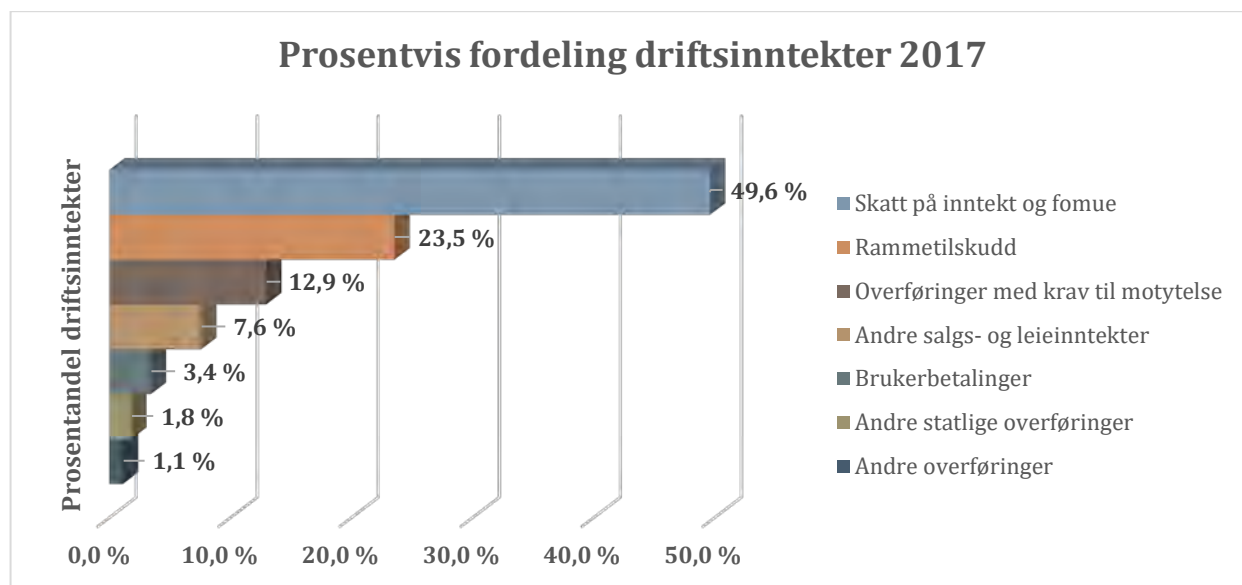
Brutto driftsresultat er differansen mellom sum driftsinntekter og sum driftsutgifter, og utgjør kr 20,3 mill. i 2017. Brutto driftsresultat korrigert for finansinntekter og -utgifter samt motpost avskrivninger gir et netto driftsresultat på kr 92,0 mill., noe som tilsvarer 4,8 prosent av brutto driftsinntekter. Det vises til innledende kommentarer om netto driftsresultat, avsnitt 2.1.1.

Netto driftsresultat korrigert for overføring til investering, avsetning og bruk av fond samt dekning og bruk av tidligere års regnskapsmessige mer-/mindreforbruk gir årets regnskapsmessige mer-/mindreforbruk. Sola kommune sitt regnskap for 2017 viser et regnskapsmessige mindreforbruk på kr 12,3 mill.

2.3.1. Driftsinntekter eksklusive finansinntekter

Sola kommunes samlede driftsinntekter utgjorde i 2017 kr 1 905,2 mill. Dette gir en merinntekt på kr 30,2 mill. sett i forhold til justert budsjett. Se under for nærmere omtale av avviket. Regnskapet viser at driftsinntektene har økt med kr 32,9 mill., det vil si en økning på 1,8 prosent fra 2016.

Figuren under viser de ulike inntektskildenes andel av totale driftsinntekter. Frie inntekter (skatt på inntekt og formue samt rammetilskudd) er den største inntektskilden, og utgjør til sammen 73,1 prosent av totale driftsinntekter eksklusive finansinntekter.

Figur: Prosentvis fordeling driftsinntekter

Frie inntekter utgjorde i 2017 kr 1 393,8 mill., noe som gir en merinntekt på kr 18,4 mill. sett i forhold til justert budsjett. For nærmere omtale, se avsnitt 2.2 *Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) 2017*.

Resultatet for øvrige driftsinntekter viser en samlet inntekt på kr 511,4 mill., noe som gir en merinntekt på kr 11,8 mill. sett i forhold til justert budsjett. I øvrige driftsinntekter inngår brukerbetaling, andre salgs- og leieinntekter, overføringer med krav til motytelse, andre statlige overføringer og andre overføringer.

Brukerbetaling har et regnskapsmessig resultat på kr 65,0 mill. Sett i forhold til justert budsjett gir dette en mindreinntekt på kr 0,1 mill., herav kr 1,5 mill. i mindreinntekt hos Oppvekst og kultur og

kr 1,4 mill. i merinntekt hos Levekår. Regnskapet viser en reduksjon på inntektsført brukerbetaling på 0,9 prosent fra 2016 til 2017.

Andre salgs- og leieinntekter har et regnskapsmessig resultat på kr 144,2 mill., som er en vekst på 4,1 prosent fra 2016. Resultatet for 2017 viser en merinntekt på kr 4,1 mill. sett i forhold til justert budsjett. Av vesentlige forhold kan det nevnes merinntekt på kr 2,8 mill. på kulturhuset, kr 1,1 mill. i merinntekt hos avdeling Eiendom samt kr 1,3 mill. i merinntekt på gebyrfinansierte aktivitet hos Kommunalteknikk. Samtidig viser resultatet til fagstab levekår en mindreinntekt på kr 1,1 mill. og gebyrfinansierte tjenester hos Areal en samlet mindreinntekt på kr 0,6 mill. Resterende avvik fordeles mellom flere ulike virksomheter.

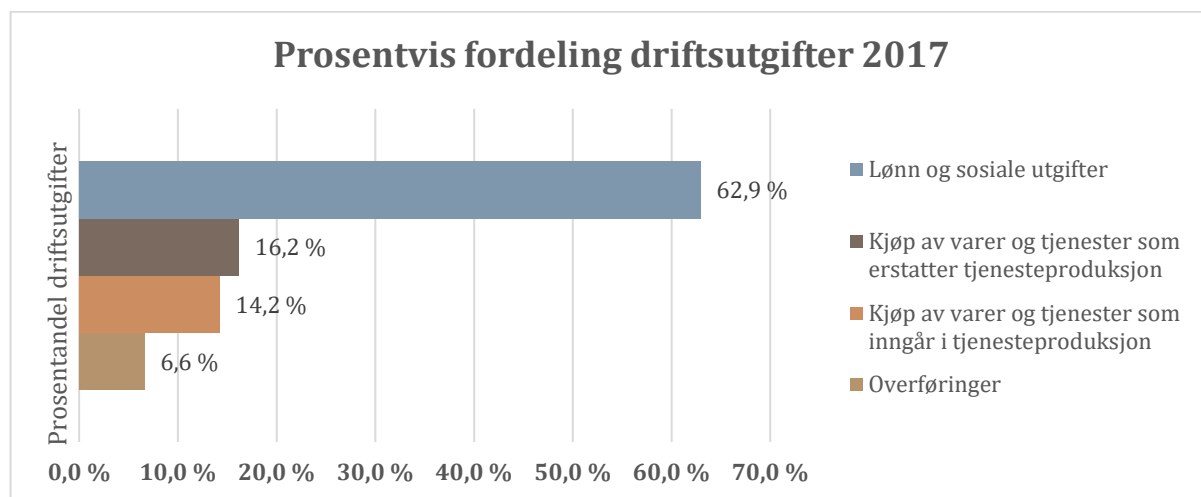
Overføring med krav til motytelse gjelder refusjonsordninger hvor kommunen har en utgift som motpost. Regnskapet viser en samlet inntekt på kr 246,6 mill. Sett i forhold til justert budsjett viser regnskapet en merinntekt på kr 9,3 mill. Merinntekten er i hovedsak relatert til refusjon for barnehagebarn fra andre kommuner med plass i Sola kr 4,1 mill. samt merinntekt fra andre private på kr 3,6 mill. Overføringer med krav til motytelse har en vekst på 4,4 prosent fra 2016 til 2017.

Andre statlige overføringer og andre overføringer har samlet en regnskapsmessig mindreinntekt på kr 1,5 mill. sett i forhold til justert budsjett. Avviket er fordelt mellom flere poster.

2.3.2. Driftsutgifter eksklusive finansutgifter

Sola kommunes samlede driftsutgifter utgjorde i 2017 kr 1 884,9 mill., noe som gir et samlet merforbruk på kr 7,2 mill. sett i forhold til justert budsjett. Regnskapet viser at driftsutgiftene har økt med kr 50,4 mill. fra 2016, det vil si en økning på 2,7 prosent.

Figuren under viser de ulike utgiftspostene eksklusive avskrivninger og fordelte utgifter

Figur: Prosentvis fordeling driftsutgifter

Lønn og sosiale utgifter utgjorde 62,9 prosent av totale driftsutgifter i 2017 eksklusive finansutgifter, avskrivninger og fordelte utgifter. I tillegg kommer kommunens indirekte lønnsutgifter blant annet gjennom kjøp fra foretak, IKS og private barnehager. Disse utgiftene utgjorde en relativ stor del av kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon. Lønn og sosiale utgifter har økt med 3,4 prosent fra 2016. Resultatet for 2017 viser en netto mindreforbruk på kr 6,4 mill., herav kr 4,1

mill. i mindreforbruk på pensjon og arbeidsgiveravgift av pensjon. Resterende avvik fordeles mellom flere ulike virksomhetsområder.

Varer og tjenester består av kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon samt kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon. Samlet sett viser regnskapet for varer og tjenester et merforbruk på kr 27,3 mill. Av vesentlige avvik kan det nevnes merforbruk på skole kr 8,3 mill., merforbruk på eiendom på kr 5,8 mill., merforbruk på Kommunalteknikk på kr 5,2 mill. og kr 4,5 mill. i merforbruk på bestillerkontoret. Kjøp av varer og tjenester har økt med 4,1 prosent fra 2016. Mer-/mindreutgifter på varer og tjenester må sees opp mot mer-/mindreutgifter på lønn samt merinntekter omtalt under avsnitt 2.3.1.

Overføringer har et samlet netto mindreforbruk på kr 6,4 mill. sett i forhold til justert budsjett. Av vesentlige avvik kan det nevnes kr 3,2 mill. i mindreforbruk på etableringstilskudd Husbanken, kr 6,9 mill. i mindreforbruk på reserver og kr 3,1 mill. i merforbruk på overføring til andre private. Merforbruket på overføring til andre private gjelder i hovedsak kulturhuset, og må sees opp mot merinntekten omtalt under andre salgs- og leieinntekter. I mindreforbruket på reserver inngår kr 4,2 mill. i lønns- og pensjonsreserver som ikke er disponert. I tillegg kommer kr 0,5 mill. i ubrukt bevilgningsreserve for formannskap og flere utvalg. Resterende reserver på kr 2,2 mill. må sees opp mot merforbruk på andre utgiftsposter. Mindreforbruket på etableringstilskudd Husbanken på kr 3,2 mill. skyldes blant annet endring i regelverk som kan se ut til å ha medført lavere etterspørsel etter tilskudd.

Mva-kompensasjonsordningen ble utvidet fra 2004 til som regel å gjelde all inngående mva utenfor mva-området. Det har siden da vært uenighet om fortolkning av regelverket omkring rett til mva-kompensasjon for helse- og sosiale boliger, jamfør omtale i tidligere årsrapporter. Som omtalt i årsrapport 2016 vil kommunen ikke lenger kreve mva-kompensasjon for gjennomgangsboliger og andre boliger uten tilknyttet personalbase eller fysisk tilrettelegging. Dette på bakgrunn av ny vurdering av regelverket og praksis i flere andre kommuner. I forslag til statsbudsjett 2018 drøfter regjeringen mva-kompensasjonsordningen for rus- og psykiatriboliger. Regjeringen legger til grunn at det ikke må skilles mellom ulike former for funksjonsnedsettelse. Dette betyr at både fysiske, psykiske og kognitive funksjonsnedsettelse vil kunne omfattes av kompensasjonsordningen. Krav som stilles til boligen for å oppnå mva-kompensasjon kan være fysisk tilrettelegging av boliger. Det kan videre være tale om tilrettelegginger i form av at bolig er tilknyttet personalbase for å yte helse- og omsorgstjenester som avhjelper beboers funksjonsnedsettelse. Dette innebærer etter regjeringens mening at særskilt tilrettelagte boliger for personer med funksjonsnedsettelse som følge av for eksempel psykisk lidelse vil kunne være kompensasjonsberettiget. Sola kommune tapsførte i 2016 kr 6,7 mill. i mva-kompensasjon for tilrettelagte rus- og psykiatriboliger (boliger med personalbase) for perioden 2004-2016. Herav kr 1,4 mill. i drift og kr 5,3 mill. i investering. Med bakgrunn av regjeringens presisering i denne saken i forslag til statsbudsjett 2018 er denne tapsføringen tilbakeført i 2017.

Sola kommune inngår i kommunal oppreisningsordning for tidligere barnevernsbarn som ble organisert av Stavanger kommune., jamfør formannskapets vedtak i sak 18/15 *Kommunal*

oppreisningsordning for tidligere barnevernsbarn – gjenåpning av ordning. Sola kommunes andel av erstatninger gitt i 2017 utgjør samlet kr 1,5 mill.

Avskrivninger inkluderer ordinære avskrivninger på anleggsmidler, motpost avskrivninger og kapitalkostnader på selvkostområdene. Resultatet for kapitalkostnader på selvkostområdene viser et mindreforbruk på kr 3,5 mill. Mindreforbruket gjelder i hovedsak VAR-sektoren og skyldes i stor grad rente på restkapital. Dette som følge av at både 5-årig swaprente og bokført verdi på anleggsmidlene ble lavere enn lagt til grunn i budsjettet. Motpost til disse kapitalkostnadene ligger på sentrale midler og resultatet her viser en tilsvarende mindreinntekt på kr 3,5 mill. Ordinære avskrivninger med motpost avskrivninger er i henhold til justert budsjett.

2.3.3. Eksterne finansinntekter og -utgifter

Kommunens eksterne finansinntekter og -utgifter består av renteinntekter og utbytte samt rente- og avdragsutgifter.

Sum eksterne finanstransaksjoner utgjør netto kr 23,4 mill. i 2017, noe som gir et merforbruk på kr 0,3 mill. sett i forhold til justert budsjett. Det vil si tilnærmet budsjettbalanse. Det er i 2017 mottatt kr 59 mill. i utbytte. Samlet utbytte fra Lyse var på kr 480 mill., hvorav Sola sin andel ble på kr 42 mill. I tillegg har Sola kommune mottatt kr 10 mill. i utbytte fra Forus Næringspark AS og kr 7 mill. i utbytte fra Sola Bredbånd AS.

2.3.4. Interne finanstransaksjoner

Overføring fra drift til investering er i 2017 på kr 63,3 mill. og er i henhold til budsjett.

Dekning av tidligere års merforbruk på kr 0,1 mill. gjelder dekning av regnskapsmessig merforbruk på Sola Storkjøkken KF i 2016, jamfør k-sak 33/17 *Årsrapport og årsregnskap 2016 Sola kommune med kommunale foretak*.

Avsetning til disposisjonsfond utgjør totalt kr 30,9 mill., herav kr 13,3 mill. i regnskapsmessig mindreforbruk 2016 Sola kommune og kr 0,3 mill. i rest premieavviksfond 2016 Sola Storkjøkken KF, jamført k-sak 33/17 *Årsrapport og årsregnskap 2016 Sola kommune med kommunale foretak*. Videre er kr 10 mill. i utbytte fra Forus Næringspark avsatt på disposisjonsfond, samt kr 4,4 mill. i årets premieavvik 2017, jamfør f-sak 3/17 *Bruk av årlig premieavvik*. I tillegg er kr 2,9 mill. i overføring av inntil 3 prosent av budsjetttrammene til skolene fra 2017 til 2018 avsatt på disposisjonsfond, jamfør vedtatt *Delegeringsreglement for plan og økonomisaker*, punkt 6.4 i k-sak 13/15 *Delegeringsreglement – revisjon*.

Bruk av disposisjonsfond er bokført med kr 4,7 mill. i 2017. Kr 2,3 mill. gjelder overføring av inntil 3 prosent av budsjetttrammene til skolene fra 2016 til 2017. Videre er det bokført kr 1,5 mill. i bruk av fond relatert til vedtak i f-sak 188/06 om bruk av tilskudd i henhold til miljøplan samt kr 0,6 mill. i bruk av avsatt næringsfond i 2017. Resterende sum, kr 0,4 mill. gjelder bruk av premiefond Sola Storkjøkken KF 2016, jamfør k-sak 33/17 *Årsrapport og årsregnskap 2016 Sola kommune med kommunale foretak*.

Bruk og avsetning til bundne driftsfond gjelder øremerkede midler og selvkostområdene.

2.3.5. Pensjonsutgifter

Regnskapsføring av pensjon er regulert i Forskrift om årsregnskap og årsberetning (for kommuner og fylkeskommuner) § 13. Det er samlet pensjonskostnad som skal belastes regnskapet til slutt, men gjennom året skal kommunens pensjonspremie føres som utgift i kommunens årsregnskap. I tillegg vil bruk av premiefond hos KLP, årets premieavvik og avvik mellom avsatt premie i lønssystemet og faktisk betalt premie kunne påvirke regnskapet.

Samlet pensjonskostnad inkluderer netto pensjonskostnad, administrasjonskostnad samt amortisert premieavvik og utgjør i 2017 kr 141,1 mill. inkludert arbeidsgiveravgift (AGA). Herav kr 112,1 mill. hos KLP (fellesordningen, sykepleiere og folkevalgte) og kr 29,0 mill. hos SPK (pedagogisk personale i grunnskolen). Pensjonspremie utgjorde i 2017 totalt kr 133,3 mill. inkludert AGA. Avviket mellom pensjonspremie og netto pensjonskostnad inkludert administrasjon føres som årets premieavvik. Dersom pensjonspremien er høyere enn pensjonskostnaden betyr dette positivt premieavvik som inntektsføres i det aktuelle regnskapsåret, og utgiftsføres deretter over 15/10/7 år avhengig av når premieavviket oppsto. Negativt premieavvik fremkommer når premien er lavere enn pensjonskostnaden. Negativt premieavvik inntektsføres deretter over 15/10/7 år. Hensikten med ordningen er å få jevnere belastning av pensjonsutgifter i regnskapet.

Innbetalt premie for Sola kommune har gjennomgående vært høyere enn netto pensjonskostnad inkludert administrasjon i de siste årene. I 2017 utgjorde denne pensjonskostnaden kr 128,9 mill. inkludert AGA. Positivt premieavvik inkludert AGA ble på kr 4,4 mill. som er inntektsført i regnskap 2017. I tråd med vedtak i f-sak 3/17 *Bruk av årlig premieavvik* er midlene avsatt å disposisjonsfond, jamfør omtale under avsnitt 2.3.4. *Interne finanstransaksjoner*.

Amortisering av tidligere års premieavvik utgjorde i 2017 kr 15,0 mill. inkludert AGA. Akkumulert premieavvik per 31. desember 2017 er på kr 82,9 mill. inkludert AGA. Dette er utgifter som kommunen må dekke inn over driftsbudsjettet over åtte år.

Resultatet for pensjonskostnadene i 2017 viser et mindreforbruk på kr 7,1 mill. sett i forhold til justert budsjett, herav kr 4,1 mill. i mindreforbruk på sosiale kostnader og kr 3 mill. i ubrukt pensjonsreserve.

2.3.6. Hovedtall drift per tjenesteområde, politisk nivå med sekretariat og rådmannens sentrale staber

Tjenesteområdene Oppvekst og kultur, Levekår og Samfunnsutvikling, politisk nivå med sekretariat samt rådmannsnivå med sentrale staber hadde i 2017 et samlet netto driftsbudsjett på kr 1 282 mill. Regnskapsresultatet for 2017 viser et samlet merforbruk på kr 3,4 mill., noe som utgjør 0,3 prosent av rammen. Virksomhetene har hatt fokus på å tilpasse sine aktiviteter til strammere økonomiske rammer, blant annet som følge av skattesvikt i 2017. Det har vært høy oppmerksomhet på økonomistyring og overholdelse av budsjettrammene.

I dette avsnittet omtales kun vesentlige avvik. Detaljer om den økonomiske situasjonen for det enkelte virksomhetsområde og staber finnes i kapittel 5 *Tjenesteområdene og staber*.

TABELL: TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST OG KULTUR

Tall i kr 1 000

	R 2016	R 2017	B 2017 (justert)	Avvik i kr	Avvik i prosent
Fagstab Oppvekst	17 518	16 432	16 769	337	2,0 %
Skole, SFO og voksenopplæring	297 255	305 427	306 553	1 126	0,4 %
Barnehage	243 533	251 221	254 391	3 170	1,2 %
Barnevern	33 349	31 734	32 250	516	1,6 %
Barn, ungdom og familietjenesten	22 286	22 310	23 592	1 282	5,4 %
Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	7 705	7 579	7 736	157	2,0 %
Kultur	35 200	35 616	37 161	1 545	4,2 %
Sum Tjenesteområde Oppvekst og kultur	656 847	670 318	678 452	8 134	1,2 %

Tjenesteområdet Oppvekst og kultur har et samlet mindreforbruk på kr 8,1 mill. sett i forhold til justert budsjett, noe som utgjør 1,2 prosent av en total netto budsjettramme på kr 678,5 mill. Korrigert for overføring av inntil 3 prosent av budsjettrammene til skolene fra 2017 til 2018 viser resultatet til Oppvekst og kultur et mindreforbruk på kr 5,2 mill.

Skolene og SFO hadde et samlet mindreforbruk på kr 3,3 mill. Det er naturlig med avvik som følge av at skoleåret avviker fra kalenderåret, og skolene har i henhold til +/-3 %-regelen fått overført samlet kr 2,9 mill. fra 2017 til 2018. Resultatet for Voksenopplæringen viser et merforbruk på kr 1,3 mill. som i hovedsak skyldes merutgifter på tjenesten særskilt norsk for fremmedspråklige grunnskoleelever.

Barnehageområdet har et samlet mindreforbruk på kr 3,2 mill. av en totalramme på kr 254,3 mill. Mindreforbruket skyldes i hovedsak merinntekter barn andre kommuner.

Resultatet til barnevern viser et mindreforbruk på kr 0,5 mill., Mindreforbruket skyldes i stor grad merinntekter i form av refusjon. Resultatet til Barn, ungdom og familietjeneste viser et mindreforbruk på 1,3 mill. Vakanser deler av året samt sykefravær uten vikar er hovedårsak til dette mindreforbruket.

Kulturområdet samlet har et mindreforbruk på kr 1,5 mill. og et avvik på 4,2 prosent. Mye av mindreforbruket er knyttet til driften på kulturhuset og gjelder merinntekter i jubileumsåret.

TABELL: TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR

Tall i kr 1 000

	R 2016	R 2017	B 2017 (justert)	Avvik i kr	Avvik i prosent
Fagstab Levekår	8 090	12 613	6 585	-6 028	-91,5 %
Sola sjukeheim	67 357	66 332	65 979	-353	-0,5 %
Sola bo- og hjemmetjenester	72 243	72 144	70 048	-2 096	-3,0 %
Tananger bo- og hjemmetjenester	55 481	56 035	55 912	-123	-0,2 %
Miljøtjenesten	82 987	87 311	83 266	-4 045	-4,9 %
Psykisk helsearbeid og rus	39 357	40 147	42 556	2 409	5,7 %
NAV (Sosiale tjenester)	54 546	59 327	55 858	-3 469	-6,2 %
Fysio- og ergoterapi	15 790	16 957	17 441	484	2,8 %
Sum Tjenesteområde Levekår	395 850	410 866	397 645	-13 221	-3,3 %

Resultatet for tjenesteområdet Levekår viser samlet et merforbruk på kr 13,2 mill sett i forhold til justert budsjett. Merforbruket utgjør 3,3 prosent av en total netto budsjettramme på kr 397,7 mill.

Fagstab Levekår fikk i 2017 et merforbruk på kr 6 mill. Dette skyldes i hovedsak brukerrelaterte kostnader grunnet økt bruk av privat avlastning, redusert refusjon for ressurskrevende brukere og økte utgifter for utskrivningsklare pasienter på Stavanger Universitetssykehus.

Hjemmetjenester, institusjoner og fysio- og ergoterapitjenesten har et samlet merforbruk på kr 3,7 mill. Merforbruket skyldes hovedsakelig økte lønnsutgifter som følge av at flere av virksomheten i perioder har hatt økt bemanning grunnet økt tjenestebehov og endring i tjenestene til enkelt innbyggere.

NAV (sosial tjenester) avsluttet 2017 med et merforbruk på kr 3,5 mill. Merforbruket skyldes i hovedsak kvalifiseringsprogrammet og flyktninger. Som følge av høy arbeidsledighet har det vært økt antall innbyggere i kvalifiseringsprogrammet. I tillegg har det ankommet flere flyktninger enn det som var lagt til grunn i budsjettet.

TABELL: TJENESTEOMRÅDE SAMFUNNSUTVIKLING

Tall i kr 1 000

	R 2016	R 2017	B 2017 (justert)	Avvik i kr	Avvik i prosent
Fagstab Samfunnsutvikling	7 106	-6 789	-6 519	270	-4,1 %
Eiendom	91 157	98 203	97 069	-1 134	-1,2 %
Kommunalteknikk	13 161	17 663	14 849	-2 814	-18,9 %
Arealbruk	12 860	10 558	11 402	844	7,4 %
Sum Tjenesteområde Samfunnsutvikling	124 285	119 635	116 801	-2 834	-2,4 %

Tjenesteområdet Samfunnsutvikling har et samlet merforbruk på kr 2,8 mill. sett i forhold til justert budsjett, noe som utgjør 2,4 prosent av en total netto budsjettramme på kr 116,8 mill.

Resultatet til Fagstab Samfunnsutvikling viser et mindreforbruk på kr 0,27 mill. Avviket skyldes i hovedsak mindreforbruk på varer og tjenester, samt merinntekter knyttet til refusjoner fra diverse aktører for utlegg/tjenester utført av Sola kommune.

Når det gjelder Eiendom viser resultat et merforbruk på kr 1,1 mill. i 2017. Merforbruket skyldes i hovedsak merforbruk i energikostnader grunnet økte strømpriser, i tillegg til påløpte driftutgifter på usolgte, selvfinansierte boliger.

Kommunalteknikk fikk i 2017 et samlet resultat på kr 2,8 mill. i merforbruk etter bruk av selvkostsfond. Herav kr 1,3 mill. som skyldes merutgifter til brøyting og strøying av kommunale veier. I tillegg er det merforbruk knyttet til uforutsatt vedlikeholdsarbeid og utskifting av veiskilt. Justert budsjett 2017 for vann, avløp, renovasjon og slam viser et forventet bruk av selvkostfond på kr 9,5 mill. Resultatet viser et samlet bruk av fond på kr 0,02 mill., det vil si en mindreinntekt på kr 9,5 mill., herav kr 3,5 mill. i mindreforbruk på kapitalkostnader. Dette som følge av at både 5-årig swaprente og bokført verdi på anleggsmidlene ble lavere enn lagt til grunn i budsjettet. I tillegg viser resultatet et mindreforbruk på lønn og sosiale kostnader grunnet vakante stillinger og sykefravær. Videre har lavere bemanning samt dårlige værforhold medført lavere aktivitet på vedlikehold enn budsjettet.

Samlet resultat for Areal viser et samlet mindreforbruk på kr 0,84 mill., herav kr 0,6 mill. i merforbruk på gebyrfinansierte tjenester hos Byggesak og kr 1,45 mill. i mindreforbruk på skattefinansierte tjenester. Etterkalkulering av tjenestene innen Areal i forbindelse med regnskapsavslutning viste at det var medgått flere timer enn budsjettet i skattefinansiert arbeid hos seksjon Plan, mens seksjon Byggesak og Kart og Oppmåling hadde lavere andel skattefinansiert arbeid enn budsjettet. Mindreforbruket på de skattefinansierte tjenestene skyldes i hovedsak mindreforbruk i lønn og sosiale kostnader grunnet vakante stillinger. Merforbruket i gebyrfinansierte tjenester hos Byggesak må midlertidig dekkes av kommunekassen, da seksjonen ikke har oppsparte midler på selvkostfond. Dette kommer i tillegg til tidligere års fremført underskudd, og akkumulert fremført underskudd utgjør kr 6,6 mill. per 31.12.2017. Det har vært fokus på å redusere merforbruket hos Byggesak gjennom hele 2017, og seksjonen har holdt en stilling vakant siden medio 2017. Byggesaksgebyrene har hatt en positiv utvikling i siste tertial i 2017, og avsluttet 2017 med kr 0,5 mill. i merinntekt. Dette gir grunnlag til et mer optimistisk syn for 2018 med tanke på aktivitetsnivå og gebyrinntekter.

I 2017 mottok Sola kommune kr 28,8 mill. tiltaksmidler i form av engangstilskudd til kommunalt vedlikehold på Sørlandet og Vestlandet i tiltaksmidler. Samtidig ble det overført tiltaksmidler fra 2016 til 2017 på kr 2,3 mill. Det vil si at Sola kommune i 2017 har hatt samlet midler på kr 31,1 mill. til tiltaksprosjekter. Disponering av mottatte midler i 2017 ble vedtatt i f-sak 19/17 *Fordeling av tiltakspakke mot økt arbeidsledighet 2017 tilskudd til kommunalt vedlikehold på Sørlandet og Vestlandet* og f-sak 45/17 *Fordeling runde 2 av tiltakspakken mot økt arbeidsledighet 2017 engangstilskudd til kommunalt vedlikehold på Sørlandet og Vestlandet*. I tillegg kom allerede vedtatt bruk fra 2016. Noen prosjekter ble ikke ferdigstilt i 2017, men arbeidet ble forpliktet per 31.

desember 2017, og dermed kan midler overføres til 2018. Totalt ble kr 6,8 mill avsatt på fond, herav kr 4,5 mill. knyttet til driftsprosjekter og kr 2,3 mill. knyttet til investeringsprosjekter.

TABELL: POLITISK NIVÅ MED SEKRETARIAT SAMT RÅDMANN MED SENTRALE STABER

	R 2016	R 2017	B 2017 (justert)	Avvik i kr	Avvik i prosent
Politisk nivå m/sekretariat	14 872	14 690	16 565	1 875	11,3 %
Rådmannsgruppen m.m-	9 232	9 958	10 341	383	3,7 %
Personal og organisasjon	34 044	31 912	34 271	2 359	6,9 %
Økonomi	11 107	11 069	11 966	897	7,5 %
IKT	15 640	17 355	16 353	-1 002	-6,1 %
Resultat	84 894	84 984	89 496	4 512	5,0 %

Regnskap og budsjett for Kommunikasjonsavdeling, IKT samt noen fellesutgifter hos Personal og organisasjon nulles ut og overføres til sentral konto for fordeling av korrekte KOSTRA-funksjoner. Tabellen over er justert for denne overføringen, og viser dermed det reelle resultatet for hele rådmannsnivå med sentrale staber uten overføring til sentral konto.

Samlet resultat for politisk nivå med sekretariat og rådmannsnivå med sentrale staber viser et mindreforbruk på kr 4,5 mill. sett opp mot justert budsjett, noe som utgjør 5,0 prosent av en netto budsjettramme på kr 89,5 mill.

Mindreforbruket på politisk nivå med sekretariat skyldes i hovedsak mindreforbruk på bevilgningsreserver, mindretgift på avvikling av Stortings- og Sametingsvalg samt lavere driftsutgifter enn lagt til grunn i budsjettet.

Rådmannsgruppen inkludert SLT, næring og eierskap samt kommuneadvokat har et mindreforbruk på kr 0,4 mill. som i hovedsak gjelder mindreforbruk hos SLT.

Resultatet til Personal og organisasjon skyldes i hovedsak vakante stillinger samt lavere lønnsnivå på lærlinger enn lagt til grunn i budsjettet. Mens resultatet til Økonomi i stor grad skyldes merinntekter samt lavere driftsutgifter enn budsjettet. Avdeling IKT fikk et merforbruk på kr 1,0 mill. i 2017. Dette merforbruket skyldes i stor grad merutgifter til utstyr og infrastruktur i forbindelse med flytting til midlertidig rådhus.

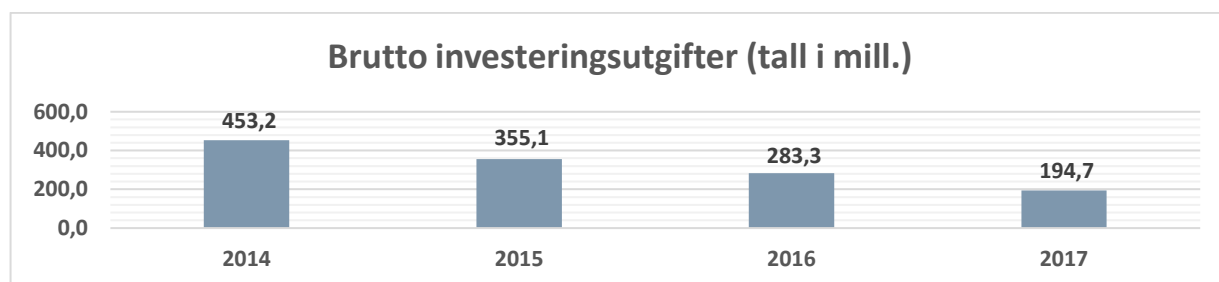
2.4. Investeringsregnskapet

TABELL: HOVEDTALL INVESTERING

Tall i kr 1 000

	R 2016	R 2017	B 2017 (justert)	Avvik i kr	Avvik i %
Investeringer:					
Investeringsutgifter	352 898	225 392	262 954	37 562	14,3 %
Investeringsinntekter	-279 176	-149 945	-109 698	40 247	-36,7 %
Finansransaksjoner	249 011	245 491	143 758	-101 733	-70,8 %
Sum finansieringsbehov	322 732	320 938	297 014	-23 924	-8,1 %
Finansiering:					
Overført fra drift	62 422	63 314	63 314	0	0,0 %
Salg av aksjer og andeler	0	54	0	-54	0,0 %
Mottatte avdrag på utlån	20 483	22 285	13 741	-8 544	-62,2 %
Bruk av lån	212 512	174 501	162 429	-12 072	-7,4 %
Bruk av fond	27 315	60 783	57 530	-3 253	-5,7 %
Sum finansiering	322 732	320 938	297 014	-23 924	-8,1 %
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0,0 %

Brutto investeringsutgifter i 2017 utgjorde kr 194,7 mill. korrigert for inngåtte avtaler om justeringsrett¹ mva på kr 30,7 mill. Brutto investeringer de siste fire årene fremgår av figuren under. Gjennomsnittlig investeringsnivå de siste fire årene har vært på kr 321,6 mill., og investeringsnivået i 2017 er dermed lavere enn dette.

Figur: Brutto investeringsutgifter 2014-2017 eksklusive justeringsavtaler mva 2015-2017

¹ Sola kommune har etter merverdiavgiftsloven og momskompensasjonsloven mulighet for å fradragføre eller kreve kompensert inngående merverdiavgift på kommunaltekniske anlegg, også når disse er bygget av en privat utbygger. Utbyggere oppnår selv ikke fradragrett for inngående merverdiavgift på anlegg som overdras til Sola kommune. Formannskapet i Sola har i sak 94/12 åpnet for at kommunen i disse sakene kan tilby private utbyggere såkalte justeringsavtaler som innebærer at kommunen og utbygger deler fradragført og/eller kompensert merverdiavgift på disse anleggene. Justeringsavtaler må bokføres i kommunens investeringsregnskap i henhold til notat fastsatt av foreningen GKRS.

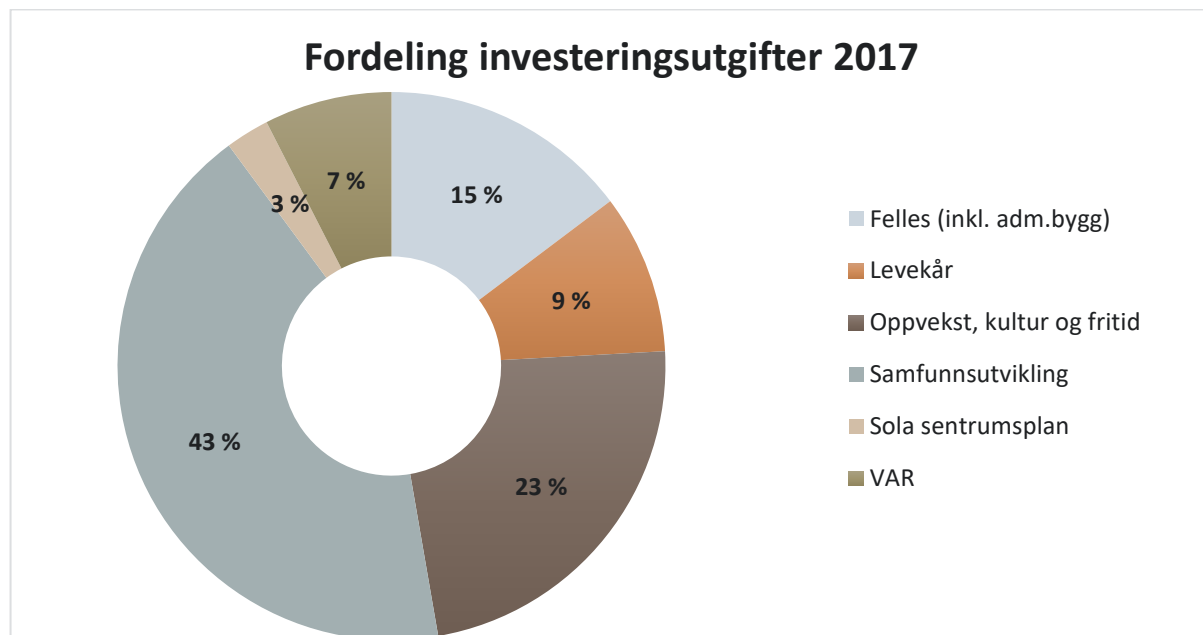
2.4.1. Investeringsutgifter

Sola kommune har et høyt investeringsnivå, og brutto investeringsutgifter i 2017 var på kr 194,7 mill. eksklusive inngåtte avtaler om justeringsrett på kr 30,7 mill. Dette er kr 62,4 mill. lavere enn budsjettert nivå korrigert for teknisk budsjettendring 2017 for avsluttede prosjekter og ubrukte årsbevilgninger 2016 som utgjorde samlet kr 24,9 mill.

Mange av investeringsprosjektene går over flere regnskapsår, og det kan oppstå periodiske avvik mellom budsjett og regnskap i byggeperioden. Disse avvikene søkes å begrenses mest mulig ved budsjettendringer i de årlige tertialrapportene.

Blant byggeprosjektene som i 2017 isolert sett hadde størst merforbruk i forhold til budsjett var skytehall Forus Bedriftsarena, turveg Hafrsfjord-Joa, VA49 Røyneberg, Sola hybelhus og utbygging av Sola skole og Dysjaland skole. Blant prosjektene som hadde størst mindreforbruk var ny sjukeheim Sola sentrum, nytt rådhus, parkeringsanlegg Sola sentrum nord, nytt rådhus, etablering nytt serverrom, tilbakeføring av klasserom/uteareal på Grannes skole, de midlertidige/permanente småhusene og erverv av areal. Avvikene skyldes i hovedsak tidsforskyvninger mellom budsjett og regnskap, og ikke avvik i forhold til vedtatte prosjektkostnader. Prosjektene som hadde vesentlige avvik i forhold til budsjett er kommentert i saksforelegg til årsrapport og årsregnskap 2017.

Figuren under viser prosentvis fordeling av investeringsutgifter i 2017 eksklusive inngåtte avtaler om justeringsrett.

Figur: Prosentvis fordeling av investeringsutgifter 2017 etter formål

2.4.2. Investeringsinntekter

De samlede investeringsinntektene ble i 2017 kr 118,1 mill. eksklusive inngåtte avtaler om justeringsrett mva på kr 31,9 mill. Dette gir en merinntekt på kr 40,2 mill. sammenlignet med justert budsjett.

Salgsinntekter fordeler seg på salg av utstyr, areal og boliger. I 2017 var det ikke budsjettert for salgsinntekter i justert budsjettet, noe som vil si at totale salgsinntekter på kr 68,3 mill. i sin helhet medførte merinntekter i investeringsregnskapet. Kr 55,1 mill. av merinntektene var knyttet til salg av selvfinansierte boliger, noe som skyldes at de budsjetterte salgsinntektene har blitt budsjettert tidligere år.

Salget av selvfinansierte boliger fortsatte å være utfordrende i 2017 grunnet markedssituasjonen i regionen. Det var størst treghet i salget første halvåret i 2017. I løpet av våren ble det satt i gang tiltak for å øke salget av boliger, samtidig som markedssituasjonen begynte smått å vise tegn til bedring. Salget av de selvfinansierte boligene økte noe i andre halvåret av 2017. Totalt ble det solgt 18 selvfinansierte boliger i 2017. Tabellen nedenfor viser status på salg av selvfinansierte boliger per 31. desember 2017.

TABELL: STATUS PÅ SALG AV SELVFINANSIERTE BOLIGER PER 31.12.2017

Prosjekt-nr.	Prosjekt	Ferdig-status	Antall boenheter til salgs	Antall boenheter solgt i 2017	Antall boenheter solgt totalt	Antall boenheter igjen å selge
39077	Myklebust felt BB-9, (8 leil. for salg)	Ferdig	8	3	8	0
39068	Skadbergv./Åsenv. lavbl. (50 leil. for salg)	Ferdig	50	5	45	5
39082	Myklebust felt CB-6-12-13 (38 leil. for salg)	Ferdig	38	6	13	25
39083	Myklebust felt CB-8-11-14 (22 rekkehus for salg)	Ferdig	22	4	16	6
Sum			118	18	82	36

Inntekter knyttet til refusjoner og overføringer består i hovedsak av kompensasjon for merverdiavgift i investeringsregnskapet, bolig- og investeringstilskudd fra Husbanken og spillemidler. I 2017 er det bokført kr 55,4 mill. i inntekter knyttet til refusjoner og overføringer, mot budsjettert kr 77,8 mill. Regnskapet viser kr 20,9 mill. i mindreinntekter knyttet til kompensasjon for merverdiavgift, noe som i stor grad skyldes tidsforskyvninger i investeringsprosjekter. Tilsvarende avvik vil vises igjen på utgiftssiden i investeringsregnskapet.

Videre er det mindreinntekter knyttet til tilskudd fra Husbanken på kr 4,8 mill. Mindreinntektene skyldes delvis tidsforskyvninger i prosjekter, i tillegg til at noen boliger har fått endret bruksformål fra kommunal til privat og er dermed ikke lengre berettiget til husbanktilskudd. Endringene i forventet husbanktilskudd vil bli innarbeidet i budsjettene i 1. tertial 2018.

Spillemidler blir utbetalt fra en totalpott hvert år, noe som fører til uforutsigbarhet i utbetalingene og dermed gjør det vanskelig å budsjettere korrekt i forhold til ferdigstilling av prosjekt. Fra 2015 ble spillemidler på nye prosjekter derfor ført som en del av porteføljefinansieringen, mens det på eldre

prosjekter fremdeles er budsjettert spillemidler på det enkelte prosjekt. Omleggingen har medført at prosjekter kan regnskapsmessig avsluttes når de er ferdigstilte, uavhengig om spillemidler er mottatt. I 2017 ble det ikke budsjettert for spillemidler i investeringsregnskapet grunnet stort etterslep på utbetaling av spillemidler. Regnskapet viser en merinntekt på kr 0,5 mill. knyttet til mottatte spillemidler i 2017.

2.4.3. Finanstransaksjoner

Finanstransaksjoner består av avdrag på lån, utlån, kjøp av aksjer og andeler, dekning av tidligere års udekket samt avsetning til fond. Regnskapet for 2017 viser at totale finanstransaksjoner utgjør kr 245,5 mill., noe som gir en merutgift på kr 101,7 mill. sett i forhold til justert budsjett.

Resultatet for avdrag på innlån viser en merutgift på kr 71,2 mill., herav kr 55,3 mill. i merforbruk på avdrag på selvfinansierte byggeprosjekt og kr 15,9 mill. i merforbruk på startlån. Merforbruket på selvfinansierte byggeprosjekt gjelder avdrag betalt i 2017 som er budsjettert tidligere år. Disse avdragene finansieres av salgsinntekter på boligene.

Betalt avdrag på startlån viser et merforbruk på kr 15,9 mill. sett i forhold til justert budsjett. Avdragene betales i henhold til nedbetalingsplan Husbanken. Betalt avdrag til Husbanken er i 2017 kr 7,3 mill. høyere enn mottatte avdrag. Merforbruket er delvis finansiert gjennom bruk av fondsmidler, kr 3,1 mill., som er avsatt tidligere år som følge av at mottatte avdrag har vært høyere enn betalte avdrag til Husbanken. Resterende merforbruk, kr 4,2 mill., er midlertidig dekket av kommunen ved avslutning av investeringsregnskapet for 2017. Dette vil bli dekket inn gjennom framtidige avdrag på startlån som mottas.

I justert budsjett 2017 var det budsjettert med kr 67,8 mill. i utlån, herav kr 50 mill. i startlån og kr 17,8 mill. i utlån til Sola Tomteselskap KF. Regnskapet viser et merforbruk på kr 11,6 mill. som i sin helhet skyldes utlån av startlån. Merforbruket er finansiert av ubrukte lånemidler for startlån overført fra 2016. Rådmannen presiserer at dette er kun forskyvning mellom årene, og at det ikke er lånt ut mer enn kommunestyrets vedtatte rammer på startlån.

I 2017 er det bokført totalt kr 75,7 mill. i avsetning til ubundne investeringsfond, herav kr 38,4 mill. i reell avsetning på fond. Dette er høyere enn i justert budsjett og skyldes at utgiftene knyttet til Sola sentrumsplan ble lavere enn budsjettert i 2017. Denne avsetningen er gjort i tråd med kommunestyrets vedtak i k-sak 45/17 *Budsjettoppfølging 2017 – investering per 30.04.2017* punkt 3c «Rådmannen har i forbindelse med regnskapsavslutninger fullmakt til å avsette på fond mindreforbruk på overordnede infrastrukturprosjekter knyttet til Sola sentrumsplan for bruk senere år. Forutsetningen er at inntektene fra anleggsbidrag, VA-refusjoner og frikjøpsmidler er høyere enn utgiftene det enkelte år.».

Resterende avsetning på kr 37,3 mill. er kun en teknisk bokføring som gjelder overføring av midler knyttet til rekkefølgekrav fra nytt rådhus og nytt sykehjem til prosjekter for Sola sentrumsplan. Den tekniske bokføringen har en tilsvarende motpost på bruk av ubundet investeringsfond omtalt under avsnitt 2.4.4. *Finansiering av investeringer.*

Videre er det i 2017 avsatt på bundne investeringsfond kr 10,5 mill. som er i tråd med justert budsjett. Avsetningen gjelder øremerkede midler knyttet til anlegg med justeringsrett på kr 1,2 mill. og tiltaksmidler knyttet til engangstilskudd kommunalt vedlikehold på kr 9,3 mill., herav kr 2,3 mill. som er en reell avsetning. Resterende avsetning på tiltaksmidler, kr 7, 0 mill., er kun en teknisk bokføring som har en tilsvarende motpost på bruk av bundne investeringsfond.

2.4.4. Finansiering av investeringer

Finansiering av investeringer viser samlet sett en merinntekt på kr 23,9 mill. sett i forhold til justert budsjett. Overføring fra drift til investering er bokført med kr 63,3 mill. og er i tråd med justert budsjett.

Det er regnskapsført kr 22,3 mill. i mottatte avdrag i 2017, herav kr 13,5 mill. i startlån og kr 8,7 mill. som gjelder ansvarlig lån til Lyse. Resultatet viser en merinntekt på kr 8,5 mill. som gjelder mottatte avdrag på startlån.

Bruk av lån bokføres i investeringsregnskapet når lånemidler faktisk brukes, ikke ved låneopptak. I 2017 er det bokført kr 174,5 mill. i bruk av lån, noe som gir en merinntekt på kr 12,1 mill. sett i forhold til justert budsjett. Avviket skyldes teknisk budsjettendring i 2017 knyttet til avsluttede prosjekter og årsbevilgninger i 2017, bruk av ubrukte lånemidler på startlån, bruk av lån på selvfinansierte byggeprosjekt som er budsjettert tidligere år samt lavere bruk av lån på kommunens investeringer enn lagt til grunn i budsjettet.

Bruk av ubundne investeringsfond er bokført med kr 37,3 mill. er kun en teknisk føring knyttet til overføring av midler knyttet til rekkefølgekrav fra nytt rådhus og nytt sykehjem til prosjekt for Sola sentrumsplan. Det er en tilsvarende motpost under avsetning til fond omtalt under avsnitt 2.4.3.

Finansieringstransaksjoner.

Bruk av bundne investeringsfond er bokført med kr 10,1 mill., noe som gir en merinntekt på kr 3,1 mill. sett i forhold til justert budsjett. Merinntekten gjelder bruk av fondsmidler på startlån som ikke er budsjettert. Disse fondsmidlene gjelder mottatte avdrag tidligere år som ikke er betalt til Husbanken. Bruk av fond bidrar til finansiering av innbetalt avdrag til Husbanken i 2017, jamfør ytterligere omtale under avsnitt 2.4.3. *Finanstransaksjoner*. Resterende bruk av fond er kun en teknisk bokføring relatert til engangstilskudd kommunalt vedlikehold som har en tilsvarende motpost på avsetning til bundne investeringsfond.

Egenfinansiering av investeringer

Tabellen under viser hvordan finansiering av investeringer fordeler seg på egenfinansiering og bruk av lån for årene 2014-2017. Høy egenfinansiering av investeringer er en viktig indikator på god økonomisk handlingsfrihet.

Egenfinansiering av investeringer tilsvarer 59 prosent av totale investeringsinntekter i 2017. Egenfinansiering inkluderer alle investeringsinntekter med unntak av bruk av lån.

TABELL: FINANSIERING AV INVESTERINGER

	2017	2016	2015	2014
Andel egenfinansiering	59 %	53 %	39 %	35 %
Andel lånefinansiering	41 %	47 %	61 %	65 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %

Grunnlagstallene er justert for selvfinansierte byggeprosjekt, justeringsavtaler mva og startlån

2.5. Balanseregnskapet

TABELL: HOVEDSTØRRELSENE I BALANSEREGNSKAPET

Tall i kr 1 000

Oversikt balanseregnskapet					
Aktiva	31.12.17	31.12.16	Passiva	31.12.17	31.12.16
Anleggsmidler:			Egenkapital:		
Eiendommer, anlegg, utstyr	3 078 554	3 147 742	Frie fond	169 279	115 746
Utlån, aksjer, andeler	599 039	566 548	Bundne fond	78 194	74 306
Pensjonsmidler	1 598 202	1 472 034	Regnsk.m. mindreforbr. drift	12 281	13 270
Konsernint. langs. fordr.	181 729	58 247	Kapitalkonto	1 788 538	1 710 338
Sum anleggsmidler	5 457 523	5 244 571	Prinsippendringer drift	12 955	12 955
			Sum egenkapital	2 061 246	1 926 614
Omløpsmidler:			Langsiktig gjeld:		
Kortsiktige fordr.	116 894	118 405	Pensjonsforpliktelser	1 891 376	1 772 946
Premieavvik (pos.)	84 226	94 734	Langsiktige lån	1 860 379	1 856 130
Kasse, bank	550 601	468 453	Sum langsiktig gjeld	3 751 756	3 629 076
Konsernint. korts. fordr.	7 646	54			
Sum omløpsmidler	759 367	681 646	Kortsiktig gjeld		
			Div. kortsiktig gjeld	402 531	368 742
			Premieavvik (neg.)	1 357	1 785
			Konsernint. korts.gjeld	17 909	0
			Sum kortsiktig gjeld	403 889	370 527
Sum eiendeler	6 216 891	5 926 217	Sum egenkap. og gjeld	6 216 891	5 926 217
Memoriakonti:			Motpost memoriakonti:		
Ubrukte lånemidler	82 770	94 842	Motpost ubrukte lånemidler	-82 770	-94 842
Fremført underskudd	10 883	6 263	Motpost fremført underskudd	-10 883	-6 263
Sum memoriakonti	93 653	101 105	Sum motpost memoriakonti	-93 653	-101 105

2.5.1. Arbeidskapital – omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Arbeidskapitalen er et mål på kommunens likvide stilling, ofte beskrevet som dens evne til å betale sine betalingsforpliktelser etter hvert som disse forfaller. Arbeidskapitalen tilsvarer omløpsmidler

fratrullet kortsiktig gjeld. I begrepet omløpsmidler inngår likvide midler som kontanter og bankinnskudd, kortsiktige fordringer og eventuelle markedsbaserte verdipapirer. Differansen mellom tilgang og bruk av midler korrigert for endring i ubrukte lånemidler tilsvarer årets endring i arbeidskapitalen, og påvirkes således av kortsiktige svingninger i kommunens kontantstrøm, netto premieavvik og ubrukte lånemidler. Arbeidskapitalen hadde i 2017 en økning på kr 44,4 mill., fra kr 311,1 mill. til kr 355,5 mill. Til sammenligning var samlede driftsutgifter per måned i 2017 gjennomsnittlig på kr 157,1 mill.

Ubrukte lånemidler har hatt en nedgang på kr 12,1 mill. Både i 2016 og 2017 ble det tatt opp lån i henhold til politiske vedtak. Netto positivt premieavvik viser en nedgang på kr 10,1 mill. i løpet av året, hvilket betyr høyere amortisering av tidligere års premieavvik enn årets positive premieavvik. Begge disse forholdene bidrar isolert sett til en nedgang i arbeidskapitalen.

2.5.2. Anleggsmidler

Anleggsmidlene har økt med totalt kr 213,0 mill. De største postene er økning av pensjonsmidler på kr 126,2 mill. og økning i konsernintern langsiktig fordring på kr 123,5 mill. (differansen mellom utlån til nedlagt Kvithei utbyggingsselskap Sola KF og utlån til nyopprettet Sola tomteselskap KF). Av posten utlån/aksjer/andeler gjelder kr 183,6 mill. utlån til Lyse AS og kr 257,5 mill. gjelder videreformidling av Husbanklån (startlån).

2.5.3. Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser er kommentert under hovedtall. Kommunens fremtidige pensjonsforpliktelser er beregnet til kr 1.891,4 mill. Tilsvarende er andeler i ulike pensjonsordninger samlet verdsatt til kr 1.598,2 mill. Gapet mellom fremtidige pensjonsforpliktelser og verdien på andeler i pensjonsordninger har hatt en nedgang i 2017 på kr 7,7 mill., fra kr 300,9 mill. til kr 293,2 mill.

2.5.4. Egenkapital

Fri egenkapital knyttet til drift, dvs. disposisjonsfond og regnskapsmessig mer-/mindreforbruk, har hatt en økning på kr 14,4 mill., fra kr 122,5 mill. til kr 136,9 mill. Økningen må ses i sammenheng med regnskapsmessig mindreforbruk i 2017 på kr 12,3 mill.

Bundne fond har en økning på kr 3,9 mill., fra kr 74,3 mill. til kr 78,2 mill. Av bundne fond per 31. desember 2017 gjelder kr 37,2 mill. selvkostfond, kr 22,4 mill. gjelder øvrige driftsfond og kr 18,6 mill. er knyttet til investeringsregnskapet.

Disposisjonsfond er oppstarte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet. Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift. Tabellen nedenfor viser utviklingen i størrelsen på disposisjonsfond i perioden 2014-2017 samt utvikling i disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Økning i disposisjonsfondet i 2017 er nærmere omtalt under avsnitt 2.3.4. *Interne finanstransaksjoner i drift.*

TABELL: UTVIKLING DISPOSISJONSFOND 2014-2017

	2017	2016	2015	2014
Generelt disposisjonsfond	83 533 549	81 129 460	55 579 247	55 639 247
Disposisjonsfond Utbytte Forus Næringsutvikling AS	19 450 000	10 000 000	0	0
Disposisjonsfond Premieavvik	17 431 111	12 480 878	0	0
Disposisjonsfond Tilskudd i henhold til miljøplan	4 159 244	5 626 843	7 105 676	7 288 914
Sum Disposisjonsfond per 31.12.	124 573 904	109 237 181	62 684 923	62 928 161
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	6,5 %	5,8 %	3,6 %	3,8 %

2.5.5. Likviditet og soliditet

I de kommunale regnskapsforskriftene er det ikke fastsatt krav med hensyn til hvor stor egenkapitalprosenten, likviditetsgraden og soliditet bør være. Man bør imidlertid være oppmerksom på utviklingen i disse indikatorene.

Likviditetsgrad 1

Likviditetsgrad 1 tar utgangspunktet i alle omløpsmidler og er et forholdstall mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Nøkkeltall forteller om kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser med utgangspunkt i alle omløpsmidler. Nøkkeltall bør være større enn 2. Tabell under viser utviklingen i likviditetsgrad 1 i de siste årene. Dersom en korrigerer for akkumulert premieavvik vil likviditetsgrad 1 bli svekket.

TABELL: UTVIKLING LIKVIDITETSGRAD 1 2015-2017

	2015	2016	2017
Likviditetsgrad 1	1,76	1,84	1,88

Likviditetsgrad 2

Likviditetsgrad 2 tar utgangspunkt i de mest likvide omløpsmidlene, og her bør nøkkeltallet være større enn 1. De mest likvide omløpsmidlene er kasse, bank og markedsbaserte plasseringer som er klassifisert som omløpsmidler, og som raskt kan omgjøres i kontanter.

TABELL: UTVIKLING I LIKVIDITETSGRAD 2 2015-2017

	2015	2016	2017
Likviditetsgrad 2	1,26	1,26	1,36

Det fremgår av tabellene at den likvide situasjonen i kommunekassen er god. Likviditetsgraden svekkes imidlertid noe dersom det korrigeres for akkumulert premieavvik.

Soliditet

Begrepet soliditet kan forklare kommunens evne til å tåle framtidige underskudd eller tap. Egenkapitalprosenten gir en informasjon om soliditeten. Den viser hvor stor andel av kommunens samlede eiendeler som er finansiert med egenkapital.

TABELL: UTVIKLING SOLIDITET 2015-2017

	2015	2016	2017
Soliditet	30,32	32,51	33,16

Egenkapitalprosenten var per 31. desember 2017 på 33,2 prosent. Som det framgår av tabellen ovenfor har egenkapitalprosenten økt litt i de tre siste årene og kan delvis forklares med økningen i disposisjonsfondet.

2.6. Finansforvaltning

Reglementet for finans- og gjeldsforvaltningen i Sola kommune fastlegger de grunnleggende prinsipper for forvaltning av kommunens finansielle aktiva (plasserte midler) og forvaltningen av gjeldsporteføljen (passiva). Rapportering tar utgangspunktet i gjeldende finansreglement vedtatt i Kommunestyret 15. desember 2016, k-sak 76/16.

2.6.1. Formål med finans- og gjeldsforvaltning

Grunnleggende formål med finans- og gjeldsforvaltning er å ivareta kommunelovens formålsbestemmelse om optimal utnyttelse av kommunens ressurser med sikte på å kunne gi et stabilt tjenestetilbud til innbyggere i Sola kommune.

I tillegg har finans- og gjeldsforvaltningen i Sola følgende overordnede formål:

- Sørge for at kommunen har likviditet til å dekke løpende forpliktelser
- Forvalte ledige likvide midler slik at de gir en god og konkurransedyktig avkastning innenfor definerte krav til likviditet og risiko, hensyntatt tidsperspektiv på plasseringene
- Sola kommune finansielle posisjon skal forvaltes som en helhet hvor en søker å oppnå lavest mulig netto finansutgifter over tid samtidig som det sikres størst mulig forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling.

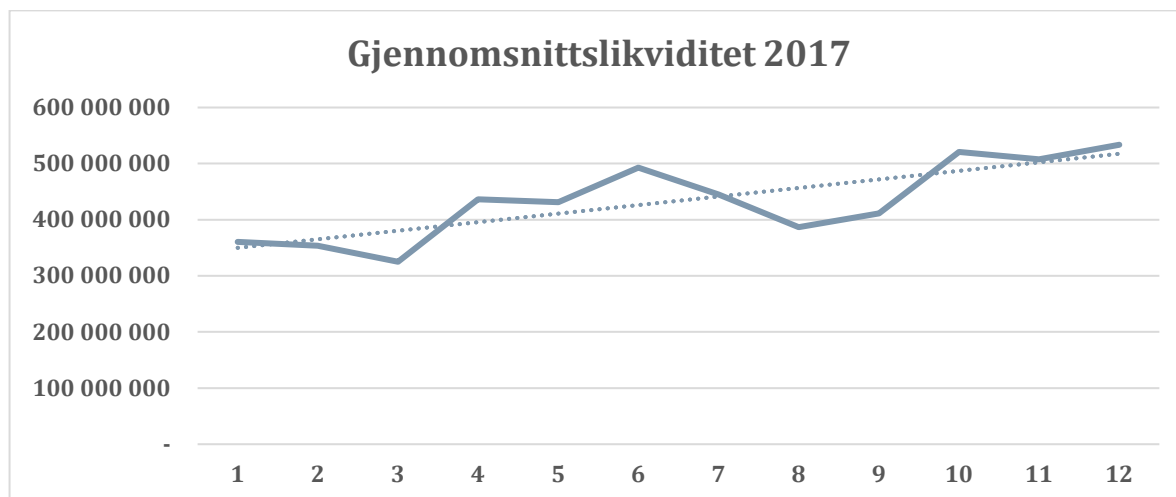
2.6.2. Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet til driftsformål

Forvaltning av ledig likviditet skal innrettes slik at kommunen kan dekke sin betalingsforpliktelse ved forfall. Kommunes likviditetsreserve skal normalt være plassert på konsernkonto i den banken kommunen har inngått bankavtale med. Trekkrettigheter på konsernkonto og eventuelle frie midler fra kommunale foretak på konsernkonto inngår også i kommunes likviditetsreserve.

I henhold til finansreglement skal kommunen ha tilgjengelig driftslikviditet som minst er like stor som forventet likviditetsbehov de neste 90 dager. All likviditet utover driftslikviditet som ikke inngår i likviditetsbehov de neste 12 måneder i henhold til likviditetsprognose er overskuddslikviditet.

Per 31. desember 2017 er det ikke foretatt noen plassering av overskuddslikviditet. Midlene var plassert i kommunens hovedbankforbindelse med vilkår 3 mnd. NIBOR + avtalt margin. Grafen under viser månedlig likviditetsutvikling i 2017.

Figur: Gjennomsnittslikviditet 2017 med månedlig utvikling

2.6.3. Forvaltning av låneporteføljen

Per 31. desember 2017 er en samlet låneporteføljen på kr 1.860,4 mill. herav kr 259,3 mill. i startlån, kr 145,1 mill. i byggelån (selvfinansierte byggeprosjekter), kr 181,5 mill. videre utlån til Sola tomteselskap KF, kr 1 mill. knyttet til finansiell leasing samt kr 1.272,9 mill. i lån til egne investeringsprosjekter. Gjeldsporteføljen hadde en gjennomsnittrente på 1,84 % og en rentebindingstid på 1,99 år.

Andel av lån som har rentebinding over 1 år (fast rente) er på 49,5 prosent, mens rentebinding under 1 år (flyttende rente) er på 50,5 prosent.

Kommunens kortsiktig finansiering, det vil si med forfall innen 12 måneder er på 33 prosent av totale gjeldsporteføljen. Alle lån knyttet til selvfinansierte byggeprosjekter har forfall innen 12 måneder.

TABELL: LÅNEPORTEFØLJE FORDELT PÅ KREDITOR

Tall i kr mill.

Kreditor	Gjeld per 31.12.17	% av totalgjeld
Kommunalbanken	1 098	59,0 %
Husbanken	259	13,9 %
SEB	264	14,2 %
DNB	126	6,8 %
KLP	112	6,0 %
Sharp - finansiell leasing	1	0,1 %
Sum	1 860	100,0 %

Mer detaljer framkommer i saksforelegg finansrapport per 31. desember 2017 som behandles i formannskapet og kommunestyret parallelt med årsrapport 2017.

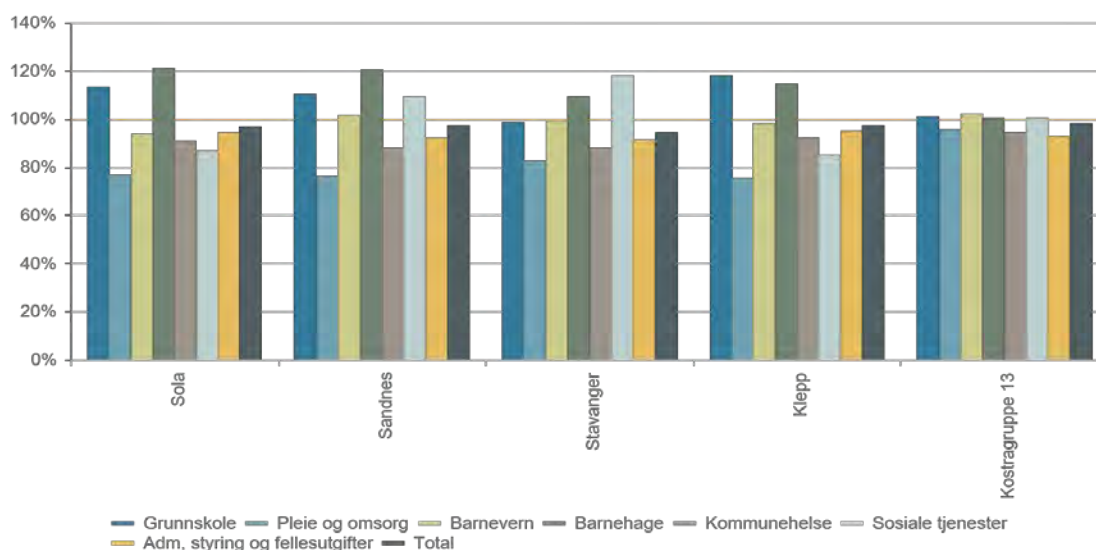
2.7. Kostra

2.7.1. Utgiftsbehov

Sola kommune har fra og med årsrapport 2017 anledning til å korrigere ulike KOSTRA-nøkkeltall for utgiftsbehov. Hensikten med å korrigere for utgiftsbehov er å gjøre kommunene mer sammenlignbare ved å korrigere for forskjeller i demografi, geografi og sosiale forhold. Utgiftsbehov er et begrep hentet fra inntektssystemet (for kommunene) i statsbudsjettet, og består av flere objektive kriterier. Hver kommune får beregnet et utgiftsbehov på grunnlag av alderssammensetning (demografi), geografi og sosiale forhold (andel uføre, ugifte, eldre, innvandrere osv.). Utgiftsbehovet per innbygger i hver kommune beregnes som en prosent i forhold til landsgjennomsnittet.

Det er KOSTRA-nøkkeltall som viser netto utgift og brutto utgift per innbygger som kan justeres for utgiftsbehov. Rapporteringsområder (sektorer) som kan justeres for utgiftsbehov er; barnehage, grunnskole, kommunehelse, pleie og omsorg, barnevern, sosiale tjenester og administrasjon (inkludert miljø). Det er ingen behovskorleksjon på ulike tekniske tjenester, kultur og kirke, da inntektssystemet forutsetter at behovet for disse tjenestene er likt per innbygger i alle kommuner. Kostra-indikatorer presentert i kapittel 5 Tjenesteområdene og staber er justert for utgiftsbehov der dette har vært mulig.

Grafen og tabellen under viser utgiftsbehovet fordelt på de ulike rapporteringsområdene i 2017 for kommunene Sola, Sandnes, Stavanger og Klepp, samt Kostragruppe 13. Totalt sett betraktes Sola kommune som en lett dreven kommune og samlet utgiftsbehov er på 96,9 %, dvs 0,969 i beregnet kostnadsindeks. Dette medfører en utgiftsutjevning, dvs. en reduksjon i rammetilskuddet som var på kr 51,2 mill. i 2017.

Figur: Utgiftsbehov per rapporteringsområde i 2017

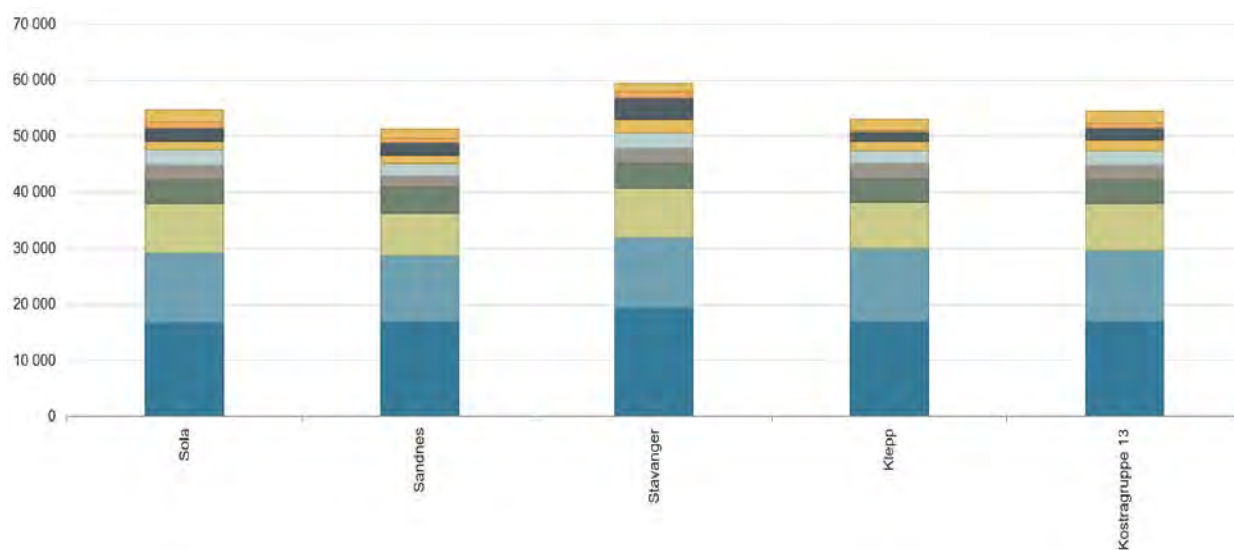

TABELL: UTGIFTSBEHOV PER RAPPORTERINGSOMRÅDE I 2017

Rapporteringsområde	Sola	Sandnes	Stavanger	Klepp	Kostragruppe 13
Grunnskole	113,5 %	110,6 %	98,5 %	117,9 %	101,2 %
Pleie og omsorg	76,5 %	76,1 %	82,6 %	75,8 %	95,8 %
Barnevern	93,9 %	101,4 %	99,5 %	98,3 %	102,1 %
Barnehage	121,1 %	120,6 %	109,5 %	114,6 %	100,6 %
Kommunehelse	90,8 %	88,3 %	88,3 %	92,4 %	94,3 %
Sosiale tjenester	87,0 %	109,0 %	117,9 %	85,3 %	100,6 %
Adm. styring og fellesutgifter	94,4 %	92,3 %	91,7 %	95,3 %	93,0 %
Totalt	96,9 %	97,2 %	94,7 %	97,2 %	98,1 %

2.7.2. Netto driftsutgifter per innbygger for flere rapporteringsområder (korrigert for utgiftsbehov)

Grafen og tabellen under viser netto driftsutgifter per innbygger for ulike rapporteringsområder. Tallene er korrigert for utgiftsbehov, jamfør omtale under punkt 2.7.1., samt justert for privatskoleandel og vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede (PU).

Figur: Netto driftsutgifter per innbygger og rapporteringsområde i 2017

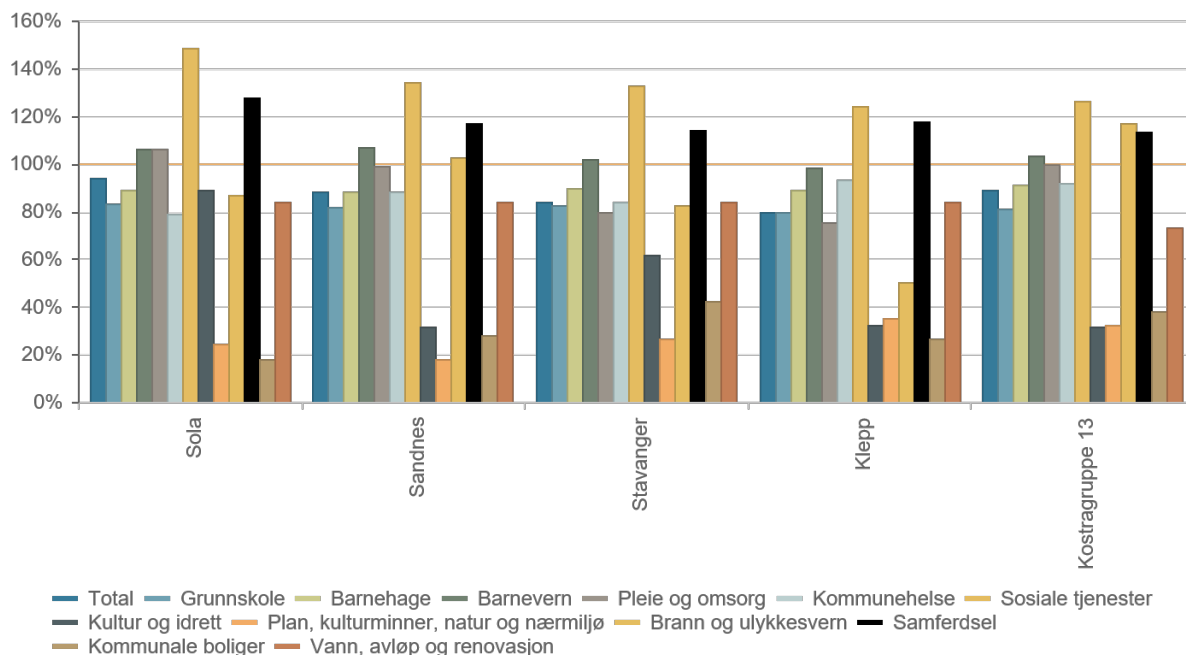
TABELL: NETTO DRIFTSUTGIFTER PER INNBYGGER OG RAPPORTERINGSOMRÅDE 2017 KORRIGERT FOR UTGIFTSBEHOV, PRIVATSKOLEANDEL OG VERTSKOMMUNETILSKUDD PU

	Sola	Sandnes	Stavanger	Klepp	Kostra- gruppe 13
Pleie og omsorg	16 736	16 862	19 491	17 021	17 035
Grunnskole	12 521	11 812	12 463	12 990	12 802
Barnehage	8 877	7 799	8 915	8 360	8 174
Adm, styring og fellesutgifter	4 206	4 502	4 257	4 230	4 216
Sosiale tjenester	2 650	2 068	2 798	2 660	2 724
Kommunehelse	2 720	2 184	2 666	2 233	2 444
Barnevern	1 478	1 373	2 506	1 585	2 074
Kultur og idrett	2 438	2 304	3 795	1 668	2 112
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	859	657	1 067	438	648
Andre områder	2 405	1 676	1 538	1 872	2 255
- Brann og ulykkesvern	800	474	807	429	745
- Kommunale boliger	-52	-44	-316	-136	51
- Samferdsel	946	505	407	839	813
- Næringsforv. og konsesjonskraft	-21	201	-116	178	69
- Kirke	732	540	756	562	577
Totalt	54 891	51 236	59 496	53 056	54 485

Netto driftsutgifter per innbygger og rapporteringsområde 2017 korrigert for utgiftsbehov, privatskoleandel og vertskommunetilskudd PU viser at Sola kommune totalt sett er på nivå med Kostra-gruppe 13, høyere enn Sandnes og Klepp, men lavere enn Stavanger. Nærmere analyse av KOSTRA-tall på det enkelte område omtales under de enkelte tjenesteområdene i kapittel 5 *Tjenesteområder og staber*.

2.7.3. Kvalitet

Grafen og tabellen under inneholder en kvalitetsindeks for kommunale tjenester. Kvalitetsindeksen viser hvor gode tjenestene er i prosent av landsgjennomsnittet. Indeks over 100 prosent betyr bedre enn landsgjennomsnittet. Indeksen er veid gjennomsnitt av 53 kvalitetsindikatorer. Utvalget av indikatorene er gjort på bakgrunn i vurdering om tjenesten er til nytte for brukeren, om tjenesten leveres på en god og faglig måte, og om forutsetningene for å levere gode tjenester er til stede.

Figur: Kvalitetsindeks kommunale tjenester 2017

TABELL: KVALITETSIKKEKS KOMMUNALE TJENESTER 2017

	Sola	Sandnes	Stavanger	Klepp	Kostragruppe 13
Total	93,80 %	88,30 %	83,70 %	79,50 %	88,70 %
Grunnskole	83,00 %	81,50 %	82,30 %	79,70 %	81,00 %
Barnehage	89,30 %	87,90 %	90,00 %	88,70 %	91,30 %
Barnevern	106,40 %	107,00 %	101,70 %	98,50 %	103,60 %
Pleie og omsorg	106,40 %	98,80 %	79,70 %	75,20 %	99,70 %
Kommunehelse	78,90 %	88,60 %	84,00 %	93,30 %	91,90 %
Sosiale tjenester	148,80 %	133,90 %	132,70 %	124,40 %	126,50 %
Kultur og idrett	89,30 %	31,40 %	61,90 %	32,00 %	31,80 %
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	24,20 %	18,10 %	26,40 %	34,90 %	32,00 %
Brann og ulykkesvern	86,90 %	102,50 %	82,70 %	50,00 %	116,70 %
Samferdsel	127,40 %	117,30 %	113,90 %	117,90 %	113,20 %
Kommunale boliger	18,10 %	28,20 %	42,30 %	26,20 %	37,80 %
Vann, avløp og renovasjon	83,80 %	83,80 %	83,80 %	83,80 %	73,20 %

Kvalitetsindeksen viser at Sola kommune jevnt over at god kvalitet på sine tjenester basert på de ulike kvalitetsindikatorer som er benyttet i denne indeksen sett opp mot landsgjennomsnittet. Samlet sett har Sola kommune en skår på 93,8 %, noe som er høyere enn alle kommunene det sammenlignes med.

Kapittel 3

Kontroll og styring

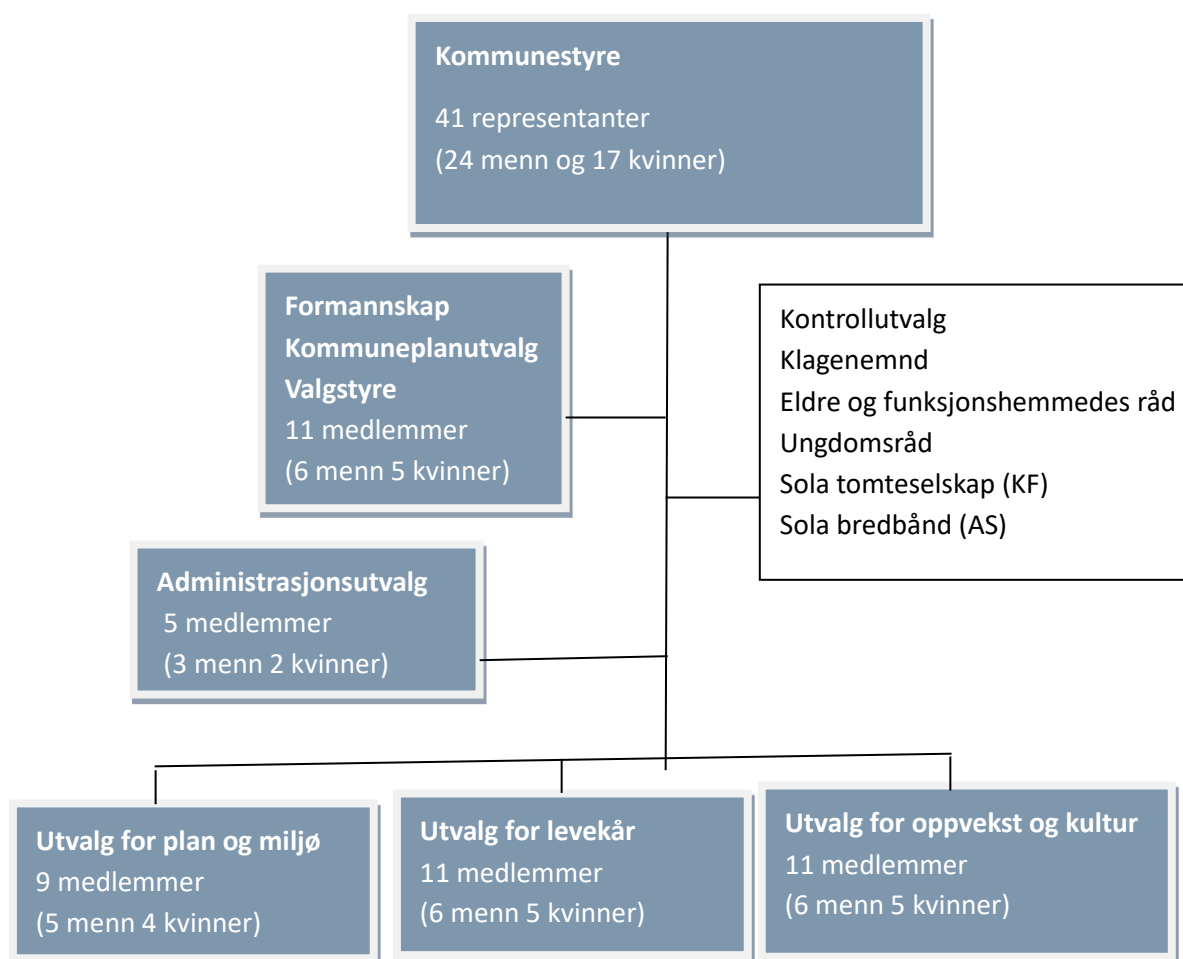

Gjennom styringssystemet, kommunens reglement og strategiene samt internkontroll sørger Sola kommune for en betryggende kontroll og styring av kommunens virksomhet. Dette, sammen med kontroll og tilsyn utført av andre organer, vil bidra til at organisasjon utvikler seg i ønskende retning.

3.1. Politisk organisering

Sola kommune styres etter formannskapsmodellen.

Ordfører er Ole Ueland (Høyre) og varaordfører er Jan Sigve Tjelta (KrF).

De ulike partienes representasjon i kommunestyret 2017:

H	FrP	AP	KrF	V	SP	TL	MDG	UAVH
15*	7	7	4	2	3*	1*	1	1*

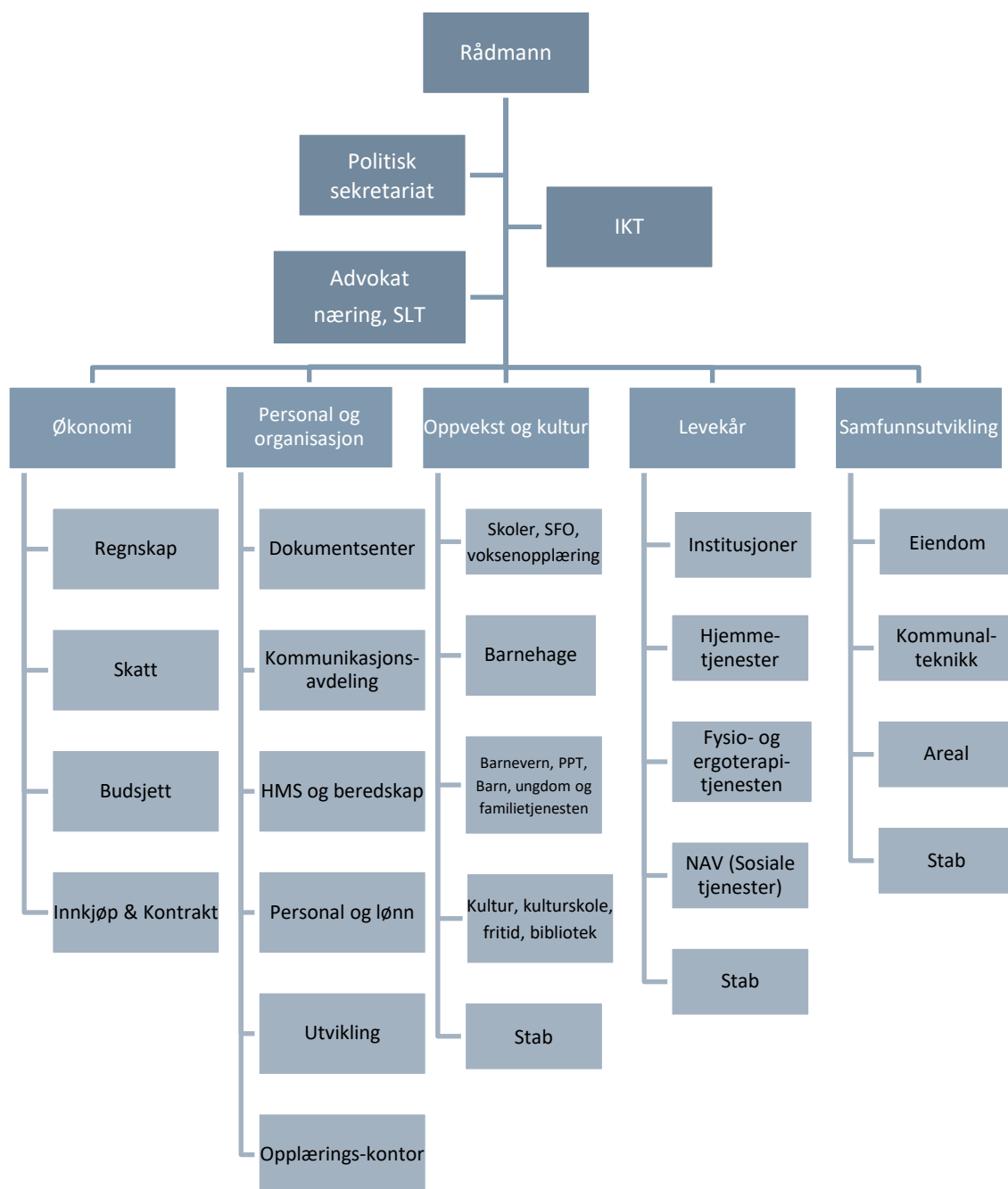
* En representant som var innvalgt for Tanangerlisten meldte i 2016 overgang til Senterpartiet.

* En representant meldte seg i 2016 ut av Høyre, er nå registrert som uavhengig.

3.2. Administrativ organisering

Sola kommune er bygget på en tonivåmodell. Det betyr at rådmannen sammen med kommunalsjefene og stabssjefene for personal og organisasjon og økonomi utgjør det strategiske nivået i kommunen. Stillingene har to hovedfunksjoner: De har hovedansvar for strategisk utviklingsarbeid og utviklingsretning for Sola kommune som samfunnsaktør og arbeidsplass, og de har ansvar for helhetlig styring, oppfølging av resultater, drift og tjenesteutvikling. Kommunalsjefene ivaretar tjenesteområdene Oppvekst og kultur, Levekår og Samfunnsutvikling, med ansvar for de underliggende virksomhetene.

Sola kommune hadde ved utgangen av 2017 to kommunale foretak: Sola Tomteselskap KF opprettet av kommunestyret 4. februar 2016, jamfør k-sak 6/16 *Etablering av kommunalt tomteselskap* samt Sola parkering KF, opprettet av kommunestyret 15. juni 2017, jamfør k-sak 38/17 *Etablering av parkeringsselskap og valg av styre*.

Formålet til Sola Tomteselskap KF er å organisere kommunens samlede ressurser og kompetanse i en hensiktsmessig organisasjonsstruktur som skal sikre at Sola kommunes behov for areal til kommunal tjenesteproduksjon og boligpolitikk dekkes på en rasjonell måte.

Sola parkering KF skal etter planen være operativt fra 1. januar 2018, og skal i første omgang arbeide med å innføre vilkårparkering i Sola kommune fra og med årsskifte 2019/2020 (når parkeringsanlegget ved nytt rådhus er ferdigstilt). Etter dette skal foretaket stå for drift og håndheving er kommunens parkeringsordning.

3.3. Styringssystemet

Sola kommune er en kompleks organisasjon som krever et styringssystemet som ivaretar både oppgavene og det administrative og politiske samspillet.

Styring av Sola kommune skjer gjennom politisk vedtatte reglement, planer og strategier. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument og gir rammer for utvikling av kommunesamfunnet og forvaltning av arealressursene. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanenes samfunnsdel er verktøyet for kommunenes helhetlige planlegging. Kommuneplanen legger føringer for den kommunale aktiviteten og er dermed et viktig beslutningsgrunnlag for sektorenes virksomhet, og er med på å sikre forutsigbarhet i planleggingen. Kommuneplanens arealdel er en del av kommunens langsiktige plangrunnlag og skal vise sammenhengen mellom samfunnsutvikling, behov for vern og utbygging og framtidig arealbruk. Arealdelen inneholder bestemmelser om hvilke prinsipper og forutsetninger som skal legges til grunn for den mer detaljerte planleggingen som skjer i etterkant av vedtak av arealdelen.

Gjeldende kommuneplan er for periode 2015-2026 og er vedtatt i september i 2015. Arbeidet med revisjon av ny plan er startet opp og kommunestyret har i sitt møte 8. februar k-sak 3/18 sluttet seg til planprogram for kommuneplanrevisjon 2019-2035.

Hvert fjerde år, og senest ett år etter kommunestyrets konstituering, skal kommunestyret vedta en planstrategi hvor kommunens planbehov for fireårsperioden blir fastsatt. Planstrategi for innværende valgperiode ble vedtatt av kommunestyret i K-sak 60/16 i møte 6. oktober 2016.

Kommunal planstrategi skal være en vurdering av kommunens behov for planer i kommune-styreperioden, med utgangspunkt i en drøfting av sentrale utfordringer og strategier kommunen står overfor.

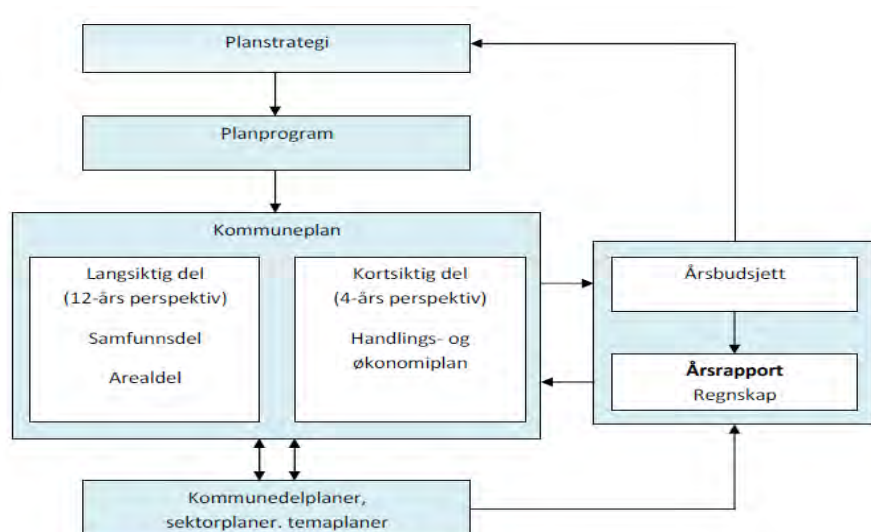
Kommunens totale plansystem består i tillegg av kommunedelplaner og temaplaner, samt strategidokumenter knyttet til utviklingen av tjenester.

Kommuneplanens handlingsdel med fireårige delmål og strategier er konkretisert i handlings- og økonomiplan. Med årlig rullering skjer konkrete politiske prioriteringer av tiltak innenfor den økonomiske rammen kommunen rår over. Årsrapport er også en del av styringssystemet og skal gi et helhetlig bilde av kommunens aktiviteter gjennom år samt en grundig analyse av økonomisk resultat.

Det vises til kapittel 8 Vedlegg hvor det ligger en oversikt over eksisterende planer og planbehov for kommune 2016-2019.

Grafen ned viser de viktigste elementer i styringssystemet:

3.4. Kommunens reglement og strategier

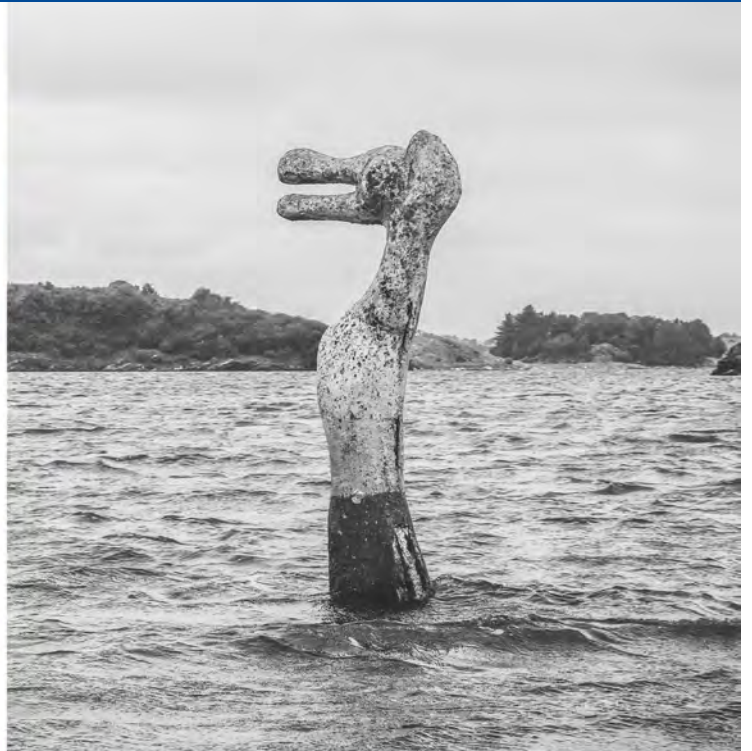
Saksbehandling – og delegasjonsreglement

Etter kommunelovens § 39 skal kommunestyret vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og innstillingsrett det første året i valgperioden. Kommunestyret er det øverste kommunale organer og det treffer vedtak på vegne av kommunen. Kommunestyret kan delegere sin myndighet ved å gi fullmakt til et annet og underordnet organ til å fatte beslutninger på det overordnede organs vegne. Sola kommune sitt delegeringsreglement er sist vedtatt i Sola kommunestyret 19. mars 2015, k-sak 13/15. Delegeringsreglement regulerer ansvars-, myndighets- og oppgavefordeling mellom kommunestyret og andre politiske utvalg samt mellom politisk nivå og rådmannen.

Rådmannen har også utarbeidet en videredelegering av rådmannens myndighet til organisasjon som en såkalt internt delegeringsreglement.

Økonomireglement

Økonomireglement framgår som kapittel 2 i Delegeringsreglement for Sola kommune, og det regulerer økonomistyring i kommunen, og vedtas samtidig med delegeringsreglement. Det framgår av økonomireglement hvilke fullmakter som gis til kommunestyret, formannskapet, utvalgene,

rådmannen og virksomheter. Det regulerer videre kravene til økonomirapportering basert på gjeldende lovverket. Rådmenn har også innarbeidet månedlig økonomirapportering fra virksomhetene til rådmannen som et ledd i økonomistyring.

Finansreglement

Kommunens finansreglement er sist vedtatt i k-sak 75/16 i møte 15. desember 2016. Det er i tråd med ny forskrift om kommuners og fylkeskommuners finans- og gjeldsforvaltning. Finansreglement gir overordnet rammer og retningslinjer for Sola kommune sin finans- og gjeldsforvaltning. Reglementet definerer de avkastnings- og risikonivå som er tillatt innenfor forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål, langsiktige aktiva og gjeldsporteføljen. Reglementet skal hindre kommunen fra å ta vesentlig finansiell risiko og forvaltningen skal foregå på en slik måte at den ivaretar hensynet til balanse mellom avkastning, risiko og likviditet. Fullmakter til rådmannen er også presisert nøye, og rådmannen utarbeider finansrapport tre ganger i året hvor eventuelle avvik i forholdet til reglement rapporteres.

Kommunes strategier og overordnende rutiner

Sola kommune har vedtatt flere strategier på overordnet nivå. Dette gjelder blant annet innkjøpsstrategi, arbeidsgiverstrategi, informasjonssikkerhet, kommunikasjonsstrategi og FFF-strategi. Digital strategi vil bli sluttført i løpet av 1. kvartal 2018. Strategiene utarbeides av rådmannen og behandles som hovedregel i Administrasjonsutvalget. Strategiene gir føringer som kommunen legger til grunn i sitt arbeid på respektive fagområde, herunder overordnende prinsipper, mål- og styringsparameter, fokusområder etc.

Kommunenstyret vedtok i møte 9.februar 2017, K-sak 6/17 *Revidering av rutiner for kommunale byggeprosjekter*. Rutiner inneholder en kombinasjon av overordnede rammer og føringer for gjennomføring av byggeprosjekter, samt interne rutiner om organisering, samhandling og fordeling av ansvar og fullmakter internt. Ferdigstilling av Sola kommunes byggehåndbok er gjennomført og vil bli et godt og viktig supplement til byggeinstruksen.

3.5. Internkontroller

Som en del av årshjulet samt rådmannens behov for en betryggende kontroll gjennomføres flere overordnende internkontroll aktiviteter i løpet av året. Faste rapporteringer er organisert slik:

- Månedlig økonomirapportering fra virksomhetsledere til rådmannen
- Tertialvise rapporteringer - budsjettoppfølging fra rådmannen til Formannskapet og Kommunestyret
- Kvartalsvis rapportering sykefraværet. Halvårsrapportene behandles i Administrasjonsutvalget
- Halvårlig avviksrapportering med videre behandling i Administrasjonsutvalget
- Halvårlig rapportering overtid lønn fra virksomhetsledere til rådmannen
- Halvårlig internrevisjon lønns- og ansattkontroll
- Årlig rapportering HMS- og kvalitetsarbeidet. Behandles i Administrasjonsutvalget

- Halvårlig beredskapsøvelse på overordnet nivå
- Årlig internkontroll anskaffelse
- Vernerunde gjennomføres i alle virksomheter årlig.

Hensikten med disse interkontrollene å avdekke vesentlig avvik samt sette i gang tiltak som skal sikre til at kommunen planlegger, organiserer og utfører sin aktivitet i samsvar med lover og forskrifter. Internkontroll dreier seg i stor grad om å være beredt og å forebygge, og å gjøre dette på en slik måte at det gir trygghet for at kommunens utvikling går i ønsket retning. Rådmannen vil presisere også at mange internkontrollaktiviteter som utføres i kommunene ikke blir oppfattet som internkontroll, men som hensiktsmessige arbeidsformer som likevel bidrar til skjerpet oppmerksomhet i praksis. Internkontroll er sunn fornuft og god praksis satt i system.

3.6. Ros analyser

Målet om overordnet ROS- og beredskapsplaner og minst en årlig øvelse i alle virksomheter og stabsavdelinger står ved lag. Det er fortsatt et stykke igjen før alle har dette på plass. I den årlige interne HMS-undersøkelsen som lederne svarer på oppgir 42 prosent at de har en oppdatert helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og 61 prosent oppgir at de har en oppdatert beredskapsplan. De fleste andre virksomhetsledere oppgir at dokumentene er under arbeid. Fortsatt er det over 60 prosent som ikke har minimum en årlig beredskapsøvelse.

3.7. Eierskap i selskaper

Kommunestyret vedtok i k-sak 8/15, møte 5. februar 2015, *Eiermelding for Sola kommune*. Den gir rammer for hvordan kommunen skal utøve sitt eierskap i selskaper, stiftelser og kommunale foretak. Formannskapet er delegert ansvar for løpende oppfølging av kommunale foretak og selskapene, samt oppfølging av aksjoner etter selskapskontroller. Eiermelding skal revideres en gang i løpet av valgperioden.

I 2016 ble det for første gang gjennomført folkevalgtopplæring i eierpolitisk strategi med følgende temaer:

- Prinsipper og retningslinjer for kommunens eierstyring
- Oppgaver, myndighet og ansvar som følger rollen som medlem av styre, bedriftsforsamling eller eierorgan
- Juridiske rammer for eierstyring for den enkelte selskapsform.

Rådmannen legger opp til tilsvarende opplæring i hver valgperiode.

Det har vært følgende utvikling og endringer av eierporteføljen i løpet av 2017:

- Suldal kommune har blitt en ny deltaker i Rogaland Revisjon IKS. Sola kommune sin eierandel har gått ned fra 5,67 % til 5,5 %, jfr. k-sak 8/17, møte 9. februar 2017
- I k-sak 18/17, møte 23.03.17, vedtok kommunestyret at Sola kommune sammen med Sandnes, Stavanger og Randaberg kommune realiserer det fjerde regionale idrettsanlegget

som en del av folkehallene. Anlegget har fått status som nasjonalt sykkelanlegg og vil bli bygd i Sola kommune. Som følge av dette har kommunen tiltrådt eierskap i Multihallen og Storhallen IKS med en eierandel på 10,6 % med virkning fra og med 1. januar 2018.

- I møte 19. oktober 2017 (k-sak 13/17) vedtok kommunestyret at Sola kommune godkjenner at Nord-Jæren bompengeselskap fusjonerer inn Sørvest Bompengeselskap AS.
- Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS. Haugesund kommune og Rogaland fylkeskommune er godkjent som nye deltakere i selskapet med eierandel på henholdsvis 8,95 % og 18,19 %, jamfør vedtaket i kommunestyret k-sak 32/17, møte 14. desember 2017. Ingen endring i eierandel for Sola kommune. En endelig oppdatert selskapsavtale og forslag til eierstrategi for selskapet fremmes for endelig godkjenning i 2018.

3.8. Kontrollutvalget

I henhold til kommuneloven har Kontrollutvalget det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret. Kontrollutvalget rapporterer direkte til kommunestyret. Kontrollutvalgets hovedmål er å se til at kommunen følger opp lover og regler og rette seg etter politisk vedtak. I tillegg vil kontrollutvalget påse at virksomhetene drives målrettet, effektiv, etisk forsvarlig og til beste for kommunens innbyggere. Videre skal utvalget påse at det føres kontroll med den økonomiske forvaltningen ved å blant annet følge med på kommunens økonomistyring og budsjett disiplin i løpet av året via orientering om kommunens tertialrapporteringer.

Som et ledd i kontrollutvalgets tilsyn med kommunens forvaltning har kontrollutvalget invitert administrative ledere for å orientere kontrollutvalget i aktuelle saket.

I løpet av 2017 har både kommunalsjef Levekår, kommunalsjef Oppvekst og kultur samt kommunalsjef Samfunnsutvikling gitt en orientering om sitt ansvars- og virksomhetsområde. Økonomisjef har presentert både årsrapport 2016, tertialrapporter 2017 og rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2018-2021. Videre har kontrollutvalget behandlet skatteregnskap med kontrollrapport for 2016 samt behandlet kommunes årsregnskap og gitt uttalelse om årsregnskapet til kommunestyret.

Kontrollutvalget skal påse at det blir årlig gjennomført forvaltningsrevisjon i tråd med vedtatt plan. Som følge av dett bestilte kontrollutvalget i 2017 følgende forvaltningsrevisjonen:

- Samhandlingsreformen - rapport ble levert i 2017
- Vedlikehold kommunale bygg - rapport ble levert i 2017.
- Arbeid med plansaker - rapport leveres første halvår 2018
- Varslingsrutiner og varslingshåndtering - rapport leveres i 2018

Rapportene Vedlikehold kommunale boliger og samhandlingsform ble behandlet i kontrollutvalget. Rapportene ble også behandlet i kommunestyret i møte 14. desember 2017 og videre sendt til rådmannen for oppfølging og rapportering innen 6 måneder etter vedtak.

Kontrollutvalget har også ansvar for å påse til at kommunen fører kontroll med forvaltning av kommunens interesser i selskap m.m. (selskapskontroll). Kontrollutvalget bestilte i 2017

selskapskontroll for Rogalands brann og redning IKS – rapport blir levert i 2018. Rapport IVAR IKS ble behandlet i kontrollutvalget og i kommunestyrets møte 14.12.2017. k-sak 37/17. Rapporten ble videresendt til styret og representantskapet for videre oppfølging og rapportering innen 6 måneder etter kommunestyrets vedtak.

3.9. Etikk, likestilling og tiltak mot diskriminering

Sola kommune har som mål at alle skal ha likeverdige arbeids- og utviklingsmuligheter uavhengig av kjønn og kulturbakgrunn. Dette blir presisert under forhandlinger og i daglig drift.

3.10. Varslingsrutine

Sola kommune har retningslinjer for varsling for ansatte i Sola kommune – retningslinjene ble vedtatt i kommunestyret 06.10.16, k-sak 65/16. Formålet er at vi skal være en åpen og lærende organisasjon.

Sola kommune har flere kanaler å ta opp kritikkverdige forhold. Alternativene som kan velges er tjenestevei, tillitsvalgte eller verneombud samt varsling til kommunens eksterne varslingsmottak (eksternt advokatfirma). Informasjon om varslingsrutinene finnes på Solsiå og på kommunens hjemmeside.

Varsling internt følges opp av leder på lavest mulig nivå. Varsling som skjer via eksternt varslingsmottaker følges opp av kommunalsjef for det berørte området og rådmann.

3.11. Statlige tilsyn

I 2017 har Fylkesmannen i Rogaland v/Miljøvernavdeling gjennomført et tilsyn med Sola kommune med tema «forsøpling». Dette var en del av planlagte tilsyn som kommunen får oversikt i begynnelsen av året. Resultatet av tilsynet var at det ikke ble funnet noe avvik og at kommunen ikke fikk noe merknader og oppfølgingsplikt.

I tillegg har fylkesmannen i Rogaland varslet Sola kommune den 27. juni 2017 om et tilsyn vedrørende kommunale tjenester til personer med samtidig rusmiddelproblem og psykisk lidelse.

Tilsynet var en del av et landsomfattende tilsyn, og ble avholdt fra 6.-9. november 2017.

Virksomhetene som ble tilsett var Psykisk helse og rusvern og NAV Sola. Tilsynet avdekket ingen avvik eller merknad i Psykisk helse og rusvern, og NAV Sola fikk ett avvik. Avviket omhandlet behovet for et bedre system for kartlegging og oppfølging av enkelte brukergrupper, og NAV Sola arbeider nå med å rette opp avviket.

I løpet av 2017 har det vært oppfølging av hendelsesbasert tilsyn på Grannes ressurscenter som ble avsluttet fra Fylkesmannens side i juni 2017.

Kapittel 4

Organisasjon og medarbeidere

Innovativ organisasjonsutvikling er fortsatt en viktig retning i organisasjonens drifts- og utviklingsarbeid. Arbeidet med fornying, forenkling og forbedring (FFF) er kommunens omstillingsstrategi, og målet er å være en lærende organisasjon der alle medarbeidere er involvert i arbeidet med å forenkle, forbedre og fornye arbeidsprosessene.

Nytt intranett ble lansert våren 2017 samt kommunale elektroniske skjema ble forbedret og videreutviklet. HMS-satsing har hatt oppmerksomhet på bygging av HMS-kultur gjennom trivsel og medarbeiderskap og informasjonssikkerhet. Utvikling og implementering av nye administrative system og samhandlingsplattformer er også et arbeid som har opptatt organisasjonen i 2017.

4.1. Utvikling og FFF

Organisasjonens innovasjonsarbeid, forenkling, forbedring og fornying (FFF), har tre bærebjelker; ledelse, medarbeiderskap og samskaping. Med bakgrunn i den strategiske plan for FFF 2016-2020 har vi følgende mål:

- Sette oss i stand til å sikre velferd i fremtiden
- Skape kultur for forenkling, forbedring og fornying i organisasjon
- Få ledere som viser retning og utnytter handlingsrommet
- Oppmuntre medarbeidere til å løfte frem og gjennomføre forbedringer
- Vi tar utgangspunkt i innbyggernes behov.

Kommunen har laget en plattform for samskaping som skal være utgangspunkt for organisasjonens arbeid ut mot lokalsamfunnet.

FFF-ressursgruppen har fortsatt sitt arbeid med å legge til rette for gode forbedrings-, forenkling- og fornyingsprosesser og gjennomføre opplæring i virksomheter. 55 prosent av våre virksomheter har i løpet av 2016 og 2017 gjennomført FFF-aktivitet. Dette er alt fra små forbedringsprosesser med hjelp av Lean-verktøy, til mer innovative prosesser der det er brukt innovasjonsmetodikk.

God ledelse er avgjørende for gode utviklings- og endringsprosesser, og arbeidet med å tilrettelegge for lederutvikling både for virksomhetsledere og 1. linjeledere har fortsatt i 2017. Programmet har vært gjennomført med en veksling mellom fellessamlinger, egenrefleksjon og nettverkssamlinger på tvers i organisasjonen. En stor fellessamling for begge grupper med bruk av *Open Space* metodikk der spørsmålet var «Hvordan skape en dynamisk FFF kommune?», skapte engasjement og rapporten som fulgte ble et arbeidsdokument i alle tjeneste- og stabsområder.

Det er et mål at lederutviklingsprogrammet skal begeistre og motivere gjennom analyse, refleksjon og strategisk blick på fremtidsutfordringene. Det er ønskelig å styrke ledernes kompetanse og forståelse for hvilke holdninger og atferd som skaper de beste resultatene i organisasjonen.

IRIS har sluttført sitt følgeforskningsprogram som Sola har vært en del av i tidsrommet 2015-2017. De har gjennom sin caserapport og survey gjort flere funn som vi som organisasjon må ha med oss i det videre arbeidet. Å samarbeide med FOU miljøet er viktig i vårt arbeid med utvikling av vår organisasjon.

4.2. Nye interne og eksterne kommunikasjonskanaler

Nytt intranett ble lansert våren 2017. I tillegg til å være en viktig kanal for interninformasjon, er det nye intranettet også et sted hvor ansatte kan samhandle og dele dokumenter. Det nye verktøyet legger til rette for at ansatte kan jobbe på tvers av tjenesteområder og virksomheter gjennom egne prosjektrrom, enkel deling av dokumenter og muligheter for samtidig arbeid i dokumentene. Det er også lagt til rette for økt samhandling ved bruk av chat-funksjoner og felles kalendere.

Kommunens elektroniske skjema er forbedret og videreutviklet med blant annet kobling mot Folkeregisteret og elektronisk signering. Elektronisk signering betyr at søkere kan signere digitalt ved å bruke bankID.

Det er også arbeidet med å finne gode, sikre løsninger for å sende skjema med sensitiv informasjon til kommunen gjennom elektroniske løsninger. Dette har krevd egne tilpasninger både i skjemaløsning og i kommunens saks- og arkivsystem, men gjør at langt flere brukere skal kunne føre digital dialog med kommunen.

Aktivitet og engasjement i kommunens sosiale medier vokser. Flere velger å følge kommunen i sosiale kanaler, og engasjementet i publiserte saker blir stadig større. Det er også en tendens at dialog og veiledning med innbyggere foregår mer via sosiale plattformer enn tidligere.

4.3. Dokumentbehandling

Innføring av Websak som nytt sak- og arkivsystemet for kommunen har vært et viktig skritt i retning av et mer brukervennlig, sikkert- og oversiktlig dokumentbehandlingssystem for kommunen.

Innføringen har krevd nye tilpasninger og nye arbeidsmåter for mange ansatte, men gir også langt flere muligheter for å videreutvikle og forenkle kommunikasjonsprosesser både internt og eksternt.

I forbindelse med flyttingen til midlertidig rådhus ble alle arkivene fra det gamle rådhuset samlet og organisert som ett arkiv for første gang i Sola kommunes historie. I volum betyr dette nesten 700 hyllemeter med arkivmateriale. Selv om det gjenstår et stort ryddearbeid har kommunen nå bedre kontroll og oversikt over organisasjonens arkiv.

4.4. HMS og kvalitet

Sola kommune er en IA-bedrift, og har fokus på inkluderende arbeidsliv og sykefravær. Sykefraværet i 2017 var 7,7 prosent, noe som er en økning på 0,3 prosentpoeng fra forrige år. Det jobbes systematisk og målrettet med å få ned sykefraværet, og i 2017 har både arbeidet med implementering av rutiner for sykefraværsoppfølging, håndtering av personalsaker og rutine for omplassering og tilrettelegging stått særlig sentralt. Arbeidet med å trygge ledere i rutiner og viktigheten av tett oppfølging, dokumentering og evaluering av tiltak vil fortsette i 2018.

Antall meldte avvik kan se ut til å ha stabilisert seg på et nivå på 3 300 til 3 500 avvik per år. I 2017 er det meldt inn 120 færre avvik enn forrige år, noe som tilsvarer en nedgang på 3,5 prosent. Arbeidet

med å identifisere avvik som en mulighet for læring og et viktig verktøy for ledere i arbeidet med et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, fortsetter.

Bevisstgjøring av ansatte rundt informasjonssikkerhet og personvern har vært et viktig arbeid for at organisasjonen skal være i stand til å møte EUs forordning om personvern (GDPR). I dette arbeidet inngår kartlegging av nå-situasjonen i kommunen, samtidig som det er arbeidet med å gjøre organisasjonen i stand til å gjennomgå arbeidsrutiner og avtaler slik at det er i henhold til kravene. Det er opprettet en egen informasjonsside på på kommunens intranett *Solsiå*.

4.5. Beredskap

Samarbeidet med eksterne aktører innenfor samfunnssikkerhet og beredskap utvikles år for år. I 2017 var det for første gang felles beredskapsøvelse for ordførere og ledergruppene i kommunene Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola. Det var også første gang samling for det regionale samfunnssikkerhetsrådet, med utgangspunkt i de fire samme kommunene. Her samles ordførere, rådmenn, og ledere av brann, sykehus, politi, IVAR, LYSE, Stavangerregionen havn, Heimevern, Sivilforsvar, representant fra frivillig sektor og fylkesmann.

Det er fortsatt stor oppmerksomhet om oppfølging av Risavikarapporten (2015). Kommunen er blant annet sentral som medarrangør av en årlig HMS-konferanse for industrien og offentlige aktører, samt i å bistå med opprettelse av områdevisse grupper for virksomheter i Risavika, for sikkerhet og beredskap. Det vises for øvrig til egen sak til Utvalg for plan og miljø og formannskapet våren 2018 om oppfølging av Risavikarapporten.

4.6. Opplæring

I 2017 har opplæring i nye administrative system vært prioritert. Dette har handlet om kurs og opplæring i nytt samhandlingssystem og nytt dokumentbibliotek, som ble lansert som en del av det nye intranettet. Det har også vært gjennomført kurs i nytt saks- og arkivsystem for rundt 400 ansatte.

I tillegg har det blitt gitt opplæring i blant annet pensjon, opplæring for nye ledere (virksomhetsledere og avdelingsledere) og introduksjonskurs for nye ansatte.

4.7. Ansatte

Tabellen under viser ansatte i et aktivt arbeidsforhold pr. årsskiftet. Stillinger som er midlertidig vakante er ikke med. Flytting av renholdere fra levekår til samfunnsutvikling er inkludert i tallene. Videre viser tabellen at det på alle tjenesteområder, bortsett fra Samfunnsutvikling, er overvekt av kvinner.

TABELL: FORDELING ANSATTE

Sektor	Kvinner		Menn		Andel kvinner		Totalt ansatte		Endring
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016-2017
Totalt	1 466	1 457	367	359	80 %	80 %	1 833	1 816	-17
Administrasjon	48	50	21	21	70 %	70 %	69	71	2
Oppvekst og kultur	747	747	160	161	82 %	82 %	907	908	1
Levekår	608	590	100	92	86 %	87 %	708	682	-26
Samfunnsutvikling	63	70	86	85	42 %	45 %	149	155	6

TABELL: GJENNOMSNIITTLIG MÅNEDSLØNN FOR KVINNER OG MENN PER ÅRSSKIFTE 2013-2017

	Grunnlønn 2013	Grunnlønn 2014	Grunnlønn 2015	Grunnlønn 2016	Grunnlønn 2017	Endring 2016-2017
Alle	35 575	36 917	37 864	38 898	40 046	3,0 %
Kvinner	34 823	36 225	37 238	38 315	39 530	3,2 %
Menn	39 029	40 024	40 504	41 229	42 137	2,2 %

Tabellen ovenfor viser at det har vært en positiv lønnsutvikling totalt i kommunen selv om lønnsoppgjøret var moderat i 2017.

TABELL: ANSATTE FORDELT PÅ KJØNN, HELTID OG DELTID PER ÅRSSKIFTE 2016-2017

	2016			2017		
	Kvinner	Menn	Alle	Kvinner	Menn	Alle
Antall deltid	746	121	867	755	112	867
Antall heltid	720	246	966	702	247	949
Antall ansatte	1 466	367	1 833	1 457	359	1816
Andel deltid	51 %	33 %	47 %	52 %	31 %	48 %

Oversikten viser at det fremdeles er kvinner som hovedsakelig arbeider deltid i Sola kommune. Heltid er prioritert både på landsbasis av KS og i kommunen. Sola kommune deltar i KS nettverksopplæring i heltid med en arbeidsgruppe bestående av både arbeidsgiver og tillitsvalgte.

4.8. Lærlinger

I 2017 hadde Sola kommune 22 lærlinger. 11 lærlinger fullførte sin læretid i Sola kommune. Alle har gått opp til fagprøve og mottatt fagbrev. I tillegg har en lærekandidat avlagt og bestått kompetanseprøve i sitt fag.

TABELL: ANTALL LÆRLINGER FORDELT PÅ KULL OG FAGOMRÅDE

Fag	2014-2016	2015-2017	2016-2018	2017-2019
Helsefag	4	7	6	6
Barne- og ungdomsfag	5	4	3	6
Aktivitør	1	0	0	0
Kontor- og administrasjonsfag	2	0	0	0
IKT-servicefag	0	0	0	1
Driftsoperatør idrettsfag	1	0	0	0
Sum	13	11	9	13

4.9. Seniorpolitikk

Kommunens seniorpolitikk ble revidert og er nå i tråd med bevilgede økonomiske rammer. Fra 1. januar 2017 får ansatte en uke ekstra fri etter 62 år, unntak er ledere. Undervisningspersonell har sentral avtale.

TABELL: INNGÅTTE SENIORPOLITISKE AVTALER

	2016	2017
58-61 år	118	Utgått
62-66 år	81	44
Totalt	199	44

4.10. Erkjentlighet

Kommunens ordfører arrangerer årlig tilstelning for å hedre ansatte med lang tids tjeneste. Det deles ut erkjentlighetsgave til personer som har vært ansatt i 25 og 40 år og til ansatte som slutter etter 20 års tjeneste. 19 personer mottok erkjentlighetsgave i 2017.

TABELL: TILDELTE ERKJENTLIGHETSGAVER 2017

Tjenestetid	Antall ansatte
25 års tjeneste	8
40 års tjeneste	1
Slutter etter 20 års sammenhengende tjeneste eller mer	10

Kapittel 5

Tjenesteområdene og staber

Inkluderende oppvekst og læringsmiljø, barn og unges psykiske helse og brukermedvirkning samt aktivt arbeid for å utvikle mobbefri barne- og ungdomskultur har vært felles satsningsområder for tjenesteområdet Oppvekst og kultur. Kommunedelplanen for helse- og velferdstjenestene i Sola kommune ble vedtatt i 2017 og arbeidet med implementeringen har startet opp i alle virksomheter innen levekår. Et interkommunalt prosjekt innenfor velferdsteknologi ledes av Sola kommune. I 2017 har arbeidet med revisjon av Regionalplan Jæren samt Kommuneplan 2019-2035 påbegynt.

Kapittel 5 Tjenesteområdene og staber er inndelt som følger:

- 5.1. Tjenesteområde Oppvekst og kultur
- 5.2. Tjenesteområde Levekår
- 5.3. Tjenesteområde Samfunnsutvikling
- 5.4. Politisk nivå
- 5.5. Rådmannsnivå med sentrale staber

5.1. Tjenesteområde Oppvekst og kultur

Hovedmål og satsingsområder

Inkluderende oppvekst og læringsmiljø, barn og unges psykiske helse og brukermedvirkning, har vært felles satsningsområder for tjenesteområdet Oppvekst og kultur i 2017. Utvikling av gode, effektive tiltak og god samhandling på tvers av kommunens tjenester, og mellom kommunen og andrelinje-tjenesten har vært særlig i fokus.

Dette innebærer arbeid på flere nivåer. Inkluderende og helsefremmende satsninger i barnehage og skole retter seg mot alle, og tiltak som retter seg mot å identifisere utsatte barn og ungdommer, slik at disse kan følges opp og få nødvendig hjelp.

Implementering av kompetanseprogrammet *VI i Sola – varig innsats for verdighet og inkludering for alle* ble videreført, hvor nye barnehager og skoler ble trukket inn i henhold til planen. VI i Sola er et samarbeid med Læringsmiljøsenteret, og målsettingen er forebygging, avdekking og håndtering av krenkende atferd og mobbing. Utviklingsarbeidet involverer barnehager, skoler, foreldre og fritidssektoren. PPT skal følge opp barnehager og skoler.

Ansaret for å gi tilbud til barn og ungdommer som er asylsøkere eller flyktninger er fordelt på flere av kommunens virksomheter. I samarbeid med virksomheter i tjenesteområdet Levekår har det blitt evaluert hvordan kommunen følger opp målgruppen, og hvordan tjenestene samarbeider om oppgavene. Evalueringen viste noen områder det var behov for å styrke, noe som har medført et forpliktende samarbeid på tvers av de tre tjenesteområdene, både på ledernivå og på utførernivå. Denne modellen skal ivareta en god fordeling av det ansvar og de oppgaver som er tillagt

kommunene, og sikre at det raskt blir iverksatt tett og tverrfaglig oppfølging av det enkelte barn/ungdom og familie.

Brukermedvirkning innebærer at både foreldre/foresatte og barnet/ungdommen selv deltar og blir hørt. Dette er en forutsetning for gode og effektive tiltak. Flere virksomheter har jobbet med å etablere gode systemer for dialog og brukermedvirkning. Dette arbeidet følges også opp i flere tverrfaglige prosjekter.

Det er tildelt tilskuddsmidler til implementering av systemer for å identifisere og følge opp barn som er i, eller kan komme i, en vanskelig situasjon. Prosjektet er tverrfaglig og virksomheter i tjenesteområdene Oppvekst og kultur og Levekår deltar sammen med spesialisthelsetjenestene Sola DPS og BUP Sola. Prosjektet skal bidra til bedre systemer og rutiner, god samhandling mellom tjenestene og kompetanseheving.

Tjenestetilbudene for barn og ungdom skal være lett tilgjengelige. Ansatte må også ha god oversikt over de ulike tilbudene, slik at de som har behov for hjelp blir vist vei og kommer i kontakt med rett instans. For at den enkelte skal få rett hjelp må tjenestene være godt koordinerte, noe som gjøres gjennom å finne hensiktsmessige former for oppgavedeling og samarbeid mellom kommune og spesialisthelsetjenestene. Det har også vært jobbet med å forenkle tverrfaglig samarbeid internt i kommunen. Evaluering og utprøving av enklere og mindre tidkrevende samarbeidsformer har vært prøvd, et arbeid som vil fortsette videre.

Kommunens konsultasjonsteam skal bidra til at ansatte får kompetanse på å avdekke og handle når barn utsettes for vold eller overgrep. Teamet gir også råd og veiledning i enkeltsaker. Konsultasjonsteamene i Sør-Rogaland arrangerte i høst felles fagkonferanse for ansatte i våre kommuner.

5.1.1. Fagstab Oppvekst

Fagstab Oppvekst er bindeledd mellom stat og kommune og ivaretar kommunens myndighetsområder og utøver kommunens tilsynsplikt for barnehager, skoler og SFO. Staben har støtte- og samordningsfunksjoner for virksomhetene på oppvekstområdet. I tråd med nasjonale føringer og kommunens målsettinger koordinerer fagstaben tiltak og faglig utvikling på tvers av virksomhetene. Fagstaben har oppgaver i forbindelse med tilskuddsmidler og rapporteringer, og gir lederstøtte og faglig veiledning til ledere og ansatte i virksomhetene.

TABELL: ØKONOMI FAGSTAB OPPVEKST

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	11 463	11 534	10 105	-1 429	-14,1 %
Andre driftsutgifter	8 237	8 073	8 572	499	5,8 %
Sum driftsutgifter	19 700	19 607	18 677	-930	-5,0 %
Driftsinntekter	-2 181	-3 175	-1 908	1 267	-66,4 %
Resultat	17 519	16 432	16 769	337	2,0 %

Fagstab Oppvekst har et mindreforbruk i 2017 på kr 0,3 mill. som skyldes vakanser og refundert sykkelønn.

5.1.2. Barnehager

Mål og resultater i 2017

Sola kommune skal ha barnehager av høy kvalitet som innebærer godt kvalifisert personale og pedagogisk arbeid i tråd med forsknings- og samfunnsutvikling, god økonomistyring og gode bygninger som understøtter kvalitetsarbeidet. Det skal dimensjoneres nok barnehageplasser for å innfri retten til plass (Barnehageloven § 12 a). Denne øvelsen blir utfordret i tider med svingende konjunkturer og usikre framskrivingstall for befolkningsutviklingen.

Sektoren arbeider målrettet for å både rekruttere og beholde gode fagpersoner. I 2016 ble det gjort vedtak i Utvalg for oppvekst og kultur om å øke pedagognormen og ansatte med fagbrev til 50 prosent innen 2020. Likeverdig behandling mellom kommunale og private barnehager har fokus. Barnehageområdet består av 31 virksomheter, 18 private barnehager hvorav tre åpne barnehager og 13 kommunale barnehager.

I tillegg har vi et senter for styrket barnehage tilbud som yter tjenester inn mot alle barnehagene på områdene spesialpedagogikk og flerkultur.

Per 15. desember 2017 har 1 854 barn barnehageplass. I tillegg er det 59 barn som bruker de åpne barnehagene. På samme telletidspunkt ble det gitt spesialpedagogisk tilbud til 42 barn.

En viktig målgruppe er barn fra andre land. Det er totalt 436 barn med tospråklig bakgrunn. Hjelpen gis i hovedsak etter retningslinjer fra departementet til barn fra fylte tre år. Det betyr at 269 barn har målrettede tiltak. Det er også 108 barn i barnehage som har en flerkulturell hjemmesituasjon med en norsk og en utenlandsk mor/far.

Som tabellen under viser, reduseres antall barnehageplasser. Det er også en nedgang i antall barn med spesialpedagogisk hjelp, men tendensen er at vedtakene er større i omfang. Videre er det en økning i antall barn fra andre kulturer.

TABELL: ANTALL BARNEHAGEBARN FORDELT PÅ ULIKE BRUKERE

	2015	2016	2017
Antall barn	1 934	1 871	1 854
Spesialpedagogiske vedtak	51	45	42
To-språklige barn	388	414	436
Barn i familie med norsk/annet	85	87	108

Barnehagebruksplanen brukes som verktøy for å dimensjonere nok plasser. Antall søknader påvirkes av konjunktorene i Sola-samfunnet, og en har opplevd en nedgang i antall søknader. Handlingsrommet for å tilpasse barnehage tilbudet til etterspørselen er i de kommunale barnehagene. I 2015 merket en dette i Sørabygda og reduserte kapasiteten. For 2016 har en også merket dette i sentrum

og redusert mest i Skjalgstova barnehage. Trenden fortsatte i 2017 og en gikk for ytterligere reduksjon både i sør og i sentrum. Det er startet en prosess med å fase ut Skjalgstova barnehage.

Kvalitetsplanen *Den gode Sola-barnehagen* er et godt styringsverktøy for felles fokus og kompetansebygging av sektoren. De private barnehagene får jevnlig tilbud om å delta i opplæring som skjer i kommunens regi. I 2017 fikk barnehagesektoren ny rammeplan. Det var forarbeid, debatter, høringsprosess og det ble lagt stor vekt på å implementere rammeplanen i hele sektoren – både kommunale og private barnehager. Det er i implementeringen satt fokus på konkretisering av kvalitetskriterier, og i tillegg benytter flere barnehager seg av ståstedsanalysen fra Utdanningsdirektoratet.

FFF er Sola kommunes viktigste strategi for endring og utvikling. Alle barnehagene er godt kjent med metodikken i dette og de er kjent med at en kan få hjelp og inspirasjon av ressursgruppen. De fleste har også gjort konkrete bestillinger for å se på ett eller flere områder i sin organisasjon. Lovverket på barnehageområde er skrevet i kontekst av å være lærende organisasjoner.

I arbeidet med *Entusiasme for endring* (fra 2014-2017) er kvalitet og forbedringer grundig gjennomgått, og barnehagene har gjennom dette utviklet en standard for endringsarbeid. Dette er i tråd med intensjonene i *Personalpolitisk plan* for Sola kommune.

Etter oppsummeringen fra virksomhetene ute merkes det at FFF er godt i gang. Rapporteringen på FFF for 2017 viser at alle arbeider godt med å effektivisere innsatsen i alle ledd. Den viser at det er stort fokus på økonomi og mulige innsparinger. I tillegg tar flere av virksomhetslederne til orde for at det fremover er lite å hente økonomisk da det meste går til fast lønn. For 2017 oppsummerer alle barnehagene at det er stort fokus på øke kvaliteten og læring for å levere god kvalitet til barna.

Formell kompetanse er grunnleggende for å yte god tjeneste. I 2017 var det åtte kandidater som fikk fagbrev som barne- og ungdomsarbeider. Sola kommune har åtte ansatte som går på deltid barnehagelærerutdanning. Høsten 2017 startet sju kommunale styrere på styrerskolen, og flere pedagoger har startet på videreutdanning i ulike fag som med ny ordning finansieres av Kunnskapsdepartementet. Det har også vært arrangert to kursrekker for assistenter med temaet «Voksen-rollen» for til sammen ca. 170 stykk. Satsingen på *VI i Sola* er også satt i gang for pulje 3 dette året med ni nye deltakende barnehager.

Analyse og refleksjon over resultatene i 2017

Det er store ambisjoner fra departementet vedrørende tjenestelevering, og det er viktig å holde fokus på kompetansebygging i alle stillingskategoriene. Dette er bra med tanke på å være viktige samfunnsaktører og å levere gode tjenester til brukeren. Det er søkere til rekrutteringsstipendiet, noe som gir viktig tilsig av nye barnehagelærere. En opplever at barnehagebruksplanen kan være et verktøy for dimensjonering, men at endringene skjer raskere enn planen kan oppdateres. Samtidig som konjunktorene svinger raskt, kan en bare dimensjonere opp og ned i de kommunale barnehagene. For barnehageadministrasjonen er det krevende at styringsmuligheten er begrenset til

de kommunale barnehagene. FFF-arbeidet er blitt godt mottatt i barnehagene. De verktøyene som rulles ut er enkle å ta i bruk, egner seg i mange situasjoner og en ser raskt gode resultater.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARNEHAGE

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager (justert for utgiftsbehov)				
Sola	126 782	122 865	143 075	148 112
Sandnes	116 546	122 205	128 349	130 015
Stavanger	137 116	134 925	144 195	151 139
Klepp	114 471	126 746	140 481	138 333
Kostragruppe 13	127 594	130 429	136 909	142 531
Andel barn 1-5 år med barnehageplass				
Sola	96,6 %	97,0 %	97,1 %	97,0 %
Sandnes	87,5 %	87,8 %	88,5 %	87,4 %
Stavanger	88,1 %	89,0 %	90,4 %	89,8 %
Klepp	90,8 %	92,8 %	92,8 %	92,1 %
Kostragruppe 13	91,4 %	91,5 %	92,0 %	92,1 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage				
Sola	43,10 %	42,90 %	39,10 %	37,60 %
Sandnes	47,40 %	47,50 %	46,40 %	45,80 %
Stavanger	62,20 %	62,10 %	62,60 %	61,90 %
Klepp	64,90 %	66,70 %	67,00 %	67,00 %
Kostragruppe 13	41,30 %	40,60 %	40,20 %	40,20 %
Andel barn 0 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 0 år				
Sola	3,2 %	3,0 %	4,2 %	6,1 %
Sandnes	3,9 %	3,9 %	4,3 %	4,3 %
Stavanger	1,5 %	2,0 %	2,1 %	1,3 %
Klepp	1,6 %	3,4 %	5,4 %	4,5 %
Kostragruppe 13	4,7 %	4,9 %	5,2 %	5,2 %

Det er en feil i Kostratallene på funksjon 221 Førskolelokaler og skyss, noe som medfører at netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner viser noe for høy verdi. Dette vil bli korrigert til neste publisering av KOSTRA tall medio juni 2018.

Netto driftsutgifter til barnehagetjenesten i Sola 2017 justert for utgiftsbehov var kr 148 112 per innbygger 1-5 år. Det er kr 5 800 mer enn gjennomsnittet i kostragruppe 13, og nest høyst blant sammenligningskommunene. Utgiftsnivået er økt med kr 21 300 per innbygger 1-5 år de 3 siste årene. Til sammenligning har utgiftene steget med kr 15 000 i kommunegruppen i samme periode.

Sola har høy dekningsgrad i barnehagetjenesten, og hadde i 2017 en dekningsgrad på 97 prosent. Det er flere private barnehager i Sola som tar inn barn bosatt i andre kommuner, og dermed bidrar til høy dekningsgrad i barnehagetjenesten. Den høye dekningsgraden kan delvis forklare det høye utgiftsnivået på barnehagetjenesten i Sola kommune.

Andel barn i kommunal barnehager er redusert de siste årene, og i 2017 er andel barn i kommunale barnehager på 37,6 prosent. Dette er både lavere enn gjennomsnittet i kostragruppen og lavest blant sammenligningskommunene.

Kostra-tallene viser også at Sola i 2017 hadde mange barn under ett år i barnehage. Seks prosent av 0-åringene hadde plass. Dette er barn som ikke har rett på barnehageplass og kommunene får ikke rammetilskudd for å gi tilbud til disse barna. Dette bidrar også til å øke utgiftene i barnehage-tjenesten i Sola kommune.

TABELL: ØKONOMI BARNEHAGE

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	133 843	129 364	130 956	1 592	1,2 %
Andre driftsutgifter	182 174	191 132	188 447	-2685	-1,4 %
Sum driftsutgifter	316 017	320 496	319 403	-1 093	-0,3 %
Driftsinntekter	-72 484	-69 276	-65 012	4 264	-6,6 %
Resultat	243 533	251 220	254 391	3 171	1,2 %

Resultatet for barnehageområdet i 2017 viser et samlet mindreforbruk på kr 3,2 mill. De kommunale barnehagene har et resultat som er tilnærmet i balanse. I forbindelse med inndekning av mindre-inntekter skatt i 2. tertial 2017 ble budsjettet til de kommunale barnehagene nedjustert i samsvar med aktivitetsnivået.

Mindreforbruket på lønn på kr 1,6 mill. ble disponert til andre driftsutgifter i de kommunale barnehagene. Senter for styrket barnehetilbud hadde et samlet merforbruk på kr 0,4 mill. grunnet merforbruk på spesialpedagogisk hjelp. Tabellen som viser antall barnehagebarn fordelt på ulike kategorier viser en nedgang i antall vedtak på spesialpedagogiske hjelp, men tendensen er at vedtakene er større i omfang. Det er utfordrende å forutse antall vedtak og omfanget av disse, da det henger sammen med en individuell rett som barnet har jamfør § 19 i barnehageloven.

Videre viser det et merforbruk knyttet til de private barnehagene på kr 0,7 mill. og kan delvis skyldes at antall barn i private barnehager har økt siden 2016.

Når det gjelder resultatet for barn i/fra andre kommuner viser det et nettoresultat på kr 3,8 mill., herav kr 4,1 mill. i merinntekter knyttet til barn fra andre kommuner med barnehageplass i Sola kommune, og kr 0,3 mill. i merutgifter knyttet til barn med bosted i Sola kommune som har barnehageplass i andre kommuner.

5.1.3. Skoler, SFO og voksenopplæring

Mål og resultater 2017

Skoletilbudet i Sola kommune består av åtte barneskoler, to ungdomsskoler og én kombinert barne- og ungdomsskole. I tillegg består skoleområdet av Sola voksenopplæring samt kommunalt SFO tilbud ved sju av barneskolene. 3 563 elever fikk sin opplæring på våre grunnskoler per 1. oktober 2017, av disse fikk 484 elever et kommunalt SFO-tilbud.

Opplæringsloven med forskrifter, læreplanen Kunnskapsløftet med reviderte fagplaner samt statlige og kommunale vedtak og føringer gir forpliktende føringer for skolenes hovedoppgaver:

- Ordinær tilpasset opplæring med Kunnskapsløftets kompetansemål som læringsmål.
- Spesialundervisning for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.
- Særskilt språkopplæring for elever med annet morsmål enn norsk og samisk som ikke har tilstrekkelig kompetanse til å følge den vanlige opplæringen i skolen.
- Skolefritidsordning som gir omsorg og tilsyn før og etter skoletid.
- Voksenopplæring: Grunnskoleopplæring og spesialundervisning for voksne og norskopplæring for innvandrere i og utenfor det kommunale introduksjonsprogrammet.

Sola kommune skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å legge til rette for et kulturelt mangfold med vekt på respekt og toleranse, og ved å arbeide aktivt for å utvikle en mobbefri barne- og ungdomskultur med vekt på sosialt samspill og utvikling av god relasjonskompetanse hos alle aktører i skolen, blant annet gjennom *Vi i Sola*-satsingen.

Skolestruktur og kapasitet

Vedtatt skolebruksplan er i 2017 fulgt opp og det planlegges ny ungdomsskole på Skadberg fra skolestart 2021, og ny barneskole på Jåsund klar fra skolestart 2022. Kapasiteten ved flere skoler økte blant annet ved at datarom omgjøres til ordinære klasserom.

Kvalitetsarbeid i skolen

Arbeidet med skolenes felles satsing på et inkluderende læringsmiljø har fortsatt i 2017. Det er særlig arbeidet med å institusjonalisere god vurderingspraksis og god praksis for klasseledelse som har hatt oppmerksomhet i 2017. Disse temaene har vært drøftet i de etablerte skoleledernetverkene, og også vært en del av kvalitetssamtalene med skolene.

2017 har også vært preget av et omfattende og til dels krevende omstillingsarbeid i etterkant av tilsynet ved Grannes ressursenter i 2016/2017. Tiltakene i omstillingsarbeidet har i særlig grad vært virksomme og synlige ved Grannes skole, men vil gradvis og i større og større grad også involvere de øvrige skolene i kommunen.

Det er fortsatt en sentral kvalitetsoppgave å sikre høy kompetanse blant de ansatte ved skolene i kommunen. Gode rekrutteringsrutiner, gode rammer for etter- og videreutdanning samt videreutvikling av tiltak for å ivareta ansatte i ulike faser har derfor fortsatt prioritet. 29 lærere og én

skoleleder (rektorskolen) videreutdanner seg skoleåret 2017/2018. Det bidrar også til styrking av kompetanse og kvalitet at seks av våre skoler har vært praksisskoler for studenter ved Universitetet i Stavanger (UIS) de siste årene. De samme skolene har søkt om et slikt partnerskap også for de kommende fire årene.

Arbeidet med å installere trådløse nettverk på alle skoler ble ferdigstilt i 2017. Som foregående år, fikk elevene på 8. trinn utdelt hver sin Chromebook som de disponerer gjennom ungdomsskoleperioden. Ny IKT-strategi for Solaskolen ble vedtatt i juni. Den innebærer blant annet at også elevene på 5. trinn fra høsten 2018 vil få utdelt hver sin Chromebook til bruk i læringsarbeidet.

Flere av våre skoler er i tillegg med i ulike samarbeids- og forskningsprosjekter. Sola kommune ble tatt med i KS-satsingen på inkluderende barnehage- og skolemiljø hvor to av skolene våre er med i en to-årig satsing. Kvaliteten på opplæringen av barn og unge med minoritetsspråklig bakgrunn styrkes ved at en barneskole, og Sola voksenopplæring fra 2017 er innlemmet i det statlige prosjektet Kompetanse for mangfold.

Seks av våre skoler tar del i *Two teachers*, - et internasjonalt forskningsprosjekt om effekten av økt lærertetthet i klasserommet i regi av Lesesenteret ved UiS. Fire skoler tar del i den nasjonale satsingen Språkløyper, og de siste fire skolene (pulje tre) startet i 2017 opp kompetansehevingsprogrammet *Vi i Sola* som skal styrke skolenes kompetanse når det gjelder avdekking, forebygging og håndtering av mobbing og krenkende atferd i skolen. To av våre skoler deltok i nettverket *Deep learning society (DLS)*. Dette var et skoleledernetttverk for utvikling av skoleledere og skoler. Hovedtema var dybdelæring og fagovergripende kompetanser som nå er sentrale elementer i det nasjonale fagfornyingsarbeidet. Dette vil prege kvalitetsutviklingen i skolen de kommende årene.

Kvalitetsplan for SFO 2017-2020 med veileder ble vedtatt i 2017 og det gjennomføres nå to årlige kvalitetssamlinger med alle private og kommunale SFOer. Tema i 2017 har vært systematisk arbeid for inkludering.

Et viktig grunnlagsdokument for det nevnte fagfornyingsarbeidet i skolen er St. meld 21 (2016-2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen* som kom i mars 2017. Denne gir føringer for hvordan kvaliteten i skolene våre skal utvikles de kommende årene. 2017 har også vært benyttet til å forberede en stor reform når det gjelder kompetanseheving av ansatte i skolen, en desentralisert kompetanseutviklingsreform som er en del av den nye oppfølgingsordningen som etableres på bakgrunn av meldingen. Sammen med tidlig innsats og videre utvikling av det profesjonelle samarbeidet i skolen er oppfølgingsordningen et sentralt element i det videre kvalitetsarbeidet.

Analyse og refleksjon over resultatene i 2017

Stabilitet og god kvalitet kjennetegner skoledriften i Sola kommune. Tilstandsrapporten som ble lagt fram høsten 2017 viser at ungdomsskolene i Sola bidrar mer enn gjennomsnittet av ungdomsskolene ellers i landet til elevenes eksamenskarakter. Barneskolene bidrar like mye som gjennomsnittet av de øvrige skolene. Både gjennomsnittlig grunnskolepoeng og gjennomføring i videregående opplæring øker. Over 80 prosent av de som gikk ut fra ungdomsskolen (10. trinn) i 2010 og 2011 fullførte

videregående skole i løpet av fem år. Lærerne og skolelederne er godt kvalifiserte, noe som er en forutsetning for å kunne gi god opplæring.

For å kunne inkludere alle elever i det faglige læringsarbeidet i klassen, må elevene i størst mulig grad være i klasserommet og møte ansatte med kompetanse til å kartlegge utfordringer og i å tilrettelegge opplæringen. Arbeidet med å sikre en god inkluderingspraksis i skolene våre er kommet godt i gang og må styrkes og videreføres inn i framtidens skole. Både andelen elever med spesialundervisning og andelen elever med behov for særskilt språkopplæring er viktige indikatorer på nettopp dette, og disse følges nøye. Forutsetninger for å få god kvalitet på den ordinære opplæringen er tilstrekkelig bemanning, og at skolene samarbeider systemisk med PPT slik at den kan romme flest mulig elever.

På bakgrunn av ovenstående kan det konkluderes med at skolene i Sola kommune er kommet langt i kvalitetsarbeidet og er godt rustet til å møte de utfordringene som ligger i fremtidens skole i tråd med St.meld 21. Samtidig er det en viktig erkjennelse at gode rutiner, planer og intensjoner bare er et første skritt på veien mot de endringene i praksis som er ønskelige. Det er først når teoriene møter praksis i klasserommet slik at elevenes læringsutbytte øker, at vi kan måle kvalitetsutviklingen i skolen.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA SKOLE OG SFO

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202,215,222,223) pr. innbygger 6-15 år (justert for utgiftsbehov)				
Sola	100 460	98 516	100 585	100 894
Sandnes	88 775	100 629	97 276	95 557
Stavanger	96 624	96 314	95 452	98 041
Klepp	95 685	99 798	102 204	104 871
Kostragruppe 13	96 306	97 977	99 655	102 074
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng				
Sola	42,8	41,8	42,5	43,3
Sandnes	40,4	40,4	41,3	41,3
Stavanger	41,2	41,6	42,0	42,5
Klepp	40,0	40,5	40,0	40,7
Kostragruppe 13	..	..	..	..
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1-10 årstrinn - enhet personer				
Sola	12,7	12,5	12,9	13,7
Sandnes	14,1	14,2	15,1	14,5
Stavanger	14,9	15,3	15,2	14,9
Klepp	13,1	12,7	12,2	12,5
Kostragruppe 13	14,6	14,5	14,5	14,3

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA SKOLE OG SFO, FORTSETTER

	2014	2015	2016	2017
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 8-10 årstrinn - enhet personer				
Sola	15,2	15,4	15,1	16,3
Sandnes	14,0	14,5	15,3	15,4
Stavanger	15,4	16,0	16,1	15,8
Klepp	13,1	12,0	11,3	13,7
Kostragruppe 13	15,2	15,1	15,1	15,4

Sola kommune ligger over Stavanger og Sandnes når det gjelder netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger mellom 6-15 år justert for utgiftsbehov. Klepp og Kostragruppe 13 brukte mer enn Sola på grunnskole per innbygger mellom 6-15 år i 2017 justert for utgiftsbehov.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng (avgangskarakterer) for Sola økte med 0,7 poeng fra 41,8 i 2015 til 42,5 i 2016. Denne indikatoren økte ytterligere med 0,8 poeng til 43,3 poeng fra 2016 til 2017. Kommunene Sola, Klepp og Stavanger kunne vise til forbedrede resultater i 2017, mens Sandnes hadde uendrede resultater fra året før. Sola har fortsatt best resultat av de fire kommunene som sammenlignes.

Både Sola og Klepp har mindre gruppestørrelser i 1-10 årstrinn enn Stavanger, Sandnes og Kostragruppe 13, noe som er kostnadsdrivende.

Sola har fra 2017 den høyeste gjennomsnittlige gruppestørrelse på ungdomstrinnet 8-10 årstrinn av sammenligningskommunene og Kostragruppe 13. Gjennomsnittlig gruppestørrelse har økt med 1,2 personer fra 2016 til 2017.

TABELL: ØKONOMI SKOLE, SFO OG VOKSENOPPLÆRING

Tall i kr 1 00

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	322 644	334 552	342 227	7 675	2,2 %
Andre driftsutgifter	31 756	31 741	23 278	-8463	-36,4 %
Sum driftsutgifter	354 400	366 293	365 505	-788	-0,2 %
Driftsinntekter	-57 145	-60 866	-58 952	1 914	-3,2 %
Resultat	297 255	305 427	306 553	1 126	0,4 %

Skole, SFO og voksenopplæringen fikk et samlet mindreforbruk på kr 1,1 mill. i 2017. Skolene og SFO hadde et mindreforbruk på 3,3 mill. Avvik er naturlig som følge av at skoleåret avviker fra regnskapsåret. Skolene kan få overført inntil 3 prosent av budsjettet fra ett år til et annet som følge av dette, jmfør vedtatt Delegeringsreglement for plan og økonomi-saker punkt 6.4 i k-sak 13/15 *Delegeringsreglement – revisjon*. Til sammen får skolene overført 2,9 mill. fra 2017 til 2018.

Avviksmønsteret for 2017 er ikke likt ved skolene. Én skole har merforbruk utover 3 prosent. Det er iverksatt tiltak for at denne skolen skal ta inn tidligere merforbruk innenfor grensen på 3 prosent og komme i balanse i 2018. To skoler har merforbruk innenfor 3 prosent. Tre skoler har hatt et mindreforbruk utover 3 prosent, mens de øvrige ligger innenfor denne grensen.

Resultatet for voksenopplæringen viser et merforbruk på 1,3 mill. Merforbruket gjelder i hovedsak særskilt norsk for fremmedspråklige grunnskoleelever. Hovedforklaringen på merforbruket er det økende behov for tospråklige lærere. Kommunen har nærmere 150 elever i grunnskolen med et annet morsmål enn norsk fordelt på mer enn 40 språk. Norsk m.m. for voksne språklige minoriteter og voksenopplæring på grunnskolens område, har et mindreforbruk som oppveier noe av det øvrige merforbruket ved virksomheten.

5.1.4. Barnevern

Formålet med Barneverntjenesten er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, samt bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår (ref. Lov om barneverntjenester).

Mål og resultater 2017

Satsningsområder i 2017; Barnets stemme – Tiltak som nytter – Arbeidsmiljø – Omdømme

Barneverntjenesten har fortsatt sin deltakelse i utviklingsprosjekt *Mitt Liv*. Kunnskap fra barn og unge med fersk erfaring fra systemet legger grunnlaget for et felles verdigrunnlag og konkrete arbeidsmåter som prøves ut.

Målet er at barn og unge skal føle seg som de voksnes viktigste samarbeidspartnere, for lettere å finne de beste løsningene for akkurat seg. Barnets stemme er et viktig fokusområde som preger alt i fra oppdatering av tjenestens rutiner og maler til praksis for samtalemotodikk og kontakt med barn i alle ledd av en barnevernssak.

Barneverntjenesten gjennomførte en brukerundersøkelse i februar 2017. Målet var å få kunnskap om foreldre og barn sine opplevelser, forventninger og behov. Undersøkelsen var tilgjengelig for de familiene som hadde hjelpetiltak. Våre brukere er i stor grad fornøyd med de tjenester og tiltak vi tilbyr, men det er også forbedringsmuligheter. Barneverntjenesten er fornøyd med høy scoring på samarbeid og respektfull behandling. Dette er noe vi vil fortsette å ha fokus på og legge ned et godt arbeid rundt. Barneverntjenesten i Sola har god kvalitet sett ut i fra rapportering på lovfestede frister og planer.

Barneverntjenesten i Sola deltar i flere kompetansenettverk. Sammen med barneverntjenestene i Sandnes, Gjesdal og Randaberg har vi fortsatt samarbeidet med utarbeiding av kurs for opplæring av nyansatte og kompetanseheving for øvrige ansatte. Kurs og workshops settes inn i plan for hvert halvår og evalueres hvert semester.

For at barneverntjeneste skal levere tjenester av god kvalitet, er det avgjørende med en stabil ansattgruppe. Det er satt inn flere tiltak for å få ansatte til å bli værende, blant annet veiledning.

Tjenesten mottar veiledning av kommunepsykolog en gang månedlig til hvert av de ulike teamene. I tillegg tilbys individuell prosessveiledning. Barneverntjenesten har hatt en god og stabil ansattgruppe over tid, men bruken av vikariater er noe høy knyttet til svangerskapspermisjon og permisjon av andre årsaker (for eksempel utdanning). Barnevernleder begynte høsten 2017 på nasjonal barnevernlederutdanning ved NTNU i Trondheim. Studiet er et av regjeringens satsningsområder for styrket kvalitet og kompetanseheving i kommunale barneverntjenester.

På grunn av endringer i behov rundt bosetting av enslige mindreårige, har barneverntjenesten hatt en styrt prosess knyttet til overføring av ansvar og stillingsressurs for enslige mindreårige til Flyktningetjenesten i NAV. Dette iverksettes tidlig i 2018.

Barneverntjenesten deltar i ulike prosjekt med andre instanser i kommunen med mål om økt samarbeid til beste for innbyggerne.

I løpet av dette året har barneverntjenesten opprettet egne samarbeidsavtaler og en ordning med kontaktperson fra barneverntjenesten i alle kommunens barnehager.

Analyse/ refleksjon over resultatene 2017

Barneverntjenesten er gode på evaluering av tiltak og har en god gjennomstrømning av saker. Saksmengden er relativt stabil, men sakene vi håndterer innehar ofte høy intensitet og stor grad av kompleksitet. Dette krever høy grad av kompetanse, utholdenhet og fleksibilitet hos de ansatte.

Barneverntjenesten ble med i KS sitt Effektiviseringsnettverk høsten 2016. Nettverket ble avsluttet sommeren 2017 og har munnet ut i en egen tjenesteanalyse. Analysen gir en gjennomgang av tjenestenes ressursutnyttelse, kvalitet, medarbeider- og brukertilfredshet.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARNEVERN

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter (funksjon 244,251 og 252) per barn i barnevernet				
Sola	91 287	88 486	106 371	105 272
Sandnes	80 919	74 235	77 243	81 087
Stavanger	117 653	116 540	114 830	154 223
Klepp	90 067	94 636	79 319	92 693
Kostragruppe 13	..	..	..	..
Andel barn med barnevernstiltak i forhold til innbyggere 0-17 år (justert for utgiftsbehov)				
Sola	2,9 %	3,2 %	2,9 %	2,7 %
Sandnes	3,9 %	4,0 %	4,0 %	3,7 %
Stavanger	4,4 %	4,7 %	4,4 %	4,3 %
Klepp	3,7 %	3,6 %	3,9 %	3,7 %
Kostragruppe 13	..	..	..	..

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARNEVERN, FORTSETTER

	2014	2015	2016	2017
Barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk (funksjon 244)				
Sola	13,4	19,3	16,7	17,3
Sandnes	20,2	20,5	22,0	18,8
Stavanger	17,5	20,1	20,3	19,7
Klepp	30,0	28,6	27,3	20,6
Kostragruppe 13	19,8	..	..	..

Netto driftsutgifter per barn i barnevernet i Sola viste en relativt sterk økning i 2016, men har minnet noe igjen fra 2016 til 2017. Sola har høyere utgifter per barn i barnevernet sammenlignet med Sandnes og Klepp, men lavere enn Stavanger. Utgiftsøkningen kan skyldes at de som får tilbud er mer ressurskrevende nå enn tidligere. Det har ikke vært anledning å korrigere for utgiftsbehov på denne indikatoren.

Sola kommune har de siste fire år lavest andel barn med tiltak sett i forhold til aldersgruppen 0-17 år. Dette kan skyldes tidlig innsats og tilbudene som gis av familiesenteret og ungdomsteamet. Andel barn med barnevernstiltak i aldersgruppen 0-17 år har blitt redusert både i 2016 og 2017.

Antall barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk er lavest i Sola sett i forhold til sammenligningskommunene. Antallet har vært stabilt de to siste årene.

TABELL: ØKONOMI BARNEVERN

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	27 287	26 893	27 124	231	0,9 %
Andre driftsutgifter	11 940	13 901	12 819	-1082	-8,4 %
Sum driftsutgifter	39 227	40 794	39 943	-851	-2,1 %
Driftsinntekter	-5 878	-9 061	-7 693	1 368	-17,8 %
Resultat	33 349	31 733	32 250	517	1,6 %

Resultatet for barneverntjenesten viser et mindreforbruk på kr 0,5 mill. i 2017. Mindreforbruket skyldes i stor grad inntekter i form av refusjon for fire enslige mindreårige flyktninger. Inntekten kom nokså sent på året, og var litt høyere enn forventet.

5.1.5. Barn, ungdom og familietjenesten

Barn, ungdom og familietjenesten er en virksomhet bestående av helsestasjon, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom, flyktninghelsetjeneste, familiesenteret og ungdomsteamet. Gjennom fellesmøter og personalseminar har bygging av felles verdi, kompetanse- og samhandlingsplattform

mellom teamene vært sentralt. Utviklingstraumer, og hvorfor og hvordan den som får hjelp skal stimuleres til å medvirke i hjelpen som gis, har vært sentrale tema. Målet er at tjenesten skal oppleves som god, lett tilgjengelig og helhetlig for familier og samarbeidspartnere.

Mål og resultater samt analyse og refleksjon over resultatene i 2017

Helsestasjon: For å få mer tid til individuell veiledning i de rutinemessige avtalene ble det i 2017 utviklet elektroniske nyhetsbrev med helsefremmende informasjon om barns helse og utvikling. Videosnutter, brosjyrer og lenker til gode nettsteder sendes fra januar 2018 til nybakte foreldre i forkant av konsultasjonene slik at familiens opplevde behov kan være i fokus. Fødselstallet er stabilt og det ble i 2017 født 362 barn i Sola. Antallet hjemmebesøk er på samme nivå som året før (76 prosent) og bør økes. Noen færre (36) har benyttet seg av tilbudet om oppfølging av jordmor i svangerskapet. Jordmødrene brukte ledig kapasitet til å gå på hjemmebesøk ett til to døgn etter hjemkomst fra sykehuset for å bidra til en best mulig start for familien. Tilbudet utvides til å gjelde alle førstegangsfødende da det er ansatt ny jordmor av tilskuddsmidler. Nytt, gratis tilbud er Mediyoga for gravide.

Skolehelsetjenesten: Nytt årsverk helsesøster ble i hovedsak brukt til å styrke tilbudet i barneskole slik at helsesøster er mer tilstede på skolene. I arbeidet med å implementere nye nasjonale retningslinjer nyttes anledningen til en grundig gjennomgang av tjenestens innhold. Hvordan helsesøster kan bidra til å støtte barns psykososiale utvikling gjennom undervisning, veiledningsgrupper og individuelt vies mye oppmerksomhet.

Helsestasjon for ungdom: 193 ungdommer brukte tjenesten i 2017, det høyeste tallet siden oppstart i 2008. Som et forsøk ble øvre aldersgrense utvidet fra 20 til 25 år slik at unge voksne har et lavterskeltilbud. Utvidelsen kan ikke alene forklare økningen i besøk.

Flyktningehelsetjenesten: For å kunne tilby særlig nye familier med barn/ungdom bedre hjelp, er det etablert systematiske samarbeidsrutiner mellom ulike sentrale aktører.

Familiesenteret: Antall nye henvendelser på 224 er på samme nivå som i 2016 (230). Som før er det i hovedsak foreldrene selv (65 prosent) eller helsesøstre (27 prosent) som tar kontakt. Med tanke på å komme tidlig inn, er det gledelig at 20 familier med barn under 12 måneder fikk hjelp. Det ble veiledet mest på samspill, konflikter, sinne og engstelse. Nytt tilbud er kurs for foreldre som har barn med autismespekterforstyrrelse/ADHD. Gjennom eksterne midler fikk ansatte opplæring i *FIT (feedback informerte tjenester)* slik at barn og foreldre kan gi rutinemessig tilbakemelding på om veiledningen hjelper. FIT vil slik kunne bidra til at riktig hjelp settes inn, og at hjelpen kan avsluttes tidligere.

Ungdomsteamet: Det er i større grad enn tidligere avdekket straffbare handlinger og iverksatt tiltak i ulike ungdomsmiljø, blant annet i et større ungdomsmiljø der det blir brukt narkotika. Lavterskel kriminalitetsforebyggende tiltak ble satt inn og virket bra for de aller fleste. Også dette året ser en at stadig yngre barn og ungdommer begår straffbare handlinger. Henvendelser gjeldende elever i

barneskolealder er økende. Ny organisering av Ungdomsteamet inn i Barn, ungdom og familietjenesten oppleves å være gunstig for SLT og samarbeidet innad i virksomheten.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA BARN, UNGDOM OG FAMILIETJENESTEN

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons og skolehelsetjeneste per innbygger 0-20 år				
Sola	2 255	2 277	2 930	2 729
Sandnes	1 935	1 983	2 085	2 169
Stavanger	2 211	2 192	2 354	2 493
Klepp	1 565	1 671	1 955	2 226
Kostragruppe 13	1 903	1 988	2 159	2 252
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons og skolehelsetjeneste per innbygger 0-5 år				
Sola	7 242	7 405	9 749	9 177
Sandnes	6 179	6 397	6 845	7 240
Stavanger	7 338	7 347	8 083	8 631
Klepp	5 329	5 876	7 072	8 007
Kostragruppe 13	6 919	7 336	8 068	8 500
Årsverk av helsesøstre per 10.000 innbyggere 0-5 år, funksjon 232				
Sola	56,3	65,4	67,1	73,2
Sandnes	56,1	58,5	57,5	65,2
Stavanger	48,0	52,2	49,7	57,1
Klepp	48,3	53,8	58,2	60,6
Kostragruppe 13	61,1	66,3	69,4	73,2

Sola kommune har høyest netto driftsutgifter til forebygging sett i forhold til kommunene vi sammenligner oss med og Kostragruppe 13. Dette gjelder både per innbygger 0-20 år og 0-5 år. Dette kan skyldes at Sola kommune har fokus på tidlig innsats. Det har ikke vært anledning å korrigere disse tallene for utgiftsbehovet.

Antall årsverk helsesøster per 10.000 innbyggere 0-5 år er høyere i Sola enn i nabokommuner, men på samme nivå som kostragruppe 13. Dette er som følge av kommunens satsing på dette området.

TABELL: ØKONOMI BARN, UNGDOM OG FAMILIETJENESTEN

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	21 900	24 069	26 872	2 803	10,4 %
Andre driftsutgifter	1 524	3 905	3 959	54	1,4 %
Sum driftsutgifter	23 424	27 974	30 831	2 857	9,3 %
Driftsinntekter	-1 138	-5 664	-7 239	-1 575	21,8 %
Resultat	22 286	22 310	23 592	1 282	5,4 %

Resultatet til Barn, ungdom og familietjenesten viser i 2017 et mindreforbruk på 1,3 mill. Vakanser deler av året samt sykefravær uten vikar er hovedårsak til dette mindreforbruket.

5.1.6. Pedagogisk-/psykologisk tjeneste (PPT)

Sola PPT er en tilgjengelig tjeneste for barn, unge og voksne med særlige utviklings- og opplæringsbehov. PPT bidrar til en trygg oppvekst for barn og unge ved å utvikle samspillet mellom foresatte og kommunens arenaer, gjennom barn og unges medvirkning og et høyt kompetansenivå hos ansatte.

Mål og resultater i 2017

Sola PPT har i 2017 hatt fokus på rådmannens satsing på FFF-arbeidet i sin tjenesteyting:

- Styrke det systemrettede arbeidet - Levere tjenester med høy faglig kvalitet
- Arbeide for inkluderende læringsmiljøer i barnehager og skoler - *Tidlig innsats – Kvello-modellen*
- Aktiv deltakelse knyttet til antimobbearbeidet VI i Sola, varig innsats for verdighet og inkludering.

PPT gjennomfører jevnlige tavlemøter knyttet til forbedringstemaer. Her kommer ideer fra medarbeiderne om ulike forbedringer i tjenestetilbudet og interne forhold. Vi har i 2017 forbedret flere maler knyttet til ulike rapporter som vi bruker i vårt sakkyndighetsarbeid. Dette har ført til bedre kvalitet på det faglige arbeidet som gjennomføres.

Analyse og refleksjon over resultatene 2017

Sola PPT har gjennom 2017 hatt betydelige kapasitetsutfordringer som kan knyttes til den demografiske utviklingen, økte krav til forvaltningen, samt høyere sykefravær enn tidligere. Dette har medført lengre saksbehandlingstid og ventelister i perioder.

Til tross for utfordringene har PPT fokusert på å styrke det systemrettede arbeidet gjennom fokus på strukturer for samhandling mellom skoler og barnehager, noe som bidrar til en mer effektiv samhandling. Styrking av dette arbeidet gjennom kurs og kompetanseheving har bidratt til at flere barn og unge blir ivaretatt innenfor den ordinære opplæringen, og færre vil ha behov for spesialundervisning. På denne måten vil flere barn og unge få hjelp tidlig og vil kunne forhindre større økonomiske kostnader for kommunen på et senere tidspunkt. Som et ledd i å levere faglig kompetente tjenester har PPT for 2017 brukt det interne fellesmøtet en gang i uken til å styrke de ansattes veiledningskompetanse.

Arbeidet med inkluderende læringsmiljøer har, slik PPT vurderer det, medført at flere barn får sitt barnehage- og skoletilbud i tråd med hovedmålsettingen vedrørende dette i kommuneplanen. Til slutt har PPT deltatt i *VI i Sola*, som er en helhetlig kommunal satsing mot krenkende atferd og mobbing. Dette er en ressurskrevende satsing for PPT, siden PPT skal bistå alle barnehager og skoler med dette arbeidet i Sola kommune.

I 2017 har PPT vært engasjert i til sammen 613 klientsaker mot 573 saker i 2016. Nye henvisninger i 2017 var 146 mot 145 i 2016. PPT ser at til tross for en relativ stabil tilmelding i antall klientsaker, så opplever tjenesten på samme måte som sist år at det har vært en økning i saker fra barnehage-sektoren og voksenopplæringen. Sistnevnte er etter vår vurdering et resultat av samhandlings-reformen. Brukere med sammensatte behov søker i større grad enn tidligere om tjenester fra voksenopplæringen. Prosjektet *Tidlig innsats – Kvello-modellen* har medført at flere barn blir oppdaget tidligere, og blir som en følge av dette tilmeldt PPT. Ved at flere barn blir henvist tidligere har vi en større mulighet til å forhindre en skjevutvikling hos barn. Her ligger det en stor besparing både på det menneskelige plan, men også knyttet til økonomi.

TABELL: ØKONOMI PPT

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	7 977	7 704	7 962	258	3,2 %
Andre driftsutgifter	286	333	221	-112	-50,7 %
Sum driftsutgifter	8 263	8 037	8 183	146	1,8 %
Driftsinntekter	-558	-458	-447	11	-2,5 %
Resultat	7 705	7 579	7 736	157	2,0 %

PPT sitt resultat for 2017 viser et mindreforbruk på kr 0,2 mill. Avviket i forhold til justert budsjett skyldes vakanser og refundert sykelønn.

5.1.7. Kultur

Kultursektoren omfattet i 2017 virksomhetene fritid, kulturskole og bibliotek, i tillegg til at man under fagstab kultur har driften av kulturhuset og arbeidet med allmennkulturområdet.

Mål og resultater samt analyse/refleksjon over resultatene i 2017

Kulturarbeidet i Sola bygger på våre verdier om kvalitet, trivsel og respekt og det er et mål å legge til rette for innovasjon, aktiv deltakelse og gode opplevelser. Dette er forankret i *Kultur for alle! – kommunedelplanen for kultur 2015-2025* som ble vedtatt i kommunestyret i juni 2015.

Kommunen har et aktivt og engasjert kulturliv, med bred deltakelse innen en rekke ulike aktiviteter. Det er stor aktivitet i de mange lag og foreninger i kommunen, samtidig som de kommunale tilbudene også viser til både god brukertilfredshet og høye brukertall.

Det har også i 2017 vært et felles mål for kultursektor å sørge for gode og fleksible organisasjons- og driftsmodeller i de enkelte virksomhetsområdene som er fleksible nok til å kunne bruke ressursene der behovet og etterspørselen er størst.

Fritid har i driftsåret hatt stabil drift innenfor de fleste områder. Våren 2017 ble ny arbeidsmodell i det tradisjonelle ungdomsarbeidet evaluert og arbeidet med justeringer i modellen er igangsatt i 2018.

Tilrettelagt Fritid består av Fritidskontakttjenesten, tjenesten fritidsveiledning til barn og unge med minoritetsbakgrunn samt fritidsklubben for psykisk utviklingshemmede. Fritidskontakttjenesten har to ansatte fritidsveiledere som drifter den lovpålagte tjenesten støttekontakt/fritidskontakt. De hadde i 2017 en liten økning i antall vedtak forvaltet gjennom Bestillerkontoret. Barneverntjenesten kjøper også tjenester av Tilrettelagt fritid. Av kapasitetshensyn har det i år vært noen færre oppdrag enn i fjor, da de lovpålagte tjenestene er prioritert.

Ungdomshuset *FeelGood* jobber kontinuerlig med å etablere gode arbeidsmodeller som motiverer og gir unge kompetanse til å drive egne grupper fremfor voksenstyrt aktivitet. De tilbyr faste ukentlige aktivitetstilbud som blant annet film/klipp/redigering, band/musikk, kunst og håndverk samt matlaging. De har også fokus på å følge opp ungdomsinitierte aktiviteter med workshops og kurs.

En evaluering av ungdomsarbeidet våren 2017 viste blant annet et behov for økt ungdoms-medvirkning i utvikling av breddetilbudet i alle tre distrikt, noe som er satsningsområdet for virksomheten i 2018.

I november arrangerte Fritid i samarbeid med Ungdomsrådet en ungdomskonferanse for alle ungdommer i 9. trinn i Sola kommune. I november arrangerte kulturstab og Fritid også en frivillighetskonferanse der temaet var *Rekruttering og inkludering*. Antall frivillige lag og foreninger i kommunen er stabil.

Fritid har utviklet flere nye arbeidsmetoder og verktøy i inkludering av barn og unge. For barn og unge med innvandrerbakgrunn er *Jeg kan delta* fast etablert, i tillegg til det nye verktøyet *FlexID* i 2017. I 2017 har virksomheten vært inne med en 60 prosent stilling i det tverrfaglige prosjektet *Tett på* på Skadberg skoleåret 2017/2018. Hovedmål; Forebygge konflikter, uønskede hendelser og kriminalitet gjennom å skape et trygt, godt og inkluderende oppvekstmiljø som hindrer utenforskap.

Kulturskolen har i 2017 hatt 816 elevplasser fordelt på 611 barn og unge, samt 184 på venteliste. Nedgangen på 19 elevplasser/to barn og unge fra samme tidspunkt i 2016 er innenfor naturlig variasjon. Ventelistene preges av de yngste barna, og som i fjor er de lengst på piano, gitar, dans og teater. Ønsker om spesifikke undervisningstidspunkt og undervisningssted nær hjemmet er også avgjørende faktorer for stadig flere. Gjennom tre måneders kurs i musikklek for aldersgruppen 6-8 år i samarbeid med Skadberg SFO når vi stadig flere av de yngste barna. Denne type tilbud er etterspurt, og peker seg således ut som et viktig satsingsområde framover.

Gjennom kulturskolens samfunnsmandat som kulturelt ressurs- og kompetansesenter, eksempelvis opptreden/formidling på ulike arrangementer, samarbeidsprosjekter med barnehage, skole og sykehjem, samt DKS-produksjoner (*Den kulturelle skolesekken*), er brukertall og nedslagsfelt for samlede tjenester langt større og bredere enn antall elevplasser.

Kulturskolen har i 2017 gjennomført og/eller vært delaktig i rundt 50 arrangementer i ulike deler av Sola. Synlighet gjennom kulturinnslag på små og store arrangementer i hele kommunen, i tillegg til egne produksjoner og samproduksjoner på tvers i kultur, hadde ikke vært mulig uten et dedikert og fleksibelt undervisningspersonale. Etter halvannet år med teamorganisering ser vi at denne arbeidsformen nettopp gir slike gevinster.

Biblioteket har også i 2017 satset på utadrettet virksomhet, særlig med vekt på å nå ut til barn og unge. Den utadrettede virksomheten er i tråd med *Kultur for alle* og bibliotekloven. I sin virksomhet utøver biblioteket litteratur- og kulturformidling, læring og informasjonsformidling. Særlig prioritet har tiltak som fremmer leseglede og leseferdighet blant barn og unge. Totalt har biblioteket gjennomført 181 arrangement, med totalt 10 957 deltakere. Arrangementene er rettet mot både barn, unge og voksne, inkludert klassebesøk.

Nytt av året var gratis filmvisning, både familiefilmer og seniorfilm, i regi av biblioteket i samarbeid med kulturhusadministrasjonen. Foredragsserien *Lokalhistorie i Sola* har hatt fem foredrag med økonomisk støtte fra Nasjonalbiblioteket.

Biblioteket har sammen med Kommunikasjonsavdelingen i Sola kommune, fått støtte fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til kompetanseheving hos kommunale veiledere i digitale tjenester til innbyggerne. Vi arrangerte dagskurs med foredragsholdere fra DIFI, Skatteetaten og Sola kommune. Kurset var knyttet opp mot nettkurset *23 offentlige ting* for ansatte i bibliotek.

Kulturhuset markerte i 2017 sitt 30 års jubileum. Tallene viser en liten økning i antall besøkende. Det ble solgt totalt 39 114 billetter, en økning på 10,4 prosent. Et høydepunkt for året var produksjonen av oppsetningen av *Oliver Twist* - en forestilling som kulturhuset og kulturskolen løftet sammen.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA KULTUR

År	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner				
Sola	2 381	2 515	2 586	2 439
Sandnes	2 049	1 959	2 004	2 305
Stavanger	3 027	3 379	3 323	3 795
Klepp	1 433	1 499	1 497	1 668
Kostragruppe 13	1 909	1 887	2 027	2 114
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk og kulturskoler, per bruker				
Sola	14 168	18 266	19 572	19 570
Sandnes	19 599	19 505	18 809	19 397
Stavanger	16 315	16 243	17 294	18 911
Klepp	19 452	18 394	19 262	16 817
Kostragruppe 13	17 976	18 586	19 087	19 859

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA KULTUR, FORTSETTER

År	2014	2015	2016	2017
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk og kulturskole, prosent				
Sola	19,2 %	18,1 %	16,7 %	15,5 %
Sandnes	13,2 %	13,7 %	14,4 %	14,4 %
Stavanger	14,6 %	14,6 %	14,2 %	14,1 %
Klepp	9,9 %	10,2 %	12,0 %	13,2 %
Kostragruppe 13	11,0 %	11,0 %	10,8 %	10,5 %
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger i kroner				
Sola	240	246	251	247
Sandnes	172	195	176	200
Stavanger	306	319	335	363
Klepp	258	239	248	254
Kostragruppe 13	259	255	258	261
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år				
Sola	1 669	1 695	1 774	1 811
Sandnes	1 275	926	1 200	1 138
Stavanger	1 603	1 571	1 570	1 559
Klepp	1 369	1 351	1 176	906
Kostragruppe 13	1 027	935	1 002	1 025

Sola bruker fortsatt mer på kultur enn Klepp, Sandnes og Kostragruppe 13, men likevel en del mindre enn Stavanger, målt i kroner per innbygger. Høyt aktivitetsnivå på kulturskolen er med på å øke den totale kostnaden til kultur per innbygger. Sola har også et høyt aktivitetsnivå på kulturhuset som også kommer andre instanser i kommunen til gode.

Sola har noe høyere brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler per bruker sett i forhold til kommunene det sammenlignes med, men mindre enn Kostragruppe 13. Sola kulturskole har ansvar for korpsdirigenter og andre aktiviteter rettet mot barnehage og eldre. Dette gjør at sammenligning med andre kommune ikke alltid er relevant.

Samtidig har Sola kommune høyest andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole i forhold til Sandnes og Stavanger, Klepp og Kostragruppe 13. Kulturskolen har også et betydelig antall brukere som ikke er i grunnskolealder. Dette indikerer at kulturskolen i Sola har en effektiv drift.

Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger er lavere i Sola enn Stavanger, Klepp og Kostragruppe 13, men noe høyere enn Sandnes. Utgiftsnivået har vært stabilt de siste årene.

Sola kommune bruker mest på aldersgruppen 6-18 år. Sola reduserte antall fritidssenter fra tre til ett i 2015. Dette har ikke medført lavere utgifter, men er snarere en omorganisering. Antall besøk av aldersgruppen 6-20 år i kommunalt drevne fritidssentre gikk opp med over 100 % i 2016 i forhold til

tidligere år. Tallene stabiliserte seg noe fra 7.562 til 5.889 fra 2016 til 2017, målt i antall besøk pr 1000 stk i aldersgruppen.

TABELL: ØKONOMI KULTUR INKLUDERT FAGSTAB OG VIRKSOMHETENE

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	33 925	33 917	33 222	-695	-2,1 %
Andre driftsutgifter	19 488	21 255	19 296	-1 959	-10,2 %
Sum driftsutgifter	53 413	55 172	52 518	-2 654	-5,1 %
Driftsinntekter	-18 213	-19 555	-15 357	4 198	-27,3 %
Resultat	35 200	35 617	37 161	1 544	4,2 %

Kulturområdet samlet har et mindreforbruk på kr 1,5 mill. og et avvik på 4,2 prosent. Det har også i 2017 vært stort fokus på å styre aktivitet og drift innenfor de økonomiske rammebetingelsene for sektoren. Gjennom målrettet arbeid og god budsjettdisiplin kan sektoren under ett rapportere om et tilfredsstillende økonomisk resultat.

Fagstab kultur har et mindreforbruk på kr 1,5 mill. Mindreforbruket er knyttet til økte inntekter gjennom salg, utleie og billettinntekter på kulturhuset, spesielt i årets to siste måneder. Dette har vært inntekter som har vært vanskelig å planlegge for, og som vi heller ikke kan regne med skal kunne gjentas i 2018.

Resultatet for virksomhetene Sola bibliotek og Kulturskolen viser begge et mindreforbruk på kr 0,1 mill., mens Fritid har et merforbruk på kr 0,1 mill.

5.2. Tjenesteområde Levekår

Per 31. desember 2017 hadde tjenesteområdet Levekår sju virksomheter samt stabsfunksjoner. Det blir gitt tjenester innen pleie og omsorg, psykiatri, behandling, rehabilitering og sosiale tjenester.

Målene er knyttet opp mot kommunedelplanen *Kommunedelplan for tjenesteutvikling i helse- og velferdstjenesten 2017-2029*, vedtatt i kommunestyret 15. juni 2017 jamfør k-sak 39/17, og har dermed et 12 års perspektiv.

TABELL: HOVEDMÅL, KOBLING TIL KOMMUNEPLANEN

1	2	3	4
Det skal ytes pleie- og omsorgstjenester ut fra individuelle behov, og tjenestene skal bidra til å opprettholde livskvalitet.	Det skal fremmes økonomisk og sosial trygghet ved å hjelpe personer over vanskelige livssituasjoner.	Det skal arbeides med forebyggende arbeid på ulike felt for å bidra til at innbyggerne har best mulig helse.	Det skal legges til rette for at livskvaliteten for alle innbyggerne styrkes gjennom aktivt samfunnsengasjement og kulturell deltakelse i et trygt lokalmiljø.

Gjennom tilbud som Frisklivscentralen, psykisk helse og rus samt rehabilitering tar innbyggerne medansvar for gjennomføring av rehabilitering og behandling. Pårørendekvelder og seniordrøs er satt i system. Kirkens bymisjon starter opp i Stangelandsenteret i løpet av 2018. I tillegg er det fattet vedtak om at Frivillighetssentralen skal inngå i kommunal drift fra høsten 2018. Levekår har dermed begynt å arbeide mot økt samhandling og styrking av pårørendes og frivilliges rolle i tjenesteutviklingen.

I løpet av året har virksomhetene søkt bistand hos FFF ressursgruppen, samt gjennomført egne FFF prosesser. Flere virksomheter har tatt i bruk og gjennomfører jevnlig tavlemøter. Prosessene har fokusert på forenkling og forbedring. Det er ikke gjennomført gevinstanalyse før oppstart av alle prosjekter.

Alle virksomhetsledere og avdelingsledere deltar i kommunens lederutviklingsprogram.

5.2.1. Fagstab levekår

Fagstab levekår har hovedansvar for strategisk utviklingsarbeid, helhetlig styring, oppfølging av drift og tjenesteutvikling. Miljørettet helsevern, kommuneoverlege og ulike legefunksjoner tilhører også stabens ansvarsområde.

Kommunedelplanen for helse- og velferdstjenestene i Sola kommune ble vedtatt i 2017. I september ble det gjennomført kick-off samling for alle ansatte og arbeidet med implementering av planen startet opp. Andre prioriterte oppgaver har vært omstillingsarbeid med renhold i sykehjem og middagsmat til institusjonene og hjemmeboende med matombringing.

Sola kommune har prosjektledelse for et interkommunalt prosjekt innenfor velferdsteknologi. Det er totalt 11 kommuner som samarbeider om å anskaffe og ta i bruk velferdsteknologi. Prosjektet er 2-årig, og er en del av et nasjonalt program. Kommunene skal i prosjektperioden ta i bruk elektronisk medisineringsstøtte og digitalt tilsyn/sensorteknologi.

Bestillerkontoret² saksbehandler alle henvendelser om pleie- og omsorgstjenester i Sola, og koordinerer private tjenester. Rogaland Revisjon IKS har i 2017 hatt en forvaltningsrevisjon knyttet til samhandlingsreformen.

TABELL: ØKONOMI FAGSTAB LEVEKÅR

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader	15 682	20 201	21 740	1 539	7,1 %
Andre driftsutgifter	37 614	46 814	43 228	-3 586	-8,3 %
Sum driftsutgifter	53 296	67 015	64 968	-2 047	-3,2 %
Driftsinntekter	-45 206	-54 402	-58 383	-3 981	6,8 %
Resultat	8 090	12 613	6 585	-6 028	-91,5 %

Økonomiske tall for Fagstab Levekår inkluderer Fagstab Levekår, Bestillerkontoret og som følge av vedtak i k-sak 70/16 *Handlings- og økonomiplan 2017-2020 og årsbudsjett 2017* ble også Sola Storkjøkken innlemmet under Fagstab Levekår fra 1. januar 2017 fram til nedleggelse 1. september 2017.

Fagstab Levekår avsluttet 2017 med et merforbruk på kr 6,0 mill. Merforbruket skyldes brukerrelaterte kostnader som økte kostnader for privat avlastning kr 2,5 mill., redusert refusjon for ressurskrevende brukere kr 2,0 mill. samt økt merforbruk knyttet til utskrivningsklare pasienter på Stavanger Universitetssykehuset (SUS) kr 1,5 mill.

5.2.2. Hjemmetjenester og institusjoner

Hjemmetjenestene

Hjemmetjenestene omfatter tjenester som primært gis i brukers hjem, slik som hjemmesykepleie, praktisk bistand, brukerstyrt personlig assistanse (BPA), miljøtjeneste og tjenester innen psykiatri og rusomsorg. Formålet med disse tjenestene er at innbyggerne skal få den hjelp de trenger for å mestre livet, og at de kan bo hjemme.

Miljøtjenesten yter døgnbaserte tjenester i åtte botiltak for mennesker med utviklingshemming og utviklingsforstyrrelser samt et aktivitetssenter.

² Fra 2018 endres navnet fra Bestillerkontoret navn til Tjeneste og koordineringskontoret (TKK)

Psykisk helse og rus arbeider for at mennesker med psykiske lidelser skal få hjelp til å mestre livet både ved langvarig sykdom, rusavhengighet og ved kriser.

Institusjonene

Institusjonstjenestene inkluderer Soltun, Tabo og Sola sykehjem, samt Åsenhagen barne- og avlastningsbolig. Formålet med institusjonene er å gi et bo-, pleie- og behandlingstilbud til dem som av helsemessige årsaker ikke er i stand til å bo i eget hjem.

Mål og resultater 2017

TABELL: HOVEDMÅL OG DELMÅL INSTITUSJONER, HJEMMETJENESTE OG FYSIO- OG ERGOTERAPI

Styringsparameter	Mål 2017
Sammen om tjenesteutvikling	• Forankring og implementering av kommunedelplan <i>Helse og velferdsplan</i> blant ansatte, folkevalgte og innbyggere. • Innbyggerne tar medansvar, og være involvert i å gjennomføre rehabilitering og behandling. • Innbyggerne gjøres i stand til å ivareta egen helse på best mulig måte. • Etablere arenaer/møtepunkter for samhandling og tjenesteutvikling. • Styrke pårørendes, venner og familiens rolle. • Styrke frivillighetssentralens koordinerende rolle, og videreutvikle samarbeidet med frivillige lag og organisasjoner.
Innovativ og effektiv organisasjon	• Alle virksomhetsledere og avdelingsledere skal gjennomføre lederutviklingsprogrammet i Sola kommune. • Alle virksomhetene i Levekår skal ha fullført minimum to FFF prosjekt i løpet av 2017 som gir økt effektivitet i virksomheten. • En gevinstanalyse skal gjennomføres før oppstart av alle prosjekter.
Øke mulighetene for å bo lenger hjemme	• Implementere og teste ut nye velferdsteknologiske løsninger. • Økt bruk av rehabiliterende arbeidsmetoder i tjenestetilbudene. • 100 % belegg på korttidsavdelingene. • Hjemmet skal tilrettelegges og ergonomisk utformes.
Økt satsing på forebyggende arbeid	• Rask psykisk helsehjelp etableres.

I 2017 økte både antall vedtakstimer og antall innbyggere som får bistand av hjemmetjenesten.

Hjemmetjenestene innførte flere velferdsteknologiske løsninger. Noen av disse er elektroniske låser (E-lås) som erstatter nøkkelboksene, elektroniske medisindispensere og klargjøring til å ta i bruk trygghetsalarm med GPS funksjon.

Rask psykisk helsehjelp startet opp i august. 28 innbyggere har benyttet seg av tilbudet. Virksomheten jobber etter en trappetrinnsmodell hvor første trinn er Rask psykisk helsehjelp. Ved behov vil innbyggerne gå videre på KIB og IMR kurs.

39 innbyggere benyttet seg av privat leverandør for avlastning mot fem innbyggere i 2016, samtidig benyttet 24 innbyggere seg av kommunal avlastning. Høsten 2017 ble det innført fritt brukervalg for miljøtjenester. Innbyggerne kan velge mellom to private leverandører, i tillegg til kommunenes eget tilbud om miljøtjeneste. Ingen innbyggere benyttet seg av tilbudet i 2017.

Brukerstyrt personlig assistanse utført av private har vært stabilt i 2017. Mottakere av omsorgslønn har økt med 30 prosent fra 2016.

I 2017 var dekningsgraden på korttids plass 97 prosent. Målet om 100 prosent dekningsgrad på korttids plass er derfor ikke nådd.

Analyse og refleksjon over resultatene i 2017

Hjemmetjenesten, hjemmerehabilitering og korttid- og rehabiliteringsavdeling deltar i nettverk om *gode pasientløp*. Psykisk helse og rus deltar i *Recovery nettverk*. Begge nettverkene er i regi av KS og Helsedirektoratet. Fokus er økt kompetanse hos personalet, og ny tilnærming hvor fokus er innbyggenes ressurser og rehabilitering. Dette har resultert i økt rehabilitering og økt mestring hos innbyggerne.

Rask psykisk helse et gruppetilbud til innbyggere over 16 år med mild til moderat grad av angst og/eller depresjon. Om lag 80 prosent av deltakerne opplever en form for reduksjon av symptomer etter endt kurs.

Innføring av velferdsteknologi har gitt gode tilbakemeldinger både fra brukere, pårørende og ansatte. Innbyggere som har tatt i bruk medisindispensere opplever trygghet, forutsigbarhet og får færre ansatte å forholde seg til. Frigitt tid hos personalet blir benyttet til å utføre økt vedtakstimer. Brukere og pårørende opplever E-lås som positivt.

Korttidsavdelingen har hatt kapasitetsutfordringer. Gjennomsnittlig liggetid i korttidsseng har økt og flere korttids plasser er brukt i påvente av langtids plass. Dette har også medført at vi ikke har klart å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset som har behov for institusjons plass. I noen perioder har det vært ledige senger, men dette har ikke sammenfalt med perioder med mange utskrivningsklare brukere fra SUS. Sola kommune er registrert med 568 døgn for pasienter som var meldt utskrivningsklare fra SUS i 2017. Dette er en økning på 77 prosent sammenlignet med 2016

Øyeblikkelig hjelp-plassene ble benyttet i 92 døgn i 2016. Det har dermed vært en økning på 39 prosent fra 2016.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR, HJEMMETJENESTER OG INSTITUSJON – DRIFTSKOSTNADER

	2014	2015	2016	2017
Korrigerte brutto driftsutgifter institusjon pr kommunal plass				
Sola	1 162 000	1 157 804	1 189 571	1 183 957
Sandnes	1 105 492	1 140 163	1 153 696	1 147 932
Stavanger	1 119 923	1 078 640	1 099 944	895 843
Klepp	1 213 264	1 099 545	1 324 466	1 360 818
Kostragruppe 13	1 070 077	1 089 124	1 140 949	1 181 385
Korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker av hjemmetjenester				
Sola	313 343	307 272	332 565	310 010
Sandnes	241 728	240 389	247 595	254 147
Stavanger	262 017	270 516	283 292	281 133
Klepp	292 402	279 186	291 101	306 921
Kostragruppe 13	236 750	236 414	257 197	255 998

Korrigerte brutto driftsutgifter per kommunal plass i institusjon er høyere i Sola enn hos nabo-kommunene Sandnes, Stavanger samt Kostragruppe 13. Klepp driver fortsatt betydelig dyrere enn Sola.

Korrigerte brutto driftsutgifter per mottaker av hjemmetjenester er høyere i Sola enn i nabo-kommunene og Kostragruppe 13. Fra 2016 har Sola redusert kostnadene med kr 20 000 per mottaker av hjemmetjenesten. Likevel er enhetsprisen i Sola kr 30 000 høyere enn gjennomsnitt for sammen-ligningskommunene og kostragruppe 13.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR, HJEMMETJENESTER OG INSTITUSJON – ÅRSVERK

	2014	2015	2016	2017
Årsverk ekskl. fravær i brukerrettede tjenester pr.mottaker				
Sola	0,69	0,66	0,66	0,64
Sandnes	0,51	0,53	0,51	0,53
Stavanger	0,57	0,57	0,57	0,55
Klepp	0,59	0,60	0,57	0,57
Kostragruppe 13	0,49	0,50	0,52	0,52
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/fagutdanning fra høyskole/ universitet				
Sola	45,0 %	46,0 %	46,0 %	45,0 %
Sandnes	36,0 %	37,0 %	38,0 %	39,0 %
Stavanger	39,0 %	37,0 %	38,0 %	39,0 %
Klepp	50,0 %	48,0 %	48,0 %	45,0 %
Kostragruppe 13	36,0 %	35,0 %	35,0 %	36,0 %

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR, HJEMMETJENESTER OG INSTITUSJON – ÅRSVERK, FORTSETTER

	2014	2015	2016	2017
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning				
Sola	79,0 %	78,0 %	81,0 %	79,0 %
Sandnes	73,0 %	74,0 %	77,0 %	79,0 %
Stavanger	73,0 %	72,0 %	75,0 %	74,0 %
Klepp	82,0 %	78,0 %	79,0 %	77,0 %
Kostragruppe 13	75,0 %	73,0 %	74,0 %	74,0 %

De siste fire årene har Sola kommune hatt en reduksjon av årsverk i brukerrettede tjenester per mottaker. Likevel har Sola den høyeste bemanningstettheten av sammenligningskommunene og kostragruppe 13, hvor Klepp er kommunen som er nærmest på bemanningstettheten med 0,07 færre årsverk per bruker enn Sola.

Sola og Klepp kommune har en betydelig høyere andel årsverk i brukere rettede tjenester med utdanning fra høyskole og/eller universitet. Andelen utgjør 45 prosent av årsverkene, til sammenligning har Stavanger og Sandnes en andel på 39 prosent, mens Kostragruppe 13 har en andel på 36 prosent.

Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning og høyere utdanning har vært stabilt de siste årene. I Sola har 79 prosent av årsverkene i brukerrettede tjenester fagutdanning. Av sammenligningskommunen er det bare Sandnes som har en like høy andel fagutdannede.

Høy andel fagutdannede, mange høyskoleutdannede og høy bemanningsfaktor indikerer at Sola har tjenester av god kvalitet. Samtidig tilsier det også at tjenestene er noe dyrere i forhold til sammenligningskommunene.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR – BISTANDSBEHOV

	2014	2015	2016	2017
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov				
Sola	23,8 %	24,1 %	24,0 %	24,6 %
Sandnes	24,0 %	25,3 %	25,4 %	26,4 %
Stavanger	19,8 %	20,2 %	20,2 %	19,1 %
Klepp	21,3 %	21,3 %	22,4 %	22,3 %
Kostragruppe 13	24,3 %	24,4 %	24,5 %	24,6 %
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Langtidsopphold				
Sola	85,9 %	81,1 %	83,6 %	86,3 %
Sandnes	85,3 %	87,4 %	88,8 %	81,8 %
Stavanger	68,3 %	68,7 %	69,1 %	66,6 %
Klepp			71,4 %	81,4 %
Kostragruppe 13	84,5 %	85,2 %	86,4 %	87,1 %

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA LEVEKÅR – BISTANDSBEHOV, FORTSETTER

	2014	2015	2016	2017
Andelen hjemmetjeneste mottakere med omfattende bistandsbehov 67 år og over				
Sola	7,5 %	12,3 %	12,0 %	13,1 %
Sandnes	11,5 %	10,0 %	9,2 %	9,0 %
Stavanger	6,2 %	6,4 %	6,3 %	6,1 %
Klepp	8,7 %	...	6,4 %	14,8 %
Kostragruppe 13	13,4 %	13,6 %	14,0 %	14,3 %

Bistandsbehovet er basert på IPLOS kartlegging, Sola har hatt en liten økning i andel brukere med omfattende bistandsbehov og ligger nå på samme nivå som i kostragruppe 13. Sandnes har fortsatt en større andel brukere med omfattende bistandsbehov. Mens nabokommunene Klepp og Stavanger har en lavere andel.

De tre siste årene har det vært en økning i andelen brukere med omfattende bistandsbehov i institusjon. Sammenlignet med nabokommunene har Sola den høyeste andelen brukere med omfattende bistandsbehov på langtidsopphold og ligger noe lavere enn kostragruppe 13.

For innbyggere som mottar hjemmetjenester har andelen innbyggere 67 år og over med omfattende bistandsbehov økt og ligger i 2017 på det høyeste nivået siden 2014. Fortsatt har både kostragruppe 13 og Klepp en høyere andel enn Sola.

En økning i bistandsbehov på institusjon og for mottakere i hjemmetjenesten i aldersgruppen over 67 år indikerer at innbyggerne bor hjemme lengre. Dette er en ønsket utvikling og et av målene i kommunedelplanen.

TABELL: ØKONOMI INSTITUSJONER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader	155 162	159 329	153 307	-6 022	-3,9 %
Andre driftsutgifter	20 019	19 351	19 862	511	2,6 %
Sum driftsutgifter	175 181	178 680	173 169	-5 511	-3,2 %
Driftsinntekter	-33 296	-35 443	-33 402	2 041	-6,1 %
Resultat	141 885	143 237	139 767	-3 470	-2,5 %

Det er avvik i regnskapstall 2016 sett i forhold til årsrapport 2016 grunnet endret fordeling mellom hjemmetjenester og institusjon

Institusjonene har et merforbruk på kr 3,5 mill. Merforbruket skyldes økt behov for tjenester som i perioder krever økt bemanning, og samtidig har institusjonene hatt merutgifter som følge av høyt sykefravær. Videre har institusjonene økte inntekter grunnet brukerbetaling, hovedsakelig opphold i institusjon.

TABELL: ØKONOMI HJEMMETJENESTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader	183 082	188 031	186 341	-1 690	-0,9 %
Andre driftsutgifter	15 587	11 614	13 221	1 607	12,2 %
Sum driftsutgifter	198 669	199 645	199 562	-83	0,0 %
Driftsinntekter	-23 130	-20 914	-21 568	-654	3,0 %
Resultat	175 539	178 731	177 994	-737	-0,4 %

Det er avvik i regnskapstall 2016 sett i forhold til årsrapport 2016 grunnet endret fordeling mellom hjemmetjenester og institusjon

Hjemmetjenestene har samlet et merforbruk på kr 0,7 mill. Merforbruket skyldes økt bemanning i enetiltak, og endring i tjenestene til enkelte innbyggere. Virksomhetene har samtidig omdisponert driftsmidler til lønnsmidler.

5.2.3. Fysio- og ergoterapi

Fysio- og ergoterapi arbeider med forebygging, rehabilitering og behandling av alle aldersgrupper i kommunen. I tillegg formidling av hjelpemidler og boligtilpasning.

Mål og resultater 2017

TABELL: MÅL FYSIO- OG ERGOTERAPI

Styringsparameter	Mål 2017
Tidlig innsats og forebygging	
Øke mulighetene for å bo lenger hjemme	- Økt bruk av rehabiliterende arbeidsmetoder i tjenestetilbudene. - Hjemmet skal tilrettelegges og ergonomisk utformes.

I overkant av 115 innbyggere deltok ukentlig på treningsgrupper for 60 år+ eller nettbasert trening på Stangelandssenteret. En nedgang på 23 prosent sammenlignet med 2016. I tillegg tilbys åtte gruppetreninger for eldre med dårlig funksjon.

97 brukere fikk hjemmerehabilitering.

Frisklivssentralen hadde 156 deltakere i 2017, hvorav 65 var nye deltakere i 2017. Gjennomsnittlig deltakelseslengde er ett år.

Korttidslager for hjelpemidler har økt antall henvendelser for tilrettelegging av hjemmet.

Analyse og refleksjon over resultatene i 2017

Hjemmerehabilitering tilbys innbyggere som ikke lengre har samme funksjon som tidligere. I hovedsak blir innsatsen satt inn etter sykehusopphold og før økning av vedtakstimer. Antall innbyggere som fikk hjemmerehabilitering ble redusert med 5 prosent sammenlignet med 2016. Etter innsatsperioden avsluttes 74 prosent av brukerne til ingen eller uendret bistandsbehov mot 89 prosent i 2016.

Det er økende antall henvendelser for å få tilrettelagt hjemmene. Mange innbyggere utsetter tilrettelegging av hjemmet. Dette fører til økte ressursbruk, ventetid for levering av hjelpemidler og utfordring med opplæring av bruker.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA FYSIO- OG ERGOTERAPI

	2014	2015	2016	2017
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten				
Sola	5,7	6,6	6,7	7,0
Sandnes	5,9	6,1	7,0	7,3
Stavanger	8,3	8,0	8,2	8,5
Klepp	6,7	6,4	6,4	6,3
Kostragruppe 13	8,7	8,7	9,0	9,2

Inkludert avtaleterapeuter har Sola kommune totalt sju fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere. Dette er noe av de laveste blant sammenligningskommunen, hvor kostragruppe 13 har høyest antall årsverk per 10 000 innbyggere (9,2) og Klepp er den eneste av sammenligningskommunene med lavere fysioterapi årsverk per 10 000 innbyggere (6,3).

TABELL: ØKONOMI FYSIO- OG ERGOTERAPI

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader	15 481	16 656	16 722	66	0,4 %
Andre driftsutgifter	4 235	4 407	4 204	-203	-4,8 %
Sum driftsutgifter	19 716	21 063	20 926	-137	-0,7 %
Driftsinntekter	-3 926	-4 107	-3 485	622	-17,8 %
Resultat	15 790	16 956	17 441	485	2,8 %

Resultatet for Fysio- og ergoterapi i 2017 viser et mindreforbruk på kr 0,5 mill. Hovedgrunnen til dette er høyere inntekter enn budsjettet, noe som i all hovedsak skyldes økt fastlønnstilskudd for fysioterapeuter kr 0,2 mill og økte tilskudd knyttet til videreutdanning og prosjekter kr 0,4 mill.

5.2.4. NAV (Sosiale tjenester)

De kommunale oppgavene som er lagt til NAV er bosetting og introduksjonsprogram for flyktninger (over 18 år), gjeldsrådgivning, økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogrammet.

Mål og resultater 2017

TABELL: HOVEDMÅL OG DELMÅL NAV (SOSIALE TJENESTER)

Hovedmål	Delmål
Redusere utgifter til sosialhjelp	• Andel langtidsmottakere skal være under 35 % av sosialhjelp mottakerne. • Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde skal være under 40 %. • Ingen under 30 år skal være passive stønadsmottakere. • Praksisplasser i kommunale virksomheter øker med minimum 15 plasser. • Samarbeidsavtaler om praksisplasser i private bedrifter i nærområdet øker med minimum 10 plasser. • 30 % av de i arbeidstreningspraksis går over i vanlig ordinært arbeid. • Minimum 40 skal delta i kvalifiseringsprogrammet. • Ingen i introduksjonsprogrammet skal avsluttes til å bli passive mottakere av sosialhjelp. • Å inneha tilstrekkelig antall kommunale utleie boliger til vanskeligstilte. • Utgifter til sosialhjelp per mottaker reduseres.

I 2017 har 575 innbyggere mottatt sosialhjelp. Av disse har 31,5 prosent mottatt sosialhjelp i mer enn fem måneder. 39,5 prosent har sosialhjelp som hovedinntekt.

66 personer gikk i arbeidstrening via NAV. Målet om at 30 prosent skal over i ordinært arbeid etter endt praksisperiode ble ikke nådd.

44 innbyggere har deltatt i kvalifiseringsprogrammet.

65 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet gikk over i arbeid, skole eller i aktivitet i form av kvalifiseringsprogram eller arbeidstrening etter tre år i introduksjonsprogrammet.

Pr 31. desember 2017 var det 16 ledige boliger, seks boliger som er klar for innflytting, mens 10 boliger skal pusses opp før innflytting.

Analyse og refleksjon over resultatene i 2017

Det er få passive stønadsmottakere. Grunnen til at mottakerne er passive er i hovedsak helse utfordringer eller at de venter videre avklaring. Flere innbyggere deltar i tiltak som kvalifiserings-

stønad og arbeidstrening. Dette gjelder både for deltakere som har avsluttet introduksjonsprogrammet og stønadsmottakere under 30 år.

Flere kommunale enheter tilbyr arbeidstrening uten at det er opprettet formelle avtaler med hver enhet. I 2017 har kommunal veileder fulgt opp arbeidstreningssplasser og statlig ansatt rekrutteringskontakt har arbeidet med å øke antall plasser.

Det er åtte på venteliste for kommunal bolig. De ledige boligene sammenfaller ikke med innbyggernes behov. Flere på ventelisten har behov for midlertidig plasserte småhus. Boligkontoret kjenner også til flere boligløse som ikke har søkt om kommunal bolig.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA, NAV (SOSIALE TJENESTER) – UTGIFTER

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr.innbygger 20-66 år (justert for utgiftsbehov)				
Sola	3 730	4 198	4 024	3 462
Sandnes	2 986	3 204	3 362	2 658
Stavanger	3 711	3 611	3 995	3 636
Klepp	3 480	3 018	3 803	3 631
Kostragruppe 13	3 321	3 382	3 679	3 836
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker				
Sola	56 349	54 330	55 052	55 309
Sandnes	52 408	51 456	52 048	53 413
Stavanger	46 593	48 279	49 674	49 270
Klepp	43 923	46 806	44 547	46 132
Kostragruppe 13	...	...	...	...
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned				
Sola	9 670	9 738	9 548	9 381
Sandnes	9 239	8 738	9 060	8 975
Stavanger	8 477	8 652	8 922	8 866
Klepp	9 060	9 632	9 649	9 088
Kostragruppe 13	...	...	...	...

Kapittel 2.7 viser at Sola har netto driftsutgifter per innbygger som ligger på sammen nivå som sammenligningskommunene, dette med unntak av Sandnes som driver sosialtjenesten billigere.

De siste tre årene har netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innbygger i alderen 20-66 år justert for utgiftsbehov blitt redusert. Sola har nå lavere netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innbygger 20-66 år enn kostragruppe 13 og sammenligningskommunene Stavanger og Klepp, men høyere enn Sandnes. Brutto driftsutgifter til økonomisk sosial hjelp per mottaker er høyere i Sola kommune enn i sammenligningskommunene. Videre viser kostra-tallene at Sola har høyere gjennomsnittlige

utbetalinger per stønadsmåned i Sola enn nabokommunene Sandnes, Stavanger og Klepp. Dette vil være med å påvirke høyere bruttodriftsutgifter til økonomisk sosial hjelp per mottaker.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA, NAV (SOSIALE TJENESTER)

	2014	2015	2016	2017
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år (justert for utgiftsbehov)				
Sola	3,8 %	4,4 %	4,4 %	3,8 %
Sandnes	3,4 %	3,7 %	4,1 %	3,9 %
Stavanger	3,7 %	3,7 %	4,0 %	3,8 %
Klepp	3,9 %	3,5 %	4,0 %	3,8 %
Kostragruppe 13	...	...	...	...
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år				
Sola	4,9	4,6	5,1	4,8
Sandnes	5,1	5,3	5,2	5,2
Stavanger	5,1	5,3	5,2	5,3
Klepp	4,0	4,1	4,1	4,5
Kostragruppe 13	...	...	...	...

Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år av innbyggere i aldersgrupper er jevnt for alle sammenligningskommunene. Det siste året har andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år blitt redusert og Sola kommune har nå samme andel som i 2014. Sola kommune er den eneste av nabokommunene Sandnes, Stavanger og Klepp hvor gjennomsnittlig stønadslengden for mottakere 18-24 år ble redusert fra 2016. Dette kan indikere at det er noe bedring i arbeidsmarkedet.

TABELL: ØKONOMI NAV (SOSIALE TJENESTER)

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader	20 978	26 463	23 493	-2 970	-12,6 %
Andre driftsutgifter	35 554	35 619	33 474	-2 145	-6,4 %
Sum driftsutgifter	56 532	62 082	56 967	-5 115	-9,0 %
Driftsinntekter	-2 008	-2 756	-1 109	1 647	-148,5 %
Resultat	54 524	59 326	55 858	-3 468	-6,2 %

NAV (Sosiale tjenester) endte i 2017 med et merforbruk på kr 3,5 mill. Som følge av høy arbeidsledighet i 2017 har kommunen hatt flere i kvalifiseringsprogrammet, noe som har ført til et merforbruk på kvalifiseringsstønad på kr 1,5 mill. Videre merforbruk på lønn er i hovedsak knyttet opp mot økt introduksjonsstønad til flykninger med kr 1,2 mill. Mottak av flere flykninger enn lagt til grunn i budsjettet har også gitt noe merforbruk i sosialkostnader med kr 0,8 mill. Dette sammen med

økte administrasjonskostnader hovedsakelig fakturert fra NAV stat, kr 0,8 mill., og økt betaling for vernede arbeidsplasser, kr 0,4 mill., gir et merforbruk på kr 5,1 mill. Videre har NAV jobbet med at innbyggerne skal ha riktige støtteordninger noe har ført til økte refusjoner fra NAV stat på kr 1,6 mill., noe som medførte at NAV (Sosiale tjenester) samlet sett fikk ett netto merforbruk på kr 3,5 mill. i 2017

5.3. Tjenesteområde Samfunnsutvikling

Tjenesteområdet består av de tre virksomhetene Kommunalteknikk, Eiendom og Arealbruk, samt en fagstab. Hovedmålet er å forvalte arealer, kommunens formålsbygg og kommunal infrastruktur på en rasjonell og effektiv måte.

Måloppnåelsen vurderes som god. 2017 var i likhet med 2016 et vanskelig år for næringslivet, og kommunen fikk tilført betydelige statlige midler som konjunkturregulerende tiltak. Midlene har ført til høyt gjennomføringstempo, særlig for Kommunalteknikk og Eiendom.

Tjenesteområdet har høy trivsel og lite fravær, selv om dette gikk noe opp i 2017. Økt fravær skyldes i all hovedsak langtidsfravær, men er ikke rapportert å være arbeidsrelatert.

Tjenesteområdet har i sitt arbeid både et kommunalt (lokalt) og et regionalt perspektiv. Lokalt har samfunnsutvikling et økende fokus på overvannsproblematikk knyttet utbygging, men også til klimaendringer. Både Sola sentrum og Tananger er i støpeskjeen, og for Sola sentrum er utbyggingen i gang ved at kommunen hadde byggestart på nytt rådhus. I den forbindelse har en også revidert kotehøyder (byggehøyder) og laget en VA-plan.

Områdeplan for universitetsområdet er godkjent i samarbeid med Stavanger kommune, og nytt sykehus er i planleggingsfasen innenfor området. Overordnet vei og VA-system planlegges i samarbeid med Stavanger.

De kommunale tjenestebyggene er generelt av god kvalitet. Det gamle rådhuset, som levde på dispensasjon fra Arbeidstilsynet, er nå faset ut, og utfasing av aldershjemmet Soltun skal skje når nytt sykehjem står ferdig. Da er to av kommunens eldste formålsbygg erstattet av nye moderne bygg.

5.3.1. Fagstab samfunnsutvikling

I forbindelse med revisjon av kommuneplanen 2019-2035 har fagstaben hatt stor innsats i revisjon av sentrale måldokumenter, herunder revisjon av kommunen visjon, verdier og kommuneplanmål (strategiske mål).

I løpet av 2017 har det blitt arbeidet med å kartlegge kommunens risikobilde, og sammenstille kommunens overordnede ROS-dokumenter til et helhetlig risikobilde. Den reviderte utgaven av helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse skal forelegges kommunestyret i løpet av 2018.

Regionalt har Samfunnsutvikling tett samarbeid med både nabokommuner, Rogaland fylkeskommune, selskaper og statlige myndigheter på en rekke områder av sentral betydning for samfunnsutviklingen. Det er i særdeleshet fagstaben som utøver dette samarbeidet, som er spredt

over en rekke omsråder. Fagstaben holder i både kommunal og regional ROS, og samarbeidet i Risavika med Rogaland brann og redning IKS og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har fortsatt i 2017.

Byvekstavtalen med staten for de fire kommunene på Nord-Jæren og Rogaland fylkeskommunene ble vedtatt i juni 2017, og er en oppfølging av Bypakke Nord-Jæren vedtatt i Stortinget på tampen av 2016. Bypakke Nord-Jæren og byvekstavtalen tar mål av seg til å endre reisemiddelbruken vekk fra privatbilen (0-vekstmålet), og kan også få betydning på en rekke andre områder som boligbygging og næringsstruktur. Fagstab samfunnsutvikling bidrar med betydelige administrative ressurser i arbeidet.

I 2017 startet arbeidet med revisjon av Regionalplan Jæren, og fagstab Samfunnsutvikling bidrar aktivt i arbeidet. Dette arbeidet griper inn i Bypakke og Byvekstavtale på flere områder; samordnet areal og transport, levende sentrumsområder og gode bomiljø kan nevnes som eksempler. Parallelt arbeider Stavanger, Sandnes og Sola med en felles kommunedelplan for Forus-området. Også her står regionale spørsmål og mulige løsninger på dagsorden for det viktigste næringsområdet på sørvestlandet. Plan skal ut på førstegangshøring i løpet av våren 2018.

I 2017 ble Sola Parkering Kf opprettet, jamfør k-sak 38/17 *Etablering av parkeringsselskap og valg av styre*, og staben bidro administrativt i utarbeidelse av vedtekter og strategier. Fra og med årsskiftet 2018 bidrar Samfunnsutvikling både med midlertidig daglig leder og sekretariat.

I løpet av 2017 er det kommet til enighet med Stavangerregionen havn om eierrettigheter i Risavika, og bidratt til avklaring omkring bruksretter for blant annet BMX-klubb og Sola turn.

TABELL: ØKONOMI FAGSTAB SAMFUNNSUTVIKLING

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	5 971	6 859	6 914	55	0,8 %
Andre driftsutgifter	1 548	1 541	1 664	123	7,4 %
Sum driftsutgifter	7 519	8 400	8 578	178	2,1 %
Driftsinntekter	-413	-15 189	-15 097	92	-0,6 %
Resultat	7 106	-6 789	-6 519	270	-4,1 %

Resultatet til Fagstab Samfunnsutvikling for 2017 viser et mindreforbruk på kr 0,3 mill. Mindreforbruket skyldes i hovedsak utsatt innkjøp av planlagt programvare. I tillegg er det merinntekter på kr 0,1 mill. grunnet refusjoner fra diverse aktører for utlegg/tjenester utført av Sola kommune.

5.3.2. Eiendom

Mål og resultater 2017

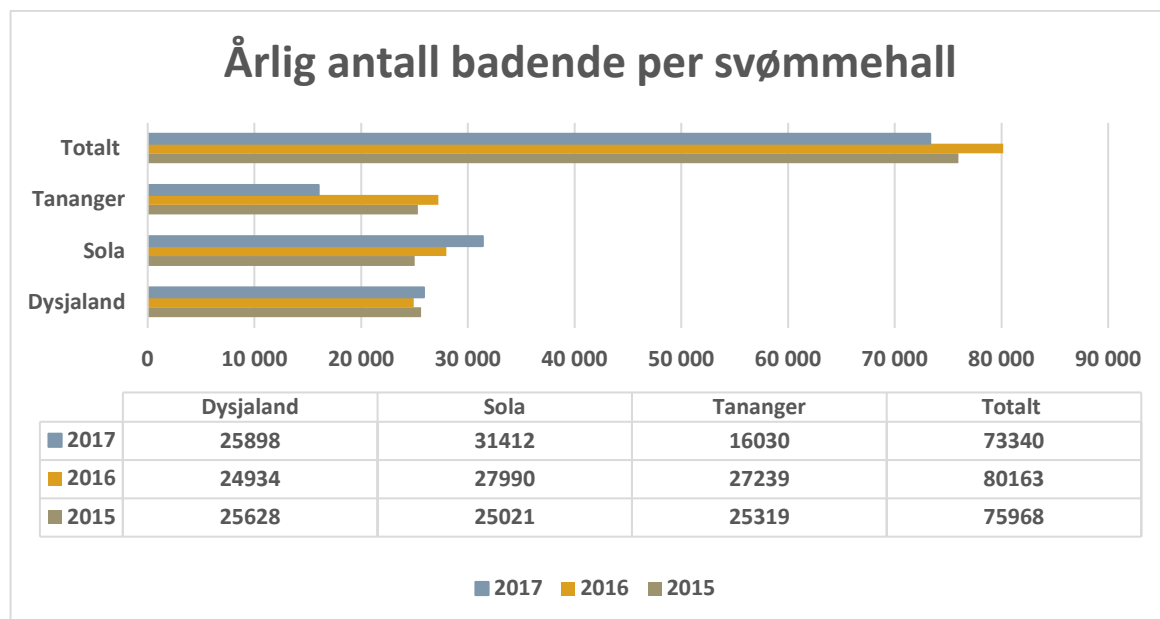
2017 var nok et år med høy produksjon for virksomheten. Blant de større prosjektene er oppstart av bygging av nytt rådhus, konkurranse for nytt sykehjem er gjennomført og kontrakt tildelt, og prosjektering av ny kirke pågår. Virksomheten har også dette året produsert ekstra med tiltaksmidler fra staten. Av gjennomførte prosjekter kan nevnes; rehabilitering av moduler Stangelandsenteret, rehabilitering av boliger Havnealleen, oppgradering utomhus Tananger ungdomsskole, drenering av uteområde til Åsenhagen og maling av flere bygg.

IK bygg har vært fokus i 2017. Det har blitt avsatt betydelige ressurser til opplæring og innlegging. Det kan også nevnes at Sola kommune fikk fagprisen IK-bygg i gull for sitt arbeid i 2017. Det har blitt utarbeidet ansvarsmatriser mellom eiendom og andre virksomheter i kommunen for å sikre levering og forventninger.

Tananger svømmehall ble oppgradert høsten 2017 med blant annet nye fliser og nytt ventilasjonsanlegg. Det ble også bygd nytt skateanlegg ved Stangelandssentert. Sola baseball åpnet sin bane i mai, og Våganes åpnet kunstgrasbane for niefotball i august.

I 2017 er det arbeidet mye med Sola Arena, og det er i løpet av året gjennomført entrepriser om å bygge hallen. Andre prosjekter det er arbeidet en del med, er ny turnhall for Sola Turn, ny skatehall og erstatningsbane for BMX.

Svømmehallene er godt besøkt, i 2017 var det totalt ca. 73 000 besøkende. Tallene inkluderer både idrettslag, skoleelever, og offentlig bading. Antall besøk i Solahallen viser en klar fremgang. Tananger svømmehalls nedgang skyldes rehabilitering høsten 2017. Grafen under viser årlig antall badende per svømmehall i perioden 2015-2017.

Figur: Årlig antall badende per svømmehall i Sola kommune 2015-2017

Prosjekt Arbeidstreningssesksjon ble besluttet opprettet og organisert under virksomheten, og forventer en formell åpning i løpet av våren 2018.

2017 er det første driftsår som er gjennomført uten å bruke kjemikalier. Kjemikaliefri drift er noe virksomheten er stolte av. Ettersynsprogram for lekeplasser og dets utstyr er gjennomført og det jobbes kontinuerlig med reparasjoner og erstatning av utstyr som blir fjernet.

I 2017 er det jobbet med å utarbeide forvaltningsplaner for viktige kommunale friområder, som Ølbergskogen og Åsenbatteriet. Dette arbeidet vil fortsette i 2018. Ellers har det vært jobbet aktivt med å få et blomstrende sentrum gjennom å tilrettelegge for midlertidige kulturelle tiltak i kommunens sentra, med eksempler som mobilitetsuke og smaksfest.

I 2017 har virksomheten tatt i bruk den siste vedtatte byggeinstruksen for fullt, og man ser gevinster i forbindelse med standardisering og at prosjektene har en større forankring i organisasjonen. Ferdigstilling av Sola kommunes byggehåndbok er gjennomført og vil bli et godt og viktig supplement til byggeinstruksen.

FFF prosjekter i virksomheten Eiendom 2017:

- Digital bestilling av låsetjenester. Bestilling ble tidligere gjort på papir. Prosjektet gjennomført når kommunen fikk ny leverandør. Resultat – bedre kvalitet og er mindre sårbar ved fravær.
- Samarbeidsprosjekt mellom Park og Gravlund og Teknisk Drift:
 - Forenkling og forbedring av rutiner knyttet til lån av maskiner og utstyr på tvers.
 - Fornying av forbedring av felles HMS rutiner, ROS og kunnskap.
 - Fornying av felles husregler.
 - Forenkling – Lik arbeidstid blir innført.
 - Resultat – bedre kvalitet og mer flyt i hverdagen hos ansatte.
- Rapportering på investeringsprosjekter – Har forenklet og forbedret rapporteringsrutinene i 2017. Resultat – økt kvalitet.
- Byggeinstruksen tatt i bruk. Resultat – Forbedrer og fornyer arbeidet til prosjektansvarlige.

Analyse/refleksjon over resultatene 2017

Virksomheten må si seg fornøyd med HMS-arbeidet da det ikke har vært hendelser av noe slag på byggeprosjektene.

2017 har vært et erfaringsmessig og læringsmessig viktig år for ansatte som arbeider med investeringsprosjekter i kommunen, dette fordi flere av de større prosjektene har kommet seg gjennom prosjektmilepæler som blir historiske for kommunen.

Det har vært stort fokus på oppfølging av ferdigstilte boliger på Myklebust i forbindelse med salg.

Totalt sett kan virksomheten melde om høy måloppnåelse og gode resultater.

TABELL: STYRINGSPARAMETER

Styringsparameter	Mål 2017	Resultat 2017
Utføre tilstandskontroll av bygg/anlegg	20 %	20 %
Gjennomføre godkjent vedlikeholdsplan bygg og anlegg	100 %	80 %
Øke sentral overvåking av SD-anlegg	30 %	30 %
Seksjon Byggdrift tar i bruk IK-bygg på alle bygg	100 %	100 %
Brukere av kommunale bygg tar i bruk IK-bygg	80 %	90 %
Gjennomføring av lekeplasskontroll	100 %	100 %
Få tildelt maksimalt kroner i spillemidler til anlegg i Sola kommune	100 %	100 %
Øke antall besøkende i svømmehallene	10 %	0 %
Igangsette vedtatte investeringsprosjekter i henhold til vedtatte planer i Handlings- og økonomiplan 2017-2020	100 %	94 %
Gjennomføre igangsatte prosjekter innenfor vedtatte totale budsjetttrammer	100 %	100 %
Gjennomføre vedtatte prosjekter innenfor vedtatt fremdriftsplan	>75 %	80 %

- SD-anlegg (Sentralt Driftsovervåking) er i hovedsak en overordnet styring av de tekniske anlegg i kommunens bygg.
- IK-bygg er en forkortelse for kommunens internkontrollsystem for bygningsmasse.
- Ikke økning i antall besøkende totalt sett i svømmehallene, på grunn av Tananger svømmehall var stengt 2. halvår 2017.
- Styringsparameteret «Gjennomføre vedtatte prosjekter innenfor vedtatt fremdriftsplan» er endret fra 2018 til >90 % som følge av verbalpunkt i vedtatt HØP 2018-2021.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA – EIENDOM

	2014	2015	2016	2017
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter				
Sola	903	885	944	978
Sandnes	1 050	909	918	1 222
Stavanger	1 174	1 419	1 451	1 490
Klepp	876	825	905	1 124
Kostragruppe 13	993	1 038	1 074	1 146
Samlet areal på formålsbyggene i kvadratmeter per innbygger				
Sola	5,8	5,9	6,1	5,7
Sandnes	3,8	4,2	4,2	3,9
Stavanger	4,0	4,0	4,0	4,2
Klepp	4,3	4,9	4,7	4,3
Kostragruppe 13	4,3	4,4	4,4	4,3

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA – EIENDOM, FORTSETTER

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger				
Sola	5 146	5 097	5 295	5 281
Sandnes	3 855	3 640	3 518	4 606
Stavanger	4 437	4 937	5 032	5 544
Klepp	3 576	3 855	3 892	4 519
Kostragruppe 13	4 131	4 215	4 494	4 735

Sola har lavest korrigerte brutto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter både i forhold til nabokommunene og kostragruppe 13. Det var en svak økning på kr 34 per kvadratmeter fra 2016 til 2017. Samtidig var det en nedgang i samlet areal på formålsbyggene i kvadratmeter per innbygger i 2017 i Sola. Dette skyldes blant annet riving av det gamle rådhuset i 2017. Sola fikk i 2017 engangstilskudd fra staten til vedlikehold og rehabilitering (tiltaksmidler), og dette kan delvis forklare økningen i brutto driftsutgifter i 2017. Videre ser vi at Sola er fortsatt den som har høyest samlet areal per innbygger blant sine nabokommuner og kommunegruppe.

I 2017 hadde Sola kr 5 281 i netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger, og hadde høyere utgifter per innbygger i forhold til flere av nabokommunene og høyere enn gjennomsnittet i kostragruppen. Mange kvadratmeter bygg er en av årsakene til de høye samlede utgiftene til drift av formålsbygg.

TABELL: ØKONOMI EIENDOM

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	49 188	51 446	53 248	1 802	3,4 %
Andre driftsutgifter	121 820	119 461	113 430	-6 031	-5,3 %
Sum driftsutgifter	171 008	170 907	166 678	-4 229	-2,5 %
Driftsinntekter	-79 850	-72 704	-69 609	3 095	-4,4 %
Resultat	91 158	98 203	97 069	-1 134	-1,2 %

Virksomhet Eiendom har i 2017 et samlet merforbruk på kr 1,1 mill. Store deler av merforbruket skyldes merforbruk i de variable kostnadene, blant annet energikostnader og driftsutgifter knyttet til usolgte, selvfinansierte boliger. Strømforbruket ble i 2017 redusert med 9 prosent i forhold til forbruk i 2016. Dette som følge av blant annet ENØK-tiltak og flytting til midlertidig rådhus. Samtidig har strømprisene steget med 12 prosent pr kWh. Samlet merforbruk på energikostnadene i 2017 er på kr 3,8 mill. Resultatet viser videre at det er noe et merforbruk knyttet til påløpte driftsutgifter på usolgte, selvfinansierte boliger samt eksterne renholdstjenester blant annet grunnet sykefravær på

interne ressurser. Mindreforbruket på lønn og sosiale kostnader har blitt disponert til å dekke merforbruket på andre driftsutgifter.

Merinntektene på kr 3,1 mill. er knyttet til refusjoner for strømutfgifter på utleieboliger, refusjoner på forsikringssaker og inntekter knyttet til tjenester utført på vegne av andre virksomheter/aktører. Merinntektene må ses i sammenheng med deler av merforbruket på andre driftsutgifter.

Tiltaksmidler som kommunen har mottatt gjennom engangstilskudd til kommunalt vedlikehold på Sørlandet og Vestlandet, samt bruk av disse midlene inngår i tallene.

5.3.3. Kommunalteknikk

Mål og resultater 2017

Kommunalteknikk ivaretar myndighetsutøvelse, forvaltning, drift og beredskap innenfor vei, vann, avløp og renovasjon (VVAR). Ved prosjektering og utbygging forestår Kommunalteknikk detaljprosjektering, godkjenning av tekniske planer, inngåelse av avtaler, utbygging, kontroll med mer innenfor de kommunaltekniske fagområdene.

Kommunalteknikk skal levere vann med god kvalitet til kommunens innbyggere og næringsliv, motta og foreta forskriftsmessig behandling av avløpsvann og utvikle innsamlingsordningene innenfor renovasjon. Virksomheten skal vedlikeholde og drifte de kommunaltekniske områdene på en forsvarlig måte ut fra vedtatte bevilgninger.

Kommunalteknikk oppnådde i hovedsak målene for 2017. I forbindelse med tiltakspakken mot økt arbeidsledighet ble det innenfor seksjon vei rehabilitert vei og fortau i Snødevegen, Solakrossvegen og Risaberg-området med flere, samt utført flere trafiksikringstiltak, vedlikehold og asfaltarbeider på de kommunale veiene.

Det ble i 2017 totalt re-asfaltert om lag 20 000 m² med vei, samt gang- og sykkelvei. Arbeidene med rehabilitering av vann- og avløpsanleggene i Sømmevågen med sideveier ble slutført, samtidig som flytting/utskifting av VA-ledningene mellom Sømmevågen og Sola skole ble startet.

I 2017 ble det arbeidet med planer for VA-ledninger i Sola sentrum. Flere lekkasjer på både private og offentlige vannledninger er oppdaget og tettet. Det er oppdaget flere tilfeller hvor fremmedvann kom inn i avløpsledninger og blitt utbedret, noe som har medført redusert forbruk og bedre kapasitet på ledningsnettet. Innenfor forvaltning har Kommunalteknikk gitt uttalelser til mange reguleringsplaner, godkjent tekniske planer, skrevet høringsuttalelser og godkjent tilknytninger til offentlige ledningsanlegg. I tillegg har Kommunalteknikk samarbeidet med Statens Vegvesen vedrørende Transportkorridor Vest og Avinor i forbindelse med redusering av påslipp til offentlige avløpsanlegg fra flyplassens interne anlegg.

Innen FFF-arbeidet har Kommunalteknikk gått til innkjøp av utstyr for å reparere og vedlikeholde pumpestasjoner slik at man reduserer bruk av eksterne firmaer. Driftspersonell har fått opplæring i bruk av dagbok i Gemini VA for lettere fange opp avvik og uregelmessigheter i VA-ledninger. Eget driftspersonell har bygget opp en komplett pumpehenger til bruk i nødvannforsyningen. Innkjøp av

mer effektivt brøyte- og snøryddingstyre som er spesielt egnet på fortau og gang- og sykkelveier. Det er innført fjernavlesning av vannmålere for å sikre at vannmålerne blir avlest til rett tid. Dette sparer da mye arbeid med innhenting av vannmålermåldata. Ansatte driver aktiv lekkasjesøk på avløpsledningsnett for å redusere innlekking av fremmedvann. Dette har resultert i at det er oppdaget flere feilkoplinger til det offentlige ledningsnett som har blitt fjernet.

Analyse/refleksjon over resultater 2017

Kommunalteknikk har i 2017 hatt et stort fokus på lekkasjer på vannledningsnett. Dette året har man klart å redusere svinn på ledningsnett med 6 prosent av det totale forbruket. Det er også arbeidet mye med å redusere fremmedvann til avløpsnett. Det er sendt ut varsel om fjerning av feilkoblinger på private ledninger. Dette vil medføre redusert kostnader og mengde avløpsvann til renseanlegg. Overvannsystemet gjennom Sola sentrum må oppdimensjoneres på grunn av mer nedbør, dårligt fall og utbygging. Resultatet på vegområdet ble høyere enn forventet. Det har vært et år hvor det har vært utført mye arbeid på veg, som igjen førte til store utgifter. Det må her gjøres hardere prioriteringer for å få budsjettbalanse.

TABELL: NØKKELTALL KOSTRA – KOMMUNALTEKNIKK

	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter i kroner per kvadratmeter kommunal vei og gate				
Sola	108 673	109 012	134 075	146 932
Sandnes	111 891	112 926	127 395	142 881
Stavanger	157 719	147 044	155 233	170 159
Klepp	126 650	140 606	122 637	158 127
Kostragruppe 13	140 749	144 801	159 029	175 076
Gebyrer vann, avløp og renovasjon eksklusive mva				
Sola	4 800	4 974	5 366	5 586
Sandnes	5 933	5 919	6 056	2 641
Stavanger	5 475	5 563	5 608	5 887
Klepp	5 590	6 112	6 287	7 368
Kostragruppe 13	7 706	7 968	8 249	8 594

Netto driftsutgifter i kroner per kvadratmeter kommunal vei og gate er lavere enn gjennomsnittet i kostragruppe 13 samt blant den laveste i forhold til nabokommunene. Sola har høy kvadratmeter kommunal vei og gate per innbygger.

Sola kommune har billigste VAR gebyrer sammenlignet med både nabokommunene og kostragruppe 13 dersom vi ser bort fra Sandnes som anses å være en feil (nedgang fra kr 6 056 i 2016 til kr 2 641 i 2017).

TABELL: ØKONOMI KOMMUNALTEKNIKK (VARs), GEBYRFINANSIERT

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	17 853	19 606	22 997	3 391	14,7 %
Andre driftsutgifter	84 802	89 399	89 153	-247	-0,3 %
Sum driftsutgifter	102 655	109 006	112 150	3 144	2,8 %
Driftsinntekter	-102 608	-108 949	-112 150	-3 201	2,9 %
Resultat	47	57	0	-57	0,0 %

Resultatet for gebyrfinansiert aktivitet hos Kommunalteknikk i 2017 viser samlet et merforbruk på kr 0,06 mill. Merforbruket gjelder selvkostområdet slam som ikke har selvkostfond som kan dekke disse utgiftene.

TABELL: SELVKOSTFOND KOMMUNALTEKNIKK

Tall i kr 1 000

	Inngående balanse 01.01.2017	Avsetning/bruk 2017	Utgående balanse 31.12.2017
Selvkostfond Vann	17 629	2 332	19 961
Selvkostfond Avløp	13 169	-1 977	11 192
Selvkostfond Renovasjon	818	-373	445
Selvkostfond Slam	0	0	0
Resultat	31 616	-18	31 598

Mer-/mindreforbruk knyttet til den gebyrfinansierte delen brukes/settes av på selvkostfond, som vist i tabellen over. Selvkostfond skal gå i balanse i løpet av en 3-5 års periode. Totalt for vann, avløp og renovasjon (VAR) er det i 2017 et merforbruk på kr 0,02 mill., mot et budsjettet merforbruk på kr 9,5 mill. Resultatet for kapitalkostnader viser et mindreforbruk på kr 3,5 mill. Dette som følge av at både 5-årig swaprente og bokført verdi på anleggsmidlene ble lavere enn lagt til grunn i budsjettet. Videre er det et mindreforbruk på kr 3,4 mill. knyttet til lønn og sosiale kostnader på grunn av vakante stillinger og sykefravær. Som følge av blant annet lavere bemanning, samt store nedbørsmengder i høst 2017, har vedlikeholdsaktiviteten hos seksjon VAR vært lavere enn planlagt og viser til et mindreforbruk på kr 2,2 mill.

Selvkostområdet slam har et merforbruk på kr 0,06 mill. som midlertidig må dekkes av kommunekassen da dette selvkostområdet ikke har opparbeidet seg fond. Merforbruket i 2017 kommer i tillegg til fremført underskudd for slam i 2016, og akkumulert fremført underskudd utgjør kr 0,11 mill. per 31. desember 2017.

TABELL: ØKONOMI KOMMUNALTEKNIKK, SKATTEFINANSIERT

Tall i kr 1 000

stat	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	2 435	2 508	2 806	298	10,6 %
Andre driftsutgifter	20 922	23 926	19 533	-4 393	-22,5 %
Sum driftsutgifter	23 357	26 434	22 339	-4 095	-18,3 %
Driftsinntekter	-10 243	-8 828	-7490,2	1 338	-17,9 %
Resultat	13 114	17 606	14 849	-2 757	-18,6 %

Resultatet for den skattefinansierte delen av Kommunalteknikk, det vil si seksjon Vei, viser et merforbruk på kr 2,8 mill., hvorav kr 1,3 mill. er merforbruk knyttet til brøyting og strøing av kommunale veier. Det har i tillegg vært noe uforutsatt vedlikeholdsarbeid, blant annet merarbeid knyttet til tiltaksprosjekter som har blitt dekket av kommunale midler, samt erstatning av knuste ruter i busskur. Samtidig har det i 2017 vært behov for utskiftning av flere skilt enn forventet grunnet, blant annet flere nedkjørte skilt.

Tiltaksmidler som kommunen har mottatt gjennom engangstilskudd til kommunalt vedlikehold på Sørlandet og Vestlandet, samt bruk av disse midlene inngår i tallene.

5.3.4. Areal

Mål og resultater 2017

Plan

I seksjon Plan har det i 2017 igjen vært noe større pågang. Det ble vedtatt 12 reguleringsplaner, som blant annet legger til rette for nye større boligområder på Litla Risa, Varaberg og Haga Vest, nytt rådhus i Sola sentrum, samt flere hundre studentboliger på Universitetsområdet. Det har også vært planoppstart på detaljreguleringer innenfor områdeplanen for Sola sentrum (kirke, bolig og sentrumsnæring), samt innenfor pågående områdeplan for Tananger sentrum (handel og bolig). Dette viser økt interesse for sentrumsområdene, og vil være et viktig første steg i de pågående transformasjonsprosessene.

Av kommunale planer har områdeplan for Tananger sentrum blitt spesielt prioritert, med en utvidet medvirkningsprosess i forbindelse med offentlig ettersyn. Seksjonen har også vært involvert i Bussvei- prosjektet, der planarbeidet i 2018 skal videreføres på alle strekk etter flere utsettelse grunnet regionale avklaringer i 2017. For IKDP Forus har seksjonen bidratt til utredningsarbeidet gjennom hele året.

Byggesak

Seksjon Byggesak hadde i 2017 satt seg som mål å gjennomføre tilsyn i 80 byggesaker. Det endelige antallet ble hele 111 saker. Rapporteringen på gjennomførte tilsyn har tidligere år vært gitt i prosent,

men en konkluderte ved utgangen av 2016 at det gir et mer korrekt tall å rapportere i antall saker. Dette er imidlertid ikke endret i styringsparameteret i Handlings- og økonomiplan for 2017-2020. Oppgitt prosentsats for 2017 gir derfor et usikkert bilde.

Det framgikk i rapporteringen for 2016 følgende: Ulovlige byggerier har vist seg å være en vanskelig målbar parameter, og vil med bakgrunn i dette oppdateres ved rullering av Handlings- og økonomiplan. Dette er imidlertid ikke oppdatert og er fortsatt med i styringsparameter. Seksjonen har hatt et økt fokus på tilsyn, og saksbehandlerne melder systematisk til tilsynsansvarlig saker hvor tilsyn skal vurderes gjennomført. Det utføres tilsyn på tilnærmet alle nybygg ved søknad om ferdigattest. Økt tilsyn antas å ha en allmennpreventiv effekt og vil på sikt føre til færre ulovlige byggerier. Seksjonen erfarte i 2016 at reduksjon i antall ulovlige byggerier ikke ble oppnådd med bakgrunn i at innbyggerne misforstår nytt regelverk vedrørende hvor flere typer bygg er unntatt søknadsplikt. Denne erfaring har seksjonen også gjort i 2017.

Kart og oppmåling

Bemanningen ved seksjon Kart- og oppmåling ble i november 2017 redusert fra fem til fire årsverk.

Det har vært en markant nedgang av store oppmålingssaker, men tross en stilling vakant har det gått på det jevne med fradeling av eiendommer, arealoverføring, seksjonering og påvisning av grenser. Antall grensejusteringer, sammenføringer og grensepåvisninger har holdt seg stabilt.

Samtidig har seksjonen startet arbeidet med å omstille seg i forhold til kommunens «digitale strategi». Det er blitt sett på ny programvare, effektivisering av arbeids- og saksbehandlingsrutiner, startet arbeidet med skybaserte løsninger og automatiske løsninger for ansatte og innbyggere.

Landbruk og miljø

Antall saker på seksjon Landbruk og miljø har vært langt flere enn tidligere år, grunnet store nedbørsmengder i vekstsesongen og en markant økning av saker innenfor egenerklæring om konsesjon.

Landbruk gjennomfører tilsyn i henhold til krav fra Fylkesmannen. Krav om tilsyn varierer avhengig av om dette er avlingsvikt, produksjonstilskudd, regionalt miljøprogram, drenering og grøfting, eller SMIL-midler. Frist for tilsynet faller noen ganger på året etter at søknadene er sendt inn.

Styringsparameter for gjennomføring av tilsyn blir dermed lite målbart og bør endres ved neste handlings- og økonomiplan slik at målet kan knyttes til pålagt krav på type sak. Generelt ble det funnet kun mindre avvik ved tilsynene. Disse er fulgt opp gjennom avkortning av utbetaling.

Hovedoppgavene på miljø er forurensningssaker, viltforvaltning, naturforvaltning og vannforvaltning. Hensikten er å fremme miljøvern og tilrettelegge for friluftsliv. Det arbeides fortsatt aktivt med sanering av eldre avløpsanlegg i samarbeid med kommunalteknikk. Det ble høsten 2017 gjennomført tilsyn på forurensning av Fylkesmannen i Rogaland uten at dette fikk vesentlige merknader.

FFF

Det ble ikke gjennomført større prosjekt i henhold til FFF-metodikk, men alle seksjonene har hatt et fokus på hvordan mindre endringer og forenklinger kan føre til mer effektive arbeidsprosesser og bedre samhandling internt og eksternt. Eksempler på dette er tilpassing av maler som brukes i Websak, forenkling av saksbehandlingsrutiner, og felles dokumenter i sharepoint ved revidering av kommuneplanbestemmelser.

Analyse/refleksjon over resultatene 2017

Plan

Styringsparameterne for seksjon plan er i stor grad oppfylt, og lovpålagt 12-ukers frist for behandling av private planer ble overholdt i alle planer. Seksjonen har hatt sitt første samskapningsprosjekt i Tananger-planen hvor det ble brukt mye ressurser på å snu en fastlåst og feil oppfatning av planen.

TABELL: STYRINGSPARAMETER SEKSJON PLAN

Styringsparameter	Mål 2017	Resultat 2017
Overholde lovpålagt frist om førstegangsbehandling maks 12 uker fra mottatt forslag.	Alle	100 %
Kunngjøre vedtak maks en måned etter vedtaksdato.	Alle	ca 80 %
Sende foreløpig svar på alle henvendelser innen tre uker, inkludert svar om mottatte planforslag.	Alle	ca 90 %
Prioritering av kommunale planer i henhold til kommunal planstrategi	Alle	ca 90 %

Byggesak

Seksjon Byggesak har hatt enkelte overtredelser for tidsfrister for saksbehandling i Plan- og bygningsloven, men gjennomsnittlig behandlingstid ligger innenfor lovpålagt frist. Feil høydeplassering av sentrumsprosjektet Ankerhagen i Tananger har helt konkret ført til at seksjonene Byggesak og Plan har forbedret sine rutiner.

TABELL: STYRINGSPARAMETER SEKSJON BYGGESAK

Styringsparameter	Mål 2017	Resultat 2017
Det skal gjennomføres tilsyn i 10 % av byggesakene	10 %	31 %
Ulovlige byggerier skal reduseres gjennom adekvat og rask saksbehandling	Reduksjon	Ingen reduksjon
Tidsfrister i byggesøknader skal overholdes	Alle	Alle

Kart og oppmåling

Seksjon Kart og oppmåling har hatt en nedgang i antall nye grunneiendommer og seksjoner. Dette henger sammen med at det i 2017 har vært færre store felt som skulle fradeles og nybygg som skulle seksjoneres. Seksjonen har en god måloppnåelse i forhold til sine styringsparametere.

TABELL: NØKKELTALL MATRIKKELARBEID SEKSJON KART OG OPPMÅLING

	2017	2016	2015
Nye grunneiendommer	55	88	160
Nye seksjoner	63	163	27
Grensejusteringer	12	7	39
Sammenføyninger	10	12	19
Grensepåvisninger	35	29	..
Sum	175	299	245

TABELL: STYRINGSPARAMETER SEKSJON KART OG OPPMÅLING

Styringsparameter	Mål 2017	Resultat 2017
Overholde fastsatte frister i matrikkelloven	100 %	100 %
Øke ajournivået i grunnkart og plankart	100 %	100 %
Tilstrekkelig support og støtte for brukere av digitale kart internt i Sola kommune	100 %	100 %

Landbruk og miljø

Seksjon landbruk og miljø er en liten seksjon hvor oppgavene på hver enkelt saksbehandler er spesialiserte. Dette i kombinasjon med midlertidig endring i staben midtveis i året har medført lengre saksbehandlingstid enn normalt.

TABELL: STYRINGSPARAMETER SEKSJON LANDBRUK OG MILJØ

Styringsparameter	Mål 2017	Resultat 2017
Gjennomføring av tilsyn	min 5 %	> 5 %
Gjennomsnittlig behandlingstid for saker etter særlovene reduseres til	2 mnd	> 2 mnd
Gjennomsnittlig behandlingstid for klagesaker reduseres til	2 mnd	> 2 mnd
Økt antall tiltak innen miljøvern og friluftsliv	min 15 stk	> 15 stk

TABELL: BUDSJETTERT OG ETTERKALKULERT TIMEFORBRUK HOS DE GEBYRFINANSIERTE TJENESTENE INNEN AREAL

Seksjon	Budsjetterte satser 2017		Reelle satser per 31.12.2017	
	Gebyr	Skatt	Gebyr	Skatt
Plan	20 %	80 %	14 %	86 %
Byggesak	90 %	10 %	91 %	9 %
Kart og oppmåling	50 %	50 %	60 %	40 %

Etterkalkulering i forbindelse med årsavslutning viste at seksjonene Byggesak og Kart og Oppmåling hadde mer gebyrfinansiert arbeid enn budsjettert i 2017. Seksjon Plan hadde mindre gebyrfinansert arbeid enn budsjettert.

TABELL: ØKONOMI AREAL, GEBYRFINANSIERT

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	9 309	8 215	7 133	-1 082	-15,2 %
Andre driftsutgifter	4 110	3 240	3 228	-12	-0,4 %
Sum driftsutgifter	13 419	11 455	10 361	-1 094	-10,6 %
Driftsinntekter	-11 086	-10 838	-10 361	477	-4,6 %
Resultat	2 333	618	0	-618	0,0 %

TABELL: SELVKOSTFOND AREAL

Tall i kr 1 000

	Inngående balanse 01.01.2017	Avsetning/bruk 2017	Utgående balanse 31.12.2017
Selvkostfond Plan	3 162	-17	3 145
Selvkostfond Byggesak	0	0	0
Selvkostfond Oppmåling	3 754	-1 255	2 498
Resultat	6 916	-1 273	5 643

De gebyrfinansierte tjenestene innen Areal fikk et samlet netto merforbruk på kr 0,6 mill. i 2017 etter avsetning og bruk av selvkostfondene for seksjonene Plan og Kart og Oppmåling, på henholdsvis kr 0,02 mill. i bruk av fond på seksjon Plan og kr 1,3 mill. i bruk av fond på seksjon Kart og Oppmåling. Resultatet for gebyrfinansierte tjenester innenfor seksjon Byggesak viser et merforbruk på kr 0,6 mill. Dette merforbruket må midertidig finansieres av kommunekassen, da seksjonen ikke har oppsparte midler på selvkostfond. Merforbruket i 2017 kommer i tillegg til

fremført underskudd for Byggesak tidligere år, og akkumulert fremført underskudd utgjør kr 6,6 mill. per 31. desember 2017.

Det har vært fokus på å redusere merforbuket hos seksjon Byggesak gjennom hele 2017, og seksjonen har holdt en stilling vakant siden medio 2017. Dette er i henhold til planlagte tiltak informert om i k-sak 70/16 *Handlings- og økonomiplan 2017-2020 og årsbudsjett 2017*.

Byggesaksgebyrene har hatt en positiv utvikling i siste tertial i 2017, og viser en merinntekt på kr 0,5 mill. Det vil fortsette å være fokus på å minimere merforbruket hos Byggesak videre i 2018. Men resultatet på inntektene i 2017 hos Byggesak gir oss grunnlag til et mer optimistisk syn for 2018 med tanke på aktivitetsnivå og gebyrinntekter.

TABELL: ØKONOMI AREAL, SKATTEFINANSIERT

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	10 223	9 765	11 512	1 747	15,2 %
Andre driftsutgifter	2 868	3 105	2 676	-429	-16,0 %
Sum driftsutgifter	13 091	12 871	14 188	1 317	9,3 %
Driftsinntekter	-2 564	-2 930	-2 786	144	-5,2 %
Resultat	10 527	9 940	11 402	1 462	12,8 %

Etterkalkulering av tjenestene innen Areal i forbindelse med regnskapsavslutning viste at det var medgått flere timer enn budsjettert i skattefinansiert arbeid hos seksjon Plan, mens seksjon Byggesak og Kart og Oppmåling hadde lavere andel skattefinansiert arbeid enn budsjettert. Dette medførte totalt sett små justeringer mellom skatt og gebyr for virksomheten. Den skattefinansierte delen av Areal viser et mindreforbruk på kr 1,5 mill. Dette skyldes i hovedsak mindreforbruk på lønn og sosiale utgifter grunnet vakanse i flere av seksjonene. Noe av vakansen er planlagt vedvare i 2018 som en del av omstillingsarbeidet hos virksomhet Areal.

5.4. Politisk nivå med sekretariat

Politisk nivå omfatter kommunens politiske styrings- og kontrollorganer og politisk sekretariat. For nærmere informasjon om politisk organisering, se kapittel 3 Kontroll og styring, avsnitt 3.1. i denne årsrapporten.

Politisk sekretariat har ansvar for de folkevalgte organer sitt arbeid. Dette betyr at sekretariatet gir sekretariattjenester til alle folkevalgte organer. Sekretariatet er bindeleddet mellom de folkevalgte og kommuneadministrasjonen, og mellom arbeidet i folkevalgte organer og allmennheten, (møtekunngjøringer, tilgjengeliggjøring av sakspapirer, møteprotokoller etc.). Politisk sekretariatet har også ansvar for organisering av folkevalgtopplæring. Videre administrerer sekretariatet godtgjørelser til folkevalgte representanter og støtte til politiske partier.

Sekretariatet er også sekretariat for ordfører og bistår han med å framskaffe nødvendig informasjon, taleskriving og praktisk tilrettelegging av arrangementer og avtaler.

Ansaret for gjennomføring av alle valg, Stortings- og Sametingsvalg samt Kommunestyre- og Fylkestingsvalg og eventuelle folkeavstemninger ligger også til sekretariatet, samt rekruttering og oppnevning av meddommere og skjønnsmenn.

Politisk sekretariat har også systemansvar for Møtedelen i kommunens sak og arkivsystem.

Mål og resultater samt analyse/refleksjon av resultater 2017

I 2017 ble det gjennomført Stortings- og Sametingsvalg. Valgdeltakelsen i Sola var på 81,1 prosent, noe som ligger over landsgjennomsnittet som var 78,2 prosent.

Sommeren 2017 byttet kommunen sak- og arkivsystem. Dette betød at også publisering av sakspapirer til politikerne ble endret, slik at saker som er unntatt offentlighet nå distribueres elektronisk.

TABELL: ØKONOMI POLITISK NIVÅ MED SEKRETARIAT

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	12 943	13 059	13 927	868	6,2 %
Andre driftsutgifter	2 088	1 989	2 996	1 007	33,6 %
Sum driftsutgifter	15 031	15 048	16 923	1 875	11,1 %
Driftsinntekter	-159	-358	-358	0	0,0 %
Resultat	14 872	14 690	16 565	1 875	11,3 %

Resultatet til Politisk nivå med sekretariat viser et mindreforbruk på kr 1,9 mill., herav kr 1,5 mill. på politisk nivå og kr 0,4 mill. på sekretariat. Mindreforbruket på politisk nivå skyldes kr 0,5 mill. i ubrukte bevilgningsreserver hos formannskap og utvalg samt lavere lønns- og driftsutgifter enn lagt til grunn i budsjettet. Mindreforbruket på sekretariat skyldes i hovedsak avvikling av Stortings- og Sametingsvalg i 2017 som fikk et mindreforbruk på kr 0,3 mill. sett i forhold til justert budsjett.

5.5. Rådmannsnivå med sentrale staber

Rådmannsnivå med sentrale staber inkluderer rådmannsgruppen, kommuneadvokat, SLT, næring og eierskap, Personal og organisasjon, Økonomi og IKT.

5.5.1. Rådmannsgruppen med mer

Rådmannens ledergruppe utgjør kommunens strategiske nivå, og gruppen ivaretar følgende hovedfunksjoner:

- Sikre strategisk utviklingsarbeid og utviklingsretning for Sola kommune som samfunn og arbeidsplass.
- Sikre helhetlig planverk, styring og oppfølging av drift og tjenesteutvikling gjennom å:
 - o bidra til å utvikle og utøve overordnet strategisk ledelse
 - o ivareta oppfølging og kontroll med kommunens virksomhet, rådgivning og tilsyn med utøvelse av delegert myndighet
 - o bidra til å sikre en god intern og ekstern kommunikasjon, både med innbyggere, folkevalgte og næringslivet.

Mål og resultater 2017

I 2017 har rådmannens ledergruppe fortsatt hatt stort fokus på FFF – forenkling, fornying og forbedring. Nærmere omtale om dette finnes i kapittel 4. I løpet av 2017 er det også videreført lederutviklingsprogram både for virksomhetsledere og 1. linje ledere.

Arbeidet med å revidere verdiene, visjonen og overordnede mål til Sola kommune ble startet opp i slutten av året 2016, og vil bli ferdigstilt i løpet av 2018. I perioden fra og med desember 2016 til og med juni 2017 har en intern arbeidsgruppe arbeidet fram et forslag til nye verdier for Sola kommune. Arbeidsgruppen har vært ute i 17 ulike avdelinger og virksomheter med et opplegg (kalt verdi-verksted). Deltakere i verdiverkstedene har hatt en bred sammensetning, og de har representert alle deler av organisasjonen. Som følge av denne prosessen er det kommet fram til tre nye verdier: *Raushet, Mot og Mestring*. Disse ble også presentert på medarbeiderdagene i mars 2018, og vil bli videre implementert i organisasjonen i løpet av 2018.

I løpet av 2017 er det også påbegynt arbeidet med nye overordnende strategiske mål som vil bli lagt til grunn i neste kommuneplanperioden. De nye målene vil være tverrgående og felles for alle tjenesteområder, og vil basere seg på grunnlaget lagt i planstrategi 2016-2019, vedtatt i kommunestyret 6. oktober 2016, jamfør k- sak 60/16. Det tas sikte på at utkastet til målene presenteres i Kommuneplanutvalget i møte i april 2018 samt legges til grunn til revisjon av ny kommuneplan 2019-2035.

Som et ledd for å øke fokus på samskaping og innbyggerinvolvering som våre satsingsområder i tiden framover, har rådmannens ledergruppen og formannskapsmedlemmer vært på en studietur i Danmark i oktober 2017.

Sola kommune skal bygge nytt rådhus i Sola sentrum. Det gamle rådhuset skal delvis rives og delvis rehabiliteres. På samme sted skal det bygges et nytt rådhus. Målet er et innbydende rådhus hvor det er lett å orientere seg, og en lav terskel for å få god service. Medio mai 2017 flyttet ansatte i det gamle rådhuset til Kanalsletta 3 på Forus. Kanalsletta 3 vil fungere som midlertidig rådhus i byggeperioden for nytt rådhus i Sola sentrum.

5.5.1.1. SLT 2017

Mål og resultater 2017

Målet for SLT er å samordne og koordinere det kriminalitetsforebyggende arbeidet både internt og eksternt og utvikle gode tiltak som hindrer og reduserer kriminalitet blant unge i Sola kommune.

Det er etablert en styringsgruppe for SLT som er forankret hos ordfører og rådmann og på høyeste nivå i politiet. Det er også etablert et Politiråd i Sola kommune der det samarbeides om kriminalitetsforebyggende utfordringer og lokal innsats. SLT er en del av politirådet. I løpet av årene med SLT modell har kommunen vunnet to kriminalitetsforebyggende priser for arbeidet.

SLT-koordinator har i løpet av 2017 hatt ansvar for flere kriminalitetsforebyggende prosjektet internt og eksternt, og har fått økonomisk støtte til drift fra Justis -og beredskapsdepartementet via KFK (Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging). SLT- koordinator deltar også i flere nettverk med offentlige myndigheter og andre kommuner for å fremme det kriminalitetsforebyggende arbeidet og bidrar til fagutvikling på det kriminalitetsforebyggende feltet (f. eks arbeid mot radikalisering og voldelig ekstremisme).

I 2017 har SLT- koordinator hatt 325 møter for å samordne og videreutvikle det kriminalitetsforebyggende arbeidet. I møtene deler etater og instanser relevant informasjon, identifisere problemområder og iverksetter tiltak som bidrar til å hindre og redusere kriminalitet. Resultatene har vært gode.

Sola kommune har lite kriminalitet. Det har vært en nedgang i antall anmeldelser i Sola de siste årene. I 2016 var det registrert 1 219 lovbrudd. I 2017 var det 1 089 lovbrudd. Dette representerer en nedgang på 11 prosent. Det har vært størst nedgang i vinningskriminalitet fra 406 saker til 353 saker. Narkotikasaker har hatt en oppgang av anmeldte saker fra 179 til 198. Politiet i Sola registrerte 17 unge gjerningspersoner på henholdsvis 13 og 14 år i 2017. Disse hadde begått til sammen 24 straffbare forhold.

Analyse/refleksjon over resultatene 2017

Det er en utfordring i det kriminalitetsforebyggende arbeidet at straffbare forhold blir begått av stadig yngre ungdom under strafferettslig alder og at flere unge har en positiv holdning til hasj. Denne trenden vises i mange kommuner. Dette kan føre til økt bruk av Cannabis og andre narkotiske rusmidler. Det kriminalitetsforebyggende arbeidet må da i større grad rettes inn mot bekjempelse av narkotika og parallelle tiltak fra politi og kommune. Tverrfaglig samhandling og innsats er helt avgjørende for å få gitt en god hjelp og hindre utenforskap.

5.5.2. Personal og organisasjon

Avdeling personal og organisasjon består av personal og lønn inkludert opplæringskontor, HMS, dokumentsenter, kommunikasjon, beredskap og utvikling.

Mål og resultater og analyse/refleksjon av resultatene 2017

Team personal og lønn har ansvar for at ansettelser, personalarbeid og at avvikling av arbeidsavtaler foregår etter lov- og avtaleverk, samt at ansatte får lønn og at det blir inngått avtaler om pensjon og forsikring. Teamet har også ansvar for å veilede og gi råd til ledere i personal- og lønnspolitikk, rekruttering, personalsaker og forhandlinger. Staben er systemeiere for personal- og lønssystemene i kommunen, og jobber også med å finne mulighetene for effektivisering og forenkling av administrative systemoppgaver og rapporteringer.

Opplæringskontoret har ansvar for alle kommunens lærlinger, og et overordnet ansvar for faglige ledere og instruktører som tar imot lærlinger.

HMS har i 2017 jobbet med HMS-kultur gjennom trivsel og medarbeiderskap og informasjonssikkerhet. Rutiner for nærværarbeid er oppdatert og implementeringsarbeid ute i virksomhetene har vært prioritert. Dokumentasjon av det systematiske HMS arbeidet er vektlagt i implementering- og oppfølgingsarbeidet.

Dokumentsenteret arbeidet med innføring av nytt saks- og arkivsystem, og opplæring for alle ansatte i systemet. I tillegg har det vært et viktig arbeid å rydde og avlevere databasene i kommunens gamle saks- og arkivsystem til Interkommunalt Arkiv.

Kommunikasjonsavdelingen består av tjenestene kommunikasjonsrådgiving, trykkeri og servicetorg. I 2016 har avdelingen særlig arbeidet med lansering av nytt internt samhandlingssystem og intranett. Det er også lagt ned mye arbeid i videreutvikling og forbedringer i elektroniske skjema og selvbetjeningsløsninger.

Arbeide med forenkling, fornying og forbedring (FFF) har fortsatt ute i virksomhetene, og FFF-ressursgruppe har støtte i mye godt innovasjonsarbeid. Organisasjonens ledere har også deltatt i kommunens lederutviklingsprogram, med særlig oppmerksomhet på lederskap i endringstider.

5.5.3. Økonomi

Avdeling økonomi består at økonomisjef, budsjettleder samt teamene Regnskap, Skatt og Innkjøp & kontrakt. I tillegg har avdelingen v/økonomisjef fagansvar for fire økonomirådgivere som er på organisasjonskartet plassert i sine respektive tjenesteområder. Disse rådgivere sammen med budsjettleder og økonomisjef utgjør kommunens ressurser for utarbeidelse og oppfølging av budsjettet.

Økonomiavdelingen skal legge til rette for god økonomistyring for å sikre at arbeidet mot kommunens overordnede mål og kommuneplanmål skjer innenfor bærekraftig økonomi.

Mål og resultater og analyse/refleksjon av resultatene 2017

Skatteoppkreveren søker gjennom mål- og resultatstyring å legge til rette for best mulig resultater for skatteoppkreverfunksjonen. I 2017 oppnådde vi alle krav for innfordringen med unntak av restskatt person der én større restanse har vært vanskelig å innfordre. Alle mål for arbeidsgiverkontrollen ble

oppnådd. Skatteoppkreveren vurderte anmeldelse eller erstatning i alle saker med tapt skattetrekk i 2017. En sak ble anmeldt og vi fikk erstatning i to saker.

En god og tilrettelagt budsjettprosess, forankret i egen organisasjon samt hos folkevalgte, har vært høyt prioritert. Tilbakemeldinger fra både folkevalgte og internt i organisasjon har vært gode og positive. I tillegg har det vært stort fokus for å få utarbeidet en god årsrapport med gode beskrivelse som dokumentasjon på Sola kommunens aktiviteter. Årsregnskap er levert i henhold til frist 15. februar 2018.

Rapport fra team Innkjøp & Kontrakt viser at det ble inngått totalt 25 kontrakter av en størrelsesorden som tilsa nasjonal eller EU utlysning, hvorav 17 av disse var kommunens egne kontrakter eller interkommunale kontrakter hvor Sola kommune hadde sekretariatsansvar. Av store prosjekter kan det nevnes Sola rådhus, nytt sykehjem samt Sola Arena der Sola som vertskommune gjennomfører prosjektet på vegne av Sørmarka flerbrukshall IKS. I tillegg til de store byggeprosjektene kan det nevnes anskaffelse av nytt sak- og arkivsystemet, ny matleverandør samt interkommunal avtale for kontorrekvisita.

Resultatet for år 2017 er en rapport på måleparametere vedtatt i den første generasjon av innkjøpsstrategien, sak 25/15 behandlet i Administrasjonsutvalget 18. august 2015. Samtlige mål- og styringsparametere fra strategien ble oppfylt med unntak av internkontrollen hvor reduksjon i avviket ble på totalt 13,4 prosent noe som er lavere enn satt mål på 20 prosent. Dette vil bli videre satt fokus på. I løpet av 2017 har det også vært fokus på elektronisk handel, bistand og koordinering og enterpriserett. Sola kommune var involvert som part i tre KOFA saket, der alle var interkommunale, og kommunen selv hadde sekretariatsansvar for to. I en klage angående solskjerming fikk kommunen medhold og i to andre klager, knyttet til henholdsvis BPA og institusjonsplasser for personer med ruslidelser, ble klagen ansett som uhensiktsmessige og grunnløse og avvist av klagenemnda.

Innkjøpsstrategien ble revidert og vedtatt av Administrasjonsutvalget i møte 12. desember 2017, sak 14/17. Som tidligere inneholder strategien overordnede prinsipper, mål- og styringsparametere, samt fokusområder for den kommende periode. Etter rullering av strategien for perioden 2018-2021 ble det satt fokus på andre områder. I tillegg til elektronisk handel og bistand – og koordinering vil det bli lagt ytterligere fokus på seriøsitetskrav til kommunens leverandører, etisk/rettferdig handel, nyetablerte og lokale bedrifter samt en mer proaktiv rolle i forbindelse med anskaffelse av varer og tjenester fra leverandører som benytter attførings- og vekstbedrifter som underleverandører. En nytt fokusområde som ble inntatt ved rullering av strategien var at det i større grad åpnes for forhandlinger i dialog i offentlige anskaffelser, såkalte kunnskapsbaserte anskaffelser. Dette kan gjøres med dialog med markedet, og ved å bruke mer åpne anskaffelser, ved at det beskrives behov og ikke nødvendigvis listes opp en mengde krav.

Avdeling økonomi v/team regnskap gjennomførte i 2017 et FFF-prosjekt med fokus på bruk av profiler på inngående fakturaer. Dette er spesielt aktuelt ved EHF-fakturaer (elektroniske handelsfakturaer) hvor profil registreres i et gitt felt i den elektroniske fila. Profilen kan inneholde saksbehandlere og/eller hel eller delvis kontering. Bruk av profil vil lette jobben både med utsending

av fakturaer fra fakturamottaket og ved kontering ute i virksomhetene. I prosessen er Lean-verktøyene «Verdistrømskartlegging» og «Prioritetsmatrise» benyttet. Prosjektet varte fra slutten av august til begynnelsen av oktober. Det er foretatt måling og både andel mottatte EHF faktura og andel fakturalinjer knyttet til profil har gått opp.

5.5.4. IKT

Mål og resultater i 2017

Flyttingen av serverrom og nettverk ble ferdigstilt som planlagt. Videre utbygging av trådløst nettverk fortsatte, og skoler og barnehager er nå ferdigstilt. Utbygging av WIFI innen levekår er påbegynt. Flytting av midlertidig rådhus til Kanalsletta 3 ble også utført som planlagt. Ellers har det vært en del omlegging av sentrale løsninger som sak/arkiv og fil/dokumentlagring (Sharepoint).

Analyse/refleksjon over resultatene i 2017

Det foretas en kontinuerlig oppgradering av sentrale løsninger, både i form av ny hardware/servere og oppgradering av programvare. Spesielt er det fokus på integrasjon mellom systemer og gjenbruk av data. Det jobbes med løsninger for enda bedre styring av tilgang til data basert på den enkeltes rolle. Innen skole vil lærerne også ta i bruk Chromebook som sin eneste arbeidsstasjon. Ellers så har kommunen startet arbeidet for å tilpasse seg kravene i EUs forordning for personvern, The General Data Protection Regulation (GDPR).

TABELL: ØKONOMI RÅDMANNSNIVÅ MED SENTRALE STABER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Justert budsjett 2017	Avvik i kr	Avvik i prosent
Lønn og sosiale kostnader	58 956	59 255	61 280	2 025	3,3 %
Andre driftsutgifter	24 676	26 033	25 615	-418	-1,6 %
Sum driftsutgifter	83 632	85 288	86 895	1 607	1,8 %
Driftsinntekter	-13 610	-14 994	-13 964	1 030	-7,4 %
Resultat	70 022	70 294	72 931	2 637	3,6 %

Regnskap og budsjett for Kommunikasjonsavdeling, IKT samt noen fellesutgifter hos Personal og organisasjon nulles ut og overføres til sentral konto for fordeling av korrekte KOSTRA-funksjoner. Tabellen over er justert for denne overføringen, og viser dermed det reelle resultatet for hele rådmannsnivå med sentrale staber uten overføring til sentral konto.

Samlet resultat for rådmannsnivå med sentrale staber viser et mindreforbruk på kr 2,6 mill. sett opp mot justert budsjett.

Rådmannsgruppen inkludert SLT, næring og eierskap samt kommuneadvokat har et mindreforbruk på kr 0,4 mill. som i hovedsak gjelder mindreforbruk hos SLT.

Personal og organisasjon har et mindreforbruk på kr 2,4 mill. Mindreforbruket skyldes i hovedsak vakante stillinger i løpet av 2017, samt at lønnskostnadene på læringer har vært lavere enn

budsjettert. Mindreforbruk på lærlingelønn, kr 0,9 mill., skyldes at flere av lærlingene i 2017 var i en tidlig fase av lærlingeløpet, og det forventes at kostnadene vil øke etter hvert som lærlingene kommer lenger i sitt lærlingeløp og dermed får høyere lønn.

Avdeling Økonomi har et mindreforbruk på kr 0,9 mill. som i hovedsak skyldes netto merinntekt knyttet til innkreving av gebyrer i forbindelse med inkasso og utleggsforretninger hos teamene regnskap og skatt. I tillegg har avdelingen hatt lavere driftsutgifter enn budsjettert.

Resultatet for IKT viser et merforbruk på kr 1,0 mill. i 2017. Merforbruket skyldes i stor grad merutgifter til utstyr og infrastruktur i forbindelse med flytting til midlertidig rådhus.

Kapittel 6

Årsregnskap og revisjonsberetning

Sola kommune 2017

6.1. Innledning

Årsregnskap for Sola kommune er avlagt etter Kommuneloven, Forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner og god kommunal regnskapsskikk (GKRS). Det inneholder økonomiske oversikter, noter, regnskapsskjema og revisors beretning.

Regnskapet inkluderer ikke regnskap for kommunens kommunale foretak, Sola tomteselskap KF. Dette selskapet er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har eget styre og avlegger separate regnskaper og årsberetninger i henhold til Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak. Det vises til note med transaksjoner og mellomværende mellom kommunen og eget kommunalte foretak.

Vedrørende økonomiske analyser og rapporter for tjenesteområdene/virksomhetene, vises det til Kapittel 2 Økonomi.

Årets regnskap er spesifisert i regnskapsskjema 1b og 2b på samme detaljnivå som kommunestyrets vedtak av drifts- og investeringsbudsjettet. Det vil si per virksomhet for driftsregnskapet og per samlebevilgning/prosjekt for investeringsregnskapet.

Regnskapet er avlagt i henhold til organisering etter en tonivå-modell med virksomheter som resultatenheter. Politisk nivå og stabs-avdelinger på rådmannsnivået er også inndelt i egne resultatenheter.

6.2. Hovedoversikter

TABELL: HOVEDOVERSIKT DRIFT SOLA KOMMUNE

Oppstilling i henhold til forskriftens § 4.

Tall i kr 1 000	Note	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Driftsinntekter:					
Brukerbetalinger		65 020	65 122	68 801	65 614
Andre salgs- og leieinntekter		144 207	140 097	138 571	138 570
Overføringer med krav til motytelse		246 644	237 349	179 342	236 353
Rammetilskudd		448 599	438 785	414 800	404 125
Andre statlige overføringer		34 298	35 657	34 899	25 349
Andre overføringer		21 195	21 361	400	15 473
Skatt på inntekt og formue		945 204	936 600	986 600	986 778
Eiendomsskatt		0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter		0	0	0	0
Sum driftsinntekter		1 905 168	1 874 971	1 823 413	1 872 262
Driftsutgifter:					
Lønnsutgifter	4/5	921 330	917 824	884 857	894 746
Sosiale utgifter	10	244 126	254 003	252 025	232 704
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.		263 557	241 008	242 940	248 995
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.		299 771	295 039	294 929	292 004
Overføringer		122 810	129 248	113 460	125 622
Avskrivninger	12	95 171	95 171	0	90 003
Fordelte utgifter		-61 871	-54 565	-56 476	-49 580
Sum driftsutgifter		1 884 895	1 877 728	1 731 735	1 834 494
Brutto driftsresultat		20 273	-2 757	91 678	37 768
Finansinntekter:					
Renteinntekter og utbytte	15	82 275	77 514	71 570	75 442
Gev. på finansielle instr. (oml.midler)		0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	15	12	60	60	12
Sum eksterne finansinntekter		82 287	77 574	71 630	75 454
Finansutgifter:					
Renteutgifter og låneomkostninger	14	38 281	32 544	32 860	43 945
Tap på finansielle instr. (oml.midler)		0	0	0	0
Avdrag på lån	14	67 441	68 183	68 183	65 413
Utlån		6	23	23	6
Sum eksterne finansutgifter		105 729	100 750	101 066	109 364
Resultat eksterne finanstransaksjoner		-23 441	-23 176	-29 436	-33 910
Motpost avskrivninger	12	95 171	95 171	0	90 003
Netto driftsresultat	7	92 003	69 238	62 242	93 861

TABELL: HOVEDOVERSIKT DRIFT SOLA KOMMUNE, FORTSETTER

Tall i kr 1 000	Note	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Interne finanstransaksjoner:					
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk		13 270	13 269	0	38 764
Bruk av disposisjonsfond		4 728	4 729	818	4 647
Bruk av bundne fond		11 151	16 368	9 740	10 220
Sum bruk av avsetninger	7	29 150	34 366	10 558	53 631
Overført til investeringsregnskapet		63 314	63 314	62 800	62 422
Dekning av tidl. års regnsk.m. merforbruk		114	114	0	0
Avsatt til disposisjonsfond		30 864	30 863	10 000	63 563
Avsatt til bundne fond		14 579	9 313	0	8 237
Sum avsetninger	7	108 871	103 604	72 800	134 223
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	7	12 281	0	0	13 270

TABELL: HOVEDOVERSIKT INVESTERING SOLA KOMMUNE

Oppstilling i henhold til forskriftens § 4.

Tall i kr 1 000	Note	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Inntekter:					
Salg av driftsmidler og fast eiendom		68 367	0	23 500	151 436
Andre salgsinntekter		0	0	0	368
Overføringer med krav til motytelse		18 334	21 662	37 956	6 178
Kompensasjon for merverdiavgift		27 199	48 134	53 284	26 011
Statlige overføringer		6 804	10 675	12 763	33 662
Andre overføringer		29 227	29 227	0	61 314
Renteinntekter og utbytte		14	0	0	208
Sum inntekter		149 945	109 698	127 503	279 176
Utgifter:					
Lønnsutgifter		4 158	5 424	5 424	4 654
Sosiale utgifter		1 187	1 601	1 601	1 314
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.		167 732	208 583	354 341	248 730
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.		29 227	29 227	0	69 624
Overføringer		30 065	25 153	53 284	32 743
Renteutgifter og låneomkostninger	14	2 301	0	0	3 733
Fordelte utgifter		-9 278	-7 034	-7 034	-7 901
Sum utgifter		225 392	262 954	407 616	352 898
Finanstransaksjoner:					
Avdrag på lån	14	76 167	5 000	5 000	187 358
Utlån	15	79 384	67 763	40 000	53 155
Kjøp av aksjer og andeler		3 744	3 661	3 661	3 368
Dekning av tidligere års udekket		25	25	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond		75 654	56 806	0	4 500
Avsatt til bundne fond		10 516	10 503	0	630
Sum finansieringstransaksjoner	7	245 491	143 758	48 661	249 011
Finansieringsbehov	7	320 938	297 014	328 774	322 732
Dekket slik:					
Bruk av lån		174 501	162 429	252 233	212 512
Salg av aksjer og andeler		54	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	15	22 285	13 741	13 741	20 483
Overført fra driftsregnskapet		63 314	63 314	62 800	62 422
Bruk av tidligere års udisponert		0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond		13 269	13 269	0	12 364
Bruk av bundne driftsfond		0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond		37 458	37 340	0	22
Bruk av bundne investeringsfond		10 056	6 921	0	14 929
Sum finansiering	7	320 938	297 014	328 774	322 732
Udekket/udisponert	7	0	0	0	0

TABELL: HOVEDOVERSIKT BALANSE SOLA KOMMUNE

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Tall i kr 1 000	Note	31.12.17	31.12.16
Eiendeler:			
Anleggsmidler		5 457 523	5 244 571
Herav:			
Faste eiendommer og anlegg	12	3 031 727	3 101 068
Utstyr, maskiner og transportmidler	12	46 827	46 674
Utlån	15	443 195	403 846
Konserninterne langsiktige fordringer	17	181 729	58 247
Aksjer og andeler	13	155 844	162 702
Pensjonsmidler	10	1 598 202	1 472 034
Omløpsmidler	8	759 367	681 646
Herav:			
Kortsiktige fordringer	11	116 894	118 405
Konserninterne kortsiktige fordringer	17	7 646	54
Premieavvik	10	84 226	94 734
Aksjer og andeler		0	0
Sertifikater		0	0
Obligasjoner		0	0
Derivater			
Kasse, bankinnskudd	9	550 601	468 453
Sum eiendeler		6 216 891	5 926 217
Egenkapital og gjeld:			
Egenkapital	7/20	2 061 246	1 926 614
Herav:			
Disposisjonsfond		124 574	109 237
Bundne driftsfond		59 650	56 223
Ubundne investeringsfond		44 705	6 508
Bundne investeringsfond		18 543	18 083
Regnskapsmessig mindreforbruk		12 281	13 270
Regnskapsmessig merforbruk		0	0
Udisponert i inv.regnskap		0	0
Udekket i inv.regnskap		0	0
Kapitalkonto	20	1 788 538	1 710 338
Endring i regnskapsprinsipper drift		12 955	12 955
Endring i regnskapsprinsipper investering		0	0

TABELL: HOVEDOVERSIKT BALANSE SOLA KOMMUNE, FORTSETTER

Tall i kr 1 000	Note	31.12.17	31.12.16
Langsiktig gjeld		3 751 756	3 629 076
Herav:			
Pensjonsforpliktelser	10	1 891 376	1 772 946
Ihendehaverobligasjonslån		116 281	116 281
Sertifikatlån		273 984	528 582
Andre lån	14	1 470 114	1 211 267
Konsernintern langsiktig gjeld		0	0
Kortsiktig gjeld	8	403 889	370 527
Herav:			
Kassekredittlån		0	0
Annen kortsiktig gjeld		384 622	368 742
Derivater			
Konsernintern kortsiktig gjeld		17 909	0
Premieavvik	10	1 357	1 785
Sum egenkapital og gjeld		6 216 891	5 926 217
Memoriakonti		93 653	101 105
Herav:			
Ubrukte lånemidler		82 770	94 842
Ubrukte konserninterne lånemidler		0	0
Andre memoriakonti		10 883	6 263
Motkonto til memoriakontiene		-93 653	-101 105

Sola, 22. mars 2018

Ingrid Nordbø
Rådmann

Regnskapssjef

Sabina Leto
Økonomisjef

Torbjørn Brennsæter

6.3. Noter Sola kommune

Note 1 Regnskapsprinsipper

Lovverket

Regnskapet er avlagt i henhold til Kommuneloven, Forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner og god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarter utgitt av Foreningen for god kommunal regnskapsskikk.

Generelle prinsipper

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året og anvendelsen av disse. I henhold til regnskapsforskriftens § 7 gjelder følgende prinsipper; All tilgang og bruk av midler i løpet av året skal fremgå av regnskapet, og føring av tilgang og bruk direkte mot balansen skal ikke forekomme. For lån inntektsføres det kun den delen som faktisk er brukt. Anordningsprinsippet skal benyttes ved regnskapsføringen. Det vil si at alle kjente inntekter og utgifter skal medtas i drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes. Alle utgifter skal regnskapsføres brutto. Det skal således ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter til utgiftspostene, og inntektspostene skal ikke fremstå med fradrag for eventuelle utgiftsposter.

Anleggsmidler og omløpsmidler

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen er i balanseregnskapet klassifisert som anleggsmidler (anskaffelseskost på minst kr 100 000 og økonomisk levetid på minst tre år). Andre eiendeler er omløpsmidler. Fordringer knyttet til egen vare- og tjenesteproduksjon, samt markedsbaserte verdipapirer som inngår i en handelsportefølje er omløpsmidler. Utgifter som påløper for å opprettholde et anleggsmiddels kvalitetsnivå utgiftsføres i driftsregnskapet. Utgifter som representerer en standardheving av anleggsmiddelet utover standarden ved anskaffelsen utgiftsføres i investeringsregnskapet og aktiveres som anleggsmiddel i balansen. Tilskudd til investeringer føres brutto, og det gjøres således ikke fradrag for disse ved aktivering og avskrivning av anleggsmidlene. Det foretas lineære avskrivninger, det vil si et fast avskrivningsbeløp hvert år, jamfør regnskapsforskriftens § 8. Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50 med unntak av likviditetstrekkrettighet/likviditetslån, jamfør § 50 nr. 5. All annen gjeld er kortsiktig gjeld.

Selvkost

På en rekke områder er selvkost satt som den rettslige rammen for hva kommunen kan kreve av brukerbetalinger/gebyrer (jamfør retningslinjer gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet). På følgende områder kreves det brukerbetalinger/gebyrer (over tid) til maksimum selvkost:

- Skolefritidsordning
- Opphold i institusjon
- Hjemmehjelpstjenester

På følgende områder kreves det brukerbetalinger/gebyrer (over tid) til selvkost:

- Plan- og byggesaksbehandling
- Kart- og delingsforretning
- Vann, avløp og slam
- Renovasjon
- Feietjenester

Note 2 Kommunens organisering

Sola kommune er organisert etter en tonivå-modell med 42 virksomheter per 31. desember 2017 fordelt på tjenesteområdene Oppvekst og kultur (32), Levekår (7) og Samfunnsutvikling (3).

En virksomhet er skilt ut i egen regnskapsenhet i form av selskapet Sola tomteselskap KF. Forøvrig er kommunen medeier i følgende interkommunale selskaper (IKS) og interkommunale samarbeid (IS):

- IVAR IKS (interkommunalt vann-, avløps- og renovasjonsverk)
- Rogaland brann og redning IKS
- Stavangerregionen havn IKS
- Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS
- Sørmarka arena IKS
- Rogaland revisjon IKS
- Rogaland kontrollutvalgssekretariat IS

Note 3 Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet

Veilederen Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet utgitt av Kommunal- og regionaldepartementet er rammeverket for håndtering av investeringsregnskapet. Vurdering av fremdrift for de enkelte investeringsprosjektene med påfølgende budsjettjusteringer ble gjort i forbindelse med budsjettoppfølging per 31. august 2017. Finansiering av prosjektene foretas samlet (porteføljeprinsippet) med unntak der det gis øremerkede tilskudd. Spillemidler tildeles som øremerket tilskudd per prosjekt, men ble fra budsjettår 2015 budsjettert som en del av porteføljefinansiering for å slippe å avvente avslutning av prosjekt til midlene er mottatt. Det vises til regnskapsskjema 2b der det gis en oversikt over budsjett og regnskap per 31. desember 2017 og regnskap 2016 for de enkelte prosjektene.

Note 4 Antall årsverk

Antall årsverk i kommunen de siste tre årene er følgende:

- Per 31.12.17 1 433 årsverk
- Per 31.12.16 1 452 ”
- Per 31.12.15 1 422 ”

Dette gjelder hjemler som er besatt permanent eller midlertidig.

Note 5 Ytelser til ledende personer

TABELL: YTELSE ORDFØRER OG RÅDMANN

	Ordfører	Rådmann
Innberettet lønn	1 086 460	1 100 151
Innberettet andre ytelser	107 674	63 643

I tillegg kommer arbeidsgivers andel av tjenestepensjon.

Note 6 Godtgjørelse/ytelser revisor

Kommunens revisor er Rogaland Revisjon IKS. Godtgjørelse til revisjonen var på kr 1 104 761 inkludert mva. Av dette utgjorde forvaltningsrevisjon kr 568 090 og rådgivning og lignende kr 0.

Note 7 Årets resultat/egenkapitalavsetninger

Driftsregnskapet er gjort opp med et positivt netto driftsresultat på kr 92,0 mill. og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 12,3 mill. Differansen mellom netto driftsresultat og regnskapsmessig resultat gjelder interne finanstransaksjoner (jamfør hovedoversikt drift):

TABELL: INTERNE FINANSTRANSAKSJONER DRIFT

Tall i kr mill.

Netto driftsresultat	92,0
Bruk av forrige års mindreforbruk	13,3
Dekking av forrige års merforbruk *)	-0,1
Finansiering av årets investeringer	-63,3
Netto bruk av bundne selvkostfond	1,3
Netto avsetning til øvrige bundne fond	-4,7
Netto avsetning til disposisjonsfond	-26,1
Årets regnskapsmessige mindreforbruk	12,3

*) Gjelder merforbruk Sola storkjøkken KF per 31.12.2016 som ble avsluttet som eget foretak fra 1.1.2017

Investeringsregnskapet er avsluttet med et finansieringsbehov på kr 320,9 mill. og et udekket beløp på kr 0. Investeringsprosjektene er inndelt i to kategorier: Ordinære prosjekter og prosjekter med årsbevilgning. Bevilgningene til den sistnevnte gruppen blir gjort for ett år av gangen, mens bevilgningene og regnskapet til de ordinære prosjektene ses i sammenheng med det enkelte prosjekts levetid. Årlig blir det derfor fremmet en sak om refinansiering/tilleggsbevilgning for

samtligte prosjekter med årsbevilgning og alle avsluttede ordinære prosjekter per 31. desember forrige år. Følgende oversikter viser inngående balanse, årets bevegelse og utgående balanse vedrørende egenkapitalavsetninger:

TABELL: MER-/MINDREFORBRUK DRIFT OG UDEKKET/UDISPONERT INVESTERING

Tall i kr 1 000	Beløp
Regnskapsmessig mindreforbruk drift:	
Saldo per 01.01.	13 270
Disponert tidl. års mindreforbruk	-13 270
Mindreforbruk i år	12 281
Saldo per 31.12.2017	12 281
Udekket investering:	
Saldo per 01.01.	25*
Dekket tidl. års udekket	-25
Udekket i år	0
Saldo per 31.12.2017	0
Netto mer-/mindreforbruk udekket/udisponert per 31.12.2017	12 281

*) Gjelder udekket investering Sola storkjøkken KF per 31.12.2016 som ble avsluttet som eget foretak fra 1.1.2017

TABELL: FOND, ENDRING REGNSKAPSPRINSIPPER, EGENKAPITALAVSETNING OG RESULTAT

Tall i kr 1 000	Beløp
Fond:	
Alle fond:	
Saldo per 01.01.	192 521
Avsetninger (drift og investering)	131 614
Bruk (drift og investering)	-76 663
Saldo per 31.12.	247 472
Disposisjonsfond:	
Saldo per 01.01.	111 707
Avsatt i driftsregnskapet	30 864
Brukt i driftsregnskapet	-4 728
Brukt i investeringsregnskapet	-13 269
Saldo per 31.12.	124 574
Bundne driftsfond:	
Saldo per 01.01.	56 223
Avsatt i driftsregnskapet	14 579
Brukt i driftsregnskapet	-11 151
Saldo per 31.12.	59 650

TABELL: FOND, ENDRING REGNSKAPSPRINSIPPER, EGENKAPITALAVSETNING OG RESULTAT, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Beløp
Ubundne investeringsfond:	
Saldo per 01.01.	6 508
Avsatt i investeringsregnskapet	75 654
Brukt i investeringsregnskapet	-37 458
Saldo per 31.12.	44 705
Bundne investeringsfond:	
Saldo per 01.01.	18 083
Avsatt i investeringsregnskapet	10 516
Brukt i investeringsregnskapet	-10 056
Saldo per 31.12.	18 543
Totalt alle typer fond per 31.12.	247 472
Endring regnskapsprinsipper:	
Endring regnskapsprinsipper drift:	
Saldo per 01.01.	12 955
Ingen endringer i år	0
Saldo per 31.12.	12 955
Spesifisering saldo per 31.12.:	
- påløpte feriepenger 1991	-15 574
- påløpte feriepenger 1993 (landbruksktr.)	-64
- opptjent mva. kompensasjon 1999	8 481
- påløpte renter 2000	208
- tilskudd ressurskrevende tjenester 2007	19 904
Saldo per 31.12.	12 955
Konto for endring regnskapsprinsipper investering:	
Saldo på denne kontoen er null både per 01.01. og per 31.12.	
Endring regnskapsprinsipper drift og investering per 31.12.	12 955
Sum egenkapitalavsetning og resultat:	
Fri egenkapital per 31.12. (sum over-/underskudd og frie fond)	181 560
Bundne fond per 31.12.	78 194
Konto for prinsippendringer per 31.12.	12 955
Sum egenkapitalavsetning og resultat per 31.12.	272 709

Note 8 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen defineres som omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld. Den påvirkes av kortsiktige svingninger i kontantstrømmen og er et mål på kommunens likvide stilling.

TABELL: ARBEIDSKAPITAL

Tall i kr 1 000	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Regnskap 2016
Anskaffelse av midler:			
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	1 905 168	1 874 971	1 872 262
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	149 945	109 698	279 176
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	279 128	253 744	308 449
Sum anskaffelse av midler	2 334 241	2 238 413	2 459 887
Anvendelse av midler:			
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	1 789 724	1 782 557	1 744 491
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	225 392	262 954	352 898
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	265 025	177 174	353 245
Sum anvendelse av midler	2 280 141	2 222 685	2 450 634
Anskaffelse - anvendelse av midler	54 101	15 728	9 254
Endring i ubrukte lånemidler	-12 072	0	14 684
Endring i arbeidskapital	42 028	15 728	23 938
Arbeidskapital pr. 01.01.	313 450	313 450	289 512
Endring arbeidskapital	42 028	15 728	23 938
Arbeidskapital pr. 31.12	355 479	329 178	313 450
Tekst	Pr. 31.12.17	Pr. 31.12.16	Endring
Omløpsmidler	759 367	686 028	73 340
Kortsiktig gjeld	403 889	372 577	-31 311
Arbeidskapital pr. 31.12.	355 479	313 450	42 028

Note 9 Kasse og bank

Innestående på kasse og bank per 31. desember 2017 var samlet kr 550,6 mill. Ubrukte lånemidler var kr 82,8 mill. og bundne skattetrekksmidler var kr 34,7 mill.

Note 10 Pensjonskostnader

Kommunen har kollektive pensjonsordninger (tjenestepensjonsordninger) for sine ansatte. For lærere gjennom Statens pensjonskasse og for øvrige gjennom Kommunal landspensjonskasse (KLP). For sykepleiere og lærere er ytelsene lovbestemt. For øvrige yrkesgrupper omfatter ordningene de tariff-festede ytelser som gjelder i kommunal sektor. Fremtidig pensjonsytelse blir beregnet ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Ordningen sikrer en brutto uførepensjon og omfatter i tillegg ektefellepensjon og barnpensjon. De ansatte har også rett til avtalefestet pensjon

(AFP) etter bestemte regler. AFP er ikke forsikringsmessig dekket, og det er ikke avsatt midler i forsikringsordningen til fremtidig AFP-pensjoner.

Forskrift om årsregnskap og årsberetning § 13 sier at det skal regnskapsføres pensjonskostnad, og at pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser skal balanseføres tatt hensyn til estimatavvik per 1. januar. I tillegg skal arbeidsgiveravgift av premieavvik (premieavvik = differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad) og av netto pensjonsforpliktelse henholdsvis kostnadsføres og balanseføres.

Premieavviket inkludert arbeidsgiveravgift får resultatmessig effekt. Sola kommune har et totalt positivt akkumulert premieavvik inkludert arbeidsgiveravgift per 31. desember 2017 på kr 82,9 mill. Premieavvik oppstått til og med 2010 amortiseres/kostnadsføres over 15 år, premieavvik oppstått fra og med 2011 over 10 år og premieavvik oppstått fra og med 2014 over syv år. I henhold til sak 3/17 i formannskapet, er årets positive premieavvik inkludert arbeidsgiveravgift, kr 4,4 mill., avsatt til et særskilt disposisjonsfond.

TABELL: PENSJONSKOSTNADER

Tall i kr 1 000	KLP *)	SPK *)	Totalt
Pensjonskostnad:			
Nåverdi årets opptjening	80 397	21 647	102 044
Rentekostnad påløpte pensjonsforpl.	57 886	13 404	71 290
Forventet avkastning pensjonsmidler	-56 601	-10 018	-66 619
Administrasjonskostnad	5 550	751	6 301
Årets netto pensj.kostn. inkl. adm.kostn.	87 233	25 783	113 016
Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser:			
Pensjonsmidler 31.12.	1 336 899	261 303	1 598 202
Brutto påløpt forpliktelse 31.12.	-1 485 000	-370 147	-1 855 147
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	-148 101	-108 844	-256 945
Arb.giveravg. av netto pensj.forpl. 31.12.	-20 882	-15 347	-36 229
Netto pensj.forpl. inkl. arb.giveravg. 31.12.	-168 983	-124 191	-293 174
Akkumulert premieavvik:			
Premieavvik 01.01.	80 507	1 415	81 922
Amortisert prmeieavvik	-12 995	-179	-13 174
Årets prmeieavvik	3 389	491	3 879
Akkumulert premieavvik 31.12.	70 901	1 727	72 628
Arb.avg. av premieavvik 31.12.	9 997	243	10 241
Premieavvik inkl. arb.giveravg. 31.12.	80 898	1 970	82 868
Estimatavvik:			
Estimert pensjonsmidler 01.01.	1 228 355	252 631	1 480 986
Estimatavvik 01.01.	6 932	-26 870	-19 938
Faktiske pensjonsmidler 01.01.	1 235 287	225 761	1 461 049
Estimert pensjonsforpl. 01.01.	-1 398 321	-348 760	-1 747 081
Estimatavvik 01.01.	11 545	13 664	25 208
Faktiske pensjonsforpl. 01.01.	-1 386 777	-335 096	-1 721 873

TABELL: PENSJONSKOSTNADER, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	KLP *)	SPK *)	Totalt
Beregningsforutsetninger			
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	4,50 %	4,20 %	
Diskonteringsrente	4,00 %	4,00 %	
Årlig lønnsvekst	2,97 %	2,97 %	
Årlig G-regulering/pensjonsregulering	2,97 %	2,97 %	

*) KLP = Kommunal landspensjonskasse, SPK = Statens pensjonskasse

Note 11 Kundefordringer

Kundefordringer er vurdert til pålydende kr 27,9 mill. mot kr 16,1 mill. ved forrige årsskifte. Det er foretatt avsetning for mulige tap med kr 0,3 mill. Dette utgjør 1,1 prosent av fordringsmassen. Normalt avsettes det 2 prosent i delkrederavsetning, som over tid viser seg å være rikelig i forhold til faktisk tap. Det er dette året justert for to store fordringer på til sammen kr 12,2 mill. som var betalt på beregningstidspunktet.

Note 12 Varige driftsmidler

TABELL: VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i kr 1 000

Anleggsgruppe	Akk. ansk.kost pr 01.01.	Årets tilgang	Årets avgang	Akk. av- og nedskr.	Nedl./ oppr. av KF	Bokf. verdi pr 31.12	Årets ord. avskr.	Årets nedskr. *)	Av. skr.- prosent
Maskiner/utstyr/ transp.midler	68 124	10 927	0	-32 224	0	46 827	-10 774	0	10-20 %
Administrasjonsbygg	87 251	23 062	0	-45 635	0	64 678	-988	-26 109	2 %
Skoler/barneh./ institusjoner	1 753 599	48 364	0	-539 114	0	1 262 850	-41 689	0	2-2,5 %
Idretts- og kulturbygg	346 115	25 447	0	-161 873	0	209 689	-7 752	0	2-2,5 %
Kommunale boliger	286 939	10 425	-6 062	-59 925	0	231 377	-7 180	0	2,5 %
Boliger for salg	182 971	4 999	-60 267	0	0	127 703	0	0	0
VAR- og veganlegg	961 753	48 083	0	-242 390	0	767 445	-26 788	0	2-5 %
Tomter	420 872	53 174	-342	0	-105 719	367 986	0	0	0
Totalt	4 107 624	224 481	-66 670	-1 081 162	-105 719	3 078 554	-95 171	-26 109	

Note 13 Aksjer og andeler

TABELL: AKSJER OG ANDELER

Tall i kr 1 000

	Aksjekapital	Bokf. verdi	Eierandel
Lyse AS	1 008 983	88 200	8,74 %
Sola Bredbånd AS	21 500	22 051	100,00 %
Forus Næringspark AS	15 100	4 559	1,99 %
Ranso AS	8 000	3 980	50,00 %
Universtetsfondet for Rogaland AS	3 800	200	5,26 %
I.V.A.R IKS		1 893	7,62 %
Rogaland Brann og Redning IKS		430	9,05 %
Rogaland Revisjon IKS		227	5,50 %
Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS		83	8,50 %
Sørmarka Arena IKS		50	8,41 %
Stavangerregionen havn IKS		0	16,75 %
Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IS		60	
KLP (egenkapitalinnskudd)		33 924	
Øvrige aksjer/andeler		187	
Sum aksjer og andeler 31.12.		155 844	

Note 14 Innlån

TABELL: INNLÅN

Tall i kr 1 000

	Saldo 01.01.	Nye lån	Refinan- siering	Avdrag *)	Endr. regnsk- prinsipp	Saldo 31.12.	Renter/ omkost- ninger	Type rente **)
Kommunalbanken AS	1 026 066	0	132 600	-61 322	0	1 097 344	17 485	Flytende
KLP Kommunekreditt AS	0	112 429	0	0	0	112 429	560	Flytende
Den norske bank ASA (sert.lån)	243 949	0	-40 443	-62 922	0	140 584	1 819	Flytende
Danske Bank AS (sert.lån)	214 889	0	-214 889	0	0	0	1 790	Flytende
Skand. Ensk.banken AB/NUF (obl.lån)	116 281	0	0	0	0	116 281	1 541	Fast
Nordea Bank Norge ASA (sert.lån)	92 157	0	-92 157	0	0	0	909	Flytende
Skand. Ensk.banken AB/NUF (sert.lån)	0		214 889	0	0	214 889	855	Flytende
Finansielle leieavtaler (leasing)	1 828	0	0	-756	0	1 071	60	-
Justeringsavtaler mva. ***)	14 571	0	0	0	-14 571	0	0	-
Anordning avdrag langsiktig gjeld	-83 735	0	0	2 246	0	-81 489	0	-
Rentebytteavtaler ****)	0	0	0	0	0	0	7 685	Flytende til fast
Omkostninger kontofører	0	0	0	0	0	0	83	
Sum lån ekskl. formidlingslån	1 626 005	112 429	0	-122 754	-14 571	1 601 109	32 786	

TABELL: INNLÅN , FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Saldo 01.01.	Nye lån	Refinan- siering	Avdrag *)	Endr. regnsk- prinsipp	Saldo 31.12.	Renter/ omkost- ninger	Type rente **)
Husbanken (formidlingslån)	230 125	50 000	0	-20 854	0	259 271	4 653	Fast/flyt ende
Rentebytteavtaler ****)	0	0	0	0	0	0	-923	Fast til flytende
Sum formidlingslån	230 125	50 000	0	-20 854	0	259 271	3 730	
Sum innlån	1 856 130	162 429	0	-143 609	-14 571	1 860 379	36 516	
Herav lån til andre (komm.foretak og selvfinans. byggepr.)						143 285		

*) Betalt avdrag (eksklusive formidlingslån) kr 122,8 mill. som består av følgende komponenter:

- Minimumsavdrag i følge kommuneloven § 50 nr. 7 etter forenklet modell kr 45,9 mill.
- Tillegg utover minimum kr 21,5 mill.
- Nedbetaling av byggelån (leiligheter for salg) kr 55,3 mill.

**) Rente med binding under ett år er her definert som flytende, og rente med binding ett år og mer som fast.

***) Regelverk kun utbyggers andel av justerings-mva (i henhold til avtale), har vært å håndtere denne som langsiktig gjeld med nedbetaling i takt med årlige utbetalinger fra Skatteetaten. I henhold til GKRS-notat av 22.06.17 skal utbyggers andel ikke lenger bokføres som langsiktig gjeld, og er derfor korrigert. Korrigering er, i henhold til nevnte notat, gjort direkte i balansen.

****) Kommunen hadde per 31.12.2017 følgende rentebytteavtaler:

- Fem mot ordinære kommunale lån (eksklusive formidlingslån) på til sammen kr 260,0 mill. med utløp i perioden 2018-2022.
- Én mot formidlingslån på kr 30,9 mill. med utløp i 2021.

Formålet med sikring av ordinære lån er økt forutsigbarhet gjennom økt andel langsiktig gjeld til fastrente. Formålet med sikring av formidlingslån er å oppnå en rentegevinst. Rentebytteavtalene er forankret i punkt 6 i kommunens finansreglement.

Note 15 Utlån

TABELL: UTLÅN

Tall i kr 1 000

	Saldo 01.01.	Utlån	Avdrag	Nedl./ oppr. av KF	Taps- føring	Saldo 31.12.	Renter
Kvithei utbyggingsselskap KF	58 247	0	0	-58 247	0	0	0
Sola tomteselskap KF	0	0	0	181 729	0	181 729	3 103
Sum komm./interkomm. foretak	58 247	0	0	123 482	0	181 729	3 103
Lyse Energi AS	192 302	0	-8 741	0	0	183 561	5 451
Bærheim Utvikling AS	1 800	0	0	0	0	1 800	52
Formidlingslån (Husbanken)	209 468	64 971	-16 875	0	0	257 564	4 234
Sosiale utlån	276	6	-12	0	0	270	0
Sum andre	403 846	64 977	-25 628	0	0	443 195	9 737
Sum utlån	462 093	64 977	-25 628	123 482	0	624 924	12 841

Renter på lån til kommunale foretak er 3 mnd. NIBOR med tillegg på 1 prosentpoeng. Kommunens fordring overfor Lyse Energi AS er et ansvarlig lån. Renten på lånet er 3 mnd. NIBOR med tillegg på 2 prosentpoeng. Sosiale lån er rentefrie lån.

Note 16 Gebyrfinansierte selvkosttjenester

TABELL: GEBYRFINANSIERTE SELVKOSTTJENESTER

Tall i kr 1 000	Feiing)	Vann	Avløp	Reno- vasjon	Slam *)	Areal- plan	Bygge- sak *)	Opp- måling
Inntekter	1 924	31 087	38 483	23 362	399	1 235	6 191	2 017
Kostnader	-1 689	-23 258	-29 220	-23 416	-452	-1 302	-6 604	-3 314
Netto kapitalkostnader	-4	-5 498	-11 240	-319	-5	50	-204	42
Over-/underskudd	231	2 332	-1 977	-373	-57	-17	-618	-1 255
Fond / fremf. undersk. 01.01.	-252	17 629	13 169	818	-47	3 162	-5 965	3 754
Fond / fremf. undersk. 31.12.	-21	19 961	11 192	445	-104	3 145	-6 582	2 498

*) På feiing, slam og byggesak er det per 31.12.2017 fremførte underskudd som må dekkes inn de påfølgende år. Feietjenester kjøpes fra Rogaland brann og redning IKS.

Note 17 Transaksjoner/mellomværende egne kommunale foretak (KF)

Kommunens årsregnskap inkluderer ikke regnskap for Sola tomteselskap KF. Dette selskapet er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har eget styre og avlegger separate regnskaper og årsberetninger i henhold til Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak. Følgende oversikt viser transaksjoner og mellomværende:

TABELL: TRANSAKSJONER/MELLOMVÆRENDE EGNE KOMMUNALE FORETAK (KF)

Tall i kr 1 000	Sola tomteselskap KF
Salg til/overføring fra KF:	
Div. administrative tjenester	49
Kjøp fra IKT	12
Renteinntekter	3 103
Sum salg/overføring	3 164
Kjøp fra/overføring til KF:	
Lån via Sola kommune	17 763
Sum kjøp/overføring	17 763
Netto salg/kjøp/overføring	-14 599
Mellomværende:	
Langsiktige fordringer	181 729
Kundefordringer	49
Øvrig kortsiktige fordringer	7 646
Leverandørgjeld	0
Øvrig kortsiktig gjeld	-17 909
Netto mellomværende pr. 31.12.	171 515

Av øvrig kortsiktig gjeld er kr 17,8 mill. langsiktig gjeld som ikke er videreformidlet pr. 31.12.17. Vedørende langsiktig gjeld, se note 14 Utlån

Note 18 Uforutsatte utgifter/inntekter på avsluttede investeringsprosjekter

Når det påløper utgifter og/eller inntekter på investeringsprosjekter som er regnskapsmessig avsluttet, føres disse på et eget prosjekt opprettet for dette formålet:

TABELL: UFORUTSETTE UTGIFTER/INNTEKTER PÅ AVSLUTTEDE INVESTERINGSPROSJEKTER

Tall i kr 1 000	Beløp
Prosjekt 59517 Dysjalandhallen, nytt tak:	
Eksterne konsulenttenester	126
Sum prosjekt 59517 Dysjalandhallen, nytt tak	126
Sum uforutsatt utg./innt. avsluttede prosjekter	126

Note 19 Garantisaker avsluttede investeringsprosjekter

Kommunestyret vedtok ved behandling av k-sak 34/16 Årsrapport og årsregnskap 2015 Sola kommune med kommunale foretak punkt 3.a. å avsette kr 4,5 mill. på et garantifond til dekning av garantisaker. Saldo på fondet er per 31.12.2017 kr 4,3 mill.

TABELL: GARANTISAKER AVSLUTTEDE INVESTERINGSPROSJEKTER

Tall i kr 1 000

	Beløp
Prosekt 49007 Ræge, ny kirke	
Eksterne konsulenttenester	111
Nybygg/nyanlegg	57
Sum prosjekt 49007 Ræge, ny kirke	168
Sum garantisaker avsluttede investeringsprosjekter	168

Note 20 Kapitalkonto

Kapitalkontoen viser den egenkapitalfinansierte delen av anleggsverdiene.

TABELL: KAPITALKONTO

Tall i kr 1 000

	Beløp
Saldo pr. 01.01.	1 710 338
Aktivering av fast eiendom og anlegg	213 554
Salg av fast eiendom og anlegg	-66 670
Av- og nedskrivning av fast eiendom og anlegg	-110 506
Tomter Kvithei utbyggingsselskap KF (pr. 31.12.16)	58 470
Tomter Sola tomteselskap KF (åpn.bal. pr. 01.01.17)	-164 188
Aktivering utstyr/maskiner/transportmidler	10 927
Av- og nedskrivning av utstyr/maskiner/transportmidler	-10 774
Økning egenkapitalinnskudd KLP	3 744
Salg aksjer/andeler	-40
Egenkap.innskudd KLP Sola storkjøkken KF (pr. 31.12.16)	238
Overført aksjer Sola tomteselskap KF (åpn.bal. pr. 01.01.17)	-10 800
Økning pensjonsforpliktelser	-108 066
Økning pensjonsmidler	117 215
Reduksjon skyldig arb.avg. av netto pensjonsforpliktelser	1 290
Pensjonsforpliktelser Sola storkjøkken KF (pr. 31.12.16)	-11 321
Pensjonsmidler Sola storkjøkken KF (pr. 31.12.16)	8 953
Arb.avg. av nto. pensj.forpl. Sola storkjøkken. KF (pr. 31.12.16)	-334
Bruk av lånemidler	-174 501
Betalte avdrag på eksterne lån	143 609
Nedskr. av lån justeringsavtaler mva.	14 571

TABELL: KAPITALKONTO, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Beløp
Nye utlån	79 409
Mottatte avdrag på utlån	-22 297
Utlån Kvithei utbyggingsselskap KF (pr. 31.12.16)	-58 247
Utlån Sola tomteselskap KF (åpn.bal. pr. 01.01.17)	163 966
Saldo pr. 31.12.	1 788 538

Note 21 Garantiansvar

TABELL: GARANTIANSVAR

Tall i kr 1 000

	Restbeløp	Utløper
I.V.A.R IKS	265 876	2048
Rogaland Bedriftsidrettskrets *)	24 750	2032
Forus Utvikling AS	22 000	2031
Ranso Treindustri AS	17 875	2033
Idrettslaget Havdur	5 500	2022
Eventyrberget Foreldrelagsbarnehage BA	4 336	2032
Våganes Fotballklubb	3 410	2021
A2 Holding AS	2 500	2022
Sola Baseballklubb	1 320	2021
Forus Folkehelsesenter AS	1 000	2022
Sola Fotballklubb	867	2020
Rogaland Brann og Redning IKS	360	2025
Sola Barnehage SA	255	2019
Sum garantiansvar pr. 31.12.	350 049	

*) Gjelder garanti for at anlegget nyttet til idrettsformål m.m.

6.4. Regnskapsskjema drift Sola kommune

Regnskapsskjema 1a – totaloversikt

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Skjemaet gir en totaloversikt over kommunens frie disponible inntekter minus netto finansutgifter, korrigert for netto avsetninger og overføring til investerings-regnskapet. Dette gir "Til fordeling drift", det vil si hva kommunen har til rådighet til virksomhetene. Når en så trekker fra "Sum fordelt til drift", gir det regnskapsmessig mer-/mindreforbruk. (Beløpet "Fordelt til drift" finner en igjen nederst i regnskapsskjema 1b.)

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1A

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Skatt på inntekt og formue	945 204	936 600	986 600	986 778
Ordinært rammetilskudd	448 599	438 785	414 800	404 125
Skatt på eiendom	0	0	0	0
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	34 298	35 657	34 899	25 349
Sum frie disponible inntekter	1 428 101	1 411 042	1 436 299	1 416 252
Renteinntekter og utbytte	82 275	77 514	71 570	75 442
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre finansutg.	38 281	32 544	32 860	43 945
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0
Avdrag på lån	67 441	68 183	68 183	65 413
Netto finansinnt./-utg.	-23 447	-23 213	-29 473	-33 916
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	114	114	0	0
Til ubundne avsetninger	30 864	30 863	10 000	63 563
Til bundne avsetninger	14 579	9 313	0	8 237
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	13 270	13 269	0	38 764
Bruk av ubundne avsetninger	4 728	4 729	818	4 647
Bruk av bundne avsetninger	11 151	16 368	9 740	10 220
Netto avsetninger	-16 408	-5 924	558	-18 169
Overført til investeringsregnskapet	63 314	63 314	62 800	62 422
Til fordeling drift	1 324 932	1 318 591	1 344 584	1 301 745
Sum fordelt til drift, fra regnskapsskjema 1b	1 312 651	1 318 591	1 344 584	1 288 475
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	12 281	0	0	13 270

Regnskapsskjema 1b – oversikt per ledernivå/tjenesteområde/virksomhet

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Skjemaet gir en oversikt over driftsregnskapet på samme detaljnivå som kommunestyrets vedtak av driftsbudsjettet, det vil si nettoramme per politisk nivå/rådmannsnivå/virksomhet i henhold til kommunens rammebudsjettreglement. Det er også lagt inn delsummer per tjenesteområde.

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Politisk nivå m/sekretariat				
Utgifter	15 049	16 923	17 533	15 031
Inntekter	-358	-358	-203	-159
Sum Politisk nivå m/sekretariat	14 690	16 565	17 330	14 872
Rådmannsnivå med sentrale staber				
Rådmannsgruppen:				
Utgifter	10 423	10 805	9 838	9 460
Inntekter	-465	-464	-175	-229
Sum rådmannsgruppen	9 958	10 341	9 663	9 232
Personal og organisasjon:				
Utgifter	40 590	43 131	38 221	41 973
Inntekter	-15 017	-14 962	-10 361	-14 501
Sum Personal og organisasjon	25 572	28 169	27 860	27 472
Økonomi:				
Utgifter	12 380	12 715	12 599	12 492
Inntekter	-1 311	-749	-534	-1 385
Sum Økonomi	11 069	11 966	12 065	11 107
IKT:				
Utgifter	21 895	20 244	18 957	19 707
Inntekter	-21 895	-20 244	-18 957	-19 707
Sum IKT	0	0	0	0
Rådmannsnivå med sentrale staber totalt:				
Utgifter	85 288	86 895	79 615	83 632
Inntekter	-38 688	-36 419	-30 027	-35 821
Sum Rådmannsnivå med sentrale staber totalt	46 599	50 476	49 588	47 811

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Tjenesteområde oppvekst og kultur				
Fagstab oppvekst:				
Utgifter	19 607	18 677	19 988	19 700
Inntekter	-3 175	-1 908	-378	-2 181
Sum Fagstab Oppvekst	16 432	16 769	19 610	17 518
Grunnskoler/SFO felles:				
Utgifter	13 797	13 625	24 857	12 663
Inntekter	-8 822	-9 446	-5 067	-6 832
Sum Grunnskoler/SFO felles	4 975	4 179	19 790	5 831
Haga skole:				
Utgifter	27 811	27 532	23 636	26 784
Inntekter	-3 179	-2 883	-957	-2 734
Sum Haga skole	24 632	24 649	22 679	24 050
Sola skole:				
Utgifter	14 629	14 945	12 673	15 201
Inntekter	-2 424	-2 384	-1 179	-3 496
Sum Sola skole	12 205	12 561	11 494	11 705
Røyneberg skole:				
Utgifter	28 398	28 857	25 266	28 132
Inntekter	-4 645	-4 706	-3 445	-5 009
Sum Røyneberg skole	23 753	24 151	21 821	23 123
Håland skole:				
Utgifter	23 050	22 666	19 999	23 566
Inntekter	-3 442	-3 434	-1 697	-3 634
Sum Håland skole	19 608	19 232	18 302	19 932
Dysjaland skole:				
Utgifter	35 462	33 413	29 086	35 483
Inntekter	-5 657	-5 238	-1 941	-6 158
Sum Dysjaland skole	29 805	28 175	27 145	29 325
Grannes skole:				
Utgifter	35 560	36 835	32 892	35 132
Inntekter	-3 479	-2 969	-285	-3 625
Sum Grannes skole	32 081	33 866	32 607	31 507

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Storevarden skole:				
Utgifter	25 127	25 507	20 555	23 603
Inntekter	-3 025	-2 599	-85	-2 756
Sum Storevarden skole	22 102	22 908	20 470	20 848
Sande skole:				
Utgifter	32 134	32 887	28 804	32 546
Inntekter	-3 616	-3 197	-122	-3 120
Sum Sande skole	28 517	29 690	28 682	29 427
Skadberg skole:				
Utgifter	41 389	41 916	35 292	37 848
Inntekter	-8 426	-7 930	-5 040	-6 714
Sum Skadberg skole	32 962	33 986	30 252	31 134
Sola ungdomsskole:				
Utgifter	45 464	44 588	38 134	42 609
Inntekter	-3 959	-3 445	-145	-3 909
Sum Sola ungdomsskole	41 504	41 143	37 989	38 700
Tananger ungdomsskole				
Utgifter	24 158	24 136	20 094	23 289
Inntekter	-1 886	-1 753	-142	-1 598
Sum Tananger ungdomsskole	22 272	22 383	19 952	21 692
Sola voksenopplæring:				
Utgifter	19 314	18 598	16 029	17 544
Inntekter	-8 305	-8 968	-6 522	-7 562
Sum Sola voksenopplæring	11 010	9 630	9 507	9 982
Sola PPT:				
Utgifter	8 037	8 183	8 055	8 263
Inntekter	-458	-447	-17	-558
Sum Sola PPT	7 579	7 736	8 038	7 705
Barnehager felles:				
Utgifter	179 421	179 703	180 491	171 614
Inntekter	-33 703	-30 553	-29 397	-36 624
Sum Barnehager felles	145 718	149 150	151 094	134 990

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Havnealléen barnehage:				
Utgifter	10 582	10 741	9 612	11 211
Inntekter	-3 315	-3 313	-2 423	-3 188
Sum Havnealléen barnehage	7 267	7 428	7 189	8 023
Sande barnehage:				
Utgifter	7 699	7 811	7 192	8 065
Inntekter	-1 959	-1 974	-1 704	-2 286
Sum Sande barnehage	5 740	5 837	5 488	5 779
Risnes barnehage				
Utgifter	7 329	7 369	6 655	9 338
Inntekter	-1 987	-1 986	-1 464	-2 672
Sum Risnes barnehage	5 342	5 383	5 191	6 666
Sørnes barnehage				
Utgifter	9 114	9 009	7 954	8 784
Inntekter	-2 639	-2 588	-1 673	-2 811
Sum Sørnes barnehage	6 475	6 421	6 281	5 973
Snøde barnehage:				
Utgifter	9 363	9 356	8 498	9 024
Inntekter	-2 424	-2 377	-1 989	-2 282
Sum Snøde barnehage	6 939	6 979	6 509	6 741
Grannes barnehage:				
Utgifter	8 933	8 991	9 591	9 251
Inntekter	-2 321	-2 296	-1 982	-2 518
Sum Grannes barnehage	6 612	6 695	7 609	6 732
Sømme barnehage				
Utgifter	8 562	8 431	7 958	8 310
Inntekter	-2 504	-2 406	-1 716	-2 550
Sum Sømme barnehage	6 058	6 025	6 242	5 759
Røyneberg barnehage:				
Utgifter	10 509	10 121	9 517	10 245
Inntekter	-2 463	-2 424	-1 945	-2 369
Sum Røyneberg barnehage	8 046	7 697	7 572	7 876
Solstrålen barnehage:				
Utgifter	12 629	12 600	11 221	12 760
Inntekter	-3 639	-3 591	-2 760	-3 810
Sum Solstrålen barnehage	8 991	9 009	8 461	8 950

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Tjelta barnehage				
Utgifter	8 807	8 885	9 737	9 572
Inntekter	-2 230	-2 202	-1 977	-2 246
Sum Tjelta barnehage	6 577	6 683	7 760	7 326
Eikeberget barnehage:				
Utgifter	8 547	8 497	8 572	9 174
Inntekter	-2 048	-2 062	-1 862	-2 517
Sum Eikeberget barnehage	6 499	6 435	6 710	6 657
Høgeholen barnehage:				
Utgifter	8 129	8 049	9 039	8 427
Inntekter	-1 600	-1 585	-1 576	-1 832
Sum Høgeholen barnehage	6 529	6 464	7 463	6 594
Skjalgstova barnehage:				
Utgifter	5 769	5 964	7 620	7 508
Inntekter	-1 680	-1 664	-1 326	-2 052
Sum Skjalgstova barnehage	4 088	4 300	6 294	5 456
Styrket barnehagetilbud:				
Utgifter	25 104	23 876	17 364	22 735
Inntekter	-4 765	-3 991	-748	-2 725
Sum Styrket barnehagetilbud	20 339	19 885	16 616	20 011
Barnevern:				
Utgifter	40 794	39 943	36 124	39 227
Inntekter	-9 061	-7 693	-4 026	-5 878
Sum Barnevern	31 734	32 250	32 098	33 349
Barne, ungdom og familietjenesten:				
Utgifter	27 974	30 831	25 003	23 424
Inntekter	-5 664	-7 239	-1 425	-1 138
Sum Barne, ungdom og familietjenesten	22 310	23 592	23 578	22 286
Fagstab kultur:				
Utgifter	20 986	19 153	18 766	19 595
Inntekter	-14 177	-10 885	-10 847	-12 619
Sum Fagstab kultur	6 809	8 268	7 919	6 976
Fritid:				
Utgifter	14 592	13 961	13 226	14 336
Inntekter	-1 580	-1 085	-163	-1 981
Sum Fritid	13 012	12 876	13 063	12 354

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Sola bibliotek:				
Utgifter	7 009	6 829	6 434	7 104
Inntekter	-672	-399	-99	-848
Sum Sola bibliotek	6 337	6 430	6 335	6 257
Sola kulturskole:				
Utgifter	12 584	12 575	11 964	12 378
Inntekter	-3 125	-2 988	-2 471	-2 765
Sum Sola kulturskole	9 459	9 587	9 493	9 613
Tjenestetsområde oppvekst og kultur totalt:				
Utgifter	838 373	835 060	777 898	814 444
Inntekter	-168 054	-156 608	-100 595	-157 597
Sum tjenestetsområde Oppvekst og kultur totalt	670 319	678 452	677 303	656 847
Tjenesteområde Levekår				
Fagstab levekår:				
Utgifter	67 015	64 968	61 396	53 296
Inntekter	-54 402	-58 383	-50 864	-45 206
Sum Fagstab levekår	12 613	6 585	10 532	8 090
Sola sjukeheim:				
Utgifter	81 642	80 544	76 825	83 612
Inntekter	-15 311	-14 565	-10 768	-16 255
Sum Sola sjukeheim	66 332	65 979	66 057	67 357
Sola bo- og hjemmetjenester:				
Utgifter	88 582	85 668	79 372	87 509
Inntekter	-16 438	-15 620	-9 290	-15 266
Sum Sola bo- og hjemmetjenester	72 144	70 048	70 082	72 243
Tananger bo- og hjemmetjenester:				
Utgifter	68 860	68 267	63 150	66 415
Inntekter	-12 825	-12 355	-7 612	-10 934
Sum Tananger bo- og hjemmetjenester	56 035	55 912	55 538	55 481
Miljøtjenesten:				
Utgifter	91 853	87 573	82 088	89 771
Inntekter	-4 542	-4 307	-564	-6 784
Sum Miljøtjenesten	87 311	83 266	81 524	82 987

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Psykisk helsearbeid og rus:				
Utgifter	47 389	50 679	45 461	46 543
Inntekter	-7 241	-8 123	-2 915	-7 186
Sum Psykisk helsearbeid og rus	40 147	42 556	42 546	39 357
NAV Sola (sosiale tjenester):				
Utgifter	62 083	56 967	55 267	56 554
Inntekter	-2 756	-1 109	-852	-2 008
Sum NAV Sola (sosiale tjenester)	59 327	55 858	54 415	54 546
Fysio- og ergoterapi:				
Utgifter	21 063	20 926	19 199	19 716
Inntekter	-4 107	-3 485	-2 316	-3 926
Sum Fysio- og ergoterapi	16 957	17 441	16 883	15 790
Tjenestetsområde Levekår totalt:				
Utgifter	528 487	515 592	482 758	503 416
Inntekter	-117 622	-117 947	-85 181	-107 565
Sum tjenestetsområde Levekår totalt	410 865	397 645	397 577	395 850
Tjenesteområde Samfunnsutvikling				
Fagstab Samfunnsutvikling:				
Utgifter	8 400	8 578	23 240	7 519
Inntekter	-15 189	-15 097	-16 034	-413
Sum Fagstab Samfunnsutvikling	-6 789	-6 519	7 206	7 106
Eiendom:				
Utgifter	170 907	166 678	130 904	171 008
Inntekter	-72 704	-69 609	-43 343	-79 850
Sum Eiendom	98 203	97 069	87 561	91 157
Kommunalteknikk:				
Utgifter	135 440	134 489	126 942	126 013
Inntekter	-117 777	-119 640	-115 034	-112 852
Sum Kommunalteknikk	17 663	14 849	11 908	13 161
Areal:				
Utgifter	24 326	24 549	23 232	26 511
Inntekter	-13 768	-13 147	-11 795	-13 650
Sum Areal	10 558	11 402	11 437	12 860

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 1B, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Tjenestetsområde Samfunnsutvikling totalt:				
Utgifter	339 072	334 294	304 318	331 050
Inntekter	-219 438	-217 493	-186 206	-206 765
Sum tjenestetsområde Samfunnsutvikling totalt	119 635	116 801	118 112	124 285
Fellesutgifter/-inntekter som ikke er inkludert i regnskapsskjema 1a:				
- artsgruppe 0 Lønn (inkl. avregning pensjon)	4 017	1 152	52 995	-1 651
- artsgruppe 1-2 Tjenester som inngår i egenprod.	28 443	26 528	25 808	23 795
- artsgruppe 3 Tjenester som erstatter egenprod.	25 960	26 761	26 983	23 857
- artsgruppe 4 Overføringer	19 435	24 544	41 613	25 708
- artsgruppe 6-8 Salg og refusjoner/overføringer	-11 457	-12 184	-56 706	-11 112
- motpost kapitalkostnad (artsgruppe 5/9)	-17 793	-21 287	-21 287	-17 019
Sum Felleseutg., finans.transaksjoner og avkrivninger	48 605	45 514	69 406	43 579
Korrigerer av utgifter/inntekter i virksomhetene/stabsavdelinger som er inkludert i regnskapsskjema 1a:				
- Div. tilskudd/refusjoner	3 299	3 343	3 440	1 029
- Netto renteinnt./renteutg.	600	1 272	1 270	584
- Avsetning til fond	-14 579	-9 313	0	-8 081
- Bruk av fond	12 619	17 836	10 558	11 699
Netto korrigeringer virksomhetene/stabsavdelingene	1 938	13 138	15 268	5 231
Totalt fordelt til drift (jf. regnskapsskjema 1a)	1 312 651	1 318 591	1 344 584	1 288 475

6.5. Regnskapsskjema investering Sola kommune

Regnskapsskjema 2a – totaloversikt

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3.

Skjemaet gir en totaloversikt over kommunens totale finansieringsbehov, type finansiering og sluttlinje udekket/udisponert. "Årets finansieringsbehov" avviker fra hovedoversikten ved at det totale finansieringsbehovet der er redusert med løpende investeringsinntekter.

(Beløpet "Investeringer i anleggsmidler" finner en igjen i regnskapsskjema 2b under "Sum investeringsutgifter totalt")

TABELL: REGNSKAPSSKJEMA 2A

Tall i kr 1 000

	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Inv. i anleggsmidler (jf. regnsk.skjema 2b)	225 392	262 954	407 616	352 898
Utlån og forskutteringer	79 384	67 763	40 000	53 155
Kjøp av aksjer og andeler	3 744	3 661	3 661	3 368
Avdrag på lån	76 167	5 000	5 000	187 358
Dekning av tidligere års udekket	25	25	0	0
Avsetninger	86 170	67 309	0	5 130
Årets finansieringsbehov	470 883	406 712	456 277	601 908
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	174 501	162 429	252 233	212 512
Inntekter fra salg av anleggsmidler	68 421	0	23 500	151 436
Tilskudd til investeringer	36 031	39 902	12 763	94 976
Kompensasjon for merverdiavgift	27 199	48 134	53 284	26 011
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	40 620	35 403	51 697	26 661
Andre inntekter	14	0	0	576
Sum ekstern finansiering	346 786	285 868	393 477	512 171
Overført fra driftsregnskapet	63 314	63 314	62 800	62 422
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	60 783	57 530	0	27 315
Sum finansiering	470 883	406 712	456 277	601 908
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Regnskapsskjema 2b – per virksomhet og prosjekt eller samlebevilgning

Oppstilling i henhold til forskriftens § 3

Skjemaet gir en oversikt over investeringsregnskapet på samme detaljnivå som kommunestyrets vedtak av investerings-budsjettet, det vil si per prosjekt/samlebevilgning i henhold til kommunens rammebudsjettreglement.

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER RÅDMANNSNIVÅ

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål felles	Flere	Flere	2 239	2 691	2 691	0
Felles (inkl. adm.bygg)	19020	Utbygging trådløse nettverk komm. bygg	851	1 375	1 375	1 171
Felles (inkl. adm.bygg)	19601	IKT-investering strategisk (årsbev.)	1 760	1 500	1 500	1 817
Kultur	49649	Sola kulturhus, projektor (avsluttet)	0	0	0	240
Diverse Levekår	39094	Velferdsteknologi, levekår (årsbev.)	692	900	900	762
Diverse Levekår	39609	Inventar levekår (årsbev.)	302	600	600	513
Skole og SFO	29602	Datamaskiner/fornyng skoler (årsbev.)	1 960	3 216	3 216	1 856
Skole og SFO	29620	Inventar skoler (årsbev.)	250	250	250	0
Skole og SFO	29622	Sande skole, læringscenteret - ny (brukt) bil	249	249	0	0
Skole og SFO	29623	Nytt adm.system skole/SFO/barnehage	142	0	0	0
Idrett	49604	Eierinskudd Multihallen og Storhallen IKS	-1 254	-825	0	0
Justeringsavtaler mva	19099	Overføring av anlegg m/justeringsrett	30 653	30 652	0	69 617
Uforutsette utg/avsluttede prosjekt	99000	Uforutsatte utg./innt. avsl. prosj. (årsavhengig)	126	0	0	113
Kvithei utbyggingsselskap Sola KF	19638	Lønn/honorar Kvithei utb.selskap KF (foretak 2012-2016) (avsluttet)	0	0	0	88
Sola Tomteselskap KF	19652	Sola tomteselskap KF (overf. sel. 6)	0	0	0	283
Uforutsette utg/avsluttede prosjekt	99203	Budsjettavvik prosj. med årsbev. (fra 2007)	0	-11 983	0	0
Uforutsette utg/avsluttede prosjekt	99204	Budsjettavvik ordinære prosj. (fra 2007)	0	-12 888	0	0
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-5 363	0	0	4 052
Sum investeringsutgifter Rådmannsnivå			32 609	15 737	10 532	80 512

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER EIENDOM, SEKSJON BYGGDRIFT

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål felles	Flere	Flere	1 187	1 250	1 250	689
Samlebevilgning formål kirke	Flere	Flere	106	100	1 300	494
Samlebevilgning formål energi	Flere	Flere	2 611	3 000	3 000	2 118
Samlebevilgning formål uteareal	Flere	Flere	5 415	6 000	6 000	6 387
Samlebevilgning formål levekår	Flere	Flere	1 831	2 350	2 350	2 142
Samlebevilgning formål skole og SFO	Flere	Flere	4 426	4 550	4 550	3 461

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER EIENDOM, SEKSJON BYGGDRIFT, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål barnehage	Flere	Flere	3 616	4 000	4 000	1 653
Diverse Samfunnsutvikling	19017	Tilrettelegging universell utforming (årsbev.)	443	500	500	434
Diverse Samfunnsutvikling	19022	Radonoppfølging komm. bygg (årsbev.)	173	500	1 000	364
Diverse Samfunnsutvikling	59601	Tanangerhallen, utvidelse parkering	0	0	0	386
Diverse Samfunnsutvikling	59670	Dampmaskin park/gravlund (ugressfjerning)	454	500	500	0
Diverse Samfunnsutvikling	59683	Utkjøp leasingbil, Volkswagen Transporter	240	240	0	0
Kultur	49623	Kulturminnevernplan, tre minnesmerker	106	0	0	288
Diverse Levekår	39044	Sola sjukeheim, div. ombygging (test.gave)	0	0	0	306
Idrett	49641	Skateanlegg Stangelandsenteret	231	0	0	595
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19100	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedringer	1 750	1 975	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19101	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedring rigg	2 182	2 206	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19102	Tiltakspakke: Sola sjø, rehabilitering	352	397	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	29621	Tiltakspakke: Tananger u-skole, oppgrad. uteområde	2 342	2 580	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59678	Tiltakspakke: Åsenhallen, rehab. utvendig trapp	183	187	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59679	Tiltakspakke: Riving bussgarasje Tananger	969	969	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59680	Tiltakspakke: Åsenhallen, LED-lys	382	392	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59686	Tiltakspakke: Turveger, rehab./oppgr.	200	200	0	0
Sum investeringsutgifter Eiendom, seksjon Bygghrift			29 197	31 896	24 450	19 316

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER EIENDOM, SEKSJON UTVIKLING

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål kirke	Flere	Flere	101	900	1 100	163
Samlebevilgning formål uteareal	Flere	Flere	2 566	2 600	2 600	0
Samlebevilgning formål idrett	Flere	Flere	9 413	7 800	8 400	547
Samlebevilgning formål kultur	Flere	Flere	166	150	200	1 375
Samlebevilgning formål levekår	Flere	Flere	1 205	1 494	1 494	0
Samlebevilgning formål skole og SFO	Flere	Flere	0	0	0	3 772
Samlebevilgning formål barnehage	Flere	Flere	0	0	0	3 238
Felles (inkl. adm.bygg)	19016	Nytt rådhus	19 601	35 344	76 100	9 592
Felles (inkl. adm.bygg)	19024	Oppgraderinger Sola Sjø (møtelokaler)	1 038	0	0	365
Felles (inkl. adm.bygg)	19653	Etablering av nytt serverrom	1 637	4 908	3 588	4 519

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER EIENDOM, SEKSJON UTVIKLING, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Selvfinansierte byggeprosjekt	39068	Skadbergv./Åsenv. lavbl. 50 leil. for salg	851	0	0	34 265
Selvfinansierte byggeprosjekt	39077	Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	272	0	0	187
Selvfinansierte byggeprosjekt	39081	Myklebust felt AB-2-4-5-6, 16 leil. for salg (avsluttet)	0	0	0	78
Selvfinansierte byggeprosjekt	39082	Myklebust felt CB-6-12-13, 38 leil. for salg	1 754	0	0	2 859
Selvfinansierte byggeprosjekt	39083	Myklebust felt CB-8-11-14, 22 rekkehus for salg	2 505	0	0	2 573
Selvfinansierte byggeprosjekt	39085	Skadberg/Litlaberget, 10 leil. for salg (avsluttet)	0	0	0	6
Selvfinansierte byggeprosjekt	39605	Myklebust felt G (avsluttet)	0	0	0	54 513
Turveier	59621	Turveg Hellestø-Sele	557	0	1 500	0
Turveier	59652	Turveg Hafrsfjord - Sørnes	3 959	5 455	1 700	2 254
Turveier	59669	Turveg Tananger indre havn, bryggeomr.	10	0	2 000	528
Turveier	59672	Turveg Hafrsfjord - Grannes	116	0	0	156
Turveier	59673	Turveg Hafrsfjord - Joa	8 222	4 174	2 732	1 341
Turveier	59674	Turveg Hafrsfjord - Jåsund	189	300	5 000	215
Kirke	49041	Ny kirke Sola sentrum	3 958	3 513	600	1 182
Diverse Samfunnsutvikling	19600	Intern prosjektleidelse (årsbev.)	143	0	0	174
Diverse Samfunnsutvikling	19604	Erverv av areal (kun budsjett) (årsbev.)	0	2 668	43 550	0
Diverse Samfunnsutvikling	19654	Arkeologisk utgravning Sola sentrum	2 395	2 500	2 500	0
Diverse Samfunnsutvikling	19660	Kjøp av tomt Sola sentrum nord	23	0	0	20 013
Diverse Samfunnsutvikling	19661	Kjøp av areal Solastranden	182	182	0	0
Diverse Samfunnsutvikling	49645	Superlekeplass Sola sentrum	153	0	3 500	242
Diverse Samfunnsutvikling	59682	Sola arena, tomt (eiendom)	10 260	10 251	0	0
Diverse Samfunnsutvikling	59685	Sola arena, utanlegg (eiendom) (bud. fra 18)	521	0	0	0
Kultur	49040	Krigshistorisk museum, Sømmevågen (omb. eksist. bygg)	289	0	0	1 778
Kultur	49644	Gapahuk Hestholmen	36	0	0	79
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39050	Bokollektiv Skadbergv./Åsenv., 4 leil. + pers.base (BSHP) (rus/psyk.)	25	0	0	3 147
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39057	Bofellesskap, Myklebust BB-10, 7 leil./pers.base	478	0	0	184
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39074	Skadbergv./Åsenv. lavbl., 10 komm. leil. (BSHP)	52	0	0	6 624
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39084	Myklebust felt CB-6-12-13, 9 komm. leil.	11	0	0	544
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39087	Småhus, midlertidige/permanente	354	1 500	0	2 216
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39093	Boliger m/base (4 stk.), Kjelsberg ring (rus/psyk.)	652	1 171	14 671	1 114
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39097	Sola hybelhus (BSHP)	8 760	5 085	5 085	299
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39098	6 leil. for salg m/base, pilotprosjekt (BPHP)	24	0	10 000	0
Diverse Levekår	39052	Ny sjukeheim Sola sentrum	4 467	43 155	59 689	10 659

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER EIENDOM, SEKSJON UTVIKLING, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Diverse Levekår	39076	Myklebust felt BB-9, 2 komm. leil.	43	0	0	37
Diverse Levekår	39092	Kjøp/salg gjennomgangsboliger BSHP	21	0	0	0
Skole og SFO	29003	Skadberg skole	0	0	0	104
Skole og SFO	29044	Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse (del 1)	72	0	0	5 953
Skole og SFO	29060	Dysjaland skole, utbygging (skolebruksplan)	26 959	25 120	25 120	3 374
Skole og SFO	29073	Sola skole (skolebruksplan)	4 358	0	0	37 611
Skole og SFO	29076	Skolebr.plan, Grannes skole, tilb.f. klasserom/uteareal	114	2 500	0	0
Idrett	49024	Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena	8 221	500	500	588
Idrett	49642	Trimpark Hålandskogen	324	0	0	0
Idrett	49646	Skatepark Dysjaland	300	0	0	0
Idrett	59525	Sola arena, bygg (eiendom)	2 728	2 325	0	72
Idrett	59531	Åsenhallen A, tribuner/kontorer	0	0	0	27
Idrett	59534	Riving eksersishall/adkomst BMX-bane Soma	1 530	600	0	56
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	19655	Flytting av trafo Sola sentrum	0	0	750	0
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	49648	Rådhuspark/festplass Sola sentrum	1 185	0	0	318
Parkeringsanlegg Sola sentrum	19023	Parkeringsanlegg Sola sentrum nord	3 155	24 000	29 000	613
Parkeringsanlegg Sola sentrum	19025	Parkeringsanlegg Sola sentrum øst	0	0	0	61
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59677	Tiltakspakke: Tananger svømmehall, gymsal/gard.	4 345	4 403	0	0
Uforutsette utg/avsluttede prosjekt	99001	Garantisaker avsluttede prosjekter (årsavhengig)	168	0	0	22
Sum investeringsutgifter Eiendom, seksjon Utvikling			140 468	192 598	301 379	219 639

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER KOMMUNALTEKNIKK

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Idrett	59364	Sola arena, infrastruktur (komm.tek.)	525	1 000	0	0
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59101	A97 Rehab. pumpest.avløp (årsbev.)	500	1 000	1 000	308
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59206	R116 Renovasjon (årsbev.)	0	250	250	691
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59312	VA157 Ølbergvegen	7 750	8 000	14 000	41
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59320	VA63 Lensmannsvegen	576	0	1 000	8 560
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59335	VA111 Uforutsette tiltak (årsbev.)	462	1 000	1 000	0
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59337	VAR105 Div. mask./utrustning/utstyr (årsbev.)	78	150	150	155
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59339	VA49 Røyneberg	3 624	0	1 000	372
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59341	Omlegging VA-ledninger Sømmevågen	46	0	0	3 000
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59343	VAXx Undergang Rægekrossen	6	0	2 000	16

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER KOMMUNALTEKNIKK , FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59350	VA47 Skibmannsvegen del 2 (avsluttet)	0	0	0	-407
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59351	VA56 Sandefeltet (avsluttet)	0	0	0	105
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59352	VA151-2-3 Kolnes	915	1 500	4 825	11 346
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59355	VA06 Torkelsparken del 1	0	0	0	5
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59356	Tiltak ved priv. utbyggingspr. (årsbev.)	110	500	500	719
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59359	VA40 Grotnes nord (fra 18)	0	0	0	21
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59360	VA42 Grotnes sør	0	0	900	2
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59366	VAXx Sømmevågen - Sola skole	0	0	6 000	0
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59368	VA178 Ljosheimkroken	33	200	5 100	0
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59901	P107 Biler / større maskiner (årsbev.)	499	1 200	1 200	3 446
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59902	P109 Div. maskiner, utrustning (årsbev.)	82	0	0	813
Vei	59406	Utskifting gateløys, standardheving (årsbev.)	2 060	2 000	1 500	1 083
Vei	59419	Trafikksikkerhetsplan, stand.heving veger (årsbev.)	500	500	500	1 129
Vei	59425	Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak (årsbev.)	1 679	1 160	1 100	393
Vei	59434	Ombygging kryss Sømmekroken (avsluttet)	0	0	0	627
Vei	59437	Småanlegg veger (busskur mv.) (årsbev.)	135	400	400	444
Vei	59440	Ræge kirke, ny veg (avsluttet)	0	0	0	200
Vei	59457	Ljosheimkroken (opparb. i hht. ny reg.plan)	0	0	2 000	0
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	59455	Vestre ringveg, Sola sentrum	160	100	7 705	0
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	59456	Kongshaugvegen, Sola sentrum (bud. fra 18)	95	0	0	0
Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum	59347	VA Sola sentrum øst	316	1 000	15 000	54
Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum	59365	VA Vestre ringveg	107	400	4 125	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59458	Tiltakspakke: Etablering gangfelt/fortausforb.	863	863	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59459	Tiltakspakke: Intensivbelysning gangfelt	1 637	1 500	0	0
Sum investeringsutgifter Kommunalteknikk			22 759	22 723	71 255	33 124

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER AREAL

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Areal	59640	GPS, kart/oppmåling	0	0	0	243
Areal	59671	Digitalisering av arkiv (Areal)	359	0	0	64
Sum Investeringsutgifter Areal			359	0	0	306

TABELL: INVESTERINGSUTGIFTER TOTALT

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Sum Rådmannsnivå			32 609	15 737	10 532	80 512
Sum Eiendom, seksjon Byggedrift			29 197	31 896	24 450	19 316
Sum Eiendom, seksjon Utvikling			140 468	192 598	301 379	219 639
Sum Kommunalteknikk			22 759	22 723	71 255	33 124
Sum Areal			359	0	0	306
Sum investeringsutgifter totalt			225 392	262 954	407 616	352 898

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER RÅDMANNSNIVÅ

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål felles	Flere	Flere	0	0	0	-2
Felles (inkl. adm.bygg)	19601	IKT-investering strategisk (årsbev.)	-219	0	0	0
Diverse Levekår	39094	Velferdsteknologi, levekår (årsbev.)	0	0	0	-82
Justeringsavtaler mva	19099	Overføring av anlegg m/justeringsrett	-31 892	-31 892	0	-65 335
Uforutsette utg./avsluttede prosjekt	99000	Uforutsette utg./innt. avsl. prosj. (årsavhengig)	0	0	0	-520
Kvithei utbyggingsselskap Sola KF	19638	Lønn/honorar Kvithei utb.selskap KF (foretak 2012-2016) (avsluttet)	0	0	0	-88
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	0	0	-23 500	0
Sum investeringsinntekter Rådmannsnivå			-32 111	-31 892	-23 500	-66 026

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER EIENDOM, SEKSJON BYGGDRIFT

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål uteareal	Flere	Flere	-14	0	0	0
Diverse Levekår	39044	Sola sjukeheim, div. ombygging (test.gave)	0	0	0	-2
Idrett	59657	Sola stadion, løpebane + diverse	-184	0	0	-1 105
Sum investeringsinntekter Eiendom, seksjon Byggedrift			-198	0	0	-1 107

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER EIENDOM, SEKSJON UTVIKLING

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Samlebevilgning formål skole og SFO	Flere	flere	0	0	0	-30
Selvfinansierte byggeprosjekt	39068	Skadbergv./Åsenv. lavbl., 50 leil. for salg	-14 273	0	0	-84 819
Selvfinansierte byggeprosjekt	39077	Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	-8 838	0	0	0
Selvfinansierte byggeprosjekt	39081	Myklebust felt AB-2-4-5-6, 16 leil. for salg (avsluttet)	0	0	0	-190
Selvfinansierte byggeprosjekt	39082	Myklebust felt CB-6-12-13, 38 leil. for salg	-19 735	0	0	-20 632
Selvfinansierte byggeprosjekt	39083	Myklebust felt CB-8-11-14, 22 rekkehus for salg	-12 467	0	0	-39 560
Turveier	59652	Turveg Hafrsfjord - Sørnes	-1 675	-1 675	0	0
Turveier	59673	Turveg Hafrsfjord - Joa	-825	-825	0	-700
Diverse Samfunnsutvikling	19600	Intern prosjektledelse (årsbev.)	-143	0	0	-174
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39050	Bokollektiv Skadbergv./Åsenv., 4 leil. + pers.base (BSHP) (rus/psyk.)	0	0	0	-4 887
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39057	Bofellesskap, Myklebust BB-10, 7 leil./pers.base	0	0	0	-10 395
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39074	Skadbergv./Åsenv. lavbl., 10 komm. leil. (BSHP)	0	-196	-196	-4 527
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39084	Myklebust felt CB-6-12-13, 9 komm. leil.	-5	-3 117	-3 117	-18
Boligpolitisk handlingsplan (BPHP)	39087	Småhus, midlertidige/permanente	0	-1 440	-1 440	-1 341
Diverse Levekår	39090	Erstatning utleieboliger sykehjemstomt (avsluttet)	0	0	0	-2 539
Diverse Levekår	39092	Kjøp/salg gjennomgangleiligheter BSHP	-12 444	0	0	-1 196
Skole og SFO	29044	Ressursenteret Grannes skole, utvidelse (del 1)	0	0	0	-561
Idrett	59531	Åsenhallen A, tribuner/kontorer	0	0	0	-2 000
Idrett	59534	Riving eksersishall/adkomst BMX-bane Soma	0	0	0	-1 500
Sum investeringsinntekter Eiendom, seksjon Utvikling			-70 406	-7 253	-4 753	-175 069

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER KOMMUNALTEKNIKK

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59206	R116 Renovasjon (årsbev.)	0	0	0	-368
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	59901	P107 Biler / større maskiner (årsbev.)	0	0	0	-300
Vei	59406	Utskifting gatelys, standardheving (årsbev.)	-3	0	0	0
Vei	59425	Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak (årsbev.)	-600	0	0	0
Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum	59347	VA Sola sentrum øst	0	0	-1 756	0
Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum	59365	VA Vestre ringveg	0	0	-699	0
Sum investeringsinntekter Kommunalteknikk			-603	0	-2 455	-668

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER AREAL

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Areal	59640	GPS, kart/oppmåling	0	0	0	-462
Sum investeringsinntekter Areal			0	0	0	-462

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER FELLES

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Felles (inkl. adm.bygg)	19610	Tilfluktsrom frikjøpsmidler, renter	-14	0	0	-15
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	19656	Anleggsbidrag, refusjon Sola sentrum	0	0	-10 916	0
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	19659	Justeringsavtaler, komm. andel Sola sentrum	-8 630	-8 010	0	0
Parkeringsanlegg Sola sentrum	19657	Frikjøpsmidler, refusjon Sola sentrum	0	0	-24 585	0
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-37 983	-62 543	-61 294	-35 829
Sum investeringsinntekter felles			-46 627	-70 553	-96 795	-35 844

TABELL: INVESTERINGSINNTEKTER TOTALT

Tall i kr 1 000

Nivå	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Rådmannsnivå			-32 111	-31 892	-23 500	-66 026
Eiendom, seksjon Byggedrift			-198	0	0	-1 107
Eiendom, seksjon Utvikling			-70 406	-7 253	-4 753	-175 069
Kommunalteknikk			-603	0	-2 455	-668
Areal			0	0	0	-462
Felles			-46 627	-70 553	-96 795	-35 844
Sum investeringsutgifter totalt			-149 945	-109 698	-127 503	-279 176

TABELL: FINANSTRANSAKSJONER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Art 35100 Avdrag på lån:						
Selvfinansierte byggeprosjekt	39068	Skadbergv./Åsensv. lavbl., 50 leil. for salg	14 274	0	0	84 819
Selvfinansierte byggeprosjekt	39077	Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	8 838	0	0	0
Selvfinansierte byggeprosjekt	39082	Myklebust felt CB-6-12-13, 38 leil. for salg	19 735	0	0	20 632
Selvfinansierte byggeprosjekt	39083	Myklebust felt CB-8-11-14, 22 rekkehus for salg	12 466	0	0	39 560
Justeringsavtaler mva	19099	Overføring av anlegg m/justeringsrett	0	0	0	3 407

TABELL: FINANSTRANSAKSJONER, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	20 854	5 000	5 000	20 566
Sum art 35100 Avdrag på lån			76 167	5 000	5 000	168 983
Art 35105 Ekstraordinært avdrag på lån:						
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	0	0	0	6 011
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	0	0	0	12 364
Sum art 35105 Ekstraordinært avdrag på lån			0	0	0	18 375
Art 35200 Utlån:						
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	61 621	50 000	40 000	51 791
Sum art 35200 Utlån			61 621	50 000	40 000	51 791
Art 35213 Utlån Sola tomteselskap KF:						
Sola Tomteselskap KF	19664	Utlån Sola tomteselskap KF	17 763	17 763	0	0
Sum art 35213 Utlån Sola tomteselskap KF			17 763	17 763	0	0
Art 35220 Andel KLP						
Felles (inkl. adm.bygg)	19606	Egnkapitalinnskudd KLP (årsbev.)	3 744	3 661	3 661	3 368
Sum art 35220 Andel KLP			3 744	3 661	3 661	3 368
Art 35300 Dekning av tidl. års udekket inv.:						
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	25	25	0	0
Sum art 35300 Dekning av tidl. års udekket inv.			25	25	0	0
Art 35480 Avsetning til ubundne inv. fond:						
Uforutsette utg/avsluttede prosjekt	99001	Garantisaker avsluttede prosjekter (årsavhengig)	0	0	0	4 500
Sum art 35480 Avsetning til ubundne inv.fond			0	0	0	4 500
Art 35488 Avsetn. ubundne inv.fond sentrumsplan:						
Felles (inkl. adm.bygg)	19016	Nytt rådhus	20 756	20 756	0	0
Diverse Levekår	39052	Ny sjukeheim Sola sentrum	16 534	16 534	0	0
Sola sentrum	19663	Avsetning/bruk av fond Sola sentrumsplan	38 364	19 516	0	0
Sum art 35488 Avsetn. ubundne inv.fond sentrumsplan			75 654	56 806	0	0
Art 35500 Avsetning til bundne inv. fond:						
Felles (inkl. adm.bygg)	19610	Tilfluktsrom frikjøpsmidler, renter	14	0	0	15
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19100	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedringer	2 300	2 300	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19101	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedring rigg	1 840	1 840	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19102	Tiltakspakke: Sola sjø, rehabilitering	464	464	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	29621	Tiltakspakke: Tananger u-skole, oppgrad. uteområde	955	955	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59677	Tiltakspakke: Tananger svømmehall, gymsal/gard.	3 700	3 700	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59678	Tiltakspakke: Åsenhallen, rehab. utvendig trapp	4	4	0	0
Justeringsavtaler mva	19099	Overføring av anlegg m/justeringsrett	1 239	1 240	0	614
Sum art 35500 Avsetning til bundne inv. fond			10 516	10 503	0	630
Sum finansieringstransaksjoner, utgifter			245 491	143 758	48 661	247 647

TABELL: FINANSTRANSAKSJONER, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Art 39100 Lånemidler:						
Selvfinansierte byggeprosjekt	39068	Skadbergv./Åsensv. lavbl., 50 leil. for salg	-851	0	0	-121 776
Selvfinansierte byggeprosjekt	39077	Myklebust felt BB-9, 8 leil. for salg	-272	0	0	-7 815
Selvfinansierte byggeprosjekt	39082	Myklebust felt CB-6-12-13, 38 leil. for salg	-1 754	0	0	-118 634
Selvfinansierte byggeprosjekt	39083	Myklebust felt CB-8-11-14, 22 rekkehus for salg	-2 505	0	0	-82 029
Selvfinansierte byggeprosjekt	39085	Skadberg/Litlaberget, 10 leil. for salg (avsluttet)	0	0	0	-383
Selvfinansierte byggeprosjekt	39605	Myklebust felt G (avsluttet)	0	0	0	-54 513
Justeringsavtaler mva	19099	Overføring av anlegg m/justeringsrett	0	0	0	-8 303
Sola Tomteselskap KF	19664	Utlån Sola tomteselskap KF	-17 763	-17 763	0	0
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	-61 621	-50 000	-40 000	-51 791
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-89 735	-94 666	-212 233	234 098
Sum art 39100 Lånemidler			-174 501	-162 429	-252 233	-211 148
Art 39200 Avdrag på lån:						
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	-6 801	-5 000	-5 000	-5 900
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-8 741	-8 741	-8 741	-8 741
Sum art 39200 Avdrag på lån			-15 542	-13 741	-13 741	-14 641
Art 39205 Ekstraord. avdrag på utlån:						
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	-6 743	0	0	-5 842
Sum art 39205 Ekstraord. avdrag på utlån			-6 743	0	0	-5 842
Art 39210 Salg av aksjer:						
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-54	0	0	0
Sum art 39210 Salg av aksjer			-54	0	0	0
Art 39400 Bruk av disposisjonsfond:						
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-13 269	-13 269	0	-12 364
Sum art 39400 Bruk av disposisjonsfond			-13 269	-13 269	0	-12 364
Art 39480 Bruk av ubundne inv.fond:						
Uforutsette utg/avsluttede prosjekt	99001	Garantisaker avsluttede prosjekter (årsavhengig)	-168	0	0	-22
Sum art 39480 Bruk av ubundne inv.fond			-168	0	0	-22
Art 39488 Bruk av ubundne inv.fond, sentrumsplan:						
Rekkefølgekrav Sola sentrumsplan	19656	Anleggsbidrag, refusjon Sola sentrum	-10 964	-10 979	0	0
Parkeringsanlegg Sola sentrum	19657	Frikjøpsmidler, refusjon Sola sentrum	-24 693	-24 728	0	0
Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum	59347	VA Sola sentrum øst	-934	-934	0	0
Vann- og avløpsanlegg Sola sentrum	59365	VA Vestre ringveg	-699	-699	0	0
Sum art 39488 Bruk av ubundne inv.fond			-37 290	-37 340	0	0

TABELL: FINANSTRANSAKSJONER, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

Gruppe	Prosjekt-nr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Art 39500 Bruk av bundne inv.fond:						
Diverse Levekår	39044	Sola sjukeheim, div. ombygging (test.gave)	0	0	0	-95
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19100	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedringer	-1 400	-1 400	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19101	Tiltakspakke: Stangelandsenteret, utbedring rigg	-1 746	-1 746	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	19102	Tiltakspakke: Sola sjø, rehabilitering	-282	-281	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59677	Tiltakspakke: Tananger svømmehall, gymsal/gard.	-3 478	-3 478	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59679	Tiltakspakke: Riving bussgarasje Tananger	-8	-8	0	0
Tiltakspakke eng.tilskudd komm.vedlikehold	59680	Tiltakspakke: Åsenhallen, LED-lys	-8	-8	0	0
Formidlingslån/startlån	19607	Forvaltningslån	-3 134	0	0	-14 834
Sum art 39500 Bruk av bundne inv.fond			-10 056	-6 921	0	-14 929
Art 39701 Overføring fra drift:						
Porteføljefinansiering	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	-63 314	-63 314	-62 800	-62 422
Sum art 39701 Overføring fra drift			-63 314	-63 314	-62 800	-62 422
Sum finanstransaksjoner, inntekter			-320 938	-297 014	-328 774	-321 368
Sum finansieringstransaksjoner totalt						
Utgifter			245 491	143 758	48 661	247 647
Inntekter			-320 938	-297 014	-328 774	-321 368
Sum finansieringstransaksjoner totalt			-75 447	-153 256	-280 113	-73 721

TABELL: AVSTEMMING SKJEMA 2B

Tall i kr 1 000

Nivå	Prosjektnr.	Prosjektnavn	Regnskap 2017	Reg.bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Sum investeringsutgifter			225 392	262 954	407 616	352 898
Sum investeringsinntekter			-149 945	-109 698	-127 503	-279 176
Sum finanstransaksjoner			-75 447	-153 256	-280 113	-73 721
Sum investering totalt			0	0	0	0

6.6. Revisjonsberetning Sola kommune

Rogaland Revisjon IKS

Vår salgsbetjening: Jeanette Somnes	Vår dato: 13.04.2018	Vår referanse: 	Side: 1 av 2
---	--------------------------------	---------------------------	------------------------

Kommunestyret i Sola kommune	Kopi:
	Kontrollutvalget, administrasjonssjef

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjon av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sola kommunes årsregnskap som viser kr 1 324 932 000 til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 12 281 000. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og noter til årsregnskapet, herunder en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende framstilling av den finansielle stillingen til Sola kommune per 31. desember 2017, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjon

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Administrasjonssjefen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av (informasjon i kommunens årsrapport), men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet. Kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Postadresse: Sola kommune 4100 4100 Sola	Besøksadresse: Sola kommune Postadresse:	Telefon: 40 00 00 00 Telefax: 40 00 00 00	Bankkonto: 5012 00 00 00	Organisasjonsnr.: 901 20 12 34 56 7
--	--	--	-----------------------------	--

Rogaland Revisjon AS

Vår dato: Vår referanse: Side: 2 av 3

Administrasjonssjefens ansvar for årsregnskapet

Administrasjonssjefen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Administrasjonssjefen er også ansvarlig for slik intern kontroll han finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsakikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsakikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av administrasjonssjefen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

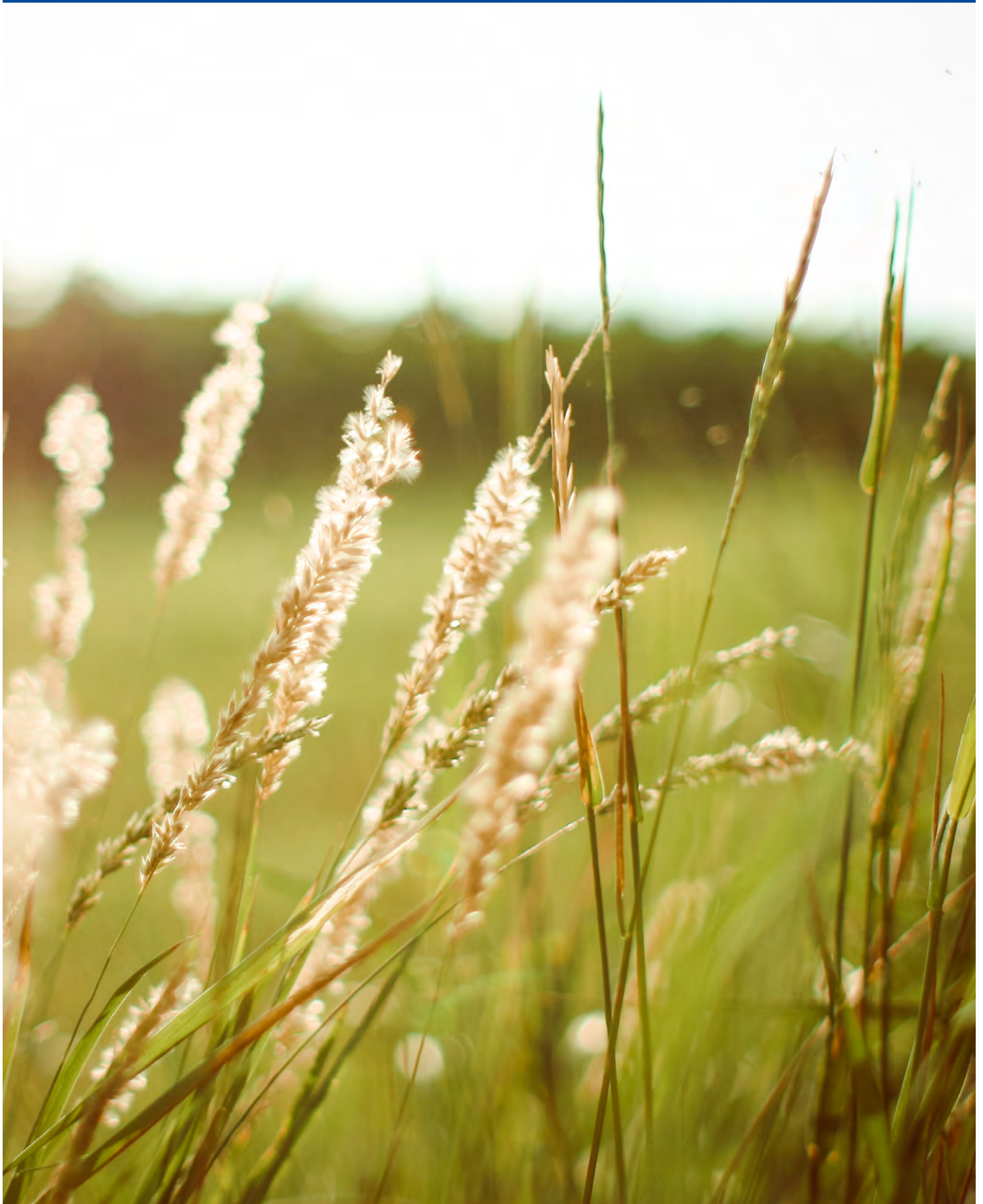
Vi kommuniserer med kontrollutvalget og administrasjonssjefen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

	Rogaland Revisjon IKS	Vår dato:	Vår referanse:	Side: 3 av 3
Uttalelse om øvrige lovmessige krav				
<i>Konklusjon om budsjett</i>				
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.				
<i>Konklusjon om årsberetningen</i>				
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.				
<i>Konklusjon om registrering og dokumentasjon</i>				
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.				
<i>Andre forhold</i>				
Sola kommune har inngått en avtale med Kolumbus om deltakelse i den såkalte «hjem – jobb – hjem» ordningen. Int. skattemyndighetene er ordningen trekk- og oppgavepliktig og det påløper arbeidsgiveravgift. Ordningen er ikke innberettet fra Sola kommune.				
Stavanger, 13.04.2018 Rogaland Revisjon IKS				
Rune Haukaas Oppdrags- og fagansvarlig regnskapsrevisjon Statsautorisert revisor/jurist				

Kapittel 7

Sola tomteselskap KF årsregnskap, årsberetning og
revisjonsberetning 2017

7.1. Innledning

Årsregnskapet for Sola tomteselskap er avlagt i henhold til Kommuneloven, Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak samt god kommunal regnskapsskikk (GKRS). Det inneholder økonomiske oversikter, noter, revisors beretning, detaljregnskap og årsberetning. Foretaket er en del av Sola kommune som juridisk enhet, men har eget styre og avlegger separat regnskap og årsberetning.

Budsjettet til Sola tomteselskap KF for 2017 er i sin helhet budsjettet i investeringsregnskapet. Dette som følge av at foretakets aktiviteter ble vurdert til å være kun investeringer, og alle utgifter og inntekter dermed kunne avgrenses til ett budsjett og regnskap for investering. Videre ble det lagt til grunn at alle utgifter kunne lånefinansieres i påvente av kommende salgsinntekter.

Sola kommune har i møte med Sola tomteselskap KF og Rogaland Revisjon IKS, 2. januar 2018, gjennomgått prinsipper for regnskapsføring av foretakets inntekter og utgifter. Konklusjonen viste at prosjekter med aktivitet i regnskapsåret kan føres i investeringsregnskapet, mens kostnader relatert til prosjekter uten aktivitet måtte føres i driftsregnskapet sammen med kostnader for administrativ drift av foretaket.

Alle kostnader i foretaket skal dekkes ved utbygging og salg. Det er ikke solgt tomter i 2017, og prosjekter med aktivitet er finansiert av låneopptak i investeringsregnskapet. Som følge av at foretaket ikke har hatt inntekter i 2017 er driftsregnskapet avsluttet med et regnskapsmessig merforbruk på kr 1,81 mill. som må dekkes inn ved framtidige inntekter i foretaket.

I henhold til Forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommune foretak § 16 skal regnskap for kommunale foretak vedtas av kommunestyret. Vedtaket må angi foretakets anvendelse av regnskapsmessig mindreforbruk eller dekning av regnskapsmessig merforbruk.

Investeringsregnskap 2017 for Sola tomteselskap KF er finansiert med bruk av lån, og avsluttes følgelig med et udekket/udisponert resultat lik kr 0. Driftsregnskap 2017 avsluttes med et regnskapsmessig merforbruk på kr 1,81 mill. Sola tomteselskapet KF skal i henhold til vedtatt eierstrategi være selvfinansierende i den forstand at det ikke skal ytes tilskudd eller andre økonomiske bidrag fra kommunekassen, og kommunekassen har ikke krav til årlig utbytte fra foretaket. Men regler om inndekning av regnskapsmessig merforbruk følger tilsvarende bestemmelser som for kommuneforvaltningen i kommuneloven. Dette innebærer at slik inndekning skal skje om nødvendig med dekning i foretakets fondsbeholdning. Dersom foretaket ikke greier å dekke inn underskuddene, overføres ansvaret til kommunestyret som må bevilge midler til slik inndekning.

Sola tomteselskap KF har per 31. desember 2017 ikke opparbeidet fondsbeholdning, og kan følgelig ikke finansiere regnskapsmessig merforbruk for 2017. Rådmannen tilrår derfor at det i sak om årsrapport og årsregnskap 2017 Sola kommune med kommunale foretak midlertidig bevilges kr 1,81

mill. til dekning av regnskapsmessig merforbruk i 2017. Dette er en forskuttering som skal tilbakebetales av foretaket når det oppnås inntekter som kan finansiere merforbruket.

7.2. Hovedoversikter

TABELL: HOVEDOVERSIKT DRIFT SOLA TOMTESELSKAP KF

Tall i kr 1 000

	Note	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Driftsinntekter:					
Brukerbetalinger		0	0	0	0
Andre salgs- og leieinntekter		0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse		7	0	0	0
Rammetilskudd		0	0	0	0
Andre statlige overføringer		0	0	0	0
Andre overføringer		0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue		0	0	0	0
Eiendomsskatt		0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter		0	0	0	0
Sum driftsinntekter		7	0	0	0
Driftsutgifter:					
Lønnsutgifter	2/3	343	0	0	0
Sosiale utgifter		261	0	0	0
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.		109	0	0	0
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.		69	0	0	0
Overføringer		7	0	0	0
Avskrivninger		0	0	0	0
Fordelte utgifter		0	0	0	0
Sum driftsutgifter		789	0	0	0
Brutto driftsresultat		-783	0	0	0
Finansinntekter:					
Renteinntekter og utbytte		5	0	0	0
Gev. på finansielle instr. (oml.midler)		0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån		0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter		5	0	0	0
Finansutgifter:					
Renteutgifter og låneomkostninger	14	1 033	0	0	0
Tap på finansielle instr. (oml.midler)		0	0	0	0
Avdrag på lån		0	0	0	0
Utlån		0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter		1 033	0	0	0
Resultat eksterne finanstransaksjoner		-1 028	0	0	0
Motpost avskrivninger		0	0	0	0
Netto driftsresultat	6	-1 811	0	0	0

TABELL: HOVEDOVERSIKT DRIFT SOLA TOMTESELSKAP KF, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Note	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Interne finanstransaksjoner:					
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk		0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond		0	0	0	0
Bruk av bundne fond		0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger		0	0	0	0
Overført til investeringsregnskapet		0	0	0	0
Dekning av tidl. års regnsk.m. merforbruk		0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond		0	0	0	0
Avsatt til bundne fond		0	0	0	0
Sum avsetninger		0	0	0	0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	6	-1 811	0	0	0

TABELL: HOVEDOVERSIKT INVESTERING SOLA TOMTESELSKAP KF

Tall i kr 1 000	Note	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Oppr. bud. 2017	Regnskap 2016
Inntekter:					
Salg av driftsmidler og fast eiendom		0	0	0	0
Andre salgsinntekter		0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse		0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift		99	0	0	0
Statlige overføringer		0	0	0	0
Andre overføringer		0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte		0	0	0	0
Sum inntekter		99	0	0	0
Utgifter:					
Lønnsutgifter	2/3	540	865	1 720	0
Sosiale utgifter		138	212	505	0
Kjøp varer/tj. som inngår i tjenesteprod.		3 378	11 950	24 398	0
Kjøp varer/tj. som erstatter tjenesteprod.		25	252	252	0
Overføringer		99	2 252	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	14	2 071	3 284	3 499	0
Fordelte utgifter		0	-1 052	0	0
Sum utgifter		6 250	17 763	30 374	0
Finansransaksjoner:					
Avdrag på lån		0	0	0	0
Utlån		0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket		0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond		0	0	0	0
Avsatt til bundne fond		0	0	0	0
Sum finansieringsransaksjoner	6	0	0	0	0
Finansieringsbehov	6	6 151	17 763	30 374	0
Dekket slik:					
Bruk av lån		6 151	17 763	30 374	0
Salg av aksjer og andeler		0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån		0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet		0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert		0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond		0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond		0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond		0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond		0	0	0	0
Sum finansiering	6	6 151	17 763	30 374	0
Udekket/udisponert	6	0	0	0	0

TABELL: HOVEDOVERSIKT BALANSE SOLA TOMTESELSKAP KF

Tall i kr 1 000

	Note	31.12.17	31.12.16
Eiendeler:			
Anleggsmidler		181 323	0
Herav:			
Faste eiendommer og anlegg	11	170 439	0
Utstyr, maskiner og transportmidler		0	0
Utlån		0	0
Konserninterne langsiktige fordringer		0	0
Aksjer og andeler	12	10 800	0
Pensjonsmidler	9	85	0
Omløpsmidler	7	18 730	0
Herav:			
Kortsiktige fordringer		0	0
Konserninterne kortsiktige fordringer	13	17 909	0
Premieavvik		0	0
Aksjer og andeler		0	0
Sertifikater		0	0
Obligasjoner		0	0
Derivater			
Kasse, bankinnskudd	8	821	0
Sum eiendeler		200 053	0
Egenkapital og gjeld:			
Egenkapital		9 119	0
Herav:			
Disposisjonsfond		0	0
Bundne driftsfond		0	0
Ubundne investeringsfond		0	0
Bundne investeringsfond		0	0
Regnskapsmessig mindreforbruk		0	0
Regnskapsmessig merforbruk	6	-1 811	0
Udisponert i inv.regnskap		0	0
Udekket i inv.regnskap		0	0
Kapitalkonto	15	10 930	0
Endring i regnskapsprinsipper drift		0	0
Endring i regnskapsprinsipper investering		0	0

TABELL: HOVEDOVERSIKT BALANSE SOLA TOMTESELSKAP KF, FORTSETTER

Tall i kr 1 000

	Note	31.12.17	31.12.16
Langsiktig gjeld		182 005	0
Herav:			
Pensjonsforpliktelser	9	277	0
Ihendehaverobligasjonslån		0	0
Sertifikatlån		0	0
Andre lån		0	0
Konsernintern langsiktig gjeld		181 729	0
Kortsiktig gjeld		8 929	0
Herav:			
Kassekredittlån		0	0
Annen kortsiktig gjeld		1 091	0
Derivater			
Konsernintern kortsiktig gjeld	13	7 646	0
Premieavvik	9	192	0
Sum egenkapital og gjeld		200 053	0
Memoriakonti		11 612	0
Herav:			
Ubrukte lånemidler		11 612	0
Ubrukte konserninterne lånemidler		0	0
Andre memoriakonti		0	0
Motkonto til memoriakontiene		-11 612	0

7.3. Noter Sola tomteselskap KF

Note 1 Regnskapsprinsipper

Lovverket

Regnskapet er avlagt i henhold til Kommunalloven, Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarter utgitt av Foreningen for god kommunal regnskapsskikk.

Generelle prinsipper

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året og anvendelsen av disse. I henhold til regnskapsforskriften for foretak § 11 gjelder følgende prinsipper; All tilgang og bruk av midler i løpet av året skal fremgå av regnskapet, og føring av tilgang og bruk direkte mot balansen skal ikke forekomme. For lån inntektsføres det kun den delen som faktisk er brukt. Anordningsprinsippet skal benyttes ved regnskapsføringen. Det vil si at alle kjente inntekter og utgifter skal medtas i drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes. Alle utgifter skal regnskapsføres brutto. Det skal således ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter til utgiftspostene, og inntektspostene skal ikke fremstå med fradrag for eventuelle utgifts-poster.

Anleggsmidler og omløpsmidler

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen er i balanseregnskapet klassifisert som anleggsmidler (verdi minst kr 100 000 og økonomiske levetid minst tre år). Andre eiendeler er omløpsmidler. Fordringer knyttet til egen vare- og tjenesteproduksjon, samt markedsbaserte verdipapirer som inngår i en handelsportefølje er omløpsmidler. Utgifter som påløper for å opprettholde et anleggsmiddels kvalitetsnivå utgiftsføres i driftsregnskapet. Utgifter som representerer en standardheving av anleggsmiddelet utover standarden ved anskaffelsen utgiftsføres i investeringsregnskapet og aktiveres som anleggsmiddel i balansen. Tilskudd til investeringer føres brutto, og det gjøres således ikke fradrag for disse ved aktivering og avskrivning av anleggsmidlene. Det foretas lineære avskrivninger, det vil si et fast avskrivningsbeløp hvert år (jamfør regnskapsforskriften for foretak § 13). Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene i tillegg til en delkrederavsetning.

Gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50 med unntak av likviditetstrekkrettighet/likviditetslån, jamfør § 50 nr. 5. All annen gjeld er kortsiktig gjeld.

Note 2 Antall årsverk

Antall årsverk i Sola tomteselskap KF de tre siste årene:

Pr. 31.12.17	1	årsverk
Pr. 31.12.16	i.a.	--- " ---
Pr. 31.12.15	i.a.	--- " ---

Note 3 Ytelser til ledende personer

TABELL: YTELSESTYRELEDER OG DAGLIG LEDER

Tekst	Styreleder	Daglig leder
Innberettet lønn	20 000	641 347
Innberettet andre ytelser	0	727

I tillegg kommer arbeidsgivers andel av tjenestepensjon. Daglig leder ble ansatt fra 01.03.17

Note 4 Godtgjørelse til revisor

Godtgjørelse til revisor var på kr 32 911 eksklusiv mva. Av dette utgjorde forvaltningsrevisjon kr 0 og rådgivning/planlegging/oppdragsstyring kr 1 028.

Note 5 Åpningsbalanse 01.01.2017

TABELL: ÅPNINGSBALANSE 01.01.17, JAMFØR KOMMUNESTYRESAK 6/16 OG 40/16

	Overføres fra Sola kommune	Overføres fra Kvithei utbyggingsselskap Sola KF	Totalt
Eiendeler:			
Tomter	105 718 737	58 469 507	164 188 244
Eierandeler	10 800 000	0	10 800 000
Sum anleggsmidler	116 518 737	58 469 507	174 988 244
Bank	0	599	599
Omløpsmidler	0	599	599
Sum eiendeler	116 518 737	58 470 106	174 988 843
Egenkapital og gjeld:			
Kapitalkonto	10 800 000	222 507	11 022 507
Sum egenkapital	10 800 000	222 507	11 022 507
Langsiktig gjeld (Sola kommune)	105 718 737	58 247 000	163 965 737
Sum langsiktig gjeld	105 718 737	58 247 000	163 965 737
Kortsiktig gjeld (Sola kommune)	0	599	599
Sum kortsiktig gjeld	0	599	599
Sum egenkapital og gjeld	116 518 737	58 470 106	174 988 843

Note 6 Årets resultat

Investeringsregnskapet er gjort opp med et finansieringsbehov på kr 6,2 mill. Regnskaper er saldert med bruk av lån fra Sola kommune. Driftsregnskapet er gjort opp med et regnskapsmessig merforbruk på kr 1,8 mill.

TABELL: ÅRETS RESULTAT/EGENKAPITALAVSETNINGER

Tall i kr 1 000

Mer-/mindreforbruk drift og udekket/udisponert investering:	Beløp
Regnskapsmessig merforbruk drift:	
Saldo pr. 01.01.	0
Disponert tidl. års mindreforbruk	0
Merforbruk i år	1 811
Saldo pr. 31.12.	1 811
Udekket investering:	
Saldo pr. 01.01.	0
Dekket tidl. års udekket	0
Udekket i år	0
Saldo pr. 31.12.	0
Netto mer-/mindreforbruk udekket/udisponert pr. 31.12.	1 811

Note 7 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen defineres som omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld. Den påvirkes av kortsiktige svingninger i kontantstrømmen og er et mål for foretakets likvide stilling.

TABELL: ARBEIDSKAPITAL

Tall i kr 1 000	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Regnskap 2016
Anskaffelse av midler:			
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	7	0	0
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	99	0	0
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	6 156	17 763	0
Sum anskaffelse av midler	6 262	17 763	0
Anvendelse av midler:			
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	789	0	0
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	6 250	17 763	0
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	1 033	0	0
Sum anvendelse av midler	8 072	17 763	0
Anskaffelse - anvendelse av midler	-1 811	0	0
Endring i ubrukte lånemidler	11 612	0	0
Endring i arbeidskapital	9 801	0	0

TABELL: ARBEIDSKAPITAL, FORTSETTER

Tall i kr 1 000	Regnskap 2017	Reg. bud. 2017	Regnskap 2016
Arbeidskapital pr. 01.01.	0	0	0
Endring arbeidskapital	9 801	0	0
Arbeidskapital pr. 31.12	9 801	0	0
Tekst	pr. 31.12.17	pr. 31.12.16	Endring
Omløpsmidler	18 730	0	18 730
Kortsiktig gjeld	8 929	0	-8 929
Arbeidskapital pr. 31.12.	9 801	0	9 801

Note 8 Kasse og bank

Innestående i kasse og bank per 31. desember 2017 var kr 820 901. Av dette var kr 95 413 bundne skattetreksmidler. Lån fra Sola kommune for 2017 ble overført etter 31.12.2017. Ved regnskapsavslutning var det kr 11 611 674 i ubrukte lånemidler.

Note 9 Pensjonskostnad

Sola tomteselskap KF har kollektiv pensjonsordning (tjenestepensjonsordning) gjennom Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Ordningen omfatter de tariffestede ytelser som gjelder i kommunal sektor.

Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsavslutning for kommunale og fylkeskommunale foretak § 12 sier at det skal regnskapsføres pensjonskostnad, og at pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser skal balanseføres tatt hensyn til estimatavvik per 01.01. I tillegg skal arbeidsgiveravgift av premieavvik (premieavvik = differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad) og netto pensjonsforpliktelse henholdsvis kostnadsføres og balanseføres.

Premieavviket inkludert arbeidsgiveravgift får resultatmessig effekt. Sola tomteselskap KF har et negativt premieavvik inkludert arbeidsgiveravgift på kr 191 958. Premieavvik oppstått fra og med 2014 amortiseres over sju år. Negativt premieavvik kostnadsføres i året det oppstår og inntektsføres de neste sju år. Positivt premieavvik inntektsføres i året det oppstår og utgiftsføres de neste sju år.

TABELL: PENSJONSKOSTNADER

	KLP *)
Pensjonskostnad:	
Nåverdi årets opptjening	243 085
Rentekostnad påløpte pensjonsforpl.	9 723
Forventet avkastning pensjonsmidler	-1 861
Administrasjonskostnad	4 157
Årets netto pensj.kostn. inkl. adm.kostn.	255 104
Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser:	
Pensjonsmidler 31.12.	84 571
Brutto påløpt forpliktelse 31.12.	-252 808
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	-168 237

TABELL: PENSJONSKOSTNADER, FORTSETTER

	KLP *)
Arb.giveravg. av netto pensj.forpl. 31.12.	-23 721
Netto pensj.forpl. inkl. arb.giveravg. 31.12.	-191 958
Akkumulert premieavvik:	
Premieavvik 01.01.	0
Amortisert premieavvik	0
Årets prmeieavvik	-168 237
Akkumulert premieavvik 31.12.	-168 237
Arb.avg. av premieavvik 31.12.	-23 721
Premieavvik inkl. arb.giveravg. 31.12.	-191 958
Estimatavvik:	
Estimert pensjonsmidler 01.01.	0
Estimatavvik 01.01.	0
Faktiske pensjonsmidler 01.01.	0
Estimert pensjonsforpl. 01.01.	0
Estimatavvik 01.01.	0
Faktiske pensjonsforpl. 01.01.	0
Beregningsforutsetninger	
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	2,97 %
Diskonteringsrente	4,00 %
Årlig lønnsvekst	2,97 %
Årlig G-regulering/pensjonsregulering	4,50 %

Note 10 Kundefordringer

Foretaket har ingen kundefordringer per 31.12.2017.

Note 11 Varige driftsmidler

TABELL: VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i kr 1 000

Anleggsgruppe	Akk. ansk.kost pr. 01.01	Årets tilgang	Årets avgang	Bokf. verdi pr. 31.12
Tomteareal	164 188	6 250	0	170 439
Totalt	164 188	6 250	0	170 439

Note 12 Aksjer og andeler

Tall i kr 1 000

	Aksjekapital	Bokf. verdi	Eierandel
Jåsund Utviklingsselskap AS	30 000	10 200	34,00 %
Bærheim Utvikling AS	1 500	600	36,00 %
Sum aksjer og andeler 31.12.		10 800	

Note 13 Transaksjoner/mellomværende Sola kommune

TABELL: TRANSAKSJONER/MELLOMVÆRENDE SOLA KOMMUNE OG SOLA TOMTESELSKAP KF

Tall i kr 1 000

	Sola tomteselskap KF
Kjøp fra Sola kommune:	
Div. administrative tjenester	49
Kjøp fra IKT	12
Renteutgifter	3 103
Sum kjøp/overføring	3 164
Salg til/overføring fra Sola kommune:	
Lån via Sola kommune	17 763
Sum salg/overføring	17 763
Netto salg/kjøp/overføring	-14 599
Mellomværende:	
Langsiktige gjeld	-181 729
Leverandørgjeld	-49
Øvrig kortsiktige gjeld	-7 646
Kundefordringer	0
Øvrig kortsiktig fordring	17 909
Netto mellomværende pr. 31.12.	-171 515

Av øvrig kortsiktig fordringer er kr 17,8 mill. langsiktig lån ikke videreformidlet per 31.12.2017.
Vedrørende langsiktig gjeld, se innlånsnote under.

Note 14 Innlån

TABELL: INNLÅN

Tall i kr 1 000

	Oppstart foretak 01.01.	Nye lån	Avdrag	Saldo 31.12.	Renter/omk	Type rente
Sola kommune	163 966	17 763	0	181 729	3 103	Flytende
Sum innlån	163 966	17 763	0	181 729	3 103	

Note 15 Kapitalkonto

Kapitalkontoen viser den egenkapitalfinansierte delen av anleggsverdiene (korrigert for eventuelle ubrukte lånemidler)

TABELL: KAPITALKONTO

Tall i kr 1 000

Tekst	Beløp
Saldo pr. 01.01.	11 023
Aktivering av tomter	6 250
Økning pensjonsforpliktelser	-253
Økning pensjonsmidler	85
Økning skyldig arb.avg. av netto pensjonsforpliktelser	-24
Bruk av lånemidler	-6 151
Saldo pr. 31.12.	10 930

7.4. Årsberetning 2017 - Sola tomteselskap KF

ÅRSBERETNING 2017 – Sola tomteselskap KF

Styreberetning for 2017 – Sola tomteselskap KF

Formål og ansvarsområde

Formålet med opprettelsen av STKF er å organisere kommunens samlede ressurser og kompetanse i en hensiktsmessig organisasjonsstruktur som skal sikre at Sola kommunes behov for areal til kommunens tjenesteproduksjon og boligpolitikk dekkes på en økonomisk rasjonell måte.

Foretaket skal som hovedregel kun erverve, utvikle og selge tomter, ikke bygge på tomtene. Erverv av tomteareal, tomteutvikling og salg av tomter skal ha som primært formål å sikre tilgang på boliger for førstegangsetablerende og vanskeligstilte, samt sikre tilgang på tomter til bruk for kommunale virksomheter, herunder skoler, barnehager, administrasjonsbygg, institusjoner, kommunale utleieboliger og boliger med service. Byggemodning og salg av næringstomter vil normalt bare være aktuelt der hvor slike tomter inngår som en naturlig del av en større områdeutvikling.

Foretaket skal gjennom salg av tomter/prosjektkonkurranser sikre førstegangsetablerende og vanskeligstilte tilgang på boliger av god kvalitet, som er godt tilpasset behovene til disse kjøpergruppene.

Prosjekter i 2017

Kvithei

I godkjent plan 0448 for Kvithei, i del som er detaljregulert ligger det en dam og myrområde, hvor det er gjort funn av småsalamander. Det har gitt behov for en plan for bevaring, med en rekke erstatningstiltak. Erstatningstiltakene har til hensikt å bevare småsalamander, ved å lage nye gode leveområder i naturvernområdet. Plan med tiltak ble godkjent av fylkesmannen mai 2017, og iverksatt høsten 2018. Erstatningstiltakene består av 2 nye dammer, skoging, salamanderhoteller og salamandergjerde i grensen mellom naturvernområde og fremtidig bebyggelse. Videre flytting av salamandere og yngel til de nye dammene i 2 sesonger. Prosess med bygging av infrastruktur og prosjektkonkurranser for boligprosjekt kan tidligst starte høsten 2019. Kvithei utbyggingsselskap KF ble innlemmet i Sola tomteselskap KF fra 1.1. 2017.

Myklebust felt G

Det ble høsten 2017 utlyst til tomteselskapets første prosjektkonkurranse for delfelt BKS 19 – 4 rekkehus. Vi fikk påmelding til konkurransen fra 9 utbyggere. Tre av

disse ble trukket ut for å levere sitt bidrag og vinner kåret av juryen like før jul ble Aalgaard Bygg AS. Prosjektet legges ut for salg i januar 2018.

Ny skoletomt Sentrum/Sande

Tomteselskapet fikk bestilling på skoletomt til ny sentrumsskole. Det ble utredet 4 alternative tomter. Sola kommune besluttet å gå for tomt ved eksisterende Skadberg skole.

Jåsund K1 – K5

STKF har besluttet å kjøpe den andel som er tildelt i Jåsund utviklingsselskap AS. Formål med kjøp av tomter er å kjøre prosjektkonkurranser på boliger til førstegangsetablerende. Tomteselskapet har fått i oppgave fra kommunen å håndtere og ta ansvar for gamle avtaler, inngått av kommunen i forbindelse med kjøp av areal i forhold til den gamle reguleringsplanen for området. Herunder en avtale som gjelder bolig som er blitt liggende midt i grøntdrag.

Bærheim

STKF har 40% andel av samarbeidsselskapet Bærheim utviklingsselskap AS, Sandnes tomteselskap KF har 60%. Laila Haugland er daglig leder i selskapet og daglig leder i STKF er gått inn som styremedlem. Det er avholdt et møte med kommuneplanlegger Mona Skarås for å se på muligheter for å få et større område som gult i kommuneplan. Det er også avholdt et styremøte og en generalforsamling.

Mål

Målsetning for 2017 var å komme i gang med erstatningstiltak for små salamander på Kvithei slik at prosess med ubygging kan starte så tidlig som mulig, samt å få ut vår første prosjektkonkurranse på Myklebust.

Fremdrift

Fremdrift i prosjektene er omtalt under det enkelte prosjekt. Prosjektkonkurranser og fremdrift knyttet til disse er markedsbetinget, slik at den kan bli både fremskynding og forskyvninger.

Økonomi

STKF har i samråd med Rogaland revisjon IKS og Sola kommune gjennomgått prinsipper for regnskapsføring. Konklusjon viste at prosjekter med aktivitet i regnskapsåret kunne føres i investeringsregnskapet, mens kostnader relatert til prosjekter uten aktivitet måtte føres i driftsregnskapet sammen med kostnader for administrativ drift av selskapet.

Alle kostnader i selskapet skal dekkes ved utbygging og salg. Det er ikke solgt tomter i 2017 og prosjekter med aktivitet er finansiert av låneopptak i investeringsregnskapet. Som følge av at selskapet ikke har hatt inntekter i 2017 må driftsregnskapet avsluttes med et regnskapsmessig merforbruk på kr 1,8 mill. som må dekkes inn ved framtidige inntekter.

Ansatte

STKF har en ansatt, som er daglig leder. STKF har leid inn juridisk, økonomisk og administrativ hjelp fra Sola kommune. I tillegg har det i starten av året være innleid prosjektleder/rådgiver i 20-30% stilling.

HMS/internkontroll

Selskapet har brukt Novaform på prosjekt for erstatningstiltak på Kvithei for å ivareta vårt ansvar som byggherre i forhold til HMS. Det er fra starten av selskapet jobbet med etablering av egne rutiner og planer for internkontroll og rutinebeskrivelser.

Styremøter i 2017

STKF hadde seks styremøter i 2017.

Andre møter

Styret hadde sammen med daglig leder en strategisamling i november. Videre har daglig leder faste møter med rådmann og kommunalsjef for samfunnsutvikling, i løpet av 2017 ble det avholdt fire slike møter. Det er også avholdt et orienteringsmøte om status og planer med ordfører og rådmann, i tillegg til daglig leder deltok styreleder.

I tillegg er det avholdt et møte med styreleder, rådmann, kommunalsjef for samfunnsutvikling i forhold til overtakelse av ansvar for kommunens gamle avtaler med grunneiere i Jåsund/Stokkavik området.

Styrets leder og daglig leder deltok også på generalforsamling i Bærheim utviklingsselskap AS.

Fremtidige målsettinger 2018

Tomteselskapet vil prioritere erverv av kommunale tomter i samsvar med kommunale behov fremlagt i handlings og økonomiplanen for 2018 – 2021. Dette gjelder blant annet tomt for boliger med base.

Tomteselskapet vil i 2018 jobbe videre med utvikling av boligfeltet Kvithei. Det vil bli foretatt økonomiske vurderinger av boligområdet, samt vurdering av gjennomføringsmodell med fokus på sluttvalg til førstegangsetablerende.

Andre prioriterte oppgaver i 2018 vil bli organisering av flere prosjektkonkurranser på felt G, Myklebust med fokus på sluttvalg til førstegangsetablerende. Tomtene ble ervervet i 2016 og teknisk infrastruktur på feltet er tilnærmet ferdig.

STKF vil på felt K1 – K5 på Jåsund arbeide med å få frem første prosjektkonkurranse på feltet når infrastruktur begynner å bli klar sen høst 2018.

Tomteselskapet skal ha en generell fokus på akquisisjon i hele kommunen men spesielt for bolig i områder som grenser til planlagt bussvei...

Styrets sammensetning

Styret har 33% kvinneandel.

Sola,

Rune Østerhus
Styreleder

Kari Tengedal Wold
Nestleder

Tom Henning Slethei

Åshild Ravndal

Per Hansen

Jan/Sigve Tjøtta

7.5. Revisjonsberetning Sola tomteselskap KF

	Rogaland Revisjon IKS		
Vår saksbehandler:	Vår dato: 16.04.2018	Vår referanse:	Side: 1 av 3
Til Sola kommunestyre		Kopi: Kontrollutvalget, styret, administrasjonssjef	

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjon av særregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert særregnskapet for Sola Tomteselskap KF som viser et netto negativt driftsresultat på kr 1 811 000 og et regnskapsmessig merforbruk på kr 1 811 000. Særregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og noter til særregnskapet, herunder en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende særregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende framstilling av den finansielle stillingen til Sola Tomteselskap KF per 31. desember 2017, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjon

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av særregnskapet*. Vi er uavhengige av foretaket slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i foretakets årsrapport, men inkluderer ikke særregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av særregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av særregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og særregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og daglig leders ansvar for særregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide særregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et særregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av særregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at særregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på særregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utover vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i særregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foretakets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i særregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt særregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med kontrollutvalget og styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Rogaland Revisjon IKS

Vår dato:

Vår referanse:

Side:
3 av 3

Uttalelse om øvrige lovmessige krav***Konklusjon om budsjett***

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for særregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i særregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om særregnskapet er konsistente med særregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

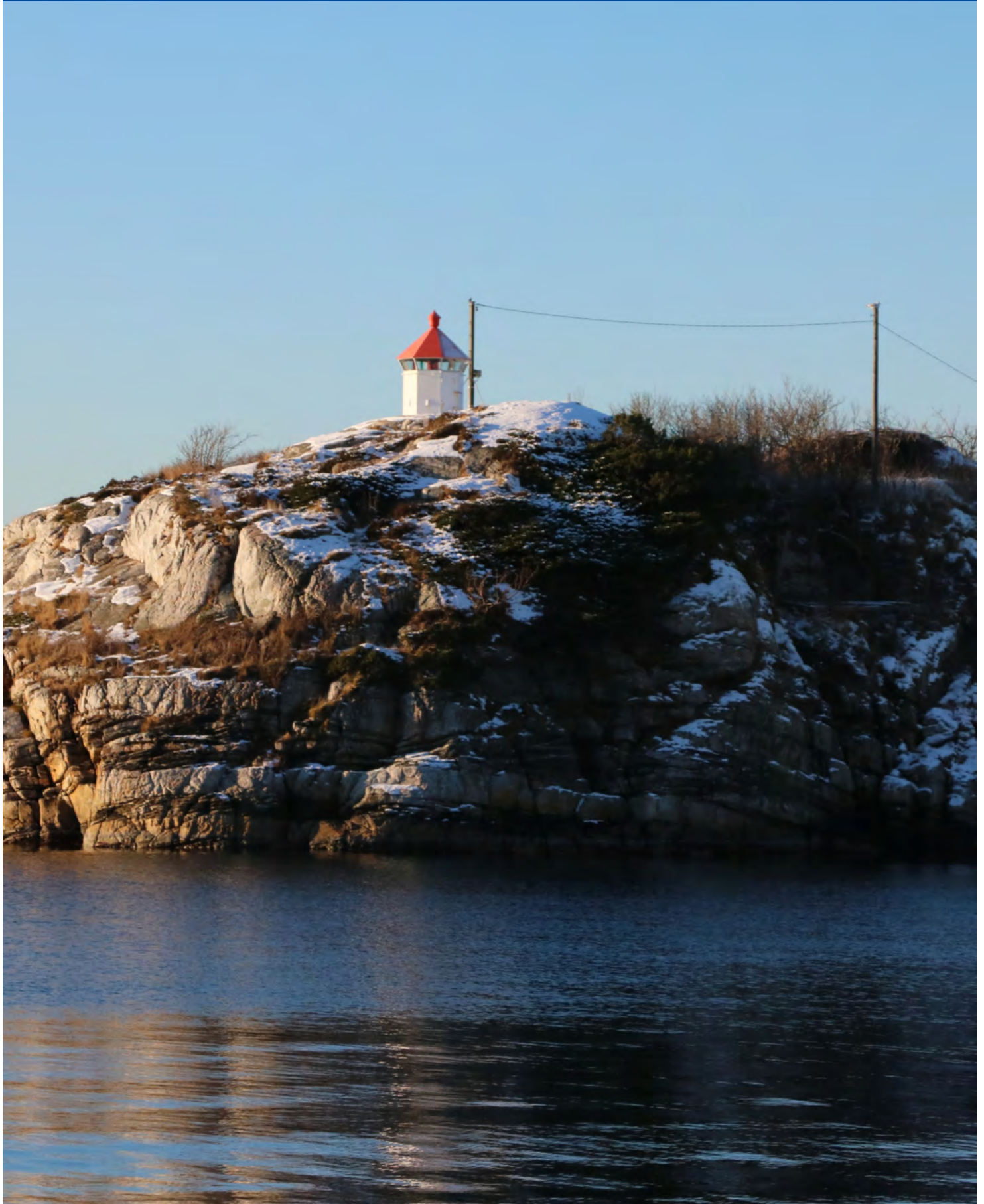
Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foretakets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Stavanger, 16.04.2018
Rogaland Revisjon IKS

Rune Haukaas
Oppdragansvarlig/
statsautorisert revisor

Kapittel 8

Vedlegg

8.1. Oversikt over eksisterende planer og planbehov for Sola kommune 2016-2019

Under følger oversikt over Sola kommunes eksisterende og kommende planer. Den første kolonnen viser hvilke satsingsområde den enkelte plan eller strategi faller under. Den andre kolonnen viser status for planene slik det ble vedtatt i planstrategien 2016-2019. De planene som har status «revideres» er eksisterende planer som skal oppdateres. I kolonne nummer 7 har vi angitt status for hver plan per mars 2018. Nyere opplysninger er lagt inn så langt mulig. Kolonne nummer 8 angir planlagt fremdrift for planer som ikke er vedtatt.

TABELL: STATUS/FREMDRIFTSRAPPORTERING ÅRSRAPPORT 2017

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merknad	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
Helsefremmende lokalsamfunn	Under arbeid	KDP Tjeneste- utvikling i helse- og velferds- tjenesten	KDP	2017- 2029	Angi en tydelig kurs for tjenesteutviklingen innen helse og velferd. Tema vil bla være nye arbeids- metoder, velferdsteknologi, forebyggende helsearbeid, pårørende og frivillige, samhandling, bruker- medvirkning, personell og kompetanse.	Ferdig	V		
	Ny	God oppvekst for alle - helhet og kvalitet i oppvekst og kultur	KDP	2018- 2028	Felles plan som gir retning og helhet for tjenestene i oppvekst og kultur. Mål og utfordringer på oppvekst- området. Rekrutteringsplan inngår i planen.	Ikke påbegynt	O		
God oppvekst for alle	Ny	Kvalitetsplan SFO	Tema/ Sektor	2017- 2020	Sikre kvalitativt gode tjenester som er tjeneste- overbyggende. Vurdere innholdet i tilbudet.	Vedtatt i UOK 1.6.17	V		
	Under arbeid	Kultur- minner	KDP	2017- 2027	Sette kulturminner på politisk dagsorden. Økt kunnskap om og forståelse av kulturminners opprinnelse og betydning. Planverktøy for plan og byggesak, eiendom, og i undervisning.		V		
	Under arbeid	Frivillighets- meldingen	Tema/ Sektor	2016- 2020	Plan for det frivillige arbeidet i kommunen. Mål	Ferdig UOK sak			

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merknad	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
					og oppgaver for det frivillige arbeidet. Samarbeid kommune og frivillige.	22/16 2.6.16			
	Revidert	Handlings- plan mot fattigdom	Tema/ Sektor	2016- 2019	Forebygge og redusere fattigdom i Sola, med fokus på barn. Hindre drop-out, sikre inntekt, inkludering av barn og unge i fritids-aktiviteter m.m.	Ferdig Vedtatt i KS 1.9.2016			
	Revideres	KDP Kultur for alle	KDP	2015- 2025	Styringsverktøy for innhold og utvikling av kultur-tilbudet. Vurdere utfordringer og hvilke tiltak det er behov for. Økonomi, lokaliteter, innhold i tilbud.				
	Revideres	Kompe- tanseplan for skole	Tema/ Sektor	2016- 2019	System for å sikre tilstrekkelig kompetanse i skolen. Sikre at kommunen oppfyller lovens krav til kompetanse.	Ferdig UOK Sak 16/16 10.3.16			
	Revideres	Den gode sola- barnehagen	Tema/ Sektor	2017- 2021	Sikre kvalitativt gode tjenester som er tjeneste-overbyggende. Vurdere innholdet i tilbudet.	Ferdig UOK sak 4/17	V		
	Revideres	Barnehage- bruksplan	Tema/ Sektor	2016- 2026	Oversikt over behov for barnehageplasser. Sikre tilstrekkelige og tjenlige plasser.	Opp- dateres annet hvert år	V		
	Revideres	Den gode solaskolen	Tema/ Sektor	2009-	Rammeverk for kvalitets-system i skolen. System for å sjekke at krav i lov og forskrift blir oppfylt.	??			
	Revideres	Rusmiddel- politisk handlings- plan	Tema/ Sektor	2012- 2015	Bidra til helhetlig og samordnet innsats på rusfeltet. Beskrive og vurdere av rusmiddel-situasjonen, og forebyggende og helse-fremmende tiltak.	Ikke påbegynt. Utgår?	O		

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merkna	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
	Revideres	Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv	Tema/ Sektor	2014- 2024	Strategisk styringsverktøy for politikere og administrasjon når det gjelder utbygging av fremtidige idrettsanlegg og andre anlegg for fysisk aktivitet. Konkrete tiltak for at flere kommer i bevegelse og styrke folkehelsa.				
	Eksisterende	Skolebruksplan	Tema/ Sektor	2016- 2026	Oversikt over behov for skoleplass og om lokalene er tjenlige. Sikre tilstrekkelig skolekapasitet.	Rulleres hvert 2. år	V	O	V
Helhetlig lokalsamfunnsutvikling – Sola i regionen	NY	Grønt-strategi	Strategi		Kartlegging og strategi for hvordan Sola vil skjøtte ulike naturtyper av lokal og nasjonal viktighet. Fastsette grøntstruktur, friområder og lekeplasser. Forvaltningsplan for konkrete friområder.	Under arbeid Vinter/vår 2018			
	Ny	Folkehelse	Strategi		Angi retning og forankring av folkehelsearbeidet.	Påbegynt	O		
	Ny	Overvannshåndtering	Tema/ Sektor		Kartlegge og sette inn lokale overvannstiltak i ny og eksisterende bebyggelse				
	NY	Områdeplan Gamle Tananger	Områdeplan/ regulering			Ikke påbegynt			O
	NY	Områdeplan Risavika Sør	Områdeplan/ regulering			Ikke påbegynt			O
	NY	Områdeplan Bærheim	Områdeplan/ regulering		<i>Merknad: Kan startes opp i 2019. Rådmannen bes sikre at utbyggingstempo tilpasses sosial infrastruktur i området (vedtak KS 60/16)</i>	Ikke påbegynt			O
	NY	Områdeplan Stokkavik	Områdeplan/ regulering		<i>Merknad: Kan startes opp i 2018 (vedtak KS 60/16)</i>	Ikke påbegynt		O	

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merknad	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
	Under arbeid	Ressurs- og avfallsplan (IVAR)	Inter-kommunal	2016-2022	Gjenvinning og avfallshåndtering.				
	Under arbeid	IKDP Forus	Inter-kommunal		Omforming og videreutvikling av Forus som et næringsområde av nasjonal og regional betydning.	Påbegynt, planforslag 2. kvartal 2018			V
	Under arbeid	Stavanger Lufthavn Sola	KDP		Avklare framtidig arealbruk og utvikle en helhetlig løsning for lufthavnen med omkringliggende arealer.	Ferdig	V		
	Under arbeid	Sykkelstrategi	Strategi		Kartlegging og strategi: Vurdere behov, fastsette lokalisering og standard på sykkeltilbud.	Påbegynt		V	
	Under arbeid	Tananger sentrum	Gjennomføringsmodell		Gjennomføringsverktøy for finansiering og utbygging av området.	Ikke påbegynt		v	
	Under arbeid	Områdeplan Tananger Sentrum	Område/regulering			Påbegynt		v	
	Under arbeid	Områdeplan for universitetso mrådet	Område/regulering			Påbegynt	V		
	Under arbeid	Områdeplan Sande	Område/regulering			Påbegynt		V	
	Revideres	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Stavanger-regionen	Inter-kommunal		Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Stavangerregionen	Påbegynt	V		
	Revideres	Strategisk næringsplan	Inter-kommunal	2013-2025	Muligheter, utfordringer og tiltak for utvikling av næringslivet i Greater Stavanger- kommunene.	Ferdig	V		

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merknad	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
	Revideres	Kommune- plan	KP		Kommunens overordnede styringsdokument. Gir rammer for virksomhetenes planer og tiltak, og planer for bruk og vern av arealer i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. En handlingsdel skal angi hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer.	Påbegynt (plan-program)		V	
	Revideres	Robust lokal- samfunn	Tema/ sektor	2013	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Sola kommune	Påbegynt	V		
	Revideres	Boligpolitisk plan	Tema/ Sektor	2015- 2026	Gir mål, strategier og tiltak for boligpolitikken i Sola, med utgangspunkt i målområdene 1) Generell boligutvikling; 2) Bolig-sosiale forhold; og 3) Organisering, samarbeid og kompetanse.	Status pr. 2017 legges frem i Utvalg for levekår 30.08.17			O
	Revideres	Hovedplan vann og avløp	Tema/ Sektor	2009- 2028	Sikre riktig dimensjonert vann- og avløpssystem, og sikre drift og vedlikehold av avledningsanleggene.				
	Revidere	Trafikk- sikkerhets- plan	Tema/ Sektor	2011- 2020	Identifisere og iverksette trafiksikkerhetstiltak	Påbegynt	V		
	Revidere	Levekårs- under- søkelse	Utred- ninger/ Annet	2011	Avdekke geografiske områder i kommunen med grobunn for opphoping av levekårsproblemer. Hindre dårlige oppvekstvilkår for barn og unge.	Påbegynt	V		
	Revideres	Barnetråkk	Utred- ninger/ Annet	2015	Kartlegge hvor barn oppholder seg, til bruk i planlegging	Vedtatt			

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merknad	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
	Revideres årlig	Befolknings- prognoser	Utred- ninger/ Annet		Estimere fremtidig befolkningsutvikling. Grunnlag for økonomiske prioriteringer og dimensjonering av tjenestetilbudet.	Årlig	O V	O V	O V
	Eksis- terende	Felles bolig- strategi for storby- området	Inter- kommunal	2014	Forslag til felles over- ordnede boligpolitiske mål, tilgjengelige virkemidler for måloppnåelse, forslag til prioriterte innsatsområder.				
	Eksis- terende	Regional næringsareal- strategi for Stavanger- regionen	Inter- kommunal	2015	Sikre tilgang på hensikts- messige utbyggingsarealer av tilstrekkelig omfang	Ferdig			
	Eksis- terende	Energi- og klima	KDP	2010	Redusere global oppvarming				
	Eksis- terende	Sola Sentrum	Gjennom- førings- modell		Gjennomføringsverktøy for finansiering og utbygging av området.				
	Revideres årlig	Handlings- og økonomi- plan	HØP		Handlings- og økonomiplan	Rulleres årlig			
Bærekraftig økonomi	Eksis- terende	Innkjøp	Strategi	2018- 2021	Økt etterlevelse av regel- verket, koordinering og effektivisering av kommunens innkjøp og kontrakter. Effektiv ressurs- bruk ved offentlige anskaffelser.	Vedtatt ny korrigeret strategi i Adm.utv. des 17 Midtveis rapport- ering i 2019			
Innovativ organisasjonsutvikling	NY	Digital strategi	Strategi		Belyse behov for digitalisering av tjenester og kommunikasjon i Sola kommune. Hvordan innbyggerne i kommunen skal få løst tjenestene mest mulig digitalt, og hvordan ser vi på helseteknologi,	Under ut- arbeidelse			

Satsings- område	Status ved vedtak av plan- strategi 2016	Tema	Type	Vedtatt/ Gjelder for periode	Formål/problemstillinger som skal belyses	Status Ikke på- begynt/ Påbegynt/ ferdig/ merknad	Planlagt fremdrift O=oppstart V=vedtak		
							17	18	19
					hjemmetjenester og annet digitalt utstyr.				
	Eksis- terende og Revideres	HMS-strategi	Strategi		Bygge en bærekraftig HMS- kultur				
	Eksis- terende og Revideres	Plan for omstilling og FFF	Strategi		Omforent forståelse av FFF og gjennomføring/mål. Hvordan styrke organisasjonens endringsevne.				
	Eksis- terende og Revideres	Kommuni- kasjons- strategi for Sola kommune	Strategi	2015- 2018	Samordning av kommunens kommunikasjon internt og eksternt	Vedtatt			
	Eksis- terende og Revideres	Arbeidsgiver politisk plan	Tema/ Sektor	2013- 2016	Hjelp til systematisk forbedringsarbeid i kommunen. Satsings- områder i innværende plan er ledelse og læring.				
	Eksis- terende og Revideres	Overordna beredskaps- plan	Tema/ Sektor		Plan for krisehåndtering	Rullert			
	Eksis- terende og Revideres	Rus- og av- hengighets- politikk i Sola kommune	Tema/ Sektor	2016- 2020	Retningslinjer for arbeid med rusavhengighet i arbeidslivet				
	Eksis- terende og Revideres	Avtale om inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen)	Tema/ Sektor	2015- 2018	Konkretisere kommunens forpliktelser som IA-bedrift				

Sola kommune
Ansvar for hverandre

Navn: Sola kommune
Adresse: Kanalsletta 3, 4033 Stavanger
Tel: 51 65 33 00
E-post: epost@sola.kommune.no
Webside: www.sola.kommune.no